

PREZYDENT MIASTA KALISZA

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXVIII/543/2009
Rady Miejskiej Kalisza
z dnia 3 września 2009 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KALISZA ZMIANA STUDIUM

USTALENIA STUDIUM

Instytut Rozwoju Miast
Kalisz, wrzesień 2009

WYKONAWCA:

INSTYTUT ROZWOJU MIAST W KRAKOWIE

30 – 015 KRAKÓW, UL. CIESZYŃSKA 2

ZESPÓŁ AUTORSKI STUDIUM

przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/527/2005 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 30 czerwca 2005 r.)

dr hab. arch. **Zygmunt Ziobrowski**, prof. IRM i AE – ***główny projektant***

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą

w Katowicach nr KT-031

mgr **Damian Korecki**

mgr inż. **Ewa Goras**

mgr **Kinga Kuczyńska**

mgr **Aleksandra Ptak**

mgr inż. **Daniel Seidler**

mgr **Janusz Jeżak**

OPRACOWANIE GRAFICZNE:

mgr **Jakub Biegun**

ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM

mgr **Damian Korecki** – ***główny projektant***

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Katowicach nr KT-357

mgr **Janusz Jeżak** – ***główny projektant***

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Katowicach nr KT-348

mgr **Andrzej Słowik** – *środowisko przyrodnicze oraz infrastruktura techniczna*

mgr inż. **Ewa Goras** – *komunikacja*

mgr **Marcin Nejman** – *środowisko kulturowe oraz aktualizacja opracowania graficznego*

KIEROWNIK ZAKŁADU

mgr Janusz Jeżak

DYREKTOR INSTYTUTU

mgr Jerzy Adamski

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. Informacje ogólne.....	5
2. Podstawowe problemy.....	6
ROZDZIAŁ 1. CELE I UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA KALISZA	8
1.1. Cele rozwoju.....	8
1.2. Uwarunkowania rozwoju.....	9
1.2.1. Uwarunkowania sprzyjające realizacji celów.....	10
1.2.2. Uwarunkowania ograniczające realizację celów.....	12
ROZDZIAŁ 2. KIERUNKI ROZWOJU MIASTA KALISZA	15
2.1. Założenia rozwoju społeczno-gospodarczego.....	15
2.2. Zasady i kierunki rozwoju przestrzennego miasta Kalisza.....	16
2.2.1. Zasady rozwoju przestrzennego.....	17
2.2.2. Kierunki rozwoju przestrzennego.....	19
2.3. Zasady i kierunki rozwoju systemu transportowego.....	20
2.3.1. Komunikacja drogowa.....	22
2.3.2. Komunikacja kolejowa.....	24
2.3.3. Komunikacja zbiorowa.....	25
2.3.4. Zaplecze parkingowe.....	26
2.3.5. Ścieżki rowerowe.....	29
2.3.6. Ruch pieszy.....	29
2.3.7. System organizacji i zarządzania ruchem.....	29
2.4. Zasady i kierunki rozwiązań infrastruktury technicznej.....	31
2.4.1. Zaopatrzenie w wodę.....	31
2.4.2. Odprowadzanie ścieków.....	36
2.4.3. Elektroenergetyka.....	39
2.4.4. Zaopatrzenie w ciepło.....	42
2.4.5. Zaopatrzenie w gaz.....	44
2.4.6. Telekomunikacja.....	48
2.4.7. Gospodarka odpadami.....	50
ROZDZIAŁ 3. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	52
3.1. Polityka przestrzenna.....	52
3.2. Polityka w zakresie ochrony środowiska.....	53
3.3. Polityka w zakresie ochrony dóbr kultury.....	66
3.4. Polityka w zakresie zabezpieczenia ponadlokalnych celów publicznych.....	72

3.5. Polityka w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnictwa.....	73
3.6. Polityka w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego poza rolnictwem.....	74
3.7. Polityka w zakresie realizacji wielofunkcyjnych centrów handlowych.....	75
3.8. Polityka gospodarowania mieniem komunalnym.....	77
3.9. Standardy urbanistyczne.....	78
ROZDZIAŁ 4. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	85
4.1. Plany miejscowe.....	85
4.1.1. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe lub pożądane z uwagi na istniejące uwarunkowania...	86
4.1.2. Obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w Kaliszu oraz tereny zamknięte.....	89
4.1.3. Obszary wskazane do objęcia programami rewitalizacji.....	89
4.2. Gospodarka gruntami.....	90
4.3. Inwestycje publiczne.....	91
4.4. Marketing.....	94
ANEKS NR 1 – ZAŁOŻENIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO.....	96
ANEKS NR 2 – ZASOBY PRZYRODY.....	112
ANEKS NR 3 – REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.....	113
ANEKS NR 4 – GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.....	116
ANEKS NR 5 – UZASADNIENIE DOTYCZĄCE ZMIANY STUDIUM.....	147
ANEKS NR 6 – SYNTEZA ZMIANY STUDIUM.....	148

WPROWADZENIE

1. Informacje ogólne

Studium jest aktem kierownictwa wewnętrznego. Ustalenia „Studium” są wykładnią polityki przestrzennej władz miasta w odniesieniu do całego jej obszaru, ale nie są bezpośrednią podstawą decyzji administracyjnych.

Na sesji Rady Miejskiej w Kaliszu w dniu 28 lutego 2008 r. podjęto Uchwałę Nr XX/321/2008 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza”¹. Realizując tę Uchwałę Prezydent Miasta zlecił w 2008 r. Instytutowi Rozwoju Miast w Krakowie opracowanie zmiany „Studium”. Celem tego dokumentu jest określenie uwarunkowań, kierunków zagospodarowania oraz polityki przestrzennej miasta, w tym realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Zmiana „Studium” dotyczy w szczególności złożonych wniosków w zakresie zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza, których rozpatrzenie w oparciu o istniejące uwarunkowania spowodowało potrzebę dalszych korekt w stosunku do poprzedniego opracowania. Są to m.in.:

- korekty układu komunikacyjnego, zapewniające usprawnienie relacji wewnętrznych,
- korekty i wskazanie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe niskiej i wysokiej intensywności, zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z towarzyszącymi usługami,
- korekty i wskazanie nowych terenów pod działalność usługową, produkcyjno – usługową i produkcyjną,
- wyznaczenie nowych terenów pod lokalizację obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.,
- pozostałe szczegółowo określone w tekście oraz na planszach i załącznikach graficznych.

Dokument końcowy, jakim są „Ustalenia Studium”, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Kalisza w sprawie zmiany „Studium”, obejmuje niniejszy tekst stanowiący załącznik nr 1 oraz rysunki: 1A i 1C w skali 1:10000; 1B w skali 1:25000.

Rysunek nr 1A – zawiera ustalenia dotyczące struktury przestrzennej,

Rysunek nr 1B – zawiera ustalenia dotyczące rozwoju komunikacji,

¹ Zmiana Studium dotyczy zaktualizowanego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza z dnia 30 czerwca 2005 r., opracowanego przez Instytut Rozwoju Miast w Krakowie.

Rysunek nr 1C – zawiera ustalenia dotyczące środowiska przyrodniczego.

Ponadto w skład „Studium” wchodzi plansze uwarunkowań nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 w skali 1:25 000.

Plansza nr 1 – uwarunkowania środowiska przyrodniczego,

Plansza nr 2 – użytkowanie terenu oraz infrastruktura społeczna,

Plansza nr 3 – uwarunkowania komunikacyjne,

Plansza nr 4 – uwarunkowania z zakresu infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej,

Plansza nr 5 – uwarunkowania z zakresu infrastruktury energetycznej i łączności,

Plansza nr 6 – uwarunkowania z zakresu infrastruktury technicznej – zasięgi sieci,

Plansza nr 7 – uwarunkowania kulturowe,

Plansza nr 8 – uwarunkowania prawne wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego.

Problematyka „Studium” dotyczy najważniejszych aspektów rozwoju przestrzennego, których rozwiązywanie należy do zadań władz miasta. Służy temu określona w „Studium” polityka zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia dotyczące tej polityki będą wprowadzane do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzanych na obszarze miasta.

Ustalenia „Studium” obejmują:

- cele rozwoju przestrzennego miasta,
- uwarunkowania rozwoju miasta,
- kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- politykę rozwoju przestrzennego umożliwiającą realizację nakreślonych celów, w tym politykę osłabiania czynników negatywnie wpływających na rozwój przestrzenny,
- instrumenty realizacji polityki przestrzennej, w tym obszary poddane rewitalizacji.

Ustalenia te sformułowano w odniesieniu do wyznaczonych stref i obszarów, w szczególności tych, które uznano za szczególnie ważne dla rozwoju przestrzennego miasta. Dla tych stref określono zróżnicowane zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego.

2. Podstawowe problemy

Podstawowym problemem dla rozwoju miasta Kalisza jest nadal stosunkowo wysoki wskaźnik stopy bezrobocia (11,5 %). Za istotne zjawisko należy uznać zmniejszającą się dynamikę wzrostu ogólnej liczby mieszkańców.

Z kolei do problemów warunkujących jakość funkcjonowania miasta i jego mieszkańców, za szczególnie istotne należy uznać:

- modernizację i rozwój systemu transportowego, dążenie do ograniczenia uciążliwości powodowanych przez ruch samochodowy,
- modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej,
- dysproporcje w zakresie standardów obsługi ludności,
- problem mieszkaniowy wyrażający się niewystarczającą do potrzeb liczbą mieszkań komunalnych,
- ochronę i przeciwdziałanie zjawiskom niepożądanym dotyczącym środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- zabezpieczenie miasta przed powodzią,
- ochronę obszarów zabudowanych na terenach bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz zagrożonych zalaniem wodami powodziowymi,
- stan jakości sanitarnej powietrza.

Rozwiązanie przedstawionych problemów zależy od szeregu czynników, wśród których najistotniejszymi są czynniki ekonomiczne obejmujące:

- pomoc państwa w rozwiązywaniu problemów leżących w gestii administracji centralnej i wojewódzkiej,
- możliwości finansowe (dochody miasta),
- dostępne środki pozabudżetowe (w tym fundusze pomocowe),
- środki możliwe do uzyskania z zaciągniętych kredytów lub emisji obligacji,
- efektywne wykorzystanie mienia komunalnego (wnoszonego jako udziały przy inwestycjach i projektach szczególnie istotnych dla miasta),
- aktywność i zdolność organizacyjną samorządu (m.in. w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych),
- pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości lokalnej społeczności,
- korzystanie z dostępnych środków prawnych (w tym tworzonego prawa lokalnego),
- dostępność najnowszych technologii i środków technicznych,
- marketing szczególnie skierowany do inwestorów zewnętrznych.

ROZDZIAŁ 1. CELE I UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA KALISZA

1.1. CELE ROZWOJU²

Biorąc pod uwagę walory i potencjalne możliwości rozwoju, występujące problemy i uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta jak również zamierzenia władz i dążenia społeczności Kalisza, jako główny cel rozwoju określono:

PRZEDSIĘBIORCZY I OBYWATELSKI KALISZ – NAJSTARSZE POLSKIE MIASTO, KONKURENCYJNE WE WSPÓLNEJ EUROPIE³.

Podstawowymi działaniami lokalnego samorządu będą:

- powstrzymanie negatywnych zjawisk, które mogłyby utrudniać realizację założonych celów,
- pozyskiwanie środków, w tym także finansowych niezbędnych dla tworzenia warunków dalszego rozwoju.

Realizacja celu głównego możliwa będzie jedynie w przypadku osiągnięcia następujących celów strategicznych:

- kreowanie nowoczesnej gospodarki wzmacniającej pozycję Kalisza jako lidera w regionie,
- poprawa jakości życia w mieście,
- wzmacnianie tożsamości miasta,
- kształtowanie ładu przestrzennego i infrastrukturalnego.

Osiągnięcie ww. celów wymaga realizacji zadań w następującym zakresie:

- wspierania przedsiębiorczości,
- budowy nowoczesnego rynku pracy,
- wzmacniania otwartości i innowacyjności gospodarki,
- kształtowania subregionalnej pozycji i funkcji miasta,
- wspierania rozwoju turystyki,
- wzmocnienia promocji miasta,
- budowy samodzielnego ośrodka akademickiego,
- wzmacniania systemu edukacyjnego miasta,
- wzmacniania kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej atrakcyjności miasta,
- przeciwdziałania zjawiskom patologicznym,
- kreowania warunków dla rozwoju zasobów mieszkaniowych,

² Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013, Kalisz listopad 2004 r.

- poprawy stanu zdrowotności mieszkańców,
- rewitalizacji obszarów kryzysowych miasta,
- rekultywacji obszarów zdegradowanych,
- poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez rozbudowę wałów ochronnych,
- eksponowania dziedzictwa historycznego i kulturowego miasta,
- wzmocnienia więzi społecznych w mieście,
- wzmocnienia wewnętrznej polityki informacyjnej,
- poprawy obsługi mieszkańców przez administrację publiczną,
- ochrony zasobów środowiska przyrodniczego miasta,
- ochrony zasobów wody pitnej,
- ochrony i poprawy jakości powietrza,
- poprawy zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta,
- poprawy wyposażenia infrastrukturalnego miasta,
- kształtowania efektywnej gospodarki nieruchomościami,
- poprawy zagospodarowania i estetyki miasta.

Z punktu widzenia interesów całej społeczności miasta konieczne jest zharmonizowanie jakościowego i ilościowego rozwoju zapewniającego poprawę standardów mieszkaniowych, infrastruktury społecznej oraz w szczególności infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Ponadto należy stworzyć warunki do ochrony i kształtowania krajobrazu miejskiego oraz utrzymania standardów jakości i zasobów środowiska przyrodniczego.

Przyjęcie zasady zrównoważonego rozwoju w działaniach zmierzających do osiągnięcia celów oznacza trwałe dążenie do zachowania równowagi pomiędzy procesami związanymi z wykorzystaniem zasobów miasta przez wszystkich użytkowników przestrzeni, a prawidłowym funkcjonowaniem środowiska naturalnego.

1.2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Realizacji celów rozwoju Kalisza towarzyszyć będzie szereg okoliczności sprzyjających bądź utrudniających ich osiągnięcie. Tworzą je uwarunkowania obejmujące zespół cech o charakterze przestrzennym, społeczno – gospodarczym i przyrodniczym o istotnym wpływie na zakres i czas realizacji wytyczonych celów rozwoju.

Zadaniem władz samorządowych Kalisza będzie wykorzystywanie i utrwalanie uwarunkowań sprzyjających realizacji celów oraz minimalizowanie i blokowanie oddziaływania uwarunkowań ograniczających realizację celów.

³ *ibidem*, s. 6.

1.2.1. UWARUNKOWANIA SPRZYJAJĄCE REALIZACJI CELÓW⁴

Do uwarunkowań sprzyjających realizacji celów należy zaliczyć przede wszystkim:

- duży potencjał społeczno – gospodarczy – największy po Poznaniu ośrodek w województwie wielkopolskim,
- powiązanie funkcjonalno – przestrzenne z Ostrowem Wielkopolskim dające podstawy do tworzenia się układu bipolarnego Kalisz – Ostrów Wielkopolski,
- dziedzictwo historyczno – kulturowe, obejmujące zarówno obiekty wpisane do rejestru zabytków jak i inne nie objęte ochroną prawną, a reprezentujące wysokie walory historyczne. Opracowany został „*Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2008 – 2011*”,
- walory przyrodnicze w mieście i jego bezpośrednim otoczeniu: zbiornik retencyjny Szałe, zbiornik retencyjny Gołuchów, lasy ochronne, kompleks leśny Winiary oraz lasy komunalne, obszary chronionego krajobrazu, rezerwat i pomniki przyrody, parki miejskie i skwery, zespoły dworsko-parkowe, urozmaicona rzeźba terenu i bogata sieć rzeczna,
- duże zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w regionie w utworach czwartorzędowych (105 tys. m³ na dobę) oraz w utworach jurajskich rozdzielone wśród użytkowników,
- walory turystyczne. W granicach miasta istnieją obszary prawnie chronione, zlokalizowanych jest kilkadziesiąt pomników przyrody. Około 3,8 % powierzchni miasta zajmują lasy. Atrakcyjność turystyczna miasta opiera się na dużym potencjale i walorach antropogenicznych, istnieniu wielu cennych zabytków zarówno świeckich jak i sakralnych,
- ośrodek usług wyższego rzędu (nauka, kultura i sztuka, opieka zdrowotna),
- potencjał akademicki Kalisza. W mieście działa 9 szkół wyższych: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa; Wydział Pedagogiczno – Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu; Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna w Łodzi, Punkt Informacyjno – Rekrutacyjny w Kaliszu; Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Kaliszu; Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Ośrodek Studiów Zamiejscowych w Kaliszu; Politechnika Poznańska, filia w Kaliszu; Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej (Wyższa Szkoła Oficerska); Wyższe Seminarium Duchowne; Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury. Ponadto funkcjonuje Instytut

⁴ *Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013, Diagnoza stanu istniejącego, Kalisz listopad 2004. Materiały pozyskane na etapie inwentaryzacji urbanistycznej.*

Biznesu; Studium Doskonalenia Menadżerów Oświaty oraz Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych. W mieście kształci się około 15000 studentów,

- ważny ośrodek religijny – Sanktuarium Św. Józefa. Położenie Kalisza na trasie tzw. Maryjnego Szlaku Pielgrzymiego, przyczynia się do rosnącej liczby pielgrzymów odwiedzających miasto – ponad 200 tys. rocznie,
- ważny ośrodek usługowo – przemysłowo – handlowy. Na terenie Kalisza organizowane są m.in. Targi Budownictwa, Wyposażenia i Nieruchomości KALBUD, Giełda Turystyki i Sprzętu Sportowo-Turystycznego, Targi Motoryzacyjne oraz Targi Informatyczne,
- spadek przestępczości i wzrost poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców,
- rozbudowana infrastruktura wspierania przedsiębiorczości. Konsekwencją rozwoju gospodarczego Kalisza stało się powstanie i rozwój licznych placówek obsługujących sferę biznesową: banków, biur doradztwa gospodarczego, finansowego i prawnego, towarzystw ubezpieczeniowych, biur notarialnych, kancelarii adwokackich oraz wielu innych. Do instytucji takich zaliczają się bez wątpienia banki. Kaliscy przedsiębiorcy korzystają z kilku regionalnych organizacji gospodarczych, do których należą m.in.: Regionalna Izba Gospodarcza, Izba Rzemieślnicza, Lokalne Przedstawicielstwo Funduszu Mikro oraz Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości, w ramach którego działają m.in.: Inkubator Przedsiębiorczości, Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, Biuro Współpracy Europejskiej,
- rozwinięta sieć współpracy europejskiej. Kalisz utrzymuje partnerskie kontakty z następującymi miastami: Hautmont (od 1958 r.) Francja, Preston (od 1989 r.) Wielka Brytania, Erfurt (od 1990 r.) Niemcy, Hamm (od 1991 r.) Niemcy, Heerhugowaard (od 1992 r.) Holandia, Kamieniec Podolski (od 1993 r.) Ukraina, Martin (od 1997 r.) Słowacja, La Louviere (od 1998 r.) Belgia. Z kolei wśród miast zaprzyjaźnionych Kalisza są: Szentendre – Węgry, Adria – Włochy, Southampton – Wielka Brytania, Tongeren – Belgia,
- zróżnicowana struktura lokalnej gospodarki. W rozwiniętej strukturze gałęziowej największy udział posiadają branże: handel i naprawy; obsługa nieruchomości i firm; przemysł; budownictwo; transport i pośrednictwo finansowe,
- napływ kapitału zagranicznego. Inwestorzy wywodzą się z krajów europejskich (Niemcy, Szwajcaria, Wielka Brytania, Włochy, Grecja, Holandia, Austria, Belgia, Francja), a także z USA, Kanady i Hongkongu. Wśród zagranicznych inwestorów są m.in. takie firmy jak: Nestle, Pratt & Whitney, Big – Star. Dziedziną gospodarki absorbującą w największym stopniu kapitał zagraniczny jest przemysł spożywczy i lotniczy,

- restrukturyzacja sektora usług publicznych,
- strefa wysokiej produktywności ziemi. Prawie 11,5% powierzchni miasta zajmują gleby użytków rolnych wysokich klas bonitacji II i III, a także gleby pochodzenia organicznego,
- utrzymanie rezerw terenów pod rozwój drogowego układu komunikacyjnego,
- możliwość realizacji efektywnych powiązań komunikacyjnych z układem dróg krajowych,
- możliwość realizacji lokalnych powiązań komunikacyjnych,
- stosunkowo bliskie sąsiedztwo budowanej autostrady A2 Berlin – Poznań – Łódź – Warszawa – Moskwa (około 50 km),
- możliwość realizacji połączeń kolejowych w skali krajowej i międzynarodowej. Połączenia kolejowe m.in. z Łodzią, Pragą, Warszawą i Wrocławiem,
- brak uciążliwości typowych dla dużych obszarów zurbanizowanych (korzystna skala wielkości miasta),
- zarezerwowanie w planach zagospodarowania przestrzennego miasta terenów pod zabudowę,
- duże zasoby majątku trwałego oraz infrastruktury towarzyszącej.

Wymienione uwarunkowania należą do grupy najistotniejszych, wpływających na całokształt rozwoju przestrzennego.

1.2.2. UWARUNKOWANIA OGRANICZAJĄCE REALIZACJĘ CELÓW

Wśród uwarunkowań ograniczających realizację celów za najważniejsze należy uznać:

- silną konkurencję ze strony miast metropolitalnych: Łodzi, Poznania i Wrocławia,
- utratę statusu miasta wojewódzkiego,
- starzenie się ludności Kalisza. Wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym z 15 010 osób w 1995 r. do poziomu 18 489 osób w 2006 r.,
- zmniejszającą się dynamikę wzrostu ogólnej liczby mieszkańców. Na taką sytuację wpływ ma niewątpliwie niski (ujemny) wskaźnik przyrostu naturalnego, jednakże nie jest to czynnik decydujący. Spadająca liczba urodzeń spowodowana jest niepewną sytuacją ekonomiczną ludności, która po części skutkuje wydłużaniem się okresu wstępowania w związki małżeńskie, w efekcie czego liczba małżeństw jest niższa niż to miało miejsce w latach poprzednich,
- wysoką stopę bezrobocia (11,5 %). Według stanu na koniec 2006 r., w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu zarejestrowanych było 5491 osób. W ogólnej liczbie bezrobotnych w 2006 r. 12,16 % stanowiły osoby nie przekraczające 24 roku życia.

Równie niekorzystnym zjawiskiem jest rosnące bezrobocie wśród osób posiadających wyższe wykształcenie,

- opóźnienia w finansowaniu sfery infrastruktury społecznej,
- główny zbiornik wód podziemnych (GZWP 311) wymagający wysokiej i najwyższej ochrony jakości wód,
- rozległe leje depresji komunalnych ujęć wód,
- zagrożenie powodziowe miasta (tereny zalewowe kaliskiego węzła wodnego),
- brak odcinków wałów przeciwpowodziowych na Swędrni i Prośnie,
- przeciąganie się prac nad rozpoczęciem budowy zbiornika retencyjnego „Wielowieś Klasztorna” o ważnym znaczeniu ochronnym dla Kalisza,
- warunki fizjograficzne wpływające na ograniczenie powierzchni terenów o korzystnych warunkach posadowienia obiektów kubaturowych,
- zanieczyszczenia transportowe i hałas komunikacyjny,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych zlewni Proсны powyżej Kalisza i cieków w mieście. Proсна ze względu na czystość wody pozostaje zliczona jako woda niezadowolającej jakości (klasa IV) pod względem sanitarnym, biogennym i organicznym. Stan jakości rzek w mieście ulega powolnej poprawie, lecz nie jest w pełni zadowolający. Dopływy Proсны zaliczone są do klasy jakości IV (Swędrnia, Pokrzywnica) oraz V (wody złej jakości w Krępicy i Piwonce),
- ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego pyłem zawieszonym PM10. Przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego i częstości przekroczenia dopuszczalnego stężenia dobowego w roku skutkuje realizacją zaleceń wynikających z opracowanego Programu Ochrony Powietrza,
- brak aktualnych projektów rekultywacji terenów zdegradowanych,
- postępującą degradację śródmieścia i historycznej substancji miasta,
- zakłócenia w zakresie sylwety miejskiej,
- nieuregulowane stany prawne nieruchomości, stanowiące ograniczenie w zamierzeniach inwestycyjnych,
- rozdrobnienie własności gruntów wywołujące konieczność scaleń,
- niewystarczające w stosunku do potrzeb tempo zbrojenia terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i braki w uzbrojeniu terenów istniejących osiedli,
- małą fizyczną dostępność terenów pod inwestycje, szczególnie dużej skali (powyżej 10 ha),
- niewystarczający zakres usług i urządzeń infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
- obniżenie rangi powiązań komunikacyjnych krajowych i europejskich w wyniku przyjęcia niekorzystnych dla Kalisza wariantów przebiegu autostrad i zmian w układzie tranzytowych połączeń kolejowych,

- nienadążającą za potrzebami rozbudowa systemu transportowego - brak zewnętrznych obwodnic miasta przejmujących ruch ciężarowy, w tym tranzyt materiałów niebezpiecznych,
- ograniczenia w przekraczaniu rzeki i linii kolejowej (mała ilość przepraw mostowych),
- brak dostatecznie rozwiniętej i uporządkowanej sieci kanalizacyjnej szczególnie w obszarze Piwonice i Lis.

Powyższe uwarunkowania tworzą zarówno możliwości jak i zagrożenia dla osiągnięcia założonych celów. Ważne jest aby realizując politykę rozwoju przestrzennego miasta wzmocnić uwarunkowania sprzyjające i równocześnie osłabić uwarunkowania negatywnie oddziałujące na realizację celów. Jest to jedno z ważniejszych zadań polityki przestrzennej. Najważniejsze spośród bogatej listy uwarunkowań sprzyjających rozwojowi miasta są:

- duży potencjał kulturowo-gospodarczy miasta,
- istniejący potencjał kulturowy i przyrodniczy określający wyjątkowy wizerunek Kalisza i tworzący specyficzny klimat,
- relatywnie bliska odległość od autostrady A2,
- usytuowanie miasta w ramach tworzącej się aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej.

Te trzy dobrze wykorzystane atuty mogą w sprzyjających okolicznościach zwiększyć konkurencyjność miasta w regionie i kraju.

Szczegółowe informacje z zakresu uwarunkowań dotyczących m.in.: sytuacji demograficznej miasta, rynku pracy i zjawiska bezrobocia, rozwoju gospodarczego, współpracy zagranicznej, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego zawarto w aneksach nr 1, 2, 3, 4 a także w dalszych częściach niniejszego opracowania, tak w formie pisemnej jak i graficznej.

ROZDZIAŁ 2. KIERUNKI ROZWOJU MIASTA KALISZA

2.1. ZAŁOŻENIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO

ZAŁOŻENIA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO

Opracowane szacunkowe prognozy rozwoju ludności miasta Kalisza zakładały przyrost liczby mieszkańców do roku 2010 do poziomu nieco ponad 113 tys. Obecnie z uwagi na ujemny przyrost naturalny i zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców można uważać, iż w perspektywie najbliższych kilkunastu lat nie należy zakładać istotnych zmian w sytuacji demograficznej miasta. Jako podstawowe czynniki kształtujące sytuację ludnościową w najbliższej przyszłości wymienia się:

- malejący wskaźnik przyrostu naturalnego,
- malejącą liczbę zawieranych małżeństw,
- starzenie się społeczeństwa,
- stosunkowo wysoki wskaźnik bezrobocia – brak stabilizacji ekonomicznej ludności.

Liczba mieszkańców Kalisza pod koniec 2006 r. wynosiła niespełna 108,5 tys. osób. Zakłada się, że do roku 2020 liczba mieszkańców miasta nie przekroczy 108 tys.⁵.

ZMIANY NA RYNKU PRACY

Analizując miejscowy rynek pracy należy zauważyć, że jego atutami są:

- posiadanie wysokokwalifikowanej kadry i bogatej bazy szkoleniowej,
- dobrze rozbudowana infrastruktura tzw. otoczenia biznesu,
- środowisko sprzyjające działalności gospodarczej,
- napływ kapitału zewnętrznego, w tym zagranicznego.

Wśród negatywnych cech wymienia się:

- ograniczoną mobilność zasobów pracy,
- niekorzystne tendencje demograficzne,
- szerzenie się zjawiska pracy nie rejestrowanej.

Zagrożeń dla prawidłowego kształtowania rynku pracy upatruje się głównie w nie zakończonych procesach restrukturyzacyjnych i sytuacji ekonomicznej w kraju.

Niezwykle istotnym problemem miasta jest bezrobocie, którego przyczyną są zmiany strukturalne w gospodarce krajowej. Szczególnie niepokojąca jest liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku czy długotrwale bezrobotnych.

Analizując zjawisko bezrobocia w Kaliszu na przestrzeni ostatnich lat, można stwierdzić iż jest ono zbieżne z sytuacją gospodarczą kraju.

⁵ Główny Urząd Statystyczny.

GOSPODARKA

Kalisz należy do jednych z najszybciej rozwijających się miast Wielkopolski. Na terenie miasta zarejestrowanych w systemie REGON w 2006 roku było 11 421 jednostek gospodarczych. Dokonując przeglądu zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Kaliszu, należy zwrócić uwagę na dominującą rolę sektora prywatnego.

W rozwiniętej strukturze gałęziowej największy udział posiadają następujące branże: przemysł spożywczy, lekki, lotniczy i motoryzacyjny. Walory gospodarcze miasta coraz częściej postrzegane są przez kapitał zagraniczny. Potencjał gospodarczy miasta tworzą duże, liczące się na krajowym rynku firmy z udziałem kapitału rodzimego jak i zagranicznego. Inwestorzy wywodzą się z krajów europejskich (Niemcy, Szwajcaria, Wielka Brytania, Włochy, Grecja, Holandia, Austria, Belgia, Francja), a także z USA, Kanady i Hongkongu. Wśród zagranicznych inwestorów są m.in. takie firmy jak: Nestle (koncentraty spożywcze), Pratt & Whitney (części do silników lotniczych), Big – Star (tekstylija). Dziedziną gospodarki absorbującą w największym stopniu kapitał zagraniczny jest przemysł spożywczy i lotniczy.

Najbardziej znaczącymi firmami w Kaliszu są: FWR Runotex, ZPJ „Wistil“, FFiK „Haft“, Big Star Ltd., OSM w Kaliszu, FPC „Kaliszanka“, „Hellena“, Nestle Polska Oddział Kalisz, Pratt & Whitney, Aerotech, WSK – PZL – Kalisz, ENERGA – OPERATOR Oddział w Kaliszu.

Ważnym elementem struktury branżowej gospodarki Kalisza jest rolnictwo. Wysoki poziom rolnictwa możliwy jest dzięki rozbudowanemu systemowi doradztwa, badań naukowych i edukacji.

Rozwojowi gospodarczemu miasta sprzyjają również kontakty z miastami partnerskimi.

2.2. ZASADY I KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA KALISZA

Na przyjęte kierunki zagospodarowania Kalisza zasadniczy wpływ będą miały: cele rozwoju i uwarunkowania ich realizacji wynikające z istniejącego stanu zagospodarowania przestrzennego miasta i wpływu regionalnego i krajowego otoczenia na miasto, a także założenia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zgłoszone wnioski i wydane decyzje administracyjne.

W świetle tych przesłanek miasto powinno zwiększyć swoje znaczenie w sieci osadniczej regionu i kraju (bliskość autostrady A2). Z punktu widzenia układu przestrzennego miasto rozwijało się i rozwijać będzie po obydwu stronach Proсны, wokół ukształtowanego już centrum. Ponadto zakłada się uzupełnianie i intensyfikację oraz restrukturyzację istniejącego zainwestowania. W tym zakresie kluczowe znaczenie ma

wybudowanie nowych odcinków wałów ochronnych wzdłuż Proсны w północnej części miasta oraz wzdłuż Swędni.

Dotychczasowy stan zainwestowania i zagospodarowania przestrzennego miasta w sposób zasadniczy determinuje przyszły układ funkcjonalno - przestrzenny i wpływa na przeznaczenie terenów rozwojowych Kalisza.

2.2.1. ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego Kalisza:

1. Generalną zasadą w zagospodarowaniu przestrzennym Kalisza winna być ochrona wartości przyrodniczych miasta oraz ich odpowiednie eksponowanie i udostępnienie w celach poznawczych i rekreacyjnych. System przyrodniczy miasta winien być traktowany jako nienaruszalny element struktury przestrzennej. Korytarz ekologiczny Proсны o znaczeniu krajowym wraz z pozostałymi terenami o dużych walorach przyrodniczych (wymienione w rozdz. 3.2.) powinien stanowić system chronionych terenów otwartych miasta, predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych, rekreacji i wypoczynku oraz wentylacji miasta. Na tym obszarze wprowadza się ograniczenia i zakazy lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej. Ograniczenia i zakazy wynikają również z występowania w korytarzu ekologicznym Proсны obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią (międzywale), obszaru zagrożonego zalaniem wodami powodziowymi na terenach nieobwałowanych ($Q_p=1\%$) oraz projektowanej strefy ochrony pośredniej ujęcia wody „Lis”. Dopuszcza się jedynie – za wyjątkiem terenów wzdłuż cieków wodnych – lokalizację obiektów przeznaczonych pod usługi kultury, sportu i rekreacji.
2. Kolejną zasadą rozwoju przestrzennego jest zachowanie i należyte eksponowanie występujących wartości kulturowych. Największe znaczenie przypisuje się historycznemu układowi przestrzennemu miasta, który stanowić powinien w dalszym ciągu rdzeń układu miejskiego. Ujęte w „Studium” strefy ochrony konserwatorskiej są istotnym narzędziem wpływającym na ochronę dziedzictwa kulturowego. Oprócz dbałości o zabytkowe obiekty i zespoły należy zwracać szczególną uwagę na odpowiednie formowanie architektury w bezpośrednim ich otoczeniu z uwzględnieniem wyznaczonych punktów widokowych celem ochrony panoramy miasta.
3. Integracja struktury przestrzennej miasta poprzez odpowiednie kształtowanie przestrzeni publicznych, zapewniające zintegrowanie nowych zespołów zabudowy z historycznym centrum.
4. Eliminacja ruchu tranzytowego, usprawnienie relacji wewnętrznych, w tym poprawa funkcjonowania transportu publicznego.

5. Podnoszenie standardu cywilizacyjnego miasta poprzez rozwój infrastruktury społecznej oraz rozwój infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz likwidacji szamb.
6. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza poprzez zaopatrzenie budynków w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej i niekontrolowanej emisji zanieczyszczeń tj. podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, stosowanie kotłów gazowych lub olejowych, wykorzystanie energii odnawialnej; planowanie linii zabudowy nowych terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem zapewnienia przewietrzania miasta; zapewnienie właściwych proporcji zieleni i powierzchni biologicznie czynnych w skali miasta i poszczególnych jednostek planistycznych.
7. Zakaz budowy nowych obiektów kubaturowych oraz zakaz rozbudowy i nadbudowy istniejącej zabudowy na obszarze bezpośredniego zagrożenia powodzią (międzywale).
8. W celu zapewnienia prawidłowej ochrony ludzi i mienia przed powodzią dla obszaru zagrożonego zalaniem wodami powodziowymi ($Q_p=1\%$) wprowadza się obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
9. Zakaz budowy nowych obiektów kubaturowych oraz zakaz rozbudowy i nadbudowy istniejącej zabudowy na obszarze zagrożonym zalaniem wodami powodziowymi ($Q_p=1\%$).
10. Dopuszcza się odstępstwa od zakazów wymienionych w pkt. 9, pod warunkiem uzyskania w ramach procedury sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obszarze zagrożonym zalaniem wodami powodziowymi ($Q_p=1\%$) pozytywnych uzgodnień właściwych organów, o których mowa w przepisach odrębnych.
11. Zakaz lokalizacji nowej zabudowy w odległości mniejszej niż 50 m od stopy istniejących wałów przeciwpowodziowych i konstrukcji pełniących taką funkcję oraz projektowanych wałów na rzece Prośnie i Swędrni.
12. Dopuszcza się odstępstwa od zakazów wymienionych w pkt. 11 pod warunkiem uzyskania pozytywnych uzgodnień właściwych organów, o których mowa w przepisach odrębnych.
13. Nie wskazuje się strefy ochronnej od wałów przeciwpowodziowych w strefie śródmiejskiej, ponieważ znajduje się ona w kolizji z istniejącym zainwestowaniem ukształtowanym przez obowiązujące historyczne linie zabudowy i uznanym za wartość kulturową.
14. Na terenach charakteryzujących się wysokim poziomem wód gruntowych oraz bezodpływowych dopuszcza się możliwość nowej zabudowy, pod warunkiem zapewnienia należytego odwadniania tych terenów.

15. Na pozostałych terenach rolniczych oraz terenach zieleni niskiej nie znajdujących się w obrębie obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią (międzywale) oraz obszaru zagrożonego zalaniem wodami powodziowymi ($Q_p=1\%$) obowiązuje zakaz budowy nowych obiektów kubaturowych, za wyjątkiem obiektów służących obsłudze produkcji rolniczej w obrębie istniejących siedlisk.
16. Przed wydaniem pozwolenia na budowę dla obiektów budowlanych o wysokości 50 m n.p.t. i więcej konieczne jest zgłoszenie do właściwego organu wojskowego.

2.2.2. KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

1. Rozwój przestrzenny Kalisza w większym stopniu wynikać będzie ze wzrostu standardów zamieszkania i wypoczynku niż ze wzrostu liczby ludności.
2. Dla rozwoju mieszkalnictwa wyznaczono tereny głównie w rejonie dzielnic i osiedli: Huby, Cełtycka – Słowiańska, Piwonice, Sulisławice, Szczypiorno, Dobrzec, Majków, Chmielnik, Tynec Północ i Lis. Podział na zabudowę jednorodziną (w tym rezydencjonalną) i wielorodzinną przedstawia rysunek „Studium”. Dla wszystkich terenów występowania zabudowy mieszkaniowej tak jednorodzinnej jak i wielorodzinnej wskazuje się konieczność dogęszczania i koncentracji, przy spełnieniu zasad określonych w rozdziale 2.2.1.
3. Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej ustala się:
 - uzupełnienie i modernizację zabudowy dla uzyskania zwartych zespołów,
 - wyposażenie infrastrukturalne i rehabilitacyjne oraz związane z przekształceniami, intensyfikacją lub dogęszczaniem.
4. Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami i zabudowy usługowej o wysokiej, średniej i niskiej intensywności ustala się:
 - uzupełnianie brakujących elementów infrastruktury społecznej, technicznej i komunikacyjnej,
 - poprawę stanu estetyki zagospodarowania oraz prawidłową ekspozycję budynków przy dopuszczeniu modernizacji i uzupełnień.
5. Dla terenów produkcyjno – usługowych i techniczno – produkcyjnych zakłada się restrukturyzację i rehabilitację oraz intensyfikację poprzez wprowadzanie nowych podmiotów gospodarczych.
6. Poprzez projektowany układ przestrzenny wyraża się dążenie do wykorzystania szans rozwojowych Kalisza wynikających z zachowania licznych zespołów i obiektów dziedzictwa kulturowego, z tradycji, z roli jaką Kalisz pełni w strukturach regionalnych i ponadregionalnych.

Rozwinięcie głównych kierunków przedstawiono w kolejnych częściach „Studium”.

Wskazuje się następujące kategorie przeznaczenia terenów:

- 1/ tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – **MN**,
- 2/ tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej – **MNr**,
- 3/ tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami – **MU**,
- 4/ tereny zabudowy zagrodowej – **RM**,
- 5/ tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – **MW**,
- 6/ tereny zabudowy usługowej – **U**,
- 7/ tereny sportu i rekreacji – **US**,
- 8/ tereny rozmieszczenia obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. – **UC**,
- 9/ tereny zabudowy produkcyjno – usługowej – **PU**,
- 10/ tereny zabudowy techniczno – produkcyjnej – **P**,
- 11/ tereny infrastruktury technicznej – **IT**,
- 12/ tereny urządzeń komunikacji – **KU**,
- 13/ tereny kolei – **KK**,
- 14/ tereny dróg i ulic – **KD**,
- 15/ tereny przestrzeni publicznej – **PP**,
- 16/ tereny rolnicze – **R**,
- 17/ lasy – **ZL**,
- 18/ tereny zieleni urządzonej – **ZP**,
- 19/ cmentarze – **ZC**,
- 20/ tereny zieleni niskiej – **Z**,
- 21/ tereny wód powierzchniowych śródlądowych – **WS**.

2.3. ZASADY I KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU TRANSPORTOWEGO

System transportowy miasta Kalisza stanowi zespół urządzeń i ich cech służących przemieszczaniu osób i towarów oraz wewnętrznym relacji między nimi, a także relacji zewnętrznych, które są zależne i częściowo determinowane przez urządzenia komunikacyjne i ich cechy znajdujące się w obszarach zewnętrznych w stosunku do obszaru miasta.

Celem generalnym rozwoju systemu transportowego jest osiągnięcie stanu zrównoważonego pod względem technicznym, przestrzennym, gospodarczym, społecznym i środowiskowym:

- czynnik **techniczny** równowagi to odpowiednie dobranie parametrów przepustowości oraz standardów jakości i bezpieczeństwa do potrzeb ruchowych,

- czynnik **przestrzenny** to warunki lokalizowania obiektów transportowych w zgodzie z potrzebami zagospodarowania terenu i uwarunkowaniami ładu przestrzennego, dobór funkcji oraz rozmieszczenia intensywności zagospodarowania pod kątem racjonalnego generowania ruchu i minimalizowania pracy przewozowej,
- czynnik **gospodarczy** ma dwa znaczenia: eliminację barier dla rozwoju gospodarczego i rozwój transportu jako działu gospodarki – ochrona rynku i konkurencji,
- czynnik **społeczny** to głównie równość mobilności – zapewnienie dostępu do poszczególnych miejsc oraz dążenie do zmniejszenia zagrożenia społeczeństwa wypadkami drogowymi i minimalizacja uciążliwości transportu, w tym uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych⁶,
- czynnik **środowiskowy** to szeroko rozumiany kierunek zrównoważonego rozwoju, którego istotą jest dążenie do zachowania pojemności środowiska, ochrona różnorodności biologicznej i ochrona powietrza.

Realizacja celu powinna następować przez ewolucję istniejącego systemu, co oznacza, że sukcesywne wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych, organizacyjnych, prawnych opierać się powinno na maksymalnym wykorzystaniu posiadanego majątku, a przedsięwzięcia rozwojowe oceniane z punktu widzenia relacji kosztów do korzyści, muszą być silnie osadzone w analizie efektywności ekonomicznej.

Składowymi systemu transportowego Kalisza są:

- układ drogowy,
- komunikacja szynowa - kolejowa,
- transport publiczny związany z układem drogowym i układem szynowym - kolejowym,
- zaplecze parkingowe,
- układ ścieżek rowerowych,
- główne ciągi ruchu pieszego,
- polityka organizacji i zarządzania ruchem w mieście.

Na podstawie uwarunkowań identyfikuje się następujące problemy:

- rozwój systemu transportowego nie nadąża za wzrastającymi potrzebami komunikacyjnymi, związanymi z powstawaniem nowych generatorów ruchu,
- niewystarczająca ilość tras drogowych umożliwiających wyprowadzenie ruchu tranzytowego ze śródmieścia miasta,
- przeciążony wewnętrzny układ ulic, szczególnie w śródmieściu,
- stan techniczny układu komunikacyjnego wymagający modernizacji, korekty i podniesienia parametrów jakościowych,

- słabo rozwinięty system parkingowy w mieście, potrzeba uwzględnienia miejsc dla pojazdów oznaczonych plakietką inwalidy,
- niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych – przy ich projektowaniu i wykonaniu należy uwzględnić możliwość ich wykorzystania jako ciągów komunikacyjnych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Przeprowadzone prace studialne i analiza uwarunkowań zdeterminowały następujące zasady i kierunki rozwoju systemu transportowego określone poniżej.

2.3.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Układ drogowy, tworzony poprzez sieć uliczną jest wynikiem procesu historycznego rozwoju i kształtowania się miasta jak również jego geograficznego położenia nad rzeką Prosną. Sieć uliczna ma modelowy układ obwodnicowo – promienisty w historycznej części miasta – szczególnie w obszarze śródmieścia oraz tzw. mieszany z cechami rusztowego w nowych obszarach zainwestowania - np. Chmielnik, dzielnice zachodnie.

Dalszy rozwój układu drogowego powinien w założeniach utrzymywać dotychczasowe tendencje rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony śródmieścia i stosowania rozwiązań uspokajających ruch i estetyzujących ten rejon miasta.

Układ drogowy Kalisza opiera się m.in. o istniejący system dróg krajowych nr 12 i 25 oraz dróg wojewódzkich nr 442, 450 i 470.

Wiele istniejących ulic w mieście jest zbyt wąskich, posiada nawierzchnię żwirową, bądź gruntową. Wymogi wzrastającego ruchu i związana z tym konieczność sukcesywnego uzupełniania układu podstawowego wymuszają przyjęcie efektywnego dla pracy układu drogowego, etapowego jego rozwoju, tak pod względem funkcjonalnym, jak i technicznym. Podstawowy układ uliczny miasta tworzą ulice główne i zbiorcze, a uzupełniający – ulice lokalne i dojazdowe. W Kaliszu na ogólną ilość ulic miejskich, w dobrym stanie technicznym jest ok. 48%; 17,0% w dostatecznym, a ok. 35% wymaga budowy, modernizacji lub przebudowy.

Za szybkim wzrostem motoryzacji i przemian strukturalno – przestrzennych nie nadąża w sposób wystarczający rozbudowa sieci ulic, co doprowadziło do przeciążenia układu ulicznego ruchem zwłaszcza w rejonie śródmieścia.

Obecnie pilnego uporządkowania wymaga ruch w centrum miasta, które jest obciążone – oprócz ruchu typowo wewnątrzmijskiego – ruchem docelowo – źródłowym do/z miasta i ruchem tranzytowym, szczególnie z kierunku zachodniego i północnego. Oddanie do użytku realizowanej obecnie Trasy Bursztynowej winno wyeliminować ruch tranzytowy ze wskazanych powyżej kierunków.

⁶ W Kaliszu mieszka ok. 11 tys. osób niepełnosprawnych, w tym ok. 5 tys. z dysfunkcją ruchu.

W efekcie specjalistycznego „Studium komunikacyjnego miasta Kalisza”, opracowanego przez IGPIK O/Kraków (1997 r.), dodatkowych analiz przeprowadzonych bezpośrednio już w ramach sporządzania „Studium...” (1998 r.), oraz obecnie przeprowadzonych autorskich analiz uwzględniających aktualne przesądzenia i uwarunkowania przyjęto model docelowej obsługi komunikacyjnej miasta, odpowiadający wymaganiom:

- wyciszenia ruchu w centrum,
- zapewnienia realizacji powiązań międzydzielnicowych poza obszarem centrum,
- utrzymania tradycyjnego dla Kalisza układu promienisto – obwodnicowego.

Podstawowe charakterystyki modelu kierunków rozwoju komunikacji to:

- założenie podstawowej obwodnicy śródmieścia w klasie ulic o funkcji G (głównej):
 - część zachodnia: ulice Piłsudskiego, Stanczukowskiego i Podmiejska do centrum komunikacyjnego (dworzec PKP i PKS); część południowo – wschodnia: Trasa Bursztynowa (w budowie), Szlak Bursztynowy i jego przedłużenie do ul. Moniuszki; część wschodnia: ulice Moniuszki, Sikorskiego; część północna: Sikorskiego, Wojska Polskiego (na północ od Majkowskiej), Majkowska (pomiędzy Piłsudskiego i Wojska Polskiego),
- wspomagające obwody zewnętrzne tworzą ulice o funkcji G i GP (głównej ruchu przyspieszonego):
 - od strony północnej: ulice Stawiszyńska (część północna) z przebiegiem do Sikorskiego i Piłsudskiego,
 - od strony zachodniej: tzw. obwodnica zachodnia (nowoprojektowana GP), Poznańska (od granic miasta do Piłsudskiego), Wojska Polskiego (na zachód od Podmiejskiej),
 - od strony wschodniej: Łódzka (od Szlaku Bursztynowego do granic miasta) oraz połączenie ulicy Łódzkiej na wschód od Cmentarza Tynieckiego z ulicą Moniuszki,
- sieć ulic o funkcji Z wewnątrz obwodnicy śródmiejskiej (zbiorczych): Złota (odcinek między Piłsudskiego i Wojska Polskiego), Poznańska (na wschód od Piłsudskiego), Harcerska, Nowy Świat, Dobrzecka (na wschód od Stanczukowskiego), Wojska Polskiego (pomiędzy Podmiejską i Majkowską), Majkowska (pomiędzy Wojska Polskiego i 3-go Maja), 3 – go Maja, Warszawska (pomiędzy 3-go Maja i Łódzką), Łódzka (pomiędzy Warszawską i Szlakiem Bursztynowym), Górnośląska,
- sieć ulic o funkcji Z na zewnątrz obwodnicy śródmiejskiej (zbiorczych): Godebskiego, Złota (na zachód od Piłsudskiego), Dobrzecka (pomiędzy obwodnicą zachodnią GP i Stanczukowskiego), Wrocławska, Wojska Polskiego (zachodnia część do Wrocławskiej), Zachodnia (częściowo), Obozowa, Metalowców, Podmiejska

(na południe od Wrocławskiej) z przedłużeniem do Obozowej, Piwonicka, Kmieca (wschodnia część), przedłużenie Piwonickiej na południe do ulicy Wenedów – granica miasta, Celtycka, Tatrzańska, Spółdzielcza, Torowa, Polna oraz jej przedłużenie, Budowlanych, Księżnej Jolanty, Częstochowska, Rzymska, Starożytna, Pokrzywnicka, Lubelska, Warszawska (od granic miasta do Sikorskiego), Konińska, Kossaka, Stawiszyńska (część południowa) jak również niektóre ulice na Chmielniku, Dobrzecu, Korczaku i Sulisławicach,

- uzupełniająca sieć ulic lokalnych i dojazdowych.

W związku z proponowaną ochroną centrum i śródmieścia przed ruchem kołowym, główne inwestycje powinny być skoncentrowane przede wszystkim na szybkiej realizacji obwodnicy wokół śródmieścia i rozbudowie skrzyżowań na tej obwodnicy z ulicami poprzecznymi.

Powinien być prowadzony sukcesywny monitoring warunków ruchu w mieście i w wyniku dokonywanej diagnozy problemów ruchowych winno następować podejmowanie efektywnych działań modernizacyjnych układu komunikacyjnego – w zakresie przebudowy skrzyżowań i realizacji nowych odcinków ulic.

W przypadku rozwoju, modernizacji lub rozbudowy systemów komunikacji i związanej z nią infrastruktury technicznej należy uwzględnić przepisy dotyczące wymagań techniczno – obronnych w zakresie przygotowania infrastruktury drogowej na potrzeby obronne państwa

2.3.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez Kalisz przebiega regionalna linia kolejowa AGTC relacji Ostrów Wielkopolski – Łódź. Linia ta zabezpiecza możliwości połączeń miasta w skali międzyregionalnej i międzynarodowej. Jakość połączeń, częstotliwości kursowania pociągów, zależą od ustaleń ponadlokalnych, gdzie efektywność rozkładów jazdy jest przedmiotem analiz i decyzji PKP. Stan torów i istniejące możliwości powiązań miasta z układem kolejowym zewnętrznym są stosunkowo dobre, kolejne usprawnienia i modernizacje zależą od ustaleń, związanych z realizacją polityki transportowej kraju.

Rekomendowane działania w zakresie transportu i infrastruktury kolejowej to:

- modernizacja istniejącej linii kolejowej AGTC relacji Ostrów Wielkopolski – Łódź, poprzez dostosowanie jej torowiska do prędkości pociągów 160 km/h i przejście przez kolej dalekobieżnych i masowych przewozów towarów,
- modernizacja, przebudowa dworca osobowego PKP,
- zabezpieczenie istniejącej zabudowy położonej w sąsiedztwie linii kolejowej do obowiązujących przepisów, w tym do uwzględnienia potrzeb osób niepełnosprawnych (szczególnie wózkowiczów),

- usprawnienie powiązań kolejowych regionalnych, w tym szczególnie z Ostrowem Wielkopolskim,
- zwiększenie znaczenia i rozwój komunikacji szynowej w paśmie aglomeracji Kalisko - Ostrowskiej.

Nowe budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m. W sytuacjach uzasadnionych dopuszcza się odstępstwa, pod warunkiem uzyskania pozytywnych uzgodnień właściwych organów, o których mowa w przepisach odrębnych.

Budynki mieszkalne, szpitale, domy opieki społecznej, obiekty rekreacyjno – sportowe, budynki związane z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie, w zależności od przeznaczenia budynku, dopuszczalnego poziomu hałasu, określonego w przepisach w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

2.3.3. KOMUNIKACJA ZBIOROWA

Celem rozwoju miejskiej komunikacji zbiorowej jest poprawa standardu usług tej komunikacji, aby uczynić ją konkurencyjną w stosunku do komunikacji indywidualnej i aby mogła pełnić funkcje socjalne dla niezmotoryzowanych mieszkańców oraz substytucyjne wobec samochodu w strefach z ograniczeniami ruchu. Celem rozwojowym jest także obniżka jednostkowych kosztów eksploatacji. Przeciwwstawienie się masowemu użytkowaniu samochodu i wzrost udziału komunikacji zbiorowej w podróżach staje się ważnym, celem polityki transportowej. Komunikacja zbiorowa stymuluje równowagę struktur: przestrzennych gospodarczych i transportowych oraz ich zdolność do rozwoju.

Przeprowadzone analizy potrzeb przewozów pasażerskich prowadzą do wniosku, że na relacjach wewnątrzmijskich najkorzystniejszym środkiem przewozowym powinien być nowoczesny autobus, który jest w stanie przewozić potoki pasażerskie do 9 000 pasażerów na godzinę w jednym kierunku⁷. Rekomendowany docelowy układ drogowy Kalisza umożliwia dobranie odpowiedniej, efektywnej marszrutyzacji linii autobusowych, przy założeniu obsługiwanie tych linii nowoczesnym taborem.

Możliwość i opłacalność włączenia systemu kolejowego w obsługę podmiejskich i miejskich przewozów pasażerskich uzależniona jest od wielu czynników.

Istniejąca struktura przestrzenna zagospodarowania terenów wzdłuż linii kolejowych (tak jak w większości innych przypadków w kraju) obecnie nie sprzyja planom szybkiego

⁷ Lehner F. *Regional organization of transport and urban developments. 38 th Int. Congress UITP, London.*

wykorzystywania kolei do masowych przewozów miejskich i podmiejskich krótkiego zasięgu. Również infrastruktura kolejowa nie jest przygotowana do obsługi ruchu podmiejskiego – w sensie znaczącego wspomaganie komunikacji autobusowej, głównie chodzi o częstotliwość kursowania pociągów podmiejskich, odpowiednie przygotowanie i liczbę przystanków. Aby pociąg stanowił konkurencję dla komunikacji autobusowej musi posiadać dużą częstotliwość, a to z kolei jest opłacalne tylko przy znaczących potokach pasażerskich.

Problem ten powinien być rozwiązany poprzez działania ujmujące wiele aspektów, w tym także negocjacje z zarządem kolei, które urealnią plany w zakresie szerokiego wykorzystania kolei do przewozów krótkiego zasięgu.

Rozważając możliwości wykorzystania kolei do istotnych przewozów pasażerskich, szczególnie na linii Ostrów Wielkopolski – Kalisz, należy stwierdzić, że ta słuszna idea wymaga podjęcia wielokierunkowych działań:

- formalno – prawnych uzgodnień z PKP,
- przygotowania przystanków, ich wyposażenia i parametrów, tak by nie stanowiły bariery czasowej (odległość) i technicznej do ich przyjaznego wykorzystywania, jak również były przystosowane do obsługi osób z dysfunkcją narządu ruchu oraz niedowidzących,
- dostosowania rozkładów jazdy do potrzeb podmiejskich podróży.

2.3.4. ZAPLECZE PARKINGOWE

Problemy parkowania, prowadzenie skutecznej polityki parkingowej są niezwykle trudne i złożone. Nie jest możliwe podanie uniwersalnej recepty na prowadzenie skutecznej i akceptowalnej polityki parkingowej, każde miasto, jego specyfika, struktura, pełnione funkcje stanowią wielowarstwowe pole możliwych rozwiązań. W każdym przypadku podstawą powinno być dążenie do funkcjonowania systemu transportu miejskiego jako przyjaznego, czyli też bez nadmiaru ograniczeń i restrykcji, które powinny być zrozumiałe i akceptowane przez większość użytkowników systemu. Jest to zadanie, które powinno być wpisane w działania ujęte polityką transportową. Rozważyć należy możliwość rozszerzenia istniejącej strefy parkowania.

Nienadążanie za popytem parkingowym – co jest oczywiste w obszarach śródmiejskich – prowadzi w praktyce do stosowania ograniczeń czasowych, lokalizacyjnych, najczęściej w postaci opłat postojowych. Brak wprowadzenia opłat za parkowanie w centrum praktycznie wyklucza powód do zrezygnowania tam z jazdy samochodem. Doświadczenia zgromadzone w wielu miastach polskich dowodzą podstawowej roli wysokości cen za parkowanie w kształtowaniu podziału zadań przewozowych i relacji między parkowaniem, a komunikacją publiczną. Relacji rozumianych najszerszej - w postaci komfortu i czasu jazdy, dostępności źródeł i celów ruchu, kosztów przejazdu, bezpieczeństwa podróży. Niezwykle

istotne dla uzyskania sukcesu, czyli zmniejszenia popytu na miejsca parkingowe jest spójne zarządzanie drogowym transportem zbiorowym i indywidualnym. Spójne zarządzanie znajduje odzwierciedlenie przede wszystkim w polityce cenowej (cena biletu w komunikacji publicznej i wycena miejsc postojowych), organizacji ruchu (np. sieć ulic jednokierunkowych w centrum, która utrudnia – ale nie uniemożliwia przejazdu samochodem osobowym), dystrybucji środków finansowych na podnoszenie komfortu jazdy komunikacją publiczną itp.

Dobrze zaprojektowane, zlokalizowane i wycenione parkingi nie stanowią konkurencji dla efektywnego funkcjonowania transportu zbiorowego. Zagrożenie stanowią natomiast parkingi bezpłatne oraz – przy braku konsekwencji w egzekwowaniu polityki parkingowej – wszelkie uliczne postoje w śródmieściu.

Potencjalna rola parkingów strategicznych typu P&R (czyli park and ride – zaparkuj i jedź komunikacją publiczną) w zaspokajaniu potrzeb komunikacyjnych miasta nie będącego rozległą metropolią z reguły się nie sprawdza. Godne polecenia są natomiast parkingi umożliwiające realizację przemieszczeń typu P&G (czyli park and go – zaparkuj i idź).

Do 2020 roku przy założonej hipotezie motoryzacyjnej 350 samochodów na 1000 mieszkańców, zgodnie z metodą bazującą na generacji ruchu samochodowego i gęstości zakończeń podróży, szacuje się potrzeby całego miasta na około 12 500 zorganizowanych miejsc postojowych, z czego ok. 4000 dla potrzeb strefy centralnej. W podanych szacunkach pominięto mieszkańców budownictwa jednorodzinnego zakładając, że posiadają w domach własne garaże. Przyjmuje się, że w centrum powinna obowiązywać zasada hierarchii spełniania potrzeb poszczególnych grup użytkowników, kompensacji i przejrzystej organizacji parkowania. W przypadku samochodów prywatnych hierarchia powinna być następująca:

- ❑ mieszkańcy obszaru centralnego,
- ❑ klienci placówek handlowo – usługowych,
- ❑ interesanci biur i urzędów załatwiający sprawy krótkoterminowe,
- ❑ dojeżdżający do pracy w centrum.

Obszar centrum powinien mieć ograniczony dostęp dla ruchu samochodowego, szczególnie tranzytowego względem centrum, w związku z tym należy na obwodzie strefy pośredniej lokalizować parkingi typu strategicznego. Wewnątrz śródmieścia proponuje się lokalizowanie małych parkingów, wykorzystując możliwości terenowe.

Wszystkie nowo powstające inwestycje powinny zaspokajać potrzeby parkingowe w granicach własnej działki.

Poniżej zostały przedstawione proponowane wskaźniki ilości miejsc do parkowania samochodów osobowych wymagane w stosunku do nowych i modernizowanych obiektów

budowlanych. Zestawienie stanowi monograficzny wybór ze stosowanych wskaźników w różnych miastach (szczególnie w Poznaniu i w Warszawie), przyjętych do stosowania w wyniku uchwały Rady tych Miast. Wykorzystane zostały również zapisy uchwalonych planów miejscowych (Katowice, Kraków) oraz doświadczenia zagraniczne.

Obszar miasta w uproszczeniu podzielono na trzy strefy dopuszczając pewną elastyczność podanych wskaźników do indywidualnych zastosowań. W strefie centralnej poleca się docelowo realizację parkingów wielopoziomowych ze względu na estetykę i koszty gruntu. Podane dolne granice należy traktować jako wymagane, granice górne jako pożądane. Dla ścisłego rejonu centralnego miasta należałoby rekomendować wskaźniki z dolnej granicy zamieszczonych w kolumnie dla „obszaru śródmiejskiego”.

W przypadku obiektów wielofunkcyjnych wymagana jest sumaryczna liczba miejsc do równoczesnego użytkowania. Niezależnie od poniższych propozycji w obszarze centralnym każdorazowo jest wymagana analiza pojemności środowiskowej. Pożądane jest zachowanie równowagi pomiędzy liczbą miejsc parkingowych, a przepustowością ulic doprowadzających ruch. Jest to szczególnie istotne w przypadku parkingów wielkopojemnych. Parkingi o małej liczbie miejsc postojowych, rozmieszczone ekstensywnie, nie stanowią zagrożenia powodującego koncentrację ruchu na sieci.

W perspektywie plac Nowy Rynek (tereny przestrzeni publicznej) winien stać się parkingiem, a przy szczególnych okazjach placem uroczystości i imprez.

Tabela 1. Wskaźniki dotyczące liczby miejsc parkingowych dla samochodów osobowych

Lp.	Rodzaj obiektu	Jednostka odniesienia	Liczba miejsc parkingowych	
			Obszar centrum	Pozostały obszar miasta
1.	Budownictwo mieszkaniowe intensywne	1000 mieszkańców lub jedno mieszkanie	250 - 300	330 – 350 lub 1 mp. na mieszkanie
2.	Budownictwo mieszkaniowe ekstensywne	1 dom	1 – 1,25	1,5 - 2
3.	Biura i urzędy ogólnomiejskie	1000 m ² pow. użytkowej	20 - 30	25 - 35
4.	Biura i urzędy lokalne	1000 m ² pow. użytkowej	10 - 15	13 - 20
5.	Obiekty handlowe	1000 m ² pow. użytkowej	15 - 25	20 – 50
6.	Zakłady produkcyjne	100 zatrudnionych	8 - 14	15 - 32
7.	Obiekty gastronomiczne	100 miejsc	12 - 20	15 - 37
8.	Teatry, kina	100 miejsc	12 - 25	20 - 40
9.	Miejsca zgromadzeń, obiekty sportowe	100 miejsc / użytkowników	10 - 15	12 - 20
10.	Szpitala	10 łóżek	2 - 3	3 - 8
11.	Hotele I kat.	100 łóżek	30 - 50	40 - 60
12.	Hotele pozostałe	100 łóżek	20 - 30	20 - 45
13.	Cmentarze	10 000 m ²	-	150
14.	Szkoły wyższe	100 studentów 100 zatrudnionych	5 – 10 20 - 30	5 – 20 20 - 50
15.	Szkoły	100 zatrudnionych	15 - 25	20 - 50
16.	Ogródki działkowe	100 działek	-	15 - 25

Źródło: opracowanie własne.

2.3.5. ŚCIEŻKI ROWEROWE

Na terenie miasta poza istniejącymi ciągami, brak jest odpowiedniego układu ścieżek rowerowych, tworzących spójny system.

Miejsca szczególnie predysponowane do prowadzenia ciągów rowerowych to śródmieście miasta oraz ciągi umożliwiające wyjazdy w kierunku terenów rekreacyjnych tj. do miejscowości Szale i Gołuchów. Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych winna uwzględniać parametry techniczne umożliwiające poruszanie się po ścieżkach osób na wózkach inwalidzkich.

Rekomendowany układ ścieżek rowerowych został pokazany na rysunku Studium. Wskazuje się w pierwszej kolejności realizację trasy rowerowej o znaczeniu międzynarodowym Gniezno – Gołuchów – Kalisz – Mikstat – Częstochowa.

2.3.6. RUCH PIESZY

Kształtując sieć uliczną należy dążyć do minimalizacji kolizji między głównymi kierunkami ruchu samochodowego, a ruchem pieszym. Szczególnej trosce powinno podlegać kształtowanie skrzyżowań i lokalizacja miejsc przejść dla pieszych, w tym ułatwienie przemieszczania się i zapewnienie bezpieczeństwa osobom niepełnosprawnym.

Centrum miasta powinno być tzw. strefą „uspokojenia ruchu samochodowego”, w której dominować będzie ruch pieszy. Pojazdy zaopatrzeniowe do miejsc handlu i usług powinny mieć zabezpieczony wjazd w ten obszar w określonych porach porannych i wieczornych – nocnych.

2.3.7. SYSTEM ORGANIZACJI I ZARZĄDZANIA RUCHEM

Sposób organizacji i zarządzania ruchem powinien być sukcesywnie dostosowywany do realizowanej rozbudowy systemu transportowego i możliwości jakie oferuje w danym okresie system. Pełne instrumentarium organizacji i zarządzania ruchem mieszczące się w ramach prowadzonej przez miasto polityki komunikacyjnej jest bardzo bogate, szczególnie na poziomie eksploatacji systemu. Stosowane środki polityki komunikacyjnej przede wszystkim powinny oddziaływać na sposób realizacji potrzeb komunikacyjnych mieszkańców, generalnie sprowadzając się do racjonalnego równoważenia relacji „popyt - podaż” usług transportowych, z uwzględnieniem trzech wartości:

- umożliwienia wyboru środka przewozowego,
- dostępności komunikacyjnej,
- stanu środowiska.

Generalną zasadą jaka z tego wynika jest przyznanie w obszarach centralnych miasta priorytetu (inwestycyjnego i ruchowego) transportowi zbiorowemu, który charakteryzuje się najwyższą efektywnością wykorzystania przestrzeni miejskiej. Natomiast w obszarach o niskiej gęstości celów podróży możliwe jest zapewnienie swobodnego korzystania z samochodu indywidualnego w sposób nie naruszający równowagi środowiskowej.

Zasady strategiczne polityki komunikacyjnej zostały przyjęte do stosowania Uchwałą Rady Miejskiej.

Dla potrzeb organizacji i zarządzania ruchem w mieście zaleca się wprowadzenie podziału miasta na podstawowe strefy. Charakteryzują się one zróżnicowanym podziałem zadań przewozowych między środki transportu, przy przyjęciu współdziałania podsystemów transportowych na różnych zasadach (wynikających z przyznanych im priorytetów):

- strefa centralna (w Kaliszu wstępnie można ją określić na obszar ujęty ulicami: Chopina, 3 Maja, Warszawską, Kanałem Bernardyńskim, rzeką Prosną, Kanałem Rypinkowskim, rzeką Prosną. Jest to rejon o wysokiej gęstości zakończeń podróży, w strefie tej podstawową rolę powinien odgrywać transport zbiorowy. Ruch dostawczy (zaopatrzenie) powinien mieć wskazanie realizacji celów w godzinach nocnych lub wczesno – rannych. Ruch indywidualny samochodów powinien podlegać pełnym ograniczeniom, uzasadnionych wskazaniem realizacji zadań ustalonych przez samorząd lokalny. Strefa ta powinna mieć zapewnione bardzo dobre warunki dla ruchu pieszego, szczególnie dla osób niepełnosprawnych, powinna też być dostępna dla ruchu rowerowego – przez segregację od ruchu kołowego. Mieszkańcom tego obszaru należy zapewnić możliwość parkowania i poruszania się po obszarze – wg ustalonych dla nich reguł, ulgowych w stosunku do pojazdów spoza obszaru,
- strefa pośrednia (w kierunku na południowy zachód od centrum, ujęta Aleją Wojska Polskiego, Polną, Trasą Bursztynową (w budowie), Szlakiem Bursztynowym i wzdłuż rzeki Prozny, Kanału Rypinkowskiego i rzeki Prozny) – gdzie dopuszcza się lokalne trudności w korzystaniu z samochodu osobowego na rzecz sprawnego transportu zbiorowego. Strefa pośrednia przejmuje ruch do strefy centralnej, wymaga dbałości o sposób prowadzenia i zabezpieczenia ruchu pieszego, a także rowerowego. Strefą pośrednią – w zależności od stwierdzonych potrzeb – mogą zostać ujęte obszary dodatkowe o wysokiej gęstości zakończeń podróży, np. enklawy osiedli mieszkaniowych,
- strefa tzw. obrzeżna – pozostały obszar miasta o niskiej gęstości zakończeń podróży. W strefie tej powinna być zapewniona pełna swoboda w korzystaniu z transportu indywidualnego, transport zbiorowy winien być dostosowany do popytu wynikającego z zapotrzebowania na usługi dla osób nie korzystających z transportu indywidualnego. Ruch pieszy winien być dogodnie prowadzony do przystanków komunikacji zbiorowej i na ciągach pieszych, których kierunki wynikają z potrzeb powiązań funkcjonalnych.

Sprecyzowanie założeń szczegółowych dotyczących istniejących i przewidywanych problemów analizowanego obszaru, dotyczy działań niezmiernie istotnych:

- poprawy jakości środowiska, w którym w stanie istniejącym stwierdzono szczególnie drastyczne przekroczenia dopuszczalnych standardów. W tym zakresie Program Ochrony Powietrza wskazuje na konieczność poprawy stanu technicznego dróg i stosowanie mokrego czyszczenia zwłaszcza w centrum w celu redukcji emisji stężeń pyłów,
- podniesienia poziomu bezpieczeństwa ruchu w szczególnie zagrożonych miejscach,
- usprawnienia obsługi transportowej konkretnych relacji lub obszarów,
- kontynuacji realizacji przedsięwzięć rozpoczętych lub ich modyfikacji: chodzi nie tylko o przedsięwzięcia inwestycyjne, ale i organizacyjne.

Działania na rzecz efektywnej organizacji transportu zostały określone w dokumencie pn. „Strategia Rozwoju Transportu w Kaliszu na lata 2008-2020 wraz z Programem Rozwoju Transportu w Kaliszu na lata 2008-2013”.

Realizacja ustaleń Studium, w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w zakresie zagospodarowania, użytkowania i utrzymania terenów komunikacji kołowej, transportu publicznego, parkingów i komunikacji pieszej wymaga uwzględnienia potrzeb osób niepełnosprawnych – zgodnie z przepisami odrębnymi. W ramach projektów realizacyjnych, a także w późniejszej eksploatacji należy przewidzieć wyposażenie w urządzenia zapewniające wymagane warunki dla poruszania się osób niepełnosprawnych – w wydzielonych terenach komunikacji kołowej, pieszej i rowerowej, w terenach urządzeń komunikacyjnych, ogólnodostępnych parkingach, przystankach zbiorowego transportu publicznego oraz w innych terenach stanowiących przestrzenie publiczne, a także na nie wydzielonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dojazdach, dojściach pieszych i drogach rowerowych. Urządzenia, o których mowa powinny uwzględniać wszelkie dysfunkcje osób niepełnosprawnych i wykorzystywać najnowocześniejsze rozwiązania.

2.4. ZASADY I KIERUNKI ROZWIĄZAŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

2.4.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

1. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę miasta Kalisza pozostaje wielootworowe ujęcie infiltracyjne wzdłuż rzeki Proсны (tzw. ujęcie „Nad Prosną” lub „Lis”) oparte na czwartorzędowych zasobach poziomu wodonośnego głównego zbiornika wód podziemnych GZWP nr 311 i eksploatowane w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych w ilości 1770 m³/h na podstawie decyzji Prezesa CUG znak KDH/013/4458/B/79 z dnia

03 lipca 1979 roku. Ujęcie składa się z 42 studni głębinowych o głębokościach od 21 do 34 m. Część studni zlokalizowana jest powyżej Kalisza w gminie Godziesze Wielkie.

2. Ważnym źródłem zaopatrzenia w wodę miasta Kalisza pozostają ujęcia głębinowe wód (6 pojedynczych studni) z piętra jurajskiego eksploatowane w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych piętra jurajskiego w ilości 2128 m³/dobę na podstawie decyzji Wojewody Wielkopolskiego znak SR-Ka-IV-7441/3/02 z dnia 2 września 2002 r. W roku 2008 pracowało 6 ujęć. Trzy studnie zostały zlikwidowane tj. ujęcia przy ul. Częstochowskiej, Sulistawickiej, Podmiejskiej.
3. Awaryjnym źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód piętra czwartorzędowego przy ulicy Szerokiej (ujęcie „Szeroka IVb” - studnia o głębokości 54 m) oraz przy ulicy Lubelskiej (ujęcie „Winiary” - studnia o głębokości 32 m).
4. System zaopatrzenia w wodę bazować będzie na czwartorzędowym ujęciu „Lis” oraz ujęciach jurajskich włączonych do istniejącego wodociągu komunalnego Kalisza. Właścicielem i zarządcą miejskiej sieci wodociągowej jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu.
5. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu eksploatuje 131 ha terenów wodonośnych, 5 stacji uzdatniania wody, 363,5 km sieci wodociągowej, 2 laboratoria badania wody i ścieków.
6. Studnie głębinowe ujęć wód poziomu jurajskiego rozmieszczone są w całym mieście w znacznym oddaleniu od siebie. Obecnie eksploatowane studnie znajdują się przy następujących ulicach: Fabryczna - Nowy Świat, Warszawskiej, Poznańskiej, Szerokiej, Gościnniej, Braci Niemojowskich. Ujęcie czwartorzędowe „Winiary” zlokalizowane jest przy ulicy Lubelskiej.
7. Wymienione studnie pracują we wspólnym układzie sieciowym oprócz dzielnicy Winiary, która posiada odrębny układ sieciowy zasilany ze studni zlokalizowanej przy ul. Braci Niemojowskich.
8. Obecnie cały teren miasta Kalisza zaopatrywany jest w wodę. Miasto podzielone jest na pięć stref zasilania (SUW – Lis, SUW – Poznańska, SUW – Warszawska, SUW – Winiary, SUW – Fabryczna) z czego SUW – Lis zasila większą lewobrzeżną część miasta tj. osiedla Korczak, Dobrzec, Nosków, Czaszki, Rypinek, Zagorzynek, Piwonice. Strefy zasilania mogą się wzajemnie uzupełniać i zasilać.
9. Zatwierdzone wydajności ujęć Q_{hmax} wynoszą:
 - z jurajskich studni głębinowych, według decyzji Wojewody Kaliskiego OSGW 6210/20/96 zmienionej decyzją Prezydenta Miasta Kalisza WSRK.6210-48.3/04 (pozwolenie wodnoprawne na eksploatację do 2016 roku):

o nr 1 (A)	ul. Fabryczna	300 m	240 m ³ /h,
o nr 2 (II)	ul. Warszawska	350 m	171 m ³ /h,

- o nr 3 (I) ul. Poznańska 90 m 134 m³/h,
 - o nr 4 (IV) ul. Szeroka 350 m 54 m³/h,
 - o nr 5 (T-6) ul. Gościnną 130 m 55 m³/h (awaryjna),
 - o nr 6 (VI) ul. Braci Niemojowskich 120 m 56 m³/h.
- z ujęcia infiltracyjnego nad Prosną „Lis” – według decyzji Wojewody Kaliskiego OSGW 6210/5/98 (pozwolenie wodnoprawne na eksploatację do 2018 roku) 1716 m³/h,
 - z ujęcia „Szeroka IVb” – według decyzji Wojewody Kaliskiego OSGW 6210/19/96 (pozwolenie wodnoprawne na eksploatację do 2016 roku) 34 m³/h,
 - z ujęcia „Winiary” według decyzji Prezydenta Miasta Kalisza WSR 6223/20/01 (pozwolenie wodnoprawne na eksploatację do 2020 roku) 30 m³/h.
10. Wielootworowe ujęcie wody „Lis” posiada ustanowioną na mocy decyzji Wojewody Kaliskiego OSGW 6210/5/98 strefę ochrony bezpośredniej w granicach obecnie istniejącego ogrodzenia ujęcia wody.
11. Ujęcia jurajskie posiadają ustanowione strefy ochrony bezpośredniej w granicach obudowy każdej ze studni, na mocy decyzji Prezydenta Miasta Kalisza WSRK.6210-48.3/04.
12. Ujęcia wód czwartorzędowych „Winiary” i „Szeroka IVb” posiadają strefy ochrony bezpośredniej na mocy pozwoleń wodnoprawnych.
13. Wielootworowe ujęcie wody „Lis” posiada projekt strefy ochrony pośredniej. W obecnym stanie prawnym (lipiec 2008 rok) projekt podlega zatwierdzeniu przez Geologa Wojewódzkiego i brak jest sformułowanych nakazów, zakazów i ograniczeń jakie będą obowiązywać w strefie.
14. Bilans wody [m³/r] przedstawia się następująco:

Bilans wody [m ³ /r]		2001	2002	2003	Po zakończeniu Projektu 2007	2028
Produkcja	[m ³ /r]	7 027 411	6 718 808	7 061 164		
W tym wody podziemne	[m ³ /r]	7 027 411	6 718 808	7 061 164	7 150 000	7 500 000
Zużycie własne	[m ³ /r]	196 593	205 222	590 146		
Woda wtłoczona do sieci	[m ³ /r]	6 830 818	6 513 586	6 471 018		
Jednostkowe zużycie wody na mieszkańca w g.d.	[1/d/MK]	119	113	112	110	106
Sprzedaż wody do g.d.	[m ³ /r]	4 059 560	3 795 957	3 669 051		
Sprzedaż przemysł	[m ³ /r]	1 951 439	1 853 141	1 734 531	1 580 000	1 580 000
Sprzedaż inne	[m ³ /r]	624 836	533 162	486 863	600 000	600 000

Źródło: Bilans GWŚiO - Miasto

- Z wodociągów korzysta obecnie 99,4% mieszkańców miasta.

Liczbę mieszkańców odbiorców przedstawia poniższa tabela.

Liczbę mieszkańców odbiorców Wody	2001	2002	2003	Po zakończeniu Projektu 2007	2028
	105 320	105 400	105 370	105 300	105 250

Źródło: Bilans GWŚiO - Miasto

Ogólne zużycie wody w mieście spada, przemysł zużywa około 30 % całości produkowanej wody, większość przedsiębiorstw korzysta z miejskiego systemu wodociągowego, oprócz np. „Hellena”, „Wistil”, które posiadają własne ujęcia wody.

Widoczny w ciągu ostatnich lat spadek średniego zużycia wody (mimo nieznacznego wzrostu w ciągu roku 2002), także w gospodarstwach domowych, pozwoli na zaopatrzenie w wodę potencjalnych odbiorców na terenach przeznaczonych pod zabudowę uzupełniającą mieszkaniową i usługową.

15. Na podkreślenie zasługuje fakt, że sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta. Jej łączna długość wynosi 367,4 km, z tego:

- magistrale wodociągowe 18,5 km,
- sieć rozdzielcza 228,2 km,
- sieć przyłączy 120,7 km.

Z uwagi na zróżnicowanie wysokościowe terenu wprowadzone jest strefowanie ciśnień w sieci. Osiągnięto to poprzez pompownie strefowe współpracujące ze zbiornikami oraz zasady przedziałowe na sieci.

Okres eksploatacji sieci wodociągowej:

- do 25 lat 45,6 %,
- od 26 do 50 lat 32,6 %,
- od 51 do 100 lat 21,8 %,

Okres eksploatacji sieci wodociągowej miasta Kalisza jest mocno zróżnicowany, powyżej 50% sieci jest eksploatowane więcej niż 20 lat. Ogólnie awaryjność systemu wodociągowego bardzo spada, w 2007 r. zanotowano 119 awarii, bezpośredni wpływ na to ma proces modernizacyjny, rocznie wymienia się ok. 250 przyłączy wodociągowych. W celu dostosowania sprawności technicznej sieci wodociągowej do wzrastających potrzeb społeczności miejskiej należy prowadzić dalszą jej modernizację oraz monitorowanie sieci, obecnie monitorowane są tylko ujęcia wody i przepompownie.

Doskonalenie monitoringu systemów pomiarowych zużycia wody przewiduje się poprzez:

- zakup i montaż urządzeń pomiarowych zużycia wody przez odbiorców,
- monitoring ilościowy strat wody na przesyle i ich minimalizacja w celu racjonalnego wykorzystywania wody.

16. Walorami obecnego stanu zainwestowania miasta są następujące fakty:

- Kalisz posiada bardzo dobrze rozwinięty system do zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
- odpowiedni jest zasięg obsługi i stopień pokrycia potrzeb przez wodociągi komunalne,
- nie występują deficyty wody, istnieją rezerwy w źródłach poboru,
- nie występuje pilna potrzeba rozbudowy układu sieciowego.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące zaopatrzenia w wodę:

1. Preferencje lokalizacyjne dla działań inwestycyjnych budownictwa ogólnego to miejsca w niedalekim oddaleniu od istniejących magistral wodociągowych.
2. Obiekty kubaturowe należy lokalizować poza strefą ochrony bezpośredniej ujęcia „Lis” jeśli nie są związane z produkcją i uzdatnianiem wody.
3. Przyszłe zagospodarowanie obszaru położonego w zasięgu projektowanej strefy ochrony pośredniej ujęcia „Lis” musi uwzględniać nakazy, zakazy i ograniczenia wynikające z rozporządzenia Dyrektora RZGW ustanawiającego tą strefę.
4. Istnieją duże możliwości zaspokajania komunalnych i przemysłowych potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę komunalną ze względu na rozbudowę ujęcia wód „Lis II”, „Pokrzywnicka” i „Wielowieś Klasztorna”.
5. Inwestycje w zakresie rozbudowy sieci wodociągowych będą realizowane równocześnie z budową nowych osiedli mieszkaniowych, zakładów usługowych i przemysłowych. W ramach tego kierunku działań przewidziano:
 - rozbudowę II etapu ujęcia wody „Lis” i stacji uzdatniania wody „Lis”,
 - budowę nowych sieci wodociągowych na terenie miasta.
6. Optymalizacja zużycia wody do celów przemysłowych poprzez eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych oraz wdrażanie nowych technologii wodooszczędnych. Do realizacji tego kierunku konieczna będzie weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych na pobór wód podziemnych przez zakłady przemysłowe, w oparciu o zatwierdzone bilanse zasobów wodnych.
7. Jako dodatkowe źródła wody przewidywane są:
 - studnie infiltracyjne wzdłuż rzeki Proсны do granic administracyjnych miasta i dalej na gruntach wsi Józefów w gminie Godziesze Wielkie (ujęcie „Lis II”). Realizacja tego zadania jest obecnie kontynuowana,
 - pomocnicze ujęcia infiltracyjne przy ul. Pokrzywnickiej zasilane wodami zlewni rzeki Pokrzywnica.
8. Na terenie miasta pozostawia się 40 studni głębinowych służących do awaryjnego zaopatrzenia ludności w wodę. Wszystkie te studnie powinny posiadać opracowane, zatwierdzone i wyznaczone w terenie strefy ochrony sanitarnej.

9. Konieczna staje się sukcesywna modernizacja i wymiana starej sieci wodociągowej, eksploatowanej powyżej 20 lat, która bezpośrednio wpłynie na poprawę funkcjonowania całego systemu.
10. Rezerwowe źródło wody na potrzeby komunalne oraz rolnictwa może stanowić projektowany na Prośnie zbiornik retencyjny „Wielowieś Klasztorna”. Ma to być zbiornik wielofunkcyjny, stanowiący m.in. źródło wody komunalnej dla Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, zabezpieczający zlewnię przed skutkami suszy. Dla uzdatnienia tej wody zarezerwowano teren przyległy do istniejącej stacji wodociągowej nad Prosną.
11. Rozwój sieci wodociągowej i jej parametry techniczne muszą zapewnić zaopatrzenie w wodę dla rolnictwa w Szczypiornie i w sołectwie Dobrzec.

2.4.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

1. Miasto posiada następujące systemy kanalizacji:

- system ogólnospławny w śródmieściu. System ten jest przewidziany do pozostawienia w stanie istniejącym oraz objętym opracowaniem BPBK Kalisz,
- system rozdzielczy w części miasta – głównie na lewym brzegu rzeki Proсны. System ten jest przewidziany jako docelowy dla całości miasta z wyłączeniem śródmieścia,
- system nieuporządkowany, polegający głównie na tymczasowym wykorzystywaniu istniejących kanałów deszczowych do odprowadzania ścieków bytowych oraz wód opadowych i roztopowych. System ten istnieje przede wszystkim w prawobrzeżnej części miasta. System ten jest obecnie przebudowywany na system rozdzielczy.

Właścicielem i zarządcą miejskiej sieci kanalizacyjnej jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu.

Odbiornikami wód opadowych i roztopowych z kanalizacji pozostaje rzeka Proсны w tym także jej dopływy: Swędrnia, Krępicą, Piwonka i Lipówka oraz odnogi Proсны: Kanał Rypinkowski i Kanał Bernardyński.

2. Istniejąca kanalizacja deszczowa na terenie miasta pod względem hydraulicznym w większości jest grawitacyjna z odpływem do wód powierzchniowych:

- rzeka Proсны (koryto główne),
- odnoga Proсны – Kanał Rypinkowski,
- odnoga Proсны – Kanał Bernardyński,
- dopływ Proсны – Piwonka,
- dopływ Proсны – Krępicą.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 293,6 km w tym:

- kanalizacja ogólnospławna 37,1 km,

- kanalizacja sanitarna 94,9 km,
- przyłącza 79,3 km.

Długość kanalizacji deszczowej wynosi 82,3 km.

Liczba ludności korzystających z usług w zakresie odprowadzania ścieków wynosi 88,63 % ogółu mieszkańców.

3. Większość sieci (ponad 60 %) eksploatowana jest powyżej 20 lat jednakże w przeciągu ostatnich pięciu lat zaznacza się duży przyrost nowej sieci kanalizacyjnej co związane jest z dużymi nakładami inwestycyjnymi na renowację istniejącej sieci oraz budowę nowej.

Okres eksploatacji sieci kanalizacyjnej:

- do 25 lat 35,6 %,
- od 26 do 50 lat 25,9 %,
- od 51 do 100 lat 38,5 %,

Ilość awarii na 1 km sieci kanalizacyjnej w roku (w odniesieniu do sieci kanalizacyjnej ogółem) wynosi 0,44 w tym sieci:

- ogólnospławnej 0,61,
- sanitarnej 0,35,
- przyłączy 0,45.

4. Zgodnie z planem ogólnym kanalizacji deszczowej układ projektowanej kanalizacji deszczowej wynika z ukształtowania wysokościowego terenu miasta i układu cieków będących odbiornikami. Pod względem hydraulicznym projektowane kanały są głównie grawitacyjne z wyjątkiem:

- części osiedla Winiary (rejon ulic: Legnickiej, Połanieckiej, Raclawickiej i Kołobrzeskiej) gdzie przewidziano zbiorczą dla tych ulic przepompownię ścieków u zbiegu ulic Legnickiej i Tuszyńskiej. Przepompownia ta będzie przetłaczała ścieki do kanału grawitacyjnego (projektowanego) przy skrzyżowaniu ulic Będzińskiej i Gajowej,
- ulicy Kubusia Puchatka, gdzie zachodzi konieczność zastosowania przepompowni dla przetłaczania wód deszczowych do kanału w ul. Częstochowskiej.

Zwarte osiedla mieszkaniowe: Dobrzec, Kaliniec, 25 – Lecia, Zagorzynek – posiadają własną kanalizację deszczową.

5. Kalisz korzysta z grupowej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w Kucharach, która została przekazana do eksploatacji w 2001 roku wraz z kolektorami dosyłowymi. Podczyszczalnie posiadają tylko niektóre zakłady przemysłowe.

6. Obecnie realizowana jest modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej w mieście. Działania są zgodne ze „Strategią rozwoju Kalisza na lata 2004-2013”, która w ramach celu strategicznego wymienia „Likwidację niedoborów, modernizację i rozwój infrastruktury technicznej”.

Ścieki przemysłowe mogą istotnie wpływać na pracę grupowej oczyszczalni ścieków w Kucharach. Prowadzenie stałych badań ilości i jakości tych ścieków wyprowadzanych do urządzeń kanalizacji miejskiej jest konieczne, ponieważ pozwolą one na identyfikację źródeł zanieczyszczeń i podejmowanie działań w przypadku stwierdzenia przekroczeń ładunków zanieczyszczeń. W ramach tego kierunku działań należy opracować i wdrożyć program ciągłego monitoringu zrzutów ścieków z zakładów przemysłowych oraz opracować i wdrożyć system zbierania i gromadzenia informacji o jakości ścieków przemysłowych.

7. Miasto Kalisz posiada szereg opracowań takich jak „Program działań inwestycyjnych związanych z gospodarką ściekową Miasta Kalisza”, „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2003 – 2005” wraz z jego kontynuacją oraz opracowany realizowany przez PWiK Sp. z o.o. w Kaliszu „Program likwidacji wylotów nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych”, a także „Plan wodny dla Kalisza” opracowany w 2005 r.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące systemu odprowadzenia ścieków:

Porządkowanie gospodarki ściekowej miasta następuje poprzez podjęcie działań w ramach następujących kierunków:

- pełnej inwentaryzacji wylotów kanalizacji deszczowej i urządzeń oczyszczających wody opadowe lub roztopowe,
- rozbudowy i modernizacji miejskiej sieci kanalizacyjnej, w tym m.in.:
 - rozdział kanalizacji ogólnospławnej,
 - budowa nowych odcinków kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Przy projektowaniu nowej kanalizacji deszczowej należy przewidzieć lokalizację zbiorników wodnych do czasowego przetrzymywania wód opadowych lub roztopowych,
 - monitoring istniejącej sieci sanitarnej, czyszczenie i sukcesywna modernizacja.
- likwidacji wylotów ścieków do wód powierzchniowych i kierowanie ich na GOŚ,
- budowy urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych,
- kontynuacji likwidacji szamb i osadników ściekowych oraz rozdziału kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową na terenach nieruchomości nie będących komunalnym zasobem gminy,
- dofinansowaniu przyłączy kanalizacji sanitarnej dla nieruchomości osób fizycznych z równoczesną likwidacją szamb,
- opracowaniu i wdrożeniu programu ciągłego monitoringu zrzutów ścieków przemysłowych,

- opracowaniu i wdrożeniu systemu zbierania i gromadzenia informacji o jakości ścieków przemysłowych,
- modernizacji zakładowych oczyszczalni ścieków,
- likwidacji zrzutów ścieków do Proсны i ich przesył do oczyszczalni ścieków poprzez budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej na osiedlach Rajsków, Piwonice, Lis, Winiary, Szczypiorno, Chmielnik, Miła i Majków oraz budowę kanalizacji deszczowej i sanitarnej w ulicach asfaltowych – II etap, m. in. w Sulisławicach i Dobrzecu Północ,
- realizacji przedsięwzięcia pod nazwą „Przebudowa systemu odprowadzania ścieków w Kaliszu” przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności,
- w zakresie sprawnego odprowadzania wód opadowych z terenu miasta, regulacja cieków Piwonka i Kręcica wraz z budową zbiorników przetrzymujących wody opadowe.

2.4.3. ELEKTROENERGETYKA⁸

1. Zasilanie Kalisza w energię elektryczną bazuje na jej dostawie liniami wysokich napięć systemu krajowego z elektrowni w Koninie i Turku. Wytwarzanie energii elektrycznej w elektrociepłowni Piwonice ma charakter uboczny.

2. Linie wysokiego napięcia 110 kV obramowują miasto i tworzą pierścień zasilający główne punkty zasilania, gdzie następuje redukcja napięcia ze 110 na 15 kV. Zasilanie w energię elektryczną Miasta Kalisza odbywa się z niżej wymienionych GPZ-ów:

Nazwa GPZ – u	Adres	Moc transf.
GPZ Kalisz Centrum	ul. Wioślarska	2 x 16 MVA,
GPZ Kalisz Północ	ul. Wał Bernardyński	2 x 25 MVA,
GPZ Kalisz Zachód	ul. Wrocławska	2 x 16 MVA,
GPZ Kalisz Dobrzec	ul. Dobrzecka	2 x 16 MVA,
GPZ Kalisz Piwonice	EC Kalisz Piwonice ul. Torowa	2 x 25 MVA.

Wszystkie GPZ-ty posiadają podwójny układ zasilania liniami 110 kV oraz po dwa transformatory 110/15 kV, w których łączna moc zainstalowanych transformatorów wynosi 196 MVA. Transformatory GPZ posiadają obecnie 40% rezerwy mocy.

Zapotrzebowanie mocy szczytowej miasta Kalisza szacuje się na poziomie 54 MW.

3. Łączna długość linii energetycznych zlokalizowanych na terenie Miasta wynosi :

- linie WN 110 kV - 36,37 km,
- linie SN 15 kV - napowietrzne - 119,1 km,

⁸ Założenia do planu zaopatrzenia miasta Kalisza w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, rozdział 4.3., Uczelniane Centrum Badawcze Energetyki i Ochrony Środowiska, Politechnika Warszawska, Warszawa sierpień 1999 oraz informacje z ENERGA – OPERATOR S.A. Oddział w Kaliszu (stan na 2008 r.).

- kablowe - 191,3 km,
- linie nN 0,4 kV - napowietrzne - 171,0 km,
- kablowe - 345,5 km.

4. Do uzyskania napięcia wymaganego do zasilania odbiorców służą stacje transformatorowe 15/0,4 kV. Ich liczba wynosi 402 sztuk. Sieć miejskich napięć 400/230 V tworzy głównie układ linii kablowych ok. 336 km, jedynie w terenach peryferyjnych występują linie napowietrzne - ok. 171 km. Liniami średniego i niskiego napięcia administruje ENERGA – OPERATOR S.A. Oddział w Kaliszu.
5. Liczba odbiorców występujących na terenie miasta Kalisza wynosi 49556, przy czym procentowy udział odbiorców komunalno-bytowych w ogólnej wartości mocy umownej wynosi 60%.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące systemu elektroenergetycznego miasta:

1. Istniejący na terenie miasta Kalisza układ sieci na poziomie napięć WN, SN i nN gwarantuje pokrycie aktualnego zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, a także odpowiedni poziom niezawodności zasilania odbiorców.
2. Rozwój systemów elektroenergetycznych miasta powinien zagwarantować dostarczenie odbiorcom komunalnym i przemysłowym energii elektrycznej o odpowiednich parametrach ilościowych i jakościowych oraz zapewnić bezawaryjne zasilanie w energię elektryczną.
3. Inwestycjami elektroenergetycznymi wprowadzającymi ograniczenia w zagospodarowaniu terenu, realizowanymi na terenie miasta Kalisza są:
 - budowa linii WN 110 kV relacji Ostrów – Kalisz Zachód, której przybliżony termin wykonania zakładany jest najwcześniej na 2010 r.,
 - przebudowa istniejącej linii elektroenergetycznej WN 110 kV relacji GPZ Ostrów – GPZ Kalisz Piwonice, polegająca na budowie dwutorowej linii WN 110 kV w miejsce istniejącej linii jednotorowej; przyjmuje się, że szerokość pasa ochronnego (strefa techniczna) wolnego od zabudowy winna wynosić nie mniej niż 38 m wzdłuż istniejącej linii 110 kV,
 - modernizacja istniejącej linii elektroenergetycznej WN 110 kV relacji Elektrownia Adamów – GPZ Kalisz Piwonice, w ramach której mogą wystąpić korekty przebiegu trasy istniejącej linii WN 110 kV,
4. ENERGA – OPERATOR S.A. Oddział w Kaliszu planuje w najbliższym czasie sukcesywną wymianę transformatorów WN/SN 110/15 kV w GPZ Kalisz Piwonice i GPZ Kalisz Zachód na większe jednostki.

5. Linie i obiekty elektroenergetyczne stwarzają istotne uwarunkowania przestrzenne, związane z wymogami ochrony przed porażeniem, z oddziaływaniem elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego i z wymaganiami eksploatacyjnymi. Wzdłuż istniejących i projektowanych napowietrznych linii i obiektów elektroenergetycznych obowiązuje pozostawienie wolnego od zabudowy oraz wysokiej roślinności pasa terenu ochronnego o szerokościach:
- 110 kV – 15 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
 - 15 kV – 5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
 - 0,4 kV – 3 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu linii,
 - 5 m - wzdłuż obrysu napowietrznej stacji transformatorowej 15/0,4 kV.
- Wymiary zależą od wielu czynników i należy przyjąć jako zasadę, że lokalizowanie zabudowy w odległościach mniejszych od podanej powyżej powinno być każdorazowo uzgadniane z operatorami sieci.
6. Przy jednorodowej napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV relacji Kalisz Dobrzec – Kalisz Zachód ustanowiony został obszar ograniczonego użytkowania (w celu ochrony ludności przed polami elektromagnetycznymi przekraczającymi dopuszczające wartości) jako pas terenu szerokości 25 m pod linią elektroenergetyczną, sięgający 12,5 m w obie strony od osi linii, biegnący wzdłuż całego odcinka linii o długości 2 874 m, pomiędzy Głównym Punktem Zasilania Kalisz Dobrzec przy ul. Dobrzeckiej (przed słupem nr 1) i Głównym Punktem Zasilania Kalisz Zachód przy ul. Wrocławskiej (za słupem nr 14).
7. Z punktu widzenia możliwości zaopatrzenia w energię elektryczną najkorzystniejsza lokalizacja obiektów kubaturowych to rejon zespołu Dobrzec, który nie wymaga budowy linii 110 kV, a jedynie stacji SN/NN i ciągów kablowych SN.
8. Intensywniejszy rozwój miasta w kierunku południowym (rejony Huby) musi wymusić budowę GPZ oraz realizację powiązań liniowych zarówno 110 kV, jak i SN – 15kV.
9. W przypadku modernizacji lub budowy napowietrznej linii elektroenergetycznej WN o napięciu 110 kV lub większym, jej lokalizacja i sposób zagospodarowania powinna być uzgodniona z odpowiednim organem wojskowym.
10. Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy:
- zapewnić dostępność do sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia zasilania nowych odbiorców,
 - rezerwować w miarę możliwości miejsca pod stacje transformatorowe 15 /0,4 kV z uwzględnieniem powiązań z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi.
11. Wzdłuż istniejących i projektowanych napowietrznych linii i obiektów elektroenergetycznych obowiązuje zachowanie wymagań wynikających z przepisów odrębnych dotyczących bezpiecznych odległości oraz dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

12. Dopuszcza się przebudowę sieci elektroenergetycznych z kolidującym planowanym zagospodarowaniem terenu. Sposób i warunki przebudowy sieci elektroenergetycznej muszą być zgodne z przepisami odrębnymi.

2.4.4. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO⁹

1. System ciepłowniczy miasta Kalisza składa się z sieci ciepłej wysokoparametrowej zasilanej z dwóch źródeł ciepła: Ciepłowni Rejonowej przy Al. Wojska Polskiego 33 (CR1) oraz Elektrociepłowni Piwonice (EC). Sieć ciepła eksploatowana jest przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. Oprócz tego eksploatowanych przez to Przedsiębiorstwo jest 29 kotłowni w lokalnych podsystemach ciepłowniczych. Pozostali mieszkańcy miasta zaopatrują się w energię ciepłą indywidualnie, wykorzystując w tym celu piece węglowe, piece centralnego ogrzewania opalane koksem, gazem, olejem, ewentualnie używając energii elektrycznej.
2. Miejski system ciepłowniczy dostarcza energię dla około 56 000 mieszkańców miasta co stanowi około 52 % ich liczby. Ciepło sieciowe zasila około 19 000 mieszkań i lokali o łącznej powierzchni około 1,276 mln.m² (mieszkania około 0,984 mln.m², przemysł około 0,013 mln.m², powierzchnie niemieszkalne około 0,279 mln.m²; o łącznej kubaturze ok. 5,9 mln.m³ i stanowi prawie 60 % kubatury budynków mieszkalnych).
3. Dyspozycyjna moc ciepła miejskiego systemu ciepłowniczego wynosi około 170 MW (CR1 – 58,15 MW; ciepłownia wodna w EC – 87 MW, wymienniki parowe w EC – ponad 30 MW), a moc zamawiana około 102 MW (stan z 2005 roku). Z tego około 90 MW przypada na potrzeby związane z ogrzewaniem budynków, a około 11,7 MW na potrzeby związane z przygotowaniem ciepłej wody użytkowej.
4. Podstawowymi źródłami ciepła zasilającymi system są (dane na koniec 2005 roku):
 - Ciepłownia Rejonowa (zasila 309 budynków), moc ciepła 48,163 MW,
 - EC Piwonice (zasila 531 budynków) moc ciepła 53,578 MW,
 - Kotłownie lokalne (gazowe - 29 szt. zasilające 62 budynki) łączna moc ciepła 8,235 MW.

Moce zainstalowane w źródłach wynoszą:

- EC Piwonice: kotły wodne – 87 MW, wymienniki para/woda około 32 MW (w szczycie 36,4 MW); łącznie 119 MW (w szczycie 123,4 MW),
- Ciepłownia Rejonowa CR1: kotły węglowe o mocy nominalnej 58,15 MW,
- Kotłownie gazowe eksploatowane przez PEC: moc zainstalowana 11,47 MW.

Sprawność eksploatacyjna źródeł wynosi od 82% do 84%.

Pozostałe komunalne źródła ciepła, mające znaczenie lokalne to:

- małe lokalne źródła ciepła (kotłownie wbudowane) eksploatowane przez PEC,
 - kotłownie przemysłowe,
 - kotłownie wbudowane eksploatowane przez inne podmioty niż PEC (najczęściej na potrzeby własne),
 - piece węglowe w lokalach – głównie w starszych zasobach mieszkaniowych.
5. Ciepło sieciowe dostarczane jest do 902 obiektów budowlanych. W skład systemu ciepłowniczego Kalisza wchodzi 110 węzłów grupowych (w tym z ciepłą wodą –59 szt.) oraz 452 węzły indywidualne (w tym z ciepłą wodą –196 szt.). W 1998 roku łączne zużycie ciepła dla wszystkich odbiorców ciepła sieciowego wyniosło 1 217 479 GJ, a całkowita moc zamówiona na potrzeby c.o., c.w. i c.t. wyniosła 140,921 MW. W minionych latach został zrealizowany program modernizacji węzłów ciepłych, częściowo została zmodernizowana Ciepłownia Rejonowa (zmodernizowano 4 spośród 5 kotłów WR-10 w tym 3 posiadają szczelne ściany), a także sukcesywnie modernizowane są sieci ciepłne. Został również zrealizowany program likwidacji kotłowni węglowych w jednostkach oświatowych z zamianą na przyłącza do miejskiej sieci ciepłnej, bądź realizacją kotłowni gazowych lub olejowych.
6. Sieć ciepłownicza wysokoparametrowa ma długość 57,278 km i średnie obciążenie mocą wynosi 2,6 MW/km. Łączna moc zamówiona w 2000 roku wynosiła 142,3 MW i spadła w roku 2005 do 110 MW. Dominującym dostawcą energii ciepłej do systemu jest PEC S.A.

Na sieć ciepłowniczą składają się:

- sieć magistralna 11,7 km,
- sieć rozdzielcza 28,0 km,
- przyłącza 17,5 km.

z tego sieci wykonane w technologii preizolowanej stanowią 32 % długości, co wynosi 18,1 km.

7. Ciepło dostarczane jest ze źródeł ciepła do odbiorców z wykorzystaniem sieci ciepłowniczej wysokoparametrowej. Długość całkowita wynosi około 57 km i średnie obciążenie mocą około 2,6 MW/km co jest wartością trochę niższą od średniej krajowej. Dlatego też wskazane jest dociążenie systemu ciepłowniczego. Około 32% sieci ciepłowniczej wykonana jest w technologii preizolowanej. Stan techniczny sieci ciepłowniczej ocenia się jako dobry, a straty ciepła z sieci ciepłnej szacuje się na średnim poziomie strat ciepła polskich systemów ciepłowniczych. Udział rurociągów

⁹ Założenia do planu zaopatrzenia miasta Kalisza w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, rozdział 4.1., Uczelniane Centrum Badawcze Energetyki i Ochrony Środowiska, Politechnika Warszawska, Warszawa czerwiec 2006, przyjęte uchwałą Rady Miejskiej Kalisza Nr IX/148/2007 z dnia 31 maja 2007 r.

stosunkowo nowych (tzn. wybudowanych po roku 1990) wynosi 49%. Natomiast udział najstarszej sieci (z lat 70 ubiegłego wieku) to 7%.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące systemu ciepłowniczego miasta:

1. Ograniczenie strat energii cieplnej na przesyle w ciepłowniczych magistralach dosyłowych poprzez modernizację miejskiego systemu ciepłowniczego na osiedlach mieszkaniowych i w starej części miasta.
2. Zwiększenie ilości energii otrzymanej ze źródeł odnawialnych poprzez wykorzystanie biomasy do produkcji energii w EC Piwonice.
3. Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go ekologicznymi nośnikami energii poprzez:
 - kontynuację akcji dofinansowania zmiany systemów ogrzewania z węglowego na ekologiczne w mieszkaniach prywatnych,
 - modernizację źródeł emisji w placówkach użyteczności publicznej oraz w gminnych zasobach mieszkaniowych,
 - zamianę tradycyjnych kotłowni opalanych węglem na ekologiczne w zakładach przemysłowych,
 - modernizację sieci ciepłych kanałowych na preizolowane.
4. Wprowadzanie zadań podstawowych w zakresie zastępowania ogrzewania indywidualnego sieciowym, modernizacja sieci ciepłych, zastępowanie ogrzewania węglowego gazowym lub olejowym – wynikających z Programu Ochrony Powietrza miasta Kalisza.

2.4.5. ZAOPATRZENIE W GAZ¹⁰

1. Zaopatrzenie miasta w gaz odbywa się z krajowego systemu przesyłu gazu podgrupy E.
2. Miasto Kalisz zasilane jest w gaz ziemny gazociągiem wysokiego ciśnienia:
 - Gazociąg w/c DN 400 Odolanów – Adamów, rok budowy 1971,
 - Gazociąg w/c DN 500 Odolanów – Adamów, rok budowy 1977,
 - Gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz III, rok budowy 1998 wraz ze stacją gazową przy ul. Pszennej o przepustowości $Q=25000\text{m}^3/\text{h}$ wybudowaną w 1996 r.,
 - Gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz I, rok budowy 1971 wraz ze stacją gazową przy ul. Poznańskiej o przepustowości $Q=12600\text{m}^3/\text{h}$, wybudowaną w 1992 r.,

¹⁰ Założenia do planu zaopatrzenia miasta Kalisza w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, rozdział 4.2., Uczelniane Centrum Badawcze Energetyki i Ochrony Środowiska, Politechnika Warszawska, Warszawa sierpień 1999 oraz informacje z Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział – Zakład Dystrybucji Gazu Kalisz (stan na 2008 r.).

- Gazociąg w/c DN 150 odgałęzienie Kalisz II, rok budowy 1992 doprowadzający gaz do stacji gazowej przy ul. Poznańskiej o przepustowości $Q=12600\text{m}^3/\text{h}$, modernizowanej w 1992 r.,
- Gazociąg w/c DN 200 odgałęzienie Pleszew, rok budowy 1998.

Stacje redukcyjno – pomiarowe zasilające miasto:

Stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia w Kaliszu					
Lp.	lokalizacja	przepustowość [m ³ /h]	rodzaj	ciśnienie wej. [MPaJ]	ciśnienie wyj. [kPa]
1	Kalisz ul. Poznańska	12600	budynek	4,5	300
2	Kalisz ul. Pszenna	25000	budynek	4,5	300
Stacje redukcyjno pomiarowe II stopnia w Kaliszu					
3	Kalisz ul. Podmiejska	6000	szafka	0,3	2,2
4	Kalisz oś. Dobrzec	3000	szafka	0,3	2,2
5	Kalisz ul. Majkowska	6000	szafka	0,3	2,2
6	Kalisz ul. Wydarte	2000	podziemna	0,3	2,2
7	Kalisz ul. Tuwima	3000	podziemna	0,3	2,2
8	Kalisz ul. Sienkiewicza	2000			
9	Kalisz ul. Braci Niemojowskich	600	podziemna	0,3	2,2
10	Kalisz ul. Bolesława Pobożnego	2000	podziemna	0,3	2,2

Źródło: Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Łączna długość sieci gazowej w Kaliszu wynosiła na koniec 2007 r. 176,1 km, w tym:

- sieci średniego ciśnienia 50,3 km,
- sieci niskiego ciśnienia 125,8 km.

3. ZG Kalisz rozprawdza gaz gazociągami niskiego ciśnienia od 0 do 10 kPa oraz gazociągami średniego ciśnienia powyżej 10 do 500 kPa.

4. Na terenie miasta Kalisz na koniec 2007 r. było 4901 czynnych przyłączy gazu, z których korzysta 28 364 odbiorców gazu.

5. Stan techniczny sieci i stacji gazowych jest zadowalający, sieć jest sukcesywnie modernizowana. Nie ma ograniczeń w dostawie gazu. Umożliwiono posiadaczom domów jednorodzinnych przejście z konwencjonalnego ogrzewania kotłów c.o. na mniej uciążliwe dla otoczenia opalanie gazem. Gaz dostarczany jest zarówno na cele socjalne, bytowe jak i technologiczne.

6. Na dzień dzisiejszy na terenie miasta Kalisz jest ośmiu znaczących odbiorców przemysłowych gazu (powyżej 100m³/h).

7. Z powyższych uwarunkowań wynikają następujące możliwości:

- wykorzystanie dotychczasowych źródeł zaopatrzenia miasta w gaz dla pełnego rozwoju terenów mieszkaniowo-usługowych,

- podniesienia jakości usług,

oraz ograniczenia związane z brakiem sieci gazociągów średniego ciśnienia na niektórych terenach zainwestowania miejskiego.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące systemu gazowniczego miasta:

1. Wydajność stacji gazowych I-go i II-go stopnia jest wystarczająca dla ewentualnych potrzeb miasta w najbliższych latach. Dla stacji I-go stopnia w okresie zimowym (największe godzinowe pobory mocy) stopień wykorzystania wynosi odpowiednio:

- ok. 50% dla stacji na ul. Poznańskiej,
- ok. 20% dla stacji na ul. Pszennej.

2. Wykorzystanie stacji II-go stopnia w analogicznym okresie wynosi średnio ok. 45%. Widać z powyższego że rezerwy na stacjach są znaczne.

3. Lokalizacja obiektów budowlanych względem ww. sieci gazowej wysokiego ciśnienia powinna być zgodna z wymaganiami zawartymi w przepisach, wg których sieć ta została wybudowana. W związku z powyższym lokalizacja obiektów budowlanych względem gazociągów, dla których pozwolenie na budowę wydano:

- przed 10.08.1989 r. - powinna być zgodna z Rozporządzeniem Ministra Górnictwa w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 21 poz. 94 z 1978r.) oraz normą branżową BN-71/8976-31. Wynika z niej, że odległości podstawowe bezpieczne przykładowych obiektów terenowych od istniejących gazociągów DN 400 i DN 500 wynoszą:

- dla budynków użyteczności publicznej – 65 m na stronę,
- dla oddzielnie stojących budynków mieszkalnych i zespołów budynków stanowiących jedno gospodarstwo – 35 m na stronę,
- dla obiektów zakładów przemysłowych – 50 m na stronę,
- dla autostrad i dróg publicznych I, II, III klasy – 50 m na stronę od pasa jezdni,
- dla dróg publicznych IV i V klasy oraz dróg zakładowych – 30 m na stronę od pasa jezdni.

W przypadku istniejącego gazociągu DN 150 odległości te wynoszą odpowiednio:

- dla budynków użyteczności publicznej – 35 m na stronę,
- dla oddzielnie stojących budynków mieszkalnych i zespołów budynków stanowiących jedno gospodarstwo – 20 m na stronę,
- dla obiektów zakładów przemysłowych – 25 m na stronę,
- dla autostrad i dróg publicznych I, II, III klasy – 25 m na stronę od pasa jezdni,
- dla dróg publicznych IV i V klasy oraz dróg zakładowych – 20 m na stronę od pasa jezdni,

- przed 21.12.1995 r. - powinna być zgodna z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 45 poz. 243 z 1989r.). Wynika z niego, że odległości podstawowe bezpieczne przykładowych obiektów terenowych od istniejącego gazociągu DN 150 Kalisz II wynoszą:
 - dla budynków użyteczności publicznej – 35 m na stronę,
 - dla oddzielnie stojących budynków mieszkalnych i zespołów budynków stanowiących jedno gospodarstwo – 20 m na stronę,
 - dla obiektów zakładów przemysłowych – 25 m od granicy terenu.
 W przypadku istniejącej stacji gazowej w/c odległości podstawowe wynoszą:
 - dla budynków użyteczności publicznej – 100 m od granicy terenu,
 - dla obiektów zakładów przemysłowych – 40 m na stronę,
 - dla budynków mieszkalnych o wysokości do 50 m – 50 m na stronę,
- przed 12.12.2001 r. - powinna być zgodna z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 139 poz. 686 z 1995r.). Wynika z niego, że odległości podstawowe bezpieczne przykładowych obiektów terenowych od istniejących gazociągów DN 150 Kalisz III i DN 200 odgałęzienie do Pleszewa wynoszą:
 - dla budynków użyteczności publicznej – 35 m na stronę,
 - dla oddzielnie stojących budynków mieszkalnych i zespołów budynków stanowiących jedno gospodarstwo – 20 m na stronę,
 - dla obiektów zakładów przemysłowych – 25 m od granicy terenu.

5. Plany inwestycyjne sieci średniego i niskiego ciśnienia:

- rozbudowa sieci gazowej średniego ciśnienia w ulicach: Wrocławskiej; Nałkowskiej; Tuwima, Stanczukowskiego, Sienkiewicza i Kruczkowskiego; Bolesława Pobożnego,
- rozbudowa sieci gazowej niskiego ciśnienia w ulicach: Godebskiego; Św. Michała; Halnej, Śnieżnej Karkonoskiej i Źródlanej; Polnej; Mieszka I, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Bolesława Krzywoustego, Stefana Batorego; Michałowskiego; Oś. Dobrzec – połączenia technologiczne,
- modernizacja sieci gazowej niskiego ciśnienia w ulicach: Chopina; Kordeckiego; Wodna – Narutowicza; Poznańska,
- modernizacja stacji redukcyjno – pomiarowych wraz z budową dwóch stacji podziemnych II stopnia.

6. Sukcesywne przyłączanie nowych odbiorców indywidualnych jak i przemysłowych na zasadach obowiązującego Prawa Energetycznego.

7. Należy preferować rozwój gazownictwa nie tylko dla potrzeb gospodarstw domowych, ale i jako paliwo energetyczne w obiektach gospodarki ciepłej.

8. w rejonach niezgazyfikowanych dopuszcza się lokalizację sieci gazowej w liniach rozgraniczających dróg.

9. W przypadku jakichkolwiek planów lokalizacji obiektów terenowych w odległości mniejszej od maksymalnych odległości przyjętych dla istniejących gazociągów lub stacji gazowych wysokiego ciśnienia zlokalizowanych na przedmiotowym terenie, zachodzi konieczność szczegółowego uzgodnienia wszelkich zbliżeń, kolizji oraz ingerencji w odległości podstawowe istniejącej sieci gazowej wysokiego ciśnienia w Regionalnym Oddziale Przesyłu w Poznaniu (PGNiG S.A. w Warszawie) oraz konieczność ścisłego nadzoru przedstawiciela ROP w Poznaniu nad pracami budowlanymi w tej strefie.

10. Dla zapewnienia równomiernego zaopatrzenia w gaz całego obszaru Wielkopolski przewiduje się realizację sieci nowych gazociągów magistralnych oraz głównych gazociągów obwodowych i odbocznych.

11. W zakresie sieci gazowych:

- 1) zaopatrzenie w gaz ziemny grupy E (GZ-50) ustala się z sieci gazociągów średniego i niskiego ciśnienia zgodnie z obowiązującym Prawem Energetycznym, po każdorazowym uzgodnieniu z operatorem systemu dystrybucyjnego i będzie zależało od szczegółowych warunków technicznych i ekonomicznych uzasadniających rozbudowę sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,
- 2) dopuszcza się prowadzenie gazociągów w pasach drogowych,
- 3) dopuszcza się możliwość stawiania stacji gazowych i wydzielania terenu dla potrzeb ich budowy bez konieczności opracowywania zmian planu,
- 4) zachować strefy kontrolne dla gazociągów układanych w ziemi lub nad ziemią zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe.

2.4.6. TELEKOMUNIKACJA¹¹

1. Przez teren Kalisza przebiega magistrala telefoniczna światłowodowa relacji Poznań – Kalisz – Łódź. W mieście ułożona ona jest w kanalizacji telefonicznej.

2. Przez teren Kalisza przebiega pas łączności teleradiowej relacji Żerków – Chełmce.

3. Usługi telefoniczne na terenie miasta Kalisza świadczy głównie Telekomunikacja Polska S.A. poprzez układ sieci telefonicznych.

4. Kalisz położony jest w obszarach działania centralnych okręgów telekomunikacji poszczególnych operatorów telefonii komórkowej.

¹¹ Telekomunikacja Polska S.A. oraz materiały Urzędu Miejskiego w Kaliszu.

5. Wskaźnik telefonizacji wynosi ok. 350 numerów na 1000 mieszkańców. Pojemność central telefonicznych wynosi ogółem 34650, a liczba abonentów 30330, z czego indywidualnych abonentów 25600. Rezerwa pojemności central wynosi 4320 numerów.

6. Kalisz ma korzystny wskaźnik gęstości telefonów.

Z powyższych uwarunkowań wynikają następujące możliwości:

- obecność w mieście kilku operatorów konkurencyjnych ofertowo i cenowo,
- wysoki wskaźnik gęstości telefonicznej,
- nowoczesny system łączności przewodowej oparty o centrale cyfrowe i analogowe,
- możliwość korzystania z szerokiego wachlarza usług oferowanych przez centrale cyfrowe,
- obsługa abonentów różnymi systemami telekomunikacyjnymi.

Kierunki rozwoju i modernizacji systemu telekomunikacji:

1. Działalność dużych operatorów telekomunikacyjnych, dysponujących koncesjami na obszar całego kraju, posiadających nowoczesne systemy komunikacyjne i światłowody w teletransmisji, pozwala na szybki i nieskrępowany warunkami przestrzennymi rozwój. Wśród operatorów największe znaczenie ma Telekomunikacja Polska S.A. Bazować ona będzie na istniejących już obecnie centralach cyfrowych nowej generacji, posiadających możliwości rozbudowy pojemności w istniejących obiektach central głównych.
2. Na terenie miasta Telekomunikacja Polska S.A. świadczyć może pełen zakres usług w zakresie transmisji głosu (telefonii analogowej i telefonii cyfrowej ISDN) oraz transmisji danych SDI, POLPAK i POLPAKT –T.
3. Szanse podłączenia nowych abonentów, dzięki sukcesywnemu zwiększeniu pojemności central, możliwościom przesyłowym światłowodów oraz korzystaniu z łączności bezprzewodowej, są nieograniczone od strony technicznej. Należy jednak podkreślić, że rozwój infrastruktury telekomunikacji podlega regułom rynkowym i w związku z tym jest zwykle ściśle związany z zamożnością lokalnych społeczności.
4. Linie kablowe i urządzenia rozdzielcze telekomunikacji przewodowej nie stwarzają istotnych uwarunkowań przestrzennych.
5. Plany rozwojowe operatorów telefonii bezprzewodowej, w których obszarze działania znajduje się miasto, to znaczy sieci cyfrowej PLUS GSM, ERA GSM, ORANGE i inne, przewidują stały wzrost abonentów i użytkowników tego typu łączności.
6. Przewidywana jest rozbudowa sieci i urządzeń telekomunikacyjnych w najbliższych latach celem osiągnięcia wskaźnika 40-tu telefonów na 100 mieszkańców.
7. Realizacja zespołów kubaturowych na terenach nie uzbrojonych wymagać będzie budowy central cyfrowych oraz budowy kabli światłowodowych.

8. Dopuszcza się na terenie miasta Kalisza realizację telekomunikacyjnej, bezprzewodowej infrastruktury technicznej zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.4.7. GOSPODARKA ODPADAMI¹²

1. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r o odpadach, przeniosły problem gospodarki odpadami komunalnymi w całości na lokalne władze samorządowe. Dotyczy to również problemu odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych powstających w małych zakładach przemysłowych i usługowych, głównie przetwórstwa rolno-spożywczego.
2. W celu racjonalnego gospodarowania odpadami miasto zobowiązane jest do opracowania i realizacji programu ochrony środowiska wraz z programem gospodarki odpadami. W programie tym uwzględnia się m.in. ewidencję składowisk odpadów zarówno funkcjonujących jak i nie eksploatowanych. Dotyczy to również gromadzenia odpadów w miejscach, które nie zostały do tego celu wyznaczone odpowiednią decyzją (tzw. dzięki wysypiska).
3. W granicach miasta znajduje się system zbiornic surowców wtórnych oraz system selektywnego odbierania i zbierania odpadów komunalnych.
4. Odpady stałe z miasta wywożone są do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Nowych Prażuchach, gmina Ceków-Kolonia.
5. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych wywożone są na wylewisko w GOŚ Kuchary.
6. Wytwarzane osady ściekowe w oczyszczalni ścieków są obecnie wykorzystywane niemal w 100 % do nawożenia lub rekultywacji gruntów.
7. Dla miasta Kalisza na podstawie wydanych pozwoleń przeprowadzono analizę rodzajów i ilości odpadów wytwarzanych przez 95 podmiotów gospodarczych. Wynika z niej, że poszczególne podmioty wytwarzają aż 102 rodzaje odpadów. Łączna ilość odpadów, która może być wytworzona w tych jednostkach wynosi około 52,2 tys. Mg/rok w tym około 6,6 tys. Mg/rok odpadów niebezpiecznych. Według danych WIOŚ w 2002 roku w Kaliszu wytworzono około 34 tys. Mg odpadów z działalności gospodarczej, w tym około 0,4 tys. Mg odpadów niebezpiecznych, z czego odzyskano 87 % wytworzonych odpadów i 52 % odpadów niebezpiecznych, unieszkodliwiono odpowiednio poniżej 0,1 % i 38 %, składowano 4 % odpadów innych niż niebezpieczne i 7 % odpadów niebezpiecznych. Resztę odpadów magazynowano.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące systemu unieszkodliwiania odpadów:

1. Poza obszarem Kalisza istnieje nowoczesny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Nowych Prażuchach, który obsługuje m.in. miasto Kalisz. Segreguje się odpady pod kątem odzysku surowców wtórnych. Nie przewidziano w projekcie odzysku gazu wysypiskowego (metanu), który mógłby zostać użyty do spalania w silnikach spalinowych produkujących ciepło i prąd elektryczny.
2. Planuje się dalszą rozbudowę systemu segregacji odpadów w mieście pod kątem odzysku surowców wtórnych.
3. Na terenie miasta nie przewiduje się lokalizacji mogilników. Odpady niebezpieczne mają być przekazywane uprawnionym odbiorcom w celu ich odzysku lub unieszkodliwiania. Nie planuje się utworzenia stacjonarnych zbiornic odpadów niebezpiecznych do ich gromadzenia i magazynowania.
4. Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania następuje poprzez :
 - istniejącą kompostownię przy ZUOK „Orli Staw”,
 - istniejący rejonowy punkt zlewny ścieków przy oczyszczalni ścieków w Kucharach.
5. Konieczna jest realizacja działań wynikających z uwzględnionego Wspólnego Planu Gospodarki Odpadami Komunalnymi na obszarze działania Związku Komunalnego Czyste Miasto – Czysta Gmina.

Realizacja zamierzeń inwestycyjnych i organizacyjnych (selektywność gromadzenia odpadów) rozwiąże problemy miasta związane z gromadzeniem i unieszkodliwianiem odpadów).

¹² Źródło: *Wspólny plan gospodarki odpadami dla gmin – członków Związku Komunalnego Gmin „Czyste miasto, czysta gmina”, Kalisz, maj 2004.*

ROZDZIAŁ 3. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

3.1. POLITYKA PRZESTRZENNA

Podstawowe ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do miasta Kalisza dotyczą zapewnienia warunków rozwoju zrównoważonego tj. takiej organizacji przestrzennej, która eliminowałaby konflikty między ochroną środowiska i dóbr kultury, a rozwojem gospodarczym i działaniami na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców.

Przedstawione aspekty polityki przestrzennej dotyczące zagospodarowania obszaru wynikają z ograniczeń szczegółowo ustalonych w przepisach szczególnych, względnie proponowane do przyjęcia w ramach ustaleń planów miejscowych jako prawa lokalnego z uwagi na konieczność zabezpieczenia powszechnie uznanych wartości. Dotyczy to szczególnie zapewnienia warunków ochrony środowiska i ochrony dóbr kultury.

Oprócz zapewnienia realizacji przestrzennych aspektów ochrony środowiska, w tym zieleni i krajobrazu i ochrony dóbr kultury, a także zabezpieczenia warunków dla funkcjonowania i realizacji ponadlokalnych celów publicznych do podstawowych zadań polityki przestrzennej miasta Kalisza należą:

- stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców,
- stworzenie warunków przestrzennych dla ożywienia życia gospodarczego miasta,
- zwiększenie efektywności gospodarowania terenami oraz zapewnienie warunków ładu przestrzennego.

W zakresie poprawy warunków życia mieszkańców kierunki polityki przestrzennej dotyczą:

- zapewnienia odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych w obszarach posiadających szczególne predyspozycje dla rozwoju tej funkcji w warunkach nie stwarzających istotnych kolizji z występującymi zasobami przyrodniczo - krajobrazowymi i uwarunkowaniami ochrony środowiska oraz zasobami kulturowymi,
- tworzenia warunków dla rozwoju inicjatyw ludności zmierzających do uruchomienia działalności związanej z obsługą mieszkańców w zakresie usług komercyjnych (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe i inne),
- ustalenia przestrzennych warunków sprzyjających rozbudowie systemu infrastruktury technicznej,
- doskonalenia systemu komunikacyjnego oraz zapewnienia warunków dostępności dla wyznaczonych terenów mieszkaniowych.

W odniesieniu do ożywienia życia gospodarczego politykę przestrzenną należy ukierunkować na:

- pełne wykorzystanie istniejących zasobów kubaturowych dawnych zakładów produkcyjnych w Kaliszu przez dokończenie procesów restrukturyzacyjnych w dostosowaniu do wymogów ochrony środowiska,
- zapewnienie przestrzennych warunków realizacji inwestycji strategicznych w obszarach przydatnych dla tych celów w ramach istniejącego zainwestowania lub terenów wyznaczonych w nieobowiązującym planie ogólnym miasta oraz wyznaczenie nowych terenów dla tych inwestycji w obszarach ustalonych dla urbanizacji pod warunkiem spełnienia wymogu ich nieuciążliwości dla otoczenia,
- uporządkowanie i uzupełnienie istniejących zespołów usługowo-produkcyjnych,
- wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju funkcji gospodarczych, w tym szczególnie usług i urzędzeń obsługi mając na uwadze występujące uwarunkowania,
- wspieranie inicjatyw lokalnej ludności w zakresie uruchomienia drobnej działalności gospodarczej,
- tworzenie warunków dla rozwoju nieuciążliwych dla środowiska rolniczych gospodarstw specjalistycznych w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Zwiększenie efektywności gospodarowania przestrzenią dotyczy zarówno gospodarowania terenami jak i zasobami kubaturowymi i jest związane z:

- intensyfikacją użytkowania terenów poprzez uzupełnienia lub rozbudowę istniejącego programu kubaturowego oraz wykonanie pełnego programu towarzyszącego lub uzupełniającego (w tym zieleni i urzędzeń komunikacyjnych),
- przeciwdziałaniem rozproszenia zabudowy,
- zmianą funkcji lub charakteru niektórych terenów przez wprowadzenie bardziej intensywnych form w dostosowaniu do warunków lokalnych,
- racjonalnym gospodarowaniem istniejącymi obiektami kubaturowymi i ich wykorzystaniem poprzez ustalenie odpowiednich funkcji użytkowych (dotyczy budynków stanowiących mienie gminy lub własność Skarbu Państwa).

Powyższe wiąże się z prawidłowym wykorzystaniem istniejącego oraz projektowanego uzbrojenia, a konsekwencją tych działań winno być osiągnięcie poprawy ładu przestrzennego.

3.2. POLITYKA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Kalisz położony jest w regionie będącym najcieplejszym obszarem Polski, o stosunkowo niskich opadach atmosferycznych. Jednocześnie posiada rozwiniętą sieć dolin rzecznych, będących kanałami przewietrzania miasta, co sprawia, że posiada względnie korzystne warunki dla osadnictwa.

Miasto leży w obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym w sieci ECONET – PL, którego osią jest rzeka Prosna. Tworzy ona wraz z kanałami Bernardyńskim i Rypinkowskim oraz dopływami (Pokrzywnicą, Swędrnią) – Kaliski Węzeł Wodny. Mniejszymi ciekami są Piwonka i Krępicą. Wraz z systemem obszarów chronionego krajobrazu (OCHK Dolina rzeki Swędrni na północnym wschodzie, OCHK Dolina rzeki Prosny na południowym wschodzie i OCHK Dolina rzeki Ciemnej na północnym zachodzie), kaliska część doliny Prosny zapewnia ciągłość systemu przyrodniczego o wysokiej aktywności przyrodniczej. Integralną częścią tego systemu są powierzchnie leśne i zbiorniki wodne (Las Winiarski położony na wschodzie miasta, Las Wolica oraz sztuczny zbiornik retencyjny Szale, leżące tuż za wschodnią granicą miasta), które uatrakcyjniają miasto pod względem rekreacyjnym, a także ekologicznym.

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta, na granicy Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Swędrni” wskazany został potencjalny obszar ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dolina Swędrni”. Obszar ten rozciąga się wzdłuż rzeki Swędrni w kierunku wschodnim poza granicą administracyjną miasta Kalisza. Obszar ten jest miejscem lęgów wielu gatunków ptaków wodnych. Projektowane w Studium przeznaczenie terenów położonych w obrębie Kalisza, a usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie potencjalnego obszaru NATURA 2000 „Dolina Swędrni” nie stwarza żadnych zagrożeń, ani uciążliwości kolidujących z celami i przedmiotem ochrony potencjalnego obszaru NATURA 2000 „Dolina Swędrni”.

Bardzo istotnym elementem systemu wysokiej aktywności przyrodniczej rejonu Kalisza są łatwe do uzdatniania wody podziemne GZWP (zbiornik rzeki Prosna nr 311). Ponieważ warstwa wodonośna w piętrze jury posiada znaczny nadkład utworów słabo przepuszczalnych, a obliczony czas przesączania przez kompleks skał czwarto- i trzeciorzędowych wynosi ok. 500 lat – nie ma bezpośredniego zagrożenia jakości wód dla utworów jurajskich mogącego pochodzić z powierzchni terenu. Stąd też nie ma potrzeby wyznaczenia strefy ochrony pośredniej dla ujęć komunalnych jury kaliskiej.

Istnieje potrzeba wyznaczenia strefy ochrony pośredniej ujęcia wód czwartorzędowych „Lis” z powodu zalegania warstwy wodonośnej pod stosunkowo płytkim nadkładem warstw łatwo przepuszczalnych. Warstwa wodonośna zasilana jest na drodze bezpośredniej infiltracji wód opadowych, wód powierzchniowych Prosny i dopływów bocznych z wysoczyzn. Zrealizowano projekt zasięgu strefy ochronnej pośredniej, a ostateczna decyzja ustanawiająca strefę będzie wiążąca dla zapisów studium oraz aktów prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego.

Na terenie miasta prowadzona jest obecnie działalność górnicza w złożu „Okręglica I”, dla którego utworzono obszar i teren górniczny decyzją koncesyjną Prezydenta Kalisza WSRK.7512 – 1/04 z dnia 17 sierpnia 2004 r. Eksploatowane jest złożo kruszywa naturalnego.

W obrębie pozostałych udokumentowanych i rozpoznanych złóż (Rypinek, Winiary) nie jest obecnie prowadzona eksploatacja surowców mineralnych, obszary i tereny górnicze zostały zniesione. Z jednej strony powoduje to brak uciążliwości w zakresie górnictwa odkrywkowego, z drugiej pozostawienie rozległych wyrobisk wymagających rekultywacji.

Warunki fizjograficzne, takie jak poziom wód gruntowych, nośność gruntów, zagrożenie powodziowe, wpływają na ograniczenie powierzchni terenów możliwych do zainwestowania kubaturowego.

Występowanie na terenie miasta kompleksów bardzo dobrych gleb klasy bonitacyjnej II-III podlegających ochronie, o dużej zawartości próchnicy i wysokiej żyzności może ograniczać obszary możliwe do zainwestowania (os. Tyniec, Majków, Winiary, Dobrzec, Szczypiorno, Nosków).

Poważny problem stanowi stan aerosanitarny powietrza. W wyniku rocznej oceny powietrza w roku 2005 prowadzonej przez WIOŚ powiat grodzki Kalisz został zaklasyfikowany do klasy C, a tym samym do opracowania programu ochrony powietrza z uwagi na ponadnormatywne stężenia średnioroczne i 24-godzinne pyłu zawieszonego PM10.

Wskaźniki jakości powietrza atmosferycznego w Kaliszu w latach 2005-2007

Parametr	Jednostka	Dopuszczalna wartość średnioroczna	2005	2006	2007
SO ₂	[µg/m ³]	20,0	-	-	3,9
NO ₂	[µg/m ³]	40,0	-	-	14,7
pył zaw. (PM-10)	[µg/m ³]	40,0	40,8	56,9	34,2
Pb (ołów)	[µg/m ³]	0,5	-	-	
benzen	[µg/m ³]	5,0	-	-	2,82
częstość przekroczeń 24h PM10	[n]	x35/rok	93	130	68

Źródło: Informacja WIOŚ w Poznaniu oraz WSSE Oddział w Kaliszu, 2008.

Zasady polityki przestrzennej

Do podstawowych zasad w ramach zrównoważonego rozwoju przestrzennego i kształtowania ładu przestrzennego w aspekcie środowiska przyrodniczego miasta Kalisza zalicza się:

- nienaruszalność najcenniejszych elementów systemu przyrodniczego,
- ochronę i kształtowanie systemu terenów otwartych,
- rekultywację i udostępnianie w celach rekreacyjnych obszarów zdegradowanych,
- konieczność ochrony zasobów wód podziemnych,

- ochrony terenów zainwestowanych przed niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi poprzez budowę wałów ochronnych,
- ochronę gruntów rolnych najwyższych klas bonitacyjnych.

System przyrodniczy miasta traktowany jest jako nienaruszalny element struktury przestrzennej Kalisza. Obszar prawnie chroniony, położony na południowym skraju miasta, obszary chronionego krajobrazu leżące tuż poza granicami miasta oraz dolina rzeki Proсны wraz z dopływami, będąca korytarzem ekologicznym o znaczeniu krajowym (ECONET – PL) – są głównymi elementami, w oparciu o które kształtowany jest system chronionych terenów otwartych miasta. System ten będzie uzupełniany zielenią osiedlową, zielenią towarzyszącą usługom, a także zielenią ogrodów działkowych i izolacyjną.

Jednocześnie należy pamiętać, że intensyfikacja zabudowy w zasięgu korytarza ekologicznego, zabudowywanie dolin rzecznych prowadzi do zdecydowanego ograniczenia jego pozytywnych funkcji, m.in. utrudnienia przepływu, spływu i wymiany powietrza.

W obrębie strefy kształtowania systemu przyrodniczego procesy urbanizacyjne są podporządkowane ochronie i zachowaniu wartości przyrodniczych poprzez duży udział powierzchni biologicznie czynnej w ogólnej powierzchni terenów przeznaczonych pod zainwestowanie.

Główne powiązania przyrodnicze (korytarze ekologiczne) zarówno w obrębie miasta, jak i z terenami zewnętrznymi ukształtowane są w powiązaniu z systemem hydrograficznym poprzez zabezpieczenie terenów otuliny biologicznej Proсны i jej dopływów.

Tereny bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz zagrożone zalaniem wodami powodziowymi są równocześnie obszarami predysponowanymi do pełnienia funkcji przyrodniczych. Ograniczenie bądź wyeliminowanie zabudowy na tych terenach spowoduje nie tylko zachowanie cennych wartości przyrodniczych, ale również wpłynie na zmniejszenie strat powodziowych w przypadku wystąpienia powodzi.

Główne zadania

Polityka przestrzenna w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych ma za zadanie:

- zabezpieczenie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych,
- kształtowanie korzystnych warunków aerosanitarnych,
- zwiększenie dostępu do terenów rekreacyjnych,
- rekultywację terenów zdegradowanych i włączenie ich w strukturę miasta,
- ograniczenie zagrożenia powodziowego.

Wyżej wymienione zadania realizowane będą poprzez ochronę prawną istniejących cennych zasobów środowiska przyrodniczego, kształtowanie nowych wzajemnie ze sobą powiązanych struktur przyrodniczych, wyłączenie terenów istotnych przyrodniczo z zabudowy lub wprowadzenie standardów zagospodarowania, które będą zabezpieczały przed niekorzystnym ich przekształcaniem i pomogą w eliminacji głównych zagrożeń na terenach szczególnej wrażliwości.

Kształtowanie systemu przyrodniczego Kalisza polega na:

1. Ochronie systemu przyrodniczego przed naporem inwestycyjnym na tereny cenne przyrodniczo, z uwzględnieniem:
 - istniejących wartości przyrodniczych,
 - potrzeby kształtowania nowych kanałów przewietrzania miasta.
2. Dostosowaniu zasad i sposobu zagospodarowania do uwarunkowań, wynikających z:
 - ustanowionych stref ochronnych ujęć wody,
 - projektowanych stref ochronnych ujęć wody,
 - stref ochronnych urządzeń wodnych na podstawie ustawy *Prawo wodne*,
 - określonego obszaru zasobowego ujęcia wód „Lis”, gdzie nakłada się obowiązek ochrony jakości i zasobów wód podziemnych,
 - występowania terenów wyrobisk poeksploatacyjnych,
 - występowania gleb chronionych klas II-III.
3. Zmniejszaniu zagrożenia powodziowego poprzez:
 - wskazanie terenów zalewowych,
 - budowanie wałów przeciwpowodziowych,
 - budowę urządzeń małej retencji wodnej,
 - ograniczanie w lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach zalewowych.

Kierunki polityki przestrzennej w kształtowaniu systemu przyrodniczego:¹³

1. Głównymi kierunkami polityki przestrzennej w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych są:

- zachowanie niezabudowanych terenów tworzących system przyrodniczy miasta,
- kształtowanie zasięgu i struktury terenów stanowiących system przyrodniczy miasta, z uwzględnieniem:
 - wartości przyrodniczych i krajobrazowych,
 - przebiegu kanałów przewietrzania miasta,
 - zapotrzebowania na tereny rekreacyjne,
 - potrzeb kształtowania zieleni izolacyjnej,

¹³ W oparciu o „Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla potrzeb sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza”, Wrocław, 2008.

- ochrony wód podziemnych i powierzchniowych,
- kształtowanie systemu przyrodniczego miasta w powiązaniu z systemem hydrograficznym,
- zachowanie ciągłości terenów zielonych w obrębie miasta i powiązanie ich z obszarami sąsiednimi,
- kształtowanie terenów wchodzących w skład systemu przyrodniczego miasta, zróżnicowanych pod względem rodzaju użytkowania gruntu, sposobu urządzenia, udostępnienia i form ochrony.

2. Terenami o bardzo wysokich walorach przyrodniczych są:

- dolina rzeki Swędrni od projektowanej drogi głównej w rejonie cmentarza tyńckiego do granic miasta jako przedłużenie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Swędrni”,
- kompleks leśny Winiary,
- rezerwat „Torfowisko Lis”
- starorzecze Proсны „Bzizie” w Rajskowie.

3. Terenami o dużych walorach przyrodniczych są:

- korytarz ekologiczny Proсны z dopływami,
- podmokłe łąki w Piwonicach, Zawodziu i Rajskowie,
- terasa zalewowa Proсны jako przedłużenie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Proсны,
- rozległe obszary rolnicze w Tyńcu i Winiarach,
- Park Miejski,
- podmokła, polderowa dolina Proсны przy granicy z Warszówką,
- zespół dworsko-parkowy w Szczypiornie.

4. Wyznacza się wskazaną na Rysunku 1C **strefę kształtowania systemu przyrodniczego miasta**, w której sposób zagospodarowania jest podporządkowany ochronie wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.

Strefa ta obejmuje:

- obszary o bardzo wysokich walorach przyrodniczych,
- obszary o dużych walorach przyrodniczych,
- wybrane: większe zespoły zieleni miejskiej, tereny parków, skwerów, ciągów pieszych i rowerowych, alej, wód płynących i zbiorników wodnych,
- wybrane tereny pracowniczych ogrodów działkowych,
- dolinę Proсны wraz z jej dopływami, jako głównych kanałów przewietrzania miasta,
- tereny bezpośredniego zagrożenia powodzią (międzywale),

- tereny w zasięgu projektowanej strefy ochrony pośredniej ujęcia wody „Lis”,
- tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie potencjalnego obszaru NATURA 2000 „Dolina Swędrni”.

Poza strefą kształtowania systemu przyrodniczego zachowuje się pozostałe istniejące większe zespoły zieleni miejskiej, tereny parków, skwerów, ciągów pieszych i rowerowych, wód płynących i zbiorników wodnych, ogrodów działkowych i tereny poeksploatacyjne wymagające rekultywacji – cenne z uwagi na ochronę środowiska.

Do poprawy stanu środowiska przyczyni się również kształtowanie nowych zespołów zieleni osiedlowej, izolacyjnej oraz towarzyszącej dużym obiektom usługowym i przemysłowym, które ograniczą uciążliwości związane z zainwestowaniem.

W obrębie strefy kształtowania systemu przyrodniczego, wyznacza się:

- 1) Tereny chronione przed zabudową, obejmujące:
 - obszary prawnie chronione,
 - lasy,
 - tereny miejskiej zieleni publicznej (parki, zieleńce, planty, skwery, aleje, zieleń izolacyjna),
 - tereny otwarte (łąki, sady, zadrzewienia, zieleń nieurządzona).
- 2) Tereny przeznaczone do zabudowy, w których nie dopuszcza się do powstawania obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska. Udział powierzchni biologicznie czynnej w standardach projektowanej zabudowy nie powinien być mniejszy niż określony w podrozdziale 3.9., a gospodarka wodno – ściekowa powinna być prowadzona z dbałością o ochronę zasobów środowiska przyrodniczego.

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Obecnie nie są eksploatowane złoża surowców mineralnych, w których w ostatnich latach prowadzono wydobywanie na terenie miasta Kalisza (złoża „Winiary”, „Rypinek”, „Piwonice”, „Tyniec”). Jedynie złoża Okręglica I posiada ustanowiony obszar i teren górniczy. Złoża „Tyniec” i „Piwonice” zostały skreślone z listy zasobów kopalin w 2000 roku. Wyrobisko złoża „Piwonice” zostało częściowo zrehabilitowane w 2004 roku. Pozostałe złoża po zakończeniu ich eksploatacji wymagają rekultywacji. Pożądanym kierunkiem rekultywacji to: tereny lasów lub tereny sportu i rekreacji. W przypadku wyrobiska poeksploatacyjnego „Rypinek”, w jego północnej części, przewiduje się realizację zabudowy mieszkaniowo – usługowej.

Zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych (oprócz północnej części wyrobiska „Rypinek”) należy wiązać z włączeniem ich w system przyrodniczy miasta. Należy wykluczyć składowanie w wyrobiskach jakichkolwiek odpadów organicznych i toksycznych.

W projektach rekultywacji należy uwzględnić możliwość przystosowania części wyrobisk do celów rekreacyjnych i estetycznych, w sposób podobny jak miało to miejsce w przypadku Parku Przyjaźni.

Plan rekultywacji należy również opracować dla wyrobiska wypełnionego wodą przy ulicy Sulisławickiej (zbiornik „U Grona”) z ukierunkowaniem przyszłego zagospodarowania służącego uzupełnieniu funkcji usługowej.

Ochrona i wykorzystanie wód

Wody powierzchniowe

Przez teren miasta przepływa rzeka Proсна, która wraz z kanałami Bernardyńskim i Rypinkowskim oraz dopływami Pokrzywnica, Swędrnia, Piwonka i Krępica tworzy Kaliski Węzeł Wodny. Na terenie miasta występują także mniejsze bezimienne cieki oraz zbiorniki wodne – głównie na terenach poeksploatacyjnych.

Poprawa stanu czystości wód płynących tylko w części zależy od działań ochronnych prowadzonych na terenie miasta. Aby znacznie poprawić sytuację w tej kwestii należy podjąć współpracę z władzami sąsiednich gmin położonych w zlewni rzek płynących przez teren Kalisza.

Główne kierunki działań na rzecz ochrony i właściwego wykorzystania wód to:

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej Kalisza, maksymalne ograniczenie zrzutów zanieczyszczeń do gruntu i wód powierzchniowych (szczególnie substancji biogennych, organicznych i toksycznych). Planowane rozwiązania w tym zakresie powinny uwzględniać:
 - aby obiekty towarzyszące tym działaniom w maksymalnym stopniu eliminowały indywidualne sposoby oczyszczania ścieków bytowych,
 - ograniczenie wynikające z istniejących i projektowanych stref ochronnych ujęć wód podziemnych,
- ochrona otuliny biologicznej rzek, jako niezbędnego filtra biologicznego,
- ochrona zbiorników wód stojących wraz z obrzeżami przed zanieczyszczeniami i zaśmiecaniem oraz wykorzystanie ich do celów rekreacyjnych,
- ochrona istniejących systemów drenarskich na użytkach rolnych na terenie osiedli Szczypiorno, Nosków, Dobrzec, Kolonia Sulisławice, Majków, Winiary,
- regulacja i utrzymanie Piwonki i Krępic pełniących istotną rolę w odprowadzaniu nadmiaru wód opadowych i roztopowych z miasta,
- budowa polderów zalewowych w zlewni Piwonki i Krępic,
- właściwe kształtowanie zabudowy dolin rzecznych celem umożliwienia prawidłowej wentylacji miasta,

- zagospodarowanie brzegów Prosny umożliwiające wykorzystanie rzeki do celów żeglugi turystycznej.

Wody podziemne

Kalisz położony jest w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP nr 311), którego utwory wodonośne wymagają wysokiej i najwyższej ochrony wód (wg A.S. Kleczkowskiego 1995). Drugim użytkowym piętrzem wodonośnym są utwory jury górnej.

Aby chronić i właściwie wykorzystać wody podziemne należy:

- dostosować lokalizację nowych obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska do struktur hydrogeologicznych,
- ograniczyć intensywną eksploatację wód jury kaliskiej z uwagi na powiększanie się leja depresyjnego w obrębie miasta, zwłaszcza ujęć przemysłowych,
- wyznaczyć strefę ochrony pośredniej ujęcia wody „Lis” i wdrażać zasady jej ochrony (proponowany jej zasięg przedstawiono na rysunku „Studium”),
- określić zasady ochrony GZWP w dolinie rzeki Prosny wraz z ograniczeniami zagospodarowania na tych terenach (opracowanie materiałów hydrogeologicznych dokumentujących obecny stan zasobów i jakości GZWP nr 311).

Na Planszy nr 1 – *uwarunkowania środowiska przyrodniczego* wskazano położenie miasta Kalisza na obszarze występowania czwartorzędowych utworów wodonośnych GZWP nr 311, objętych wysoką ochroną (OWO). Obszar najwyższej ochrony (ONO) w obrębie GZWP nr 311 wskazany w opracowaniu A.S. Kleczkowskiego (1995) w skali 1:500000, zastąpiono na Planszy nr 1 – *uwarunkowania środowiska przyrodniczego*, precyzyjnie wyznaczonym w dokumentacji hydrogeologicznej z 2008 r. „*Obszarem zasobowym ujęcia wód podziemnych Lis*”. Obszary te pokrywają się.

Konieczne jest kontynuowanie działań zmierzających do zabezpieczania ujęć wody, sanitacji wraz z unieszkodliwieniem odpadów oraz minimalizację uciążliwości spowodowanych działalnością gospodarczą.

Ochrona przeciwpowodziowa

Kalisz jest jednym z miast najbardziej zagrożonych zalaniem wodami powodziowymi w województwie wielkopolskim.

Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa Kalisza i ograniczenie skutków ewentualnej powodzi wymagać będzie kompleksowych działań zarówno lokalnych, w obrębie miasta, jak i ponadlokalnych.

Działania lokalne powinny obejmować:

- regulację Krępiczy i Piwonki (wg „Koncepcji programowo – przestrzennej regulacji cieków Piwonka i Krępicza” UM Kalisza, 2002 – 2003) wraz z budową polderów zalewowych oraz zbiorników małej retencji,
- budowę zbiornika retencyjno – dolinowego „Nędzrzew”,
- regulację i obwałowanie rzeki Swędrni od mostu na ul. Łódzkiej do ul. Sportowej wg projektu „Obwałowanie rzeki Swędrni w Kaliszu – Koncepcja Programowo – Przestrzenna”, BIPROWODMEL, Poznań 2007,
- zabezpieczenie terenów do wykonania prawobrzeżnego obwałowania rzeki Proсны na zachód od ul. Stanczukowskiego do połączenia z Wałem Bernardyńskim (most na Kanale Bernardyńskim w miejscowości Warszówka w gminie Blizanów), dotyczy ochrony osiedla Piskorzewie,
- utrzymanie istniejących cieków wodnych (rowów) dla zabezpieczenia odpływu wód opadowych,
- odmulenie kanałów kaliskiego węzła wodnego, poniżej jazów, a tym samym zwiększenie ich retencji korytowej,
- zabezpieczenie ciągów i obiektów infrastruktury technicznej, położonych w strefie bezpośredniego zagrożenia powodzią,
- realizację zapisów dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, o których mowa w rozdziale 2.2.1. Zasady Rozwoju Przestrzennego.

Poza działaniami lokalnymi niezbędne będą działania dotyczące inwestycji zlokalizowanych poza obszarem miasta (przy których niezbędna będzie współpraca z sąsiednimi gminami), a w szczególności:

- budowy zbiorników retencyjnych, łagodzących falę powodziową (np. budowa zbiornika „Wielowieś Klasztorna” oraz zbiornika retencyjno – dolinowego „Nędzrzew” na rzece Swędrni),
- przygotowania obszarów polderowych na otwartych terenach podmiejskich (Piwonice oraz tereny na północ od ulicy Wydarte) oraz predysponowanych do retencji wód opadowych.

Ochrona gleb

Na terenie miasta występują kompleksy bardzo dobrych gleb klasy bonitacyjnej II-III o dużej zawartości próchnicy i wysokiej żyzności (np. Tyniec, Majków, Winiary, Dobrzec, Szczypiorno, Nosków), które powinny podlegać ochronie. Powierzchniowo, gleby użytków rolnych klasy II zajmują 38,6 ha co stanowi 0,5% powierzchni miasta, natomiast gleby klas III zajmują 754,5 ha czyli 11% powierzchni miasta.

W celu ochrony tych kompleksów i możliwości wykorzystania ich w gospodarce rolnej, należy:

- chronić gleby najwyższych klas bonitacyjnych (II-III) przed zainwestowaniem,
- prowadzić rozwiązania wodno – ściekowe w sposób wolny od zanieczyszczania terenów cennych rolniczo,
- nie lokalizować w sąsiedztwie inwestycji uciążliwych dla środowiska,
- prowadzić zabiegi agrotechniczne i melioracyjne.

Ochrona powietrza atmosferycznego

Ochrona powietrza będzie realizowana poprzez wykonywanie zadań podstawowych i dodatkowych określonych w Programie Ochrony Powietrza dla miasta Kalisza – miasta na prawach powiatu (Rozporządzenie nr 37/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 grudnia 2007 r., Dz. U. Województwa Wielkopolskiego nr 4 z dnia 31 stycznia 2008, poz. 59).

Główne działania służące ochronie powietrza i ograniczeniu skutków zanieczyszczeń będą polegać na:

- uspokojeniu ruchu samochodowego, głównie w centrum miasta, gdzie jest szczególnie wysokie zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10,
- zaprojektowaniu zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych tras komunikacyjnych,
- utrzymaniu obecnych i tworzeniu nowych kanałów przewietrzania miasta w oparciu o doliny rzeczne Proсны i jej dopływów oraz większe obszary otwarte (zwłaszcza w zachodniej i południowo-zachodniej części miasta),
- modernizacji urządzeń technicznych zabezpieczających środowisko przed emisją pyłową i gazową największych źródeł zanieczyszczeń,
- rozbudowie sieci gazowej na terenach osiedli domów jednorodzinnych, gdzie nie występuje możliwość podłączenia się do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Ochrona przed hałasem

Głównym źródłem hałasu na terenie Kalisza jest ruch samochodowy. Szczególnie dokuczliwy jest on w centrum i przy głównych trasach przelotowych miasta (Wojska Polskiego, Łódzka, Wrocławska, Częstochowska).

W celu zmniejszenia uciążliwości wywołanych przez hałas, należy:

- odciążać centrum Kalisza poprzez zmianę organizacji ruchu, wyznaczenie stref ograniczających lub zakazujących ruch pojazdów w centrum miasta,
- w przypadkach uzasadnionych wprowadzić pasy zwartej zieleni izolacyjnej lub ekrany akustyczne wzdłuż dróg najbardziej uciążliwych z punktu widzenia poziomu hałasu,
- wyznaczać nowe tereny mieszkaniowe w odpowiedniej odległości od ciągów komunikacyjnych i obiektów przemysłowych emitujących ponadnormatywny hałas.

Tereny zieleni urządzonej

Główne funkcje obszaru:

- ogólnodostępne obszary w formie parków miejskich, plant, skwerów, placów, alej, ciągów spacerowych i rowerowych, urządzeń sportu i rekreacji, wód płynących i zbiorników wodnych,
- tereny ogrodów działkowych (z możliwością przekształcenia w zieleni urządzonej),
- cmentarze.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- ukształtowanie miejskiego systemu zieleni publicznej w oparciu o istniejące zasoby przyrody, włączonego w korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym,
- urządzenie terenów miejskiej zieleni publicznej jako przestrzeni o wysokich walorach estetycznych, przyrodniczych, krajobrazowych i funkcjonalnych,
- zagospodarowanie parków zgodnie z projektami ich rewaloryzacji,
- zagospodarowanie terenów objętych ochroną prawną, zgodnie z ustalonymi dla nich przepisami oraz planami ochrony,
- objęcie ochroną prawną obszarów o najwyższych walorach przyrodniczo – krajobrazowych,
- łączenie przestrzenne ciągów spacerowych i rowerowych w ramach terenów zielonych, ze szczególnym uwzględnieniem zieleni nadrzecznej i parków miejskich,
- kształtowanie zespołów rekreacji nadwodnej w oparciu o zbiorniki wodne terenów poeksploatacyjnych,
- zróżnicowanie terenów zieleni w zależności od intensyfikacji zabudowy, odległości od zespołów zabudowy mieszkaniowej ogólnomiejskiej oraz walorów przyrodniczych danego obszaru,
- wprowadzenie terenów zieleni urządzonej o funkcji sportowo-rekreacyjnej na każdym osiedlu zabudowy mieszkaniowej,
- tereny rekreacji indywidualnej, zapewniające możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby (pracownicze ogrody działkowe).

Warunki wykorzystania obszaru:

- wykluczenie zainwestowania obniżającego wartość zasobów przyrodniczych i ich wielkość,
- kształtowanie terenów zieleni izolacyjnej w celu obniżenia uciążliwości ciągów komunikacyjnych, ograniczenia skutków zanieczyszczeń gazami i spalinami oraz hałasu,
- kształtowanie zieleni z uwzględnieniem warunków przewietrzania miasta,

- kształtowanie terenów zielonych w pobliżu rzek z uwzględnieniem wymogów ochrony przeciwpowodziowej oraz ich roli w kształtowaniu systemu ekologicznego miasta,
- utworzenie stref ochronnych cmentarzy, wolnych od zainwestowania budynkami mieszkalnymi,
- w przypadku ogrodów działkowych zgodnie z ustawą o pracowniczych ogrodach działkowych.

Tereny otwarte

Główne funkcje obszaru:

- łąki, sady, zadrzewienia, cieki i zbiorniki wodne.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- ochrona przed zainwestowaniem terenów niezabudowanych, które stanowią elementy systemu przyrodniczego i krajobrazu miasta, a dodatkowo wspierają korytarze dolin rzecznych w przewietrzaniu miasta,
- udostępnienie części terenów jako ciągów spacerowych i rowerowych z uwzględnieniem powiązań z terenami zieleni publicznej.

Warunki wykorzystania obszaru:

- wykluczenie prawa zabudowy,
- budowa elementów infrastruktury technicznej z zachowaniem zasad ochrony walorów krajobrazowych.

Tereny leśne

Główne funkcje obszaru:

- lasy wraz z obiektami obsługującymi gospodarkę leśną i urządzeniami służącymi udostępnianiu rekreacyjnemu lasów.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- zagospodarowanie lasu zgodnie z planem jego urządzenia,
- urządzenie lasu jako terenu rekreacji, nie kolidującego z zasadami ochrony i nie zagrażającego walorom przyrodniczym lasu.

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Główne funkcje obszaru:

- uprawy polowe, obiekty produkcji rolnej.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- ochrona istniejących kompleksów gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych dla rozwoju gospodarki warzywno – sadowniczej i ogrodnictwa,

- utworzenie trwałych kompleksów przestrzeni rolniczej mającej na celu nie rozdrabnianie arealu ziemi uprawnej.

Warunki wykorzystania obszaru:

- lokalizacja i wykorzystanie obszarów produkcji rolnej z zachowaniem dystansu od szczególnie uciążliwych inwestycji, takich jak główne ciągi komunikacyjne, tereny przemysłowe i wieloprzestrzenne tereny usługowe,
- rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej nie zanieczyszczające wód i gleb obszaru,
- prowadzenie zabiegów agrotechnicznych przeciwdziałających skutkom skażeń.

3.3. POLITYKA W ZAKRESIE OCHRONY DÓBR KULTURY

Przedmiotem polityki przestrzennej miasta Kalisza w zakresie wartości kulturowych i krajobrazowych są zarówno obiekty objęte ochroną na podstawie przepisów odrębnych (wpisane do rejestru zabytków oraz objęte gminną ewidencją zabytków) jak i obiekty nie objęte ochroną prawną, a reprezentujące wysokie walory historyczne i estetyczne.

Obiekty zabytkowe

Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty objęte gminną ewidencją zabytków przedstawiono w aneksach nr 3 i 4.

Za elementy dziedzictwa kulturowego Kalisza uznaje się:

- złożony układ przestrzenny stanowiący rezultat długotrwałego procesu urbanizacyjnego i poddany odmiennym wpływom miasta współczesnego,
- struktury osadnicze położone w obrębie obecnego terytorium miejskiego, lecz odrębne pod względem historycznej genezy, włączane funkcjonalnie bądź administracyjnie w granice miasta od XIX w. po czasy obecne,
- elementy dziedzictwa kulturowego Kalisza w postaci budowli uznanych za zabytkowe oraz dominanty przestrzenne.

Dominanty przestrzenne

Głównymi obiektami zabytkowymi oraz dominantami przestrzennymi, które powinny być brane pod uwagę w kształtowaniu przestrzeni publicznych są:

- bazylika mniejsza d. kolegiata Wniebowzięcia NMP (wieża barokowa),
- kościół św. Mikołaja (wieża neogotycka),
- ratusz,
- kościół franciszkański św. Stanisława (od strony Prozny),
- zespół więzienia na Tyńcu z 1844 r.,
- kościół św. Gotarda na Rypinku z lat 1908/10,

- kościół Opatrzności Bożej z l. 1967/72 przy ul. Polnej,
- kościół Miłosierdzia Bożego z l. 1977/88 na Osiedlu Asnyka,
- szpital wojewódzki przy ul. Poznańskiej z l. 1975/88 (od zachodu),
- kościół św. Michała na Dobrzecu z l. 1881/6,
- grodzisko i kościół św. Wojciecha dla Zawodzia,
- szpital Matki i Dziecka na Chmielniku,
- kompleks zabudowań jezuickich obejmujący budynki dawnego kolegium jezuickiego, kościół (ob. garnizonowy) i dawny pałac gubernatorski,
- zespół monumentalnej zabudowy al. Wolności (Trybunał. Teatr, Bank),
- kościół i klasztor pobernardyński z lat 1594-1622, przy ul. Stawiszyńskiej, obecnie oo. Jezuitów,
- dawna fabryka B. Repphana przy pl. Kilińskiego,
- d. wieża ciśnień z 1920 r. u zbiegu ul. Górnośląskiej i Legionów dla Kalińca,
- d. wieża ciśnień w rejonie dworca PKP,
- d. zespół podworski i kościół NMP Królowej Polski z l. 1983/90 na Majkowie,
- zespół fabryki fortepianów z końca XIX w. przy ul. Chopina i Złotej (Piskorzewie),
- rogatka wrocławska na skrzyżowaniu ul. Śródmiejskiej i Nowy Świat,
- d. koszary carskie w środkowej strefie Szczypiorna,
- cerkiew prawosławna pw. Piotra i Pawła,
- kościół poreformacki ob. św. Rodziny (zwany Nazaretanki).

Strefy konserwatorskie

Jednym z podstawowych skutecznych rozwiązań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Kalisza jest wyznaczenie stref konserwatorskich, określających znaczenie poszczególnych obszarów oraz zakres działań, jakie w odniesieniu do nich powinny być podejmowane.

Utrzymuje się wyznaczone strefy konserwatorskie:

A – pełnej ochrony układu urbanistycznego i obiektów zabytkowych obejmującą następujące podstrefy:

- **A1 Miasto Lokacyjne w linii fortyfikacji średniowiecznych ze szczególnym uwzględnieniem Głównego Rynku z ratuszem**, z uwagi na znaczną koncentrację wartości kulturowych o podstawowym znaczeniu dla obrazu miasta, jego postrzegania przez samych mieszkańców i przyjezdnych. Przy Placu Jana Pawła II zlokalizowane są relikty zamku średniowiecznego,
- **A2 Park Miejski** stanowiący unikatowy kompleks parkowy o istotnych walorach przyrodniczych i kulturowych,

- **A3 Wyspa z założeniem urbanistycznym Alei Wolności** ze względu na potrzebę silniejszego niż dotąd zaakcentowania jego wartości kompozycyjnych i urbanistyczno-architektonicznych, założenia alejowego wraz z obudową.

B – ochrony zachowanych elementów zabytkowych (głównie otulina układu staromiejskiego) obejmującą następujące podstrefy:

- **B1** d. Przedmieście Wrocławskie z kościołem poreformackim wraz ze wschodnim fragmentem Nowego Światu i Rogatką,
- **B2** Kwartaly zabudowy XIX/XX w. ulic Pułaskiego (do ul. Czaszkowskiej) i Fabrycznej,
- **B3** Rejon historycznych cmentarzy przy Rogatce Wrocławskiej - rzymsko-katolicki, prawosławny i ewangelicki,
- **B4** Zachodnie „Czaszki” ciągi zabudowy ul. Nowy Świat, Kościuszki, Kopernika,
- **B5** Zabudowa d. Piskorzewia - ul. Wodna, Chopina, Ciasna, Złota z fabryką (do Al. Wojska Polskiego),
- **B6** Zabudowa pierzei ul. Babina wraz z Plantami i Nowym Rynkiem ze względu na zachowanie zwartości bezpośredniego otoczenia Miasta Lokacyjnego wraz z zespołami zabudowy i wnętrzami urbanistycznymi z XVIII-XIX w.,
- **B7** d. Przedmieście Toruńskie wraz z pl. Kilińskiego, dawną fabryką Repphana i kościołem pobernardynskim.

K – ochrony krajobrazu obejmującą następujące podstrefy:

- **K1** d. Glinki z rozstajem drożnym, d. folwark i zespół więzienny,
- **K2** Tereny parkowo-sportowe u ujścia Swędni,
- **K3** Wał Piastowski,
- **K4** Rejon ul. 3 Maja,
- **K5** Porta Calisia,
- **K6** Strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Dobrzeca,
- **K7** Strefa ochrony krajobrazu wiejskiego i elementy układu przestrzennego Piwonic.

W – ochrony reliktyw i obserwacji archeologicznych ze względu na fakt:

- występowania reliktyw przeszłości miasta na obszarze uznanym już za rezerwat archeologiczne (dot. W1 - Rezerwatu archeologicznego grodziska na Zawodziu),
- konieczności zabezpieczenia strefy aktywnej ochrony otuliny grodziska na Zawodziu (KOW),

- istnienia przesłanek dotyczących zasadności prowadzenia dalszych prac archeologicznych na innych terenach, na obszarach istniejących i postulowanych obserwacji archeologicznych (OW).

E – ochrony ekspozycji historycznego układu przestrzennego i związanych z nim elementów środowiska przyrodniczego obejmującą następujące podstrefy:

- **E1** Strefa ochrony ekspozycji doliny rzecznej i skarpy od wschodu,
- **E2** Strefa ekspozycji i ochrony wschodniej sylwety miasta (Strefy A1, A2, A3),
- **E3** Strefa ochrony ekspozycji północnej sylwety miasta – „Ogrody Majkowa”,
- **E4** Strefa ochrony ekspozycji północnej sylwety miasta – „Przyczółek Mostowy”.

Utrzymuje się wyznaczone rejony:

- **krajobrazu ulicznego i zabudowy pierzejowej poza strefami A i B** ze względu na znaczenie historyczne bądź kompozycyjne. Powinny one zostać objęte specjalną polityką urbanistyczno – architektoniczną. Dotyczy to fragmentów między innymi następujących ciągów ulicznych, które sukcesywnie powinny być weryfikowane lub uzupełniane: Kościuszki, Jabłkowskiego, Podgórze, Harcerska, Widok, Cmentarna, Górnośląska, Czaszkowska - Łączna, Lipowa, Legionów-Ułańska, Staszica, Nowy Świat, Bolesława Pobożnego, Stare Miasto, Zawodzie, Bolesława Chrobrego,
- **rejony ochrony zwartych założeń przestrzennych bądź ich reliktyw wartościowych kulturowo** ze względu na: zasadność ich ochrony, ekspozycji, lepszego wykorzystania, wydobycia zagrożonych elementów krajobrazu podmiejskiego; dążność do uporządkowania i identyfikacji krajobrazu.

Do obszarów tych zaliczono:

- zespół dworsko – folwarczny Majków,
- zespół cmentarza wojskowego na Majkowie,
- zespół cmentarza rzymsko – katolickiego na Tyńcu,
- zespół cmentarza żydowskiego przy ul. Podmiejskiej,
- zespół cmentarza wiejskiego na Dobrzecu,
- relikty folwarku Nosków,
- zespół dworski z parkiem krajobrazowym w Sulisławicach,
- zespół dawnych koszar carskich w Szczypiornie,
- zespół więzienny przy ul. Łódzkiej,
- pozostałości zespołu dworsko – folwarcznego we Winiarach,
- zespół cmentarza Petlurowców w Szczypiornie oraz obozu internowanych,
- relikty zespołu dworskiego w Szczypiornie,
- zespół komory celnej i dworca Szczypiorno,

- zespół fortyfikacji polowych i bunkrów Szczypiorna i Dobrzeca.

Zakres działań w ramach proponowanych stref konserwatorskich:

Zasadnicze działania w proponowanych strefach ochrony konserwatorskiej dotyczyć powinny rozwiązania niżej przedstawionych problemów w stosunku do stref:

- **A – pełnej ochrony** - bezwzględna ochrona historycznej substancji i rozplanowania sieci ulicznej; zaleca się stopniową eliminację ruchu tranzytowego, głównie w odniesieniu do strefy A1. Konieczne staje się wykonanie szczegółowego opracowania historyczno – urbanistycznego dla obszaru zespołu Miasta Lokacyjnego, przedpola dawnych fortyfikacji, Parku i Wyspy,
 - w strefie A1 wybija się zagadnienie rehabilitacji kwartałów zabudowy z okresu międzywojennego,
 - w strefie A2 (Park) postuluje się: realizację posiadanego przez miasto szczegółowego opracowania dotyczącego zarówno historii Parku, stanu środowiska przyrodniczego, kierunków prac pielęgnacyjnych, jak i określającego obszary zagrożone, zdegradowane, poddane destrukcji przestrzennej, problemy rewaloryzacji styku ze strefą A1,
 - w strefie A3 (Wyspa z założeniem urbanistycznym Alei Wolności) postuluje się: określenie zakresu rewaloryzacji i sanacji zabudowy historycznej, rehabilitację zdegradowanych obrzeży Wyspy (zwłaszcza krańca zachodniego), zakresu wprowadzania na ten obszar obiektów nowych przy respektowaniu historycznego rozplanowania, znaczenia poszczególnych budynków, potrzeb badań archeologicznych,
- **B – ochrony zachowanych elementów zabytkowych** - dopuszcza się wprowadzenie nowej zabudowy dostosowanej do historycznego otoczenia i korekty układu zabudowy o ile nie naruszałaby w zasadniczy sposób istniejącego układu urbanistycznego i komunikacyjnego. Jednym z podstawowych zadań jest rewaloryzacja zespołów zabudowy z przełomu wieków (szczególnie „otuliny” Miasta Lokacyjnego i Wyspy). Za obszar szczególnych zagrożeń uznaje się podstrefę B2 i B5 o wielkim stopniu dekapitalizacji,
- **K – ochrony krajobrazu** – konieczna jest ochrona krajobrazu miasta i wglądu w jego sylwetę – unikanie wprowadzania elementów, które dezorganizują krajobraz miasta. Ważne w tej strefie są działania zmierzające do kształtowania uporządkowanych przestrzennie i reprezentacyjnych wjazdów do miasta. Dominuje tu problematyka ochrony krajobrazu (miejskiego i charakterystycznych elementów układów wiejskich). Wyznaczenie strefy przyczółków mostowych ma charakter wytycznych intencyjnych (kreacyjnych) tzn. ochrony walorów kompozycyjnych (wgląd w sylwetę

staromiejską), a także zwrócenie uwagi na potencjalnie dobre warunki stworzenia reprezentacyjnego wjazdu do miasta. W stosunku do wyznaczonych stref należy rozważyć stopień szczegółowości i restrykcyjności zapisu ograniczającego swobodę działań - niemniej bezwzględnie należy dążyć do utrzymania układów komunikacyjnych i otwartego charakteru dolin potoków leżących w osiach Dobrzeca i Piwonic. Konieczne jest sporządzenie specjalistycznych opracowań konserwatorskich umożliwiających określenie granic strefy ochrony krajobrazu wiejskiego i elementów układu przestrzennego historycznych wsi Majków i Sulistawice,

- **W – ochrony reliktyw i obserwacji archeologicznych** - zakazuje się wszelkiej działalności budowlanej. Ich funkcja ogranicza się do muzealnej i rekreacyjnej. Nadzorowi konserwatorskiemu podlega sposób kształtowania zieleni i komunikacji:
 - w strefie W1 – Rezerwatu archeologicznego grodziska na Zawodziu - szczegółowe zasady ochrony zostaną zawarte w planie miejscowym, który jest w trakcie opracowania,
 - w strefie KOW – j.w.
 - w strefie OW (obserwacji archeologicznych) postuluje się wykonanie specjalnych opracowań, co umożliwi prowadzenie właściwej polityki przestrzennej i ochronnej,
- **E – ochrony ekspozycji historycznego układu przestrzennego i związanych z nim elementów środowiska przyrodniczego** – konieczne jest określenie szczegółowych zasad inwestowania na tych terenach. Ich niewłaściwe zagospodarowanie przekreślić może ekspozycję charakterystycznej panoramy Kalisza stanowiącej także istotny walor miasta. Konieczne jest sporządzenie specjalistycznych opracowań konserwatorskich umożliwiających określenie granic strefy ochrony ekspozycji historycznego układu przestrzennego obszarów: doliny Proсны od ul. Piłsudskiego do cmentarza komunalnego, doliny Krępiczy na odcinku od ul. Stanczukowskiego do ul. Poznańskiej, doliny Proсны w obrębie dawnego przedmieścia Glinki, doliny Proсны od rzeki do ul. Łódzkiej.

Z kolei zakres działań w ramach wyznaczonych rejonów powinien dotyczyć:

- **rejonzy ochrony krajobrazu ulicznego i zabudowy pierzejowej poza strefami A i B** – w zależności od walorów i stopnia nasycenia zabudową historyczną, konieczne staje się określenie m.in. zasad wprowadzania nowej zabudowy, jej formy, wysokości, zasięgu, stosunku do parametrów jezdni, itp.,
- **rejonzy ochrony zwartych założeń przestrzennych bądź ich reliktyw o wartościach kulturowych (nie zawsze zabytkowych)** – różne formy ochrony,

od ochrony szczególnej do ograniczonej (np. tablice pamiątkowe, pomniki, tablice informacyjne) jak i bardziej złożone, jak np. rewaloryzacja zespołów parkowo-dworskich.

Szczególnej uwagi wymaga rozwiązanie problemów związanych z ochroną systemu fortyfikacji z czasów II wojny światowej jak również dziedzictwa przemysłowego przy ulicach: Piskorzewie, Majkowskiej, Wrocławskiej, Obozowej, Stawiszyńskiej i Długosza.

Określenie strefy widokowej dla panoramy Kalisza m.in. od strony ulicy Poznańskiej, będzie możliwe po wykonaniu szczegółowego opracowania w tym zakresie.

Prowadzenie wszelkich działań inwestycyjnych w obrębie ww. obszarów chronionych oraz pojedynczych obiektów zabytkowych musi być zgodne z przepisami odrębnymi.

Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązuje uwzględnienie miejsc pamięci narodowej, w tym zachowania i upamiętniania historycznych pomników, cmentarzy i miejsc pochówku żołnierzy.

3.4. POLITYKA W ZAKRESIE ZABEZPIECZENIA PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W przekazanych przez Wojewodę Wielkopolskiego wnioskach skierowanych do niniejszego „Studium” na etapie prac wstępnych, nie wskazano żadnych zadań rządowych oraz odpowiednich programów z tym związanych na szczeblu województwa służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Z kolei w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego zapisane zostały tylko propozycje zadań wynikające z następujących dokumentów:

- „Raport o stanie województwa” (wykonany w ramach „Strategii...”),
- „Diagnoza stanu” (j.w.),
- „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego”,
- „Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”,
- akty prawne (ustawy, rozporządzenia, uchwały),
- dokumentacje techniczne, programy

oraz z opracowań nie posiadających jeszcze mocy prawnej, jednak ujmujących istotne dla regionu elementy zagospodarowania przestrzeni:

- propozycje dostosowania prawa do standardów europejskich,
- koncepcje i opracowania studialne w zakresie elementów infrastruktury technicznej,
- koncepcje zagospodarowania przestrzennego, będące w opracowaniu studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin itp.

Jednocześnie stwierdza się możliwość uzupełnienia tych zadań w konsultacji z lokalnym samorządem i władzami wojewódzkimi na etapie sporządzania planów miejscowych.

Z zabezpieczeniem ponadlokalnych celów publicznych wiążą się elementy funkcjonujące w obszarze miasta i wywołujące określone uwarunkowania dla otoczenia:

- istniejące przebiegi dróg krajowych nr 12 i 25,
- istniejące przebiegi dróg wojewódzkich nr 442, 450, 470,
- projektowane obwodnice i obejścia drogowe w ciągach powyższych dróg krajowych i wojewódzkich,
- istniejąca linia kolejowa relacji Ostrów Wielkopolski – Łódź,
- istniejące magistralne sieci infrastruktury technicznej,
- rezerwat „Torfowisko Lis”,
- obszar bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz tereny zagrożone zalaniem wodami powodziowymi $Q_p=1\%$
- projektowany zbiornik retencyjno – dolinowy „Nędzrzew”,
- główny zbiornik wód podziemnych (GZWP 311).

3.5. POLITYKA W ODNIESIENIU DO ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I LEŚNICTWA

Rolnictwo w obszarze miasta Kalisza wykazuje malejące znaczenie w strukturze gospodarczej, przede wszystkim z uwagi na sukcesywne ograniczanie areалу.

Podstawowymi celami polityki przestrzennej dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej są:

- utworzenie stosunkowo trwałych kompleksów przestrzeni rolniczej, odpornych na zmienne warunki rozwoju miasta, dla utrwalenia pewności ekonomicznej użytkowania,
- nastawienie produkcji na powiększający się ilościowo rynek zbytu Kalisza, zainteresowany zaopatrzeniem w produkty świeże,
- stwarzanie trwałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom decydującym się na wyłączenie utrzymania z rolnictwa, a prowadzących produkcję również poza obszarem miasta, z dopuszczeniem np. drobnego przetwórstwa,
- realizacja zapisów, o których mowa w rozdziale 2.2.1. Zasady Rozwoju Przestrzennego.

Podtrzymuje się kierunek intensyfikacji upraw oraz przejścia na uprawy ogrodnicze i sadownicze.

W odniesieniu do gospodarki leśnej wyłącza się z zainwestowania tereny kompleksów leśnych. Powyższe ustalenie nie dotyczy:

- obiektów związanych z prowadzoną gospodarką leśną,
- istniejących ciągów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- zbiorowisk gruntów leśnych na działkach o powierzchni nie przekraczającej 0,1 ha, możliwych do wykorzystania na cele zieleni urządzonej.

Zasady gospodarowania w obszarach leśnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi określają plany urządzania lasów państwowych i komunalnych.

3.6. POLITYKA W ZAKRESIE ROZWOJU SPOŁECZNEGO – GOSPODARCZEGO POZA ROLNICTWEM

Generalnym ustaleniom dotyczącym polityki rozwoju gospodarczego miasta Kalisza jest konieczność przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom gospodarczym i społecznym.

Rozwiązanie powyższego zagadnienia wiąże się z osiągnięciami ustalonych w punkcie 1.1. celów rozwoju miasta, a mianowicie:

- stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesności i innowacyjności gospodarki lokalnej oraz usług wyższego rzędu,
- poprawa warunków życia i stanu bezpieczeństwa publicznego,
- likwidacja niedoborów, modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej,
- ochrona dziedzictwa historyczno – kulturowego i podnoszenie turystycznej atrakcyjności miasta,
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni miasta.

Ożywienie gospodarcze Kalisza oraz związane z tym zmniejszenie bezrobocia w sektorze produkcyjnym zapewnić winna prowadzona polityka przestrzenna polegająca na:

- kontynuacji przeobrażeń strukturalnych i własnościowych w dużych przedsiębiorstwach, ukierunkowanych na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów materialnych,
- rozwoju różnej wielkości przedsiębiorstw o zróżnicowanej strukturze produkcji dostosowanej do potrzeb rynkowych,
- promocji i tworzeniu ofert lokalizacyjnych, dotyczących zakładów małych i drobnej wytwórczości,
- rozwoju nowoczesnego budownictwa, uwzględniającego potrzeby rynkowe,
- intensyfikacji wykorzystania istniejącego zaplecza technicznego i terenowego ww. funkcji poprzez promocję i interwencjonizm fiskalny.

Dążenie do równowagi sektora produkcyjnego i usługowego należy uzyskać poprzez prowadzenie sprzyjającej polityki dla rozwoju:

- szkolnictwa średniego, policealnego i wyższego oraz nauki (specjalistyczne instytuty badawczo – rozwojowe),
- sektora „około biznesowego”,
- handlu hurtowego organizowanego w zespoły na terenach przemysłowo – usługowych,
- handlu detalicznego i usług, w ramach terenów mieszkaniowych oraz w sąsiedztwie głównych arterii komunikacyjnych,
- innych usług i urzędzeń obsługi dających miejsca pracy, zapewniających sprawne funkcjonowanie miasta i zaspokajających potrzeby jego mieszkańców.

W polityce rozwoju gospodarki Kalisza należy w pełni uwzględnić rosnącą rolę transportu, zapewniającego otwarcie komunikacyjne miasta. Powyższe wiąże się z tworzeniem przestrzennych warunków dla:

- selektywnego rozwoju przedsiębiorstw transportowych, zwłaszcza towarowych przewozów drogowych w dostosowaniu do potrzeb obsługi miasta i jego aktywności, zapewniając im warunki lokalizacji przestrzennej w ramach istniejących zespołów przemysłowo – bazowych, położonych na obszarach zainwestowania miejskiego,
- sprzyjania przez lokalizację powstawaniu firm o charakterze spedycji i szeroko pojętej obsługi transportu,
- zapewnienia dostępności głównych koncentracji miejsc pracy, przez środki transportu zbiorowego, przy podwyższaniu standardów podróży i przejazdów m.in. poprzez wprowadzanie do użytkowania autobusów niskopodwoziowych dla wózkowiczów i osób poruszających się o kulach oraz niedowidzących, oraz zapewnienie tym osobom miejsc w zadaszonych punktach przystankowych.

3.7. POLITYKA W ZAKRESIE REALIZACJI WIELOFUNKCYJNYCH CENTRÓW HANDLOWYCH

Przez wielofunkcyjnych centrów handlowych rozumie się istniejące i projektowane obiekty handlowe tj.: super i hipermarkety, domy towarowe oraz galerie handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Realizacja wielofunkcyjnych centrów handlowych wymaga przestrzegania następujących ustaleń:

1. Nowoprojektowane obiekty powinny posiadać zróżnicowany program, nieograniczający się jedynie do działalności handlowej.

2. Centra powinny być tworzone w oparciu o wysokiej jakości projekty architektoniczne, uwzględniające wkomponowanie nowej kubatury w istniejący kontekst przestrzenny.
3. Nowopowstałym obiektom powinna towarzyszyć zieleń w formie komponowanych skwerów, bulwarów, alei lub zieleńców.
4. Istniejące obiekty parterowe charakteryzujące się niskimi walorami architektonicznymi, z programem ograniczającym się do funkcji handlowych powinny być przekształcane, tak by następowała ich integracja z tkanką miejską.
5. Wysokość budynków nie może przekroczyć 25 m.
6. Zespoły parkingów w strefie centralnej i pośredniej, o których mowa w rozdziale 2.3.7 oraz w obrębie terenów ograniczonych linią kolejową oraz ulicami Dworcową, Górnośląską i Podmiejską, muszą być zorganizowane wewnątrz obiektów, przy czym niedopuszczalna jest realizacja miejsc parkingowych na dachach.
7. Obiekty tworzące wielofunkcyjne centra handlowe w strefie centralnej i pośredniej, o których mowa w rozdziale 2.3.7 oraz obiekty realizowane wzdłuż ul. Górnośląskiej nie mogą mieć mniej niż dwie kondygnacje (do kondygnacji tych nie wlicza się przestrzeni parkingowej).
8. Zaplecze techniczne obiektów musi być usytuowane od strony mało eksponowanych ciągów komunikacyjnych.
9. Konieczne jest na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wielofunkcyjnych centrów handlowych, sporządzenie prognozy komunikacyjnej w zakresie oddziaływania na sąsiedztwo, której celem będzie wskazanie ewentualnych zagrożeń oraz zaproponowanie możliwych rozwiązań ograniczających zatępienie na sieci komunikacyjnej.
10. Fasady budynków sytuowanych w pobliżu zabudowy kwartałowej – kamienic, muszą ukazywać podział budynku na kondygnacje. Wysokość kondygnacji w relacji do otaczającej zabudowy powinna być przeanalizowana i określona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
11. Na fasadach obiektów sytuowanych w obszarze wielofunkcyjnych centrów handlowych w strefie centralnej i pośredniej należy uwidocznić rytm zabudowy charakterystyczny dla obszarów śródmiejskich. Szczegółowe rozwiązania powinny być określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
12. Kolorystyka obiektów budynków sytuowanych w pobliżu zabudowy kwartałowej (kamienic) powinna być stonowana.
13. Należy wyeliminować użycie jako materiałów wykończeniowych blachy falistej oraz sidingu, a w obszarach sąsiadujących z zabudową zabytkową dodatkowo należy ograniczyć użycie materiałów refleksyjnych.

3.8. POLITYKA GOSPODAROWANIA MIENIEM KOMUNALNYM

Gospodarowanie całością gruntów położonych na terenie miasta ma za zadanie w szczególności zabezpieczenie interesów publicznych, zwiększenie efektywności wykorzystania gruntów budowlanych i równowagę rynku nieruchomości.

Jednocześnie dla prowadzenia bieżącej polityki przestrzennej oraz polityki gospodarczej za niezbędne uważa się uwzględnienie zmieniającej się własności osób fizycznych. Powyższe jest szczególnie istotne w sporządzaniu informacji dla inwestorów zewnętrznych, a także dla działań szeroko opisanych poniżej dotyczących gospodarowania mieniem komunalnym.

Gospodarowanie mieniem komunalnym winno prowadzić do osiągnięcia następujących celów:

- poprawa warunków życia mieszkańców,
- zapewnienie dochodów gminie,
- pozyskanie narzędzi do sterowania rozwojem przestrzennym i osiągnięcie warunków ładu przestrzennego.

Za szczególnie istotne w gospodarowaniu mieniem komunalnym uważa się następujące działania:

- dokonywanie sprzedaży gruntów nie stwarzających dla gminy perspektyw aktywnego gospodarowania, w tym użytków rolnych oraz pojedynczych niewielkich działek w ramach terenów istniejących lub przewidywanych do zainwestowania,
- dokonywanie sprzedaży gruntów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe lub mieszkań z zasobu komunalnego, a uzyskane środki przeznaczając na uzbrojenie terenów i zapewnienie dostępności komunikacyjnej nowych obszarów mieszkaniowych (szczególnie tych, które stanowią mienie gminne),
- nabywanie gruntów przyległych do terenów stanowiących mienie gminne oraz pojedynczych działek dla realizacji ustalonych celów publicznych,
- korzystanie z prawa pierwokupu,
- stosowanie instrumentu scaleń i podziałów w warunkach niekorzystnego układu przestrzennego własności (w tym nabywanie gruntów dla uzyskania wymaganego udziału gruntów gminnych w procesie scalenia) oraz dokonywanie dobrowolnej wymiany gruntów z podmiotami uspołecznionymi i prywatnymi,
- gromadzenie środków finansowych na udział w wykupie terenów, które mogą stanowić ofertę dla inwestycji strategicznych,

- przeznaczanie w zapisach planów miejscowych obszarów, mienia gminnego dla umożliwienia realizacji celów publicznych oraz inwestycji istotnych dla rozwoju miasta.

Proponuje się zróżnicowanie przestrzenne polityki gospodarowania mieniem komunalnym w dostosowaniu do występujących uwarunkowań i ustalonych kierunków polityki miasta oraz szczególnie w dostosowaniu do obszarów funkcjonalnych określonych w niniejszym dokumencie.

Szczególnie aktywna polityka gospodarowania mieniem komunalnym winna następować w obszarach przewidzianych do urbanizacji.

W pozostałych obszarach, a szczególnie w obszarach związanych z utrzymaniem funkcji rolniczych i leśnych, gospodarowanie mieniem winno dotyczyć zabezpieczenia celów publicznych.

3.9. STANDARDY URBANISTYCZNE

Standardy urbanistyczne służą realizacji polityki przestrzennej, w części dotyczącej interesu publicznego, a także zwiększeniu skuteczności działań administracji. Są one ustalane w „Studium” jako wytyczne do planów miejscowych, po uchwaleniu których są częścią przepisów gminnych.

Podstawowe parametry jakościowego rozwoju określono przy założeniu stabilizacji liczby ludności Kalisza na poziomie 108 tys. mieszkańców.

Założono, że przyrost nowych terenów dla zainwestowania będzie wynikał przede wszystkim z potrzeby poprawy warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wzrostu różnorodności i standardu usług, a także z potrzeby przygotowania szerszej niż dotąd oferty dla różnego rodzaju inwestycji komercyjnych.

Wskaźniki jakości życia to m.in.:

- poziom zanieczyszczeń powietrza nie powinien przekraczać dopuszczalnych norm,
- w strefie kształtowania systemu przyrodniczego miasta obowiązuje zachowanie powierzchni terenu biologicznie czynnej nie mniejszej niż:
 - 90% powierzchni działki na terenach rolniczych oraz terenach zieleni niskiej,
 - 80% powierzchni działki na terenach zieleni urządzonej,
 - 60% powierzchni działki na terenach sportu i rekreacji,
 - 60% powierzchni działki na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej,
 - 40% powierzchni działki na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
 - 25% powierzchni działki na terenach zabudowy usługowej,

- 15% powierzchni działki na terenach zabudowy produkcyjno – usługowej oraz techniczno – produkcyjnej,
- na terenach zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności (do 0,6) obowiązuje zachowanie powierzchni terenu biologicznie czynnej nie mniejszej niż 25 % powierzchni działki, przeznaczonej pod zieleń urządzoną, w szczególności pod parki, place zabaw i zieleńce,
- na terenach zabudowy mieszkaniowej wysokiej intensywności (powyżej 0,6) obowiązuje zachowanie powierzchni terenu biologicznie czynnej nie mniejszej niż 30 % powierzchni działki przeznaczonej pod zieleń urządzoną, w szczególności pod parki, place zabaw i zieleńce,
- na terenach zabudowy mieszkaniowej wysokiej intensywności o powierzchni nie mniejszej niż 5 ha obowiązuje wprowadzenie wymogu przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego min. 15 % tych terenów pod zieleń urządzoną w szczególności pod parki, place zabaw i zieleńce ogólnodostępne,
- na terenach obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. oraz na terenach lokalizacji wielofunkcyjnych centrów handlowych obowiązuje zachowanie powierzchni terenu biologicznie czynnej nie mniejszej niż 15% powierzchni działki za wyjątkiem strefy centralnej i pośredniej, o których mowa w rozdziale 2.3.7. oraz obiektów realizowanych wzdłuż ul. Górnośląskiej,
- osiągnięcie w mieście następujących wskaźników infrastruktury społecznej w zakresie wyznaczonym przez graniczne wielkości podane w poniższej tabeli.

Lp.	Wyszczególnienie dziedzin infrastruktury społecznej	Miernik	Graniczne wielkości
1.	Mieszkalnictwo:		
	zagęszczenie mieszkań	liczba osób/1mieszkanie	2,80-2,50
	wygoda zamieszkania	m ² pow. użyt. /1 M ¹⁾	25,0-28,0
	wielkość zasobów mieszkaniowych	liczba mieszkań/1000 M	400,0
2.	Oświata i wychowanie:		
	Szkoły podstawowe:		
	Liczba uczniów w klasie	Ilość uczniów/klasa	20-25
	Odległość dojazdu do szkoły	metry	800-1000*
	Gimnazja:		
	Liczba uczniów w klasie	Ilość uczniów/klasa	20-25
	Odległość dojazdu do szkoły	metry	800-1000*
	Szkoły średnie:		

	Liczba uczniów w klasie	Ilość uczniów/klasa	25-30
	Czas dojścia do szkoły	minuty	do 30
3.	Ochrona zdrowia: -warunki obsługi przez nagłą pomoc lekarską	Czas dojazdu karetki pogotowia	max. 15 min.
4.	Sport i rekreacja: -możliwość organizacji imprez sportowych stadiony boiska sportowe pływalnie kryte lodowiska sztuczne kryte zespół kortów tenisowych hale sportowe sale ćwiczeń -zieleń urządzona -tereny sportowe i zieleń rekreacyjna	Liczba M/1 obiekt m ² pow. terenu/ 1 M m ² pow. terenu/ 1 M	60000-70000 1500-2000 35000-40000 80000-120000 12000-20000 45000-50000 2800-3200 20-22 6-8

* powyżej tego dystansu gmina zapewnia dowóz dzieci
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie wskaźników wskazanych w powyższej tabeli wynika, iż w Kaliszu powinno być zlokalizowanych przynajmniej: 1 stadion, 50 boisk sportowych, 3 kryte pływalnie, 1 sztuczne kryte lodowisko, od 5 do 10 zespołów kortów tenisowych oraz 35 sal do ćwiczeń.

Wskaźniki dotyczące liczby miejsc parkingowych dla samochodów osobowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Rodzaj obiektu	Jednostka odniesienia	Liczba miejsc parkingowych	
			Obszar centrum	Pozostały obszar miasta
1.	Budownictwo mieszkaniowe intensywne	1000 mieszkańców lub jedno mieszkanie	250 - 300	330 – 350 lub 1 mp. na mieszkanie
2.	Budownictwo mieszkaniowe ekstensywne	1 dom	1 – 1,25	1,5 - 2
3.	Biura i urzędy ogólnomiejskie	1000 m ² pow. użytkowej	20 - 30	25 - 35
4.	Biura i urzędy lokalne	1000 m ² pow. użytkowej	10 - 15	13 - 20
5.	Obiekty handlowe	1000 m ² pow. użytkowej	15 - 25	20 – 50
6.	Zakłady produkcyjne	100 zatrudnionych	8 - 14	15 - 32
7.	Obiekty gastronomiczne	100 miejsc	12 - 20	15 - 37
8.	Teatry, kina	100 miejsc	12 - 25	20 - 40
9.	Miejsca zgromadzeń, obiekty sportowe	100 miejsc / użytkowników	10 - 15	12 - 20
10.	Szpitala	10 łóżek	2 - 3	3 - 8
11.	Hotele I kat.	100 łóżek	30 - 50	40 - 60

Lp.	Rodzaj obiektu	Jednostka odniesienia	Liczba miejsc parkingowych	
			Obszar centrum	Pozostały obszar miasta
12.	Hotele pozostałe	100 łóżek	20 - 30	20 - 45
13.	Cmentarze	10 000 m ²	-	150
14.	Szkoły wyższe	100 studentów 100 zatrudnionych	5 – 10 20 - 30	5 – 20 20 - 50
15.	Szkoły	100 zatrudnionych	15 - 25	20 - 50
16.	Ogródki działkowe	100 działek	-	15 - 25

Źródło: opracowanie własne.

W ramach podstawowych kategorii przeznaczenia terenów określonych na Rysunku nr 1A, dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej i komunikacyjnej niezbędnej dla funkcjonowania istniejących i lokalizowanych obiektów.

W przypadku miejsc parkingowych należy pamiętać o zapewnieniu 10 % ogółu miejsc na miejsca dla pojazdów przewożących osoby niepełnosprawne z dysfunkcją narządu ruchu poprzez złagodzony uskok z poziomu parkingu na poziom chodnika i poszerzenie miejsca parkingowego w celu przesiadki z auta na wózek inwalidzki.

Przed podjęciem uchwały o przystąpieniu do opracowania planu miejscowego dla obszaru o powierzchni większej niż 2 ha należy określić zakres ochrony interesu publicznego dotyczącego co najmniej:

- zakresu ochrony lokalnych wartości przyrodniczych i kulturowych,
- wielkości programu usług publicznych (w tym dostępności do terenów rekreacyjnych).

Kalkulacja dostępności usług publicznych wg standardów zawartych w ustaleniach „Studium” powinna być dokonywana:

- w obrębie osiedla – dla szkół podstawowych, gimnazjów, przedszkoli,
- w obrębie miasta – dla szkół średnich, uczelni wyższych, lecznictwa specjalistycznego, obiektów sportu i rekreacji.

W uzasadnionych przypadkach wynikających z istniejącego stanu użytkowania i zagospodarowania terenów dopuszcza się odstępstwa od wskazanych procentowych udziałów powierzchni terenu biologicznie czynnej.

W obrębie **terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN)**, wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne,
- zakazuje się wznoszenia obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

W obrębie **terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej (MNr)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne w zabudowie wolnostojącej,
- zakazuje się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej szeregowej i bliźniaczej,
- powierzchnia działki nie może być mniejsza niż 3500 m²,
- obowiązuje zasada lokalizacji jednego budynku mieszkalnego na jednej działce,
- obowiązuje zachowanie powierzchni terenu biologicznie czynnej nie mniejszej niż 60 % powierzchni działki.

W obrębie **terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami (MU)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod:
 - budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne,
 - obiekty i urządzenia usług komercyjnych oraz obiekty i urządzenia służące realizacji celów publicznych wyłącznie dla zapewnienia obsługi terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami (MU),
- zakazuje się wznoszenia obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

W obrębie **terenów zabudowy zagrodowej (RM)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne w zabudowie zagrodowej wraz z obiektami służącymi obsłudze gospodarstw rolnych,
- zakazuje się wznoszenia obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

W obrębie **terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne,
- obowiązuje przeznaczenie dopuszczalne pod wolnostojące i wbudowane obiekty usług publicznych i komercyjnych służących obsłudze programu mieszkaniowego wielorodzinnego,
- zakazuje się wznoszenia obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz pojedynczych garaży wolnostojących.

W obrębie **terenów zabudowy usługowej (U)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod:
 - obiekty i urządzenia służące realizacji celów publicznych,

- obiekty i urządzenia usług komercyjnych,
- zakazuje się wznoszenia:

- wolnostojących budynków mieszkalnych,
- zabudowy przemysłowej,
- zabudowy związanej z produkcją, wytwórczością i przetwórstwem.

W obrębie **terenów sportu i rekreacji (US)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod obiekty i urządzenia sportowe i rekreacyjne,
- zakazuje się wznoszenia:
 - budynków mieszkaniowych jednorodzinnych i wielorodzinnych,
 - zabudowy przemysłowej,
 - zabudowy związanej z produkcją, wytwórczością i przetwórstwem,
 - zabudowy magazynowej oraz składów.

W obrębie **terenów rozmieszczenia obiektów handlowych (UC)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod obiekty handlowe, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.

W obrębie **terenów zabudowy produkcyjno – usługowej (PU)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod:
 - obiekty i urządzenia umożliwiające realizację przedsięwzięć komercyjnych,
 - obiekty handlu detalicznego i hurtowego,
 - zabudowę przemysłową,
 - zabudowę związaną z produkcją, wytwórczością i przetwórstwem,
 - zabudowę magazynową oraz składy,
- zakazuje się wznoszenia budynków mieszkalnych.

W obrębie **terenów zabudowy techniczno – produkcyjnej (P)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod:
 - zabudowę przemysłową,
 - zabudowę związaną z produkcją, wytwórczością i przetwórstwem,
 - zabudowę magazynową oraz składy,
- zakazuje się wznoszenia budynków mieszkalnych.

W obrębie **terenów infrastruktury technicznej (IT)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod obiekty, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej.

W obrębie **terenów urządzeń komunikacji (KU)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod obiekty i urządzenia służące obsłudze komunikacji, w szczególności parkingi i miejsca postojowe.

W obrębie **terenów kolei (KK)** wskazuje się następujące zasady zabudowy i zagospodarowania:

- obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod trasy, obiekty i urządzenia związane z komunikacją kolejową.

W obrębie **terenów dróg i ulic (KD)**, których funkcje określono na Rysunku nr 1B, obowiązuje przeznaczenie podstawowe pod drogi publiczne oraz obiekty i urządzenia im towarzyszące.

W celu dotrzymania wymaganych prawem standardów akustycznych, w obrębie: terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN), terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami (MU), terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW), w strefach negatywnego oddziaływania akustycznego głównych tras drogowych preferuje się wprowadzenie usług niezbędnych dla obsługi zabudowy MN, MU, MW.

ROZDZIAŁ 4. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

4.1. PLANY MIEJSCOWE

Obecnie, obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Kaliszu objętych jest ponad 1100 ha terenów miejskich, natomiast plany miejscowe będące w trakcie realizacji obejmują kilkaset hektarów.

Z uwagi na ogólny charakter „Studium”, celem zapewnienia elastyczności jego ustaleń określa się następujące zasady:

- wyznaczone w „Studium” funkcje terenów mają charakter podstawowy i dopuszcza się ich wzbogacenie o funkcje uzupełniające oraz dopuszczalne, lecz nie kolidujące z funkcją podstawową,
- wyznaczone granice terenów są orientacyjne do uściślenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Poniżej przedstawiono zestawienie wszystkich opracowań planistycznych dla miasta Kalisza będących bądź oczekujących na realizację.

Tabela 2. Lista obszarów objętych planami w Kaliszu

Lp.	Obszary objęte planami	Data uchwalenia
1.	MPZP „Parafialna”	29.10.1996
2.	MPZP terenu w rejonie ulic Długiej, Grzybowej i Szerokiej	30.10.1997
3.	Zmiany MPOZP miasta Kalisza dla terenu kopalni یتów „Winiary”	30.06.1999
4.	MPZP „Cmentarz Komunalny”	16.09.1999
5.	MPZP terenu w rejonie ulic: Cicha - Prosta	17.02.2000
6.	MPZP „Tereny Przydworcowe”	17.02.2000
7.	MPZP terenu w rejonie ulic: Tuwima i Kruczkowskiego	27.09.2001
8.	MPZP „Poznańska 201-207”	23.05.2002
9.	MPZP w rejonie ulicy Wysokiej	30.12.2002
10.	MPZP terenu „Regionalnej Strefy Gospodarczej – Rypinek”	27.03.2003
11.	MPZP dla osiedla „Dobrzec”	22.05.2003
12.	MPZP „Tyniec”	25.09.2003
13.	MPZP „Chmielnik – część południowa”	25.09.2003
14.	MPZP terenu ograniczonego ulicami Częstochowską, Budowlanych, Polną i planowaną „Trasą Bursztynową”	29.12.2003
15.	MPZP terenu w rejonie ulicy Owsianej	28.04.2005
16.	MPZP dla osiedla Dobrzec – Północ 1 – Korczak	19.05.2005
17.	MPZP terenów położonych na osiedlu Rajsków	30.06.2005
18.	MPZP dla Dobrzec – Zachód – część południowa	30.06.2005
19.	MPZP dla strefy usługowo – handlowej w rejonie Al. Wojska Polskiego	22.09.2005
20.	MPZP Sulistawice – Kolonia Sulistawice	02.03.2006

Lp.	Obszary objęte planami	Data uchwalenia
21.	MPZP Serbinowska – Młynarska II	22.02.2007
22.	MPZP w rejonie ulic: Celtycka – Słowiańska	24.01.2008
23.	MPZP „Chmielnik – północ”	w opracowaniu
24.	MPZP „Las Winiarski”	w opracowaniu
25.	MPZP „Zawodzie”	w opracowaniu
26.	MPZP zabudowy mieszkaniowej w rejonie ulicy Toporowej	w opracowaniu
27.	MPZP w rejonie ulicy Braci Niemojowskich	w opracowaniu
28.	MPZP „Huby”	w opracowaniu
29.	MPZP Dobrzec – Zachód	w opracowaniu
30.	MPZP „Tereny Przydworcowe” II	w opracowaniu
31.	MPZP terenu w rejonie ulic Długiej, Grzybowej i Szerokiej II	w opracowaniu
32.	MPZP „Wieża Ciśnień”	nie rozpoczęty
33.	MPZP terenu w rejonie ulic: Gościńska, Domowa	nie rozpoczęty
34.	MPZP terenu w rejonie ulicy Godebskiego	nie rozpoczęty
35.	MPZP „Zachodnia”	nie rozpoczęty

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu.

Oprócz wspomnianych planów miejscowych, w ramach polityki przestrzennej miasta należy zwrócić również uwagę na zapisy odnoszące się do Koncepcji zagospodarowania przestrzennego terenów Sołectwa Dobrzec oraz wydanych decyzji dotyczących lokalizacji obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r..

W przypadku opracowywania planów miejscowych, wskazuje się konieczność uwzględniania przy projektowaniu nowej i modernizacji już istniejącej zabudowy potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym w zakresie określonym w punkcie 2.3.7. Studium.

4.1.1. OKREŚLENIE OBSZARÓW, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH JEST OBOWIĄZKOWE LUB POŻĄDANE Z UWAGI NA ISTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Do obszarów takich należą:

- wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- rozmieszczenia obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.,
- obszary przestrzeni publicznej,
- wskazane w przepisach odrębnych.

Obszary, dla których obowiązkowe jest (poza już opracowywanymi) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego to:

- I. Teren zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Piskorzewie”,
- II. Tereny zabudowy usługowej i produkcyjno – usługowej w rejonie Kanału Bernardyńskiego, Al. Wojska Polskiego i rzeką Prosną,
- III. Tereny zabudowy mieszkaniowej w rejonie Al. Wojska Polskiego oraz ulic Stawiszyńskiej, Żołnierskiej, Wałem Bernardyńskim,
- IV. Tereny budownictwa mieszkaniowego o podwyższonym standardzie i specjalnych wymogach kształtowania krajobrazu miejskiego „Dobrzec Północ” – północna strona ulicy Poznańskiej,
- V. Tereny usługowe w rejonie ulic Poznańskiej i obwodnicy zachodniej GP,
- VI. Tereny budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego oraz zabudowy usługowej w rejonie ulic Poznańskiej, Stanczukowskiego, Korczaka i obwodnicy zachodniej GP,
- VII. Teren budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne „Szczypiorno”,
- VIII. Tereny budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne oraz zabudowy produkcyjno – usługowej w rejonie ulic Metalowców i Zachodniej oraz rzeki Piwonki,
- IX. Teren budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne „Huby”,
- X. Teren budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne niskiej intensywności w rejonie ulic Rzymskiej, Cełtyckiej, Romańskiej i Wenedów,
- XI. Teren budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne niskiej intensywności po wschodniej stronie ulicy Rzymskiej,
- XII. Teren Doliny rzeki Proсны – Piwonice Wschód,
- XIII. Teren zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Rajsków”,
- XIV. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami przy ulicy Kordeckiego,
- XV. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Łódzkiej, Łęgowej i Próźnej,
- XVI. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ulic Łódzkiej, Kujawskiej, Gajowej, Fromborskiej, Kołobrzesckiej i Okręglickiej,
- XVII. Teren centrum usługowo – gospodarczego „Wschód”,
- XVIII. Teren górniczy kopalni یتów „Winiary”,
- XIX. Teren chronionego krajobrazu doliny rzeki Swędrni,
- XX. Teren budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego w rejonie ulic Owsianej i Pszennej,
- XXI. Tereny zabudowy usługowej przy ul. Warszawskiej,
- XXII. Centrum pielgrzymkowo-turystyczne „Porta Calisia”,
- XXIII. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie Nowego Rynku,

- XXIV. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie Al. Wojska Polskiego, ulic Piskorzewie, Wodna i Chopina,
- XXV. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie Al. Wojska Polskiego, ulic Serbinowskiej i Młynarskiej,
- XXVI. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie ulic Dobrzeckiej, Podmiejskiej i Granicznej,
- XXVII. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie ulicy Wrocławskiej,
- XXVIII. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie ulicy Wrocławskiej oraz stacji Kalisz Szczypiorno,
- XXIX. Tereny handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w rejonie giełdy, ulic Braci Gillerów i Częstochowskiej.

oraz dla terenów w obrębie obszaru zagrożonego zalaniem wodami powodziowymi ($Q_p=1\%$).

Za zgodne ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uznaje się nowe plany miejscowe, w których:

- jest zachowana ciągłość przebiegu ustalonych w „Studium” tras komunikacyjnych. W przypadkach uzasadnionych istniejącym zagospodarowaniem terenu dopuszcza się ustalenie innych warunków technicznych drogi na etapie opracowania planu miejscowego,
- jest utrzymana z tolerancją do 10%, ta sama co w „Studium” procentowa struktura użytkowania terenów,
- są uwzględnione/ustalone w „Studium” rezerwy terenów pod urządzenia infrastruktury technicznej, społecznej i komunikacyjnej, jeśli zainteresowane podmioty publiczne nie zgłoszą rezygnacji we wniosku do planu, bądź jeśli specjalnie przeprowadzona analiza nie wykaże inaczej,
- są wprowadzone, nie ustalone w „Studium”, a wynikające z uściślenia jego ustaleń dodatkowe kategorie przeznaczenia terenów i warunki ich zagospodarowania.

W trakcie prac nad miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się możliwość korekty granic terenów przewidzianych do opracowania planów miejscowych.

Zasięg ww. obszarów przedstawiony został na załączniku graficznym do „Studium”.

4.1.2. OBSZARY PROBLEMOWE W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W KALISZU ORAZ TERENY ZAMKNIĘTE

Obszary problemowe występujące w Kaliszu to:

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wodą 100-letnią,
- obszary o bardzo trudnych warunkach posadowienia budynków,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

W przypadku byłych jak i potencjalnych terenów górniczych, obowiązywać będzie przeznaczenie wskazane na rysunku „Studium”, przy czym docelowo obszary te po zaprzestaniu działalności odkrywkowej przeznacza się do rekultywacji. Szczegółowe warunki rekultywacji zostały przedstawione w rozdziale 3.2.

Zasięg ww. obszarów przedstawiony został na załączniku graficznym do „Studium”.

Do terenów zamkniętych należą działki wymienione w:

- Decyzji Ministra Obrony Narodowej Nr 0-11/MON z dnia 28 grudnia 2000 r., w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie Obrony Narodowej, z późniejszymi zmianami,
- Decyzji nr 42 Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 grudnia 2000 r., w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych, z późniejszymi zmianami.

4.1.3. OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA PROGRAMAMI REWITALIZACJI

Obszary przewidziane do objęcia programami rewitalizacji w mieście Kaliszu to:

- teren pomiędzy ulicami: Mostową, Ciasną, Żółtą, Parczewskiego, Franciszkańską Targową oraz fragmentem wyspy,
- teren po jednostce wojskowej przy ul. Poznańskiej.

Zasięg ww. obszarów przedstawiony został na załączniku graficznym do „Studium”.

Niezależnie od granic terenów założonych w obu programach rewitalizacji ustalenia „Studium” nie ograniczają możliwości rozszerzenia obszarów objętych programami. W szczególności dotyczy to programu rewitalizacji terenów miejskich, który może ulegać modyfikacjom, w tym również w zakresie dotyczącym przebiegu granic i wielkości obszaru.

Podobnym korektom może zostać poddany teren po jednostce wojskowej przy ul. Poznańskiej z uwagi na fakt, że część zadań inwestycyjnych określonych w programie, a integrujących centrum miasta z terenami powojskowymi wykracza poza granice oznaczone na rysunku „Studium”.

Ponadto założenia „Studium” nie ograniczają wprowadzania innych obszarów poddanych programom rewitalizacji.

4.2. GOSPODARKA GRUNTAMI

Ustala się następujące zadania gospodarki gruntami wynikające z kierunków rozwoju przestrzennego miasta :

- a) przeprowadzenie wykupu, bądź wywłaszczenia terenów przeznaczonych na cele publiczne, a w szczególności dla:
 - realizacji inwestycji wpływających na usprawnienie układu komunikacyjnego,
 - realizacji magistralnych ciągów infrastruktury technicznej z urządzeniami umożliwiającymi inwestowanie na terenach rozwojowych (w zakresie zadań realizowanych przez miasto),
 - realizacji budownictwa mieszkaniowego społecznego,
 - usług publicznych (w tym szczególnie z zakresu oświaty),
 - organizacji systemu zieleni publicznej,
- b) przeprowadzenie scalania i podziału terenów przewidzianych dla zorganizowanego budownictwa jednorodzinnego, w celu przygotowania ich dla indywidualnych lub komercyjnych inwestorów,
- c) uporządkowanie własności ulic miejskich, wraz z niezbędnymi poszerzeniami pasów ulicznych, w celu zapewnienia możliwości realizacji uzbrojenia podziemnego, zapewnienia dojazdu pojazdów straży pożarnej oraz innych służb specjalnych,
- d) tworzenie komunalnego zasobu gruntów w celu zabezpieczenia roszczeń za działki,
- e) pozyskiwanie zasobu gruntów dla prowadzenia aktywnej polityki lokalizacyjnej.

Biorąc pod uwagę wymogi harmonijnego rozwoju miasta oraz konieczność ograniczenia nadmiernego rozprzestrzeniania zabudowy i potrzebę ochrony środowiska, założono, że będzie się ono rozwijać przede wszystkim wokół ukształtowanego centrum oraz na kierunkach południowym (Huby, Celtycka – Słowiańska, Sulisławice, Piwonice), południowo – zachodnim (Szczypiorno), zachodnim (Dobrzec), północnym (Majków i Chmielnik) oraz wschodnim (Tyniec Północ). Jako granice strefy docelowego rozwoju miasta przyjęto granicę terenów zalewowych, korytarza ekologicznego oraz terenów otwartych.

Na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej dokonano oceny struktury użytkowania terenów dla tego obszaru. Strukturę prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Obecna i docelowa struktura użytkowania gruntów w mieście Kaliszu

Lp.	Rodzaj użytkowania	Stan obecny		Stan docelowy	
		[ha]	[%]	[ha]	[%]
1.	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym rezydencjonalnej i zagrodowej)	1094,40	15,78	1439,15	20,75
2.	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami	-	-	380,06	5,48
3.	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	287,90	4,15	425,74	6,14
4.	Tereny zabudowy usługowej	212,78	3,07	429,54	6,19
5.	Tereny obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8 ustawy o pizp z dnia 27 marca 2003 r.	97,34	1,40	135,57	1,96
6.	Tereny zabudowy produkcyjno – usługowej	-	-	468,07	6,75
7.	Tereny zabudowy techniczno – produkcyjnej	334,85	4,83	99,15	1,43
8.	Tereny sportu i rekreacji	25,42	0,37	68,51	0,99
9.	Tereny komunikacji	459,39	6,62	525,37	7,58
10.	Tereny infrastruktury technicznej	4,94	0,07	8,68	0,13
11.	Tereny przestrzeni publicznej	1,15	0,02	1,92	0,03
12.	Tereny zieleni urządzonej (w tym tereny ogrodów działkowych)	205,14	2,96	366,23	5,28
13.	Cmentarze	35,08	0,51	56,28	0,81
Tereny zainwestowane		2758,39	39,78	4404,27	63,52
14.	Tereny rolnicze	3344,12	48,23	1690,49	24,38
15.	Tereny zieleni niskiej	442,73	6,38	434,57	6,27
16.	Lasy	265,30	3,83	281,21	4,04
17.	Tereny wód powierzchniowych-śródlądowych	123,80	1,79	123,80	1,79
Tereny niezainwestowane		4175,95	60,22	2530,07	36,48
RAZEM:		6934,34	100,00	6934,34	100,00

Źródło: opracowanie własne.

4.3. INWESTYCJE PUBLICZNE

Inwestycje służące realizacji celów publicznych są najważniejszym instrumentem rozwoju miasta.

Poprzez te inwestycje osiąga się następujące cele:

- realizuje się politykę państwa (ponadlokalne cele publiczne),
- realizuje się zadania i programy wynikające ze strategii rozwoju województwa,
- zapewnia się wzrost poziomu życia mieszkańców,
- zapewnia się warunki dla przestrzennego rozwoju miasta (realizacja strategii miasta w sferze planowania gospodarczego),
- wzmacnia się atrakcyjność i konkurencyjność dzięki realizacji ważnych, prestiżowych inwestycji,
- krystalizuje się strukturę i kształtuje nowe obszary aktywności.

Ustala się następujące ważniejsze inwestycje służące realizacji celów publicznych:

- połączenie dróg krajowych poprzez budowę ul. Stanczukowskiego na odcinku od ul. Godebskiego do ul. Łódzkiej,
- budowę ulic dla uaktywnienia strefy gospodarczej wraz z włączeniem do ciągu dróg krajowych,
- pieszo – rowerowy szlak przyrodniczo – kulturowy Miasta Kalisza „Śladami przeszłości bliżej natury”,
- budowę ścieżek rowerowych z możliwością bezpiecznego wyjazdu z centrum miasta,
- budowę Trasy Bursztynowej na odcinku od ul. Częstochowskiej do ul. Górnośląskiej,
- modernizację ul. Wrocławskiej i chodników na odcinku od Al. Wojska Polskiego do granic miasta,
- budowę mostu na Swędrni i modernizacja ul. Łódzkiej na odcinku od mostu do granic miasta,
- budowę odcinka drogi krajowej nr 12 od planowanego węzła drogowego w rejonie Al. Wojska Polskiego do ul. Poznańskiej wraz z wykupami, odwodnieniem, oświetleniem i ścieżką rowerową (z udziałem środków UE),
- budowę odcinka drogi krajowej od Ronda Westerplatte do ul. Majkowskiej (połączenie do drogi krajowej nr 12 i 25), z udziałem środków UE,
- przebudowę i modernizację dróg publicznych stanowiących Trakt Kalisko – Wieluński na odcinku ul. Księżnej Jolanty od ul. Częstochowskiej do ul. Starożytnej oraz ul. Starożytna do granic Miasta,
- modernizację nawierzchni ul. Legionów na odcinku Staszica – Górnośląska oraz ul. Polnej na odcinku od ul. Górnośląskiej do Legionów wraz ze skrzyżowaniem,
- modernizację ul. Babina na odcinku od Nowego Rynku do ul. Wodnej,
- modernizację ul. Skarszewskiej od ul. Stawiszyńskiej do Al. Gen. Sikorskiego wraz z odwodnieniem, oświetleniem i ścieżką rowerową,
- modernizację ul. Warszawskiej od ul. Moniuszki do ul. Łódzkiej wraz z modernizacją odwodnienia,
- modernizację ul. Fabrycznej, Pułaskiego, Joselewicza wraz ze skrzyżowaniami,
- budowę dróg osiedlowych na istniejących i nowych osiedlach,
- przebudowę systemu odprowadzenia ścieków w Kaliszu,
- rekultywację byłego wysypiska odpadów komunalnych w Kamieniu,
- budowę sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnej i deszczowej na Dobrzecu wraz z Sołectwem Dobrzec oraz na osiedlu Sulisławice,
- modernizację miejskiego systemu ciepłowniczego na osiedlach mieszkaniowych i starej części miasta,
- inwestycje ciepłownicze realizowane zgodnie z przepisami dotyczącymi warunków przyłączeniowych do istniejącej sieci ciepłej,

- budowę i modernizację oświetlenia ulic i dróg na nowych i istniejących osiedlach,
- inwestycje realizowane w ramach społecznych inicjatyw inwestycyjnych,
- budowę alejek na terenach zielonych, w tym w zabytkowych parkach na terenie miasta,
- regulację cieków Krępiczy i Piwonki z utworzeniem polderów zalewowych oraz budową kolektora deszczowego w ul. Zachodniej,
- budowę infrastruktury technicznej na istniejących i nowych osiedlach mieszkaniowych,
- zagospodarowanie terenów przyległych do Kanału Bernardyńskiego na osiedlach Majków i Tyniec oraz Kanału Rypinkowskiego w Śródmieściu,
- budowę Gimnazjum na osiedlu Dobrzec jedn. Z,
- wykonanie robót termomodernizacyjnych i modernizacyjnych w szkołach podstawowych,
- wykonanie robót termomodernizacyjnych i modernizacyjnych w gimnazjach,
- wykonanie robót termomodernizacyjnych i modernizacyjnych w szkołach zawodowych,
- modernizację i rozbudowę obiektów rekreacyjno – sportowych zlokalizowanych w rejonie ul. Łódzkiej 19-29,
- budowę Regionalnej Biblioteki Publicznej wraz z Centrum Kultury,
- budowę boisk sportowych przyszkolnych, osiedlowych i przyszkolno – osiedlowych,
- budowę kompleksu sportowego dla Szkoły Podstawowej Nr 12, Zespołu Szkół Gastronomiczno – Hotelarskich, V Liceum Ogólnokształcące,
- przekształcenie przestrzennego, zdegradowanego obszaru na terenie dawnego obiektu tzw. Koszar Godebskiego na cele zintegrowanego zespołu funkcji kulturalno – sportowych oraz społecznych,
- budowę parku wodnego w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego lub budowa basenu odkrytego,
- budowę lodowiska,
- udziały dla Kaliskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego,
- wykupy terenów pod inwestycje, budownictwo mieszkaniowe, wykupy udziałów, nabycie nieruchomości, odszkodowania itp.,
- rozbudowę monitoringu wizyjnego,
- rozbudowę Centralnego Systemu Alarmowego Miasta,
- komputeryzację Urzędu Miejskiego,
- budowę zbiornika retencyjnego w Wielowsi Klasztornej dla ochrony przeciwpowodziowej Kalisza,

- uruchomienie terminalu subregionalnego w ramach tworzonego centrum logistycznego Poznania w zespole miast Kalisz – Ostrów Wielkopolski,
- utworzenie Wielkopolskiego Centrum Informacyjnego w Kaliszu,
- włączenie do dróg ekspresowych drogi nr 12 - Poznań – Pleszew – Kalisz – Sieradz,
- włączenie do dróg głównych ruchu przyspieszonego drogi nr 25 – Ostrów, Kalisz, Konin,
- zakup budynku Banku Gospodarstwa Krajowego przy placu W. Bogusławskiego,
- adaptację budynku przy ul. Dworcowej na mieszkania socjalne,
- budowę sali gimnastycznej dla Zespołu Szkół Budowlanych i Zespołu Szkół Mechaniczno – Elektrycznych (obecnie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2),
- budowę sali gimnastycznej dla Szkoły Podstawowej Nr 1 i Zespołu Szkół Samochodowych.

Prócz tego planuje się podjęcie działań na rzecz realizacji:

- projektu – Porta Calisia – centrum obsługi pielgrzymek i ruchu turystycznego,
- Centrum Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji,
- Kaliskiego Centrum Akademickiego,
- Kaliskiego Parku Archeologicznego i projektu Błoni Szlaku Bursztynowego,
- projektu – Centrum Komunikacyjne,
- projektu – Centrum Zachód,
- Centrum Rekreacyjno – Kongresowego,
- programu podniesienia jakości przestrzeni publicznej ul. Górnośląskiej,
- Centrum Sportów Zimowych przy ul. Tuwima .

Zapewnienie realizacji inwestycji publicznych wymagać będzie przede wszystkim:

- podjęcia działań dla uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych,
- pozyskania terenów – wykupu, ewentualnie zastosowania innych form pozyskania gruntu,
- przystąpienia do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do inwestycji planowanych do realizacji w dalszym horyzoncie czasowym.

4.4. MARKETING

Marketing obejmujący analizy rynkowe, segmentację rynku, kształtowanie produktu miejskiego, promocję, reklamę jest adresowany do:

- mieszkańców miasta,
- lokalnych podmiotów gospodarczych,
- firm, osób i instytucji nie działających w Kaliszu.

Wyróżnia się następujące podstawowe zadania marketingu:

- informowanie o mieście i planach jego rozwoju, tworzenie wizerunku miasta,
- kształtowanie opinii społecznej i podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców o problemach rozwoju miasta; wyjaśnianie zasad i uwarunkowań rozwoju, kompetencji władz publicznych, problematyki inwestycji publicznych, uzyskiwania korzyści globalnych poprzez ograniczanie uprawnień społeczności lokalnych i jednostek,
- uzyskanie akceptacji społecznej, przychylności, a także współdziałania przy realizacji celów,
- pozyskanie dla ich realizacji kapitału i potencjału wykonawczego.

Działania promocyjne obejmą zarówno skierowane do wewnątrz jak i działania tworzące wizerunek miasta.

Działania skierowane do wewnątrz to:

- kształtowanie świadomości społecznej,
- zmierzające do uzyskania akceptacji i współdziałania, skierowane do ogółu mieszkańców oraz do rozmaitych grup społecznych jak: lokalnych społeczności, grup zawodowych, grup interesu, grup politycznych.

Działania skierowane na zewnątrz:

- tworzące wizerunek miasta w kraju i za granicą,
- promocja skierowana do szerokiego kręgu odbiorców na wysokim poziomie ogólności i możliwie atrakcyjna w formie,
- promocja skierowana do firm i agencji działających w tej branży, wymagająca informacji szczegółowej zarówno w zakresie oferowanych atrakcji jak i warunków pobytu,
- skierowane na pozyskanie kapitału i potencjału wykonawczego.

ANEKS NR 1 - ZAŁOŻENIA ROZWOJU SPOŁECZNO -GOSPODARCZEGO

1. ANALIZA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO

W 1996 r. opracowana została prognoza demograficzna dla miasta Kalisza¹⁴.

Według wymienionej Prognozy stan ludności Kalisza w latach 2000, 2005 i 2010 miał wynosić odpowiednio: 107 825 osób, 110 358 i 113 009 osób. Z kolei przyrost naturalny i migracje powinny się kształtować następująco:

- przyrost naturalny:
 - 166 osób w 2000 r.,
 - 421 osób w 2005 r.,
 - 374 osób w 2010 r.
- migracja:
 - 133 osób w 2000 r.,
 - 203 osoby w 2005 r.,
 - 74 osoby w 2010 r.

Na podstawie ww. prognozy stwierdzono, iż w latach 1996 – 2010:

- obniży się liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym z 25 975 osób do 24 230 osób (o 1745 osób),
- znacznie powiększy się liczebność grupy ludności w wieku produkcyjnym z 65 767 osób do 72 418 osób (o 6651 osób),
- wzrośnie liczebność grupy ludności w wieku poprodukcyjnym z 15 054 osób do 16 361 osób (o 1307 osób).

Tabela 4. Prognoza demograficzna dla miasta Kalisza

Grupy wiekowe w latach	Stan ludności*				
	Lata				
	2000	2005	2010	2015	2020
Ogółem	106436	106137	106765	107665	107962
0-2	3076	3059	3576	3508	3175
3-6	4611	4101	4271	4900	4634
7-12	7679	6856	6163	6441	7254
13-15	4328	3755	3295	3029	3198
16-18	5110	4085	3799	3235	3143
19-24	9925	9337	7706	6963	6015
0-17	23054	20488	19854	20023	20377
18-59K/64M	67420	68907	67807	65095	62463
18-44	41710	41030	41362	40944	38441
45-59K/64M	25710	27877	26445	24151	24022
K 60+/M 65+	15962	16742	19104	22547	25122

Stan w dniu 31 grudnia.

Źródło: Prognoza ludności według wieku w przekroju powiatów na lata 2000-2020.

GUS Warszawa 2000.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza, Zarząd Miasta Kalisza 1998 r. s. 65.

Z kolei prognoza demograficzna dla miasta Kalisza na lata 2000-2020 sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny różni się w swoich założeniach od prezentowanej powyżej. Wynika z niej bowiem, iż liczba mieszkańców w 2010 r. osiągnie poziom ok. 107 tys., a w 2020 r. zaledwie o tysiąc osób więcej. Oczywiście rozstrzygnięcie obecnie na temat liczby ludności Kalisza w przyszłości jest bezzasadne z uwagi na rozbieżności natury statystycznej oraz szybkość dokonujących się zmian o charakterze ekonomicznym.

Analizując sytuację demograficzną miasta Kalisza w latach 1995-2006, można zauważyć iż liczba ludności do roku 2002 systematycznie rośnie, natomiast po 2002 r. obserwuje się spadek tej liczby. O ile pod koniec 1995 r. liczba mieszkańców wynosiła 107149, to już w 2002 r. 109624, a więc wzrosła o 2,3 %. Z kolei w roku 2006 odnotowano 108477 mieszkańców, a więc nastąpił spadek liczby mieszkańców miasta w porównaniu z rokiem 2002 o 1,5%.

Około 11 tys. mieszkańców miasta to osoby niepełnosprawne, w tym ok. 5 tys. z dysfunkcją narządu ruchu.

Udział liczby kobiet w ogólnej liczbie ludności jest stały i wynosi 53,32 %.

Tabela 5. Sytuacja demograficzna w Kaliszu w latach 1995-2006

Lata	Ludność*					Urodzenia żywe ogółem	Zgony ogółem	Przyrost naturalny [%]
	Ogółem	Kobiety	W wieku					
			Przed-produkcyjnym	Produkcyjnym	Po-produkcyjnym			
1995	107149	56892	26404	65292	15010	1162	1202	-0,3
1996	107078	56959	25791	65777	15178	1094	1114	-0,1
1997	106970	56780	25143	66158	15418	1089	1137	-0,4
1998	106956	56781	24436	66670	15535	1062	1199	-1,28
1999	106802	56735	23828	66983	15765	1029	1137	-1,01
2000	108216	57504	23591	68229	16277	1058	1117	-0,54
2001	108056	57531	22707	68447	16519	954	1195	-2,23
2002	109624	58221	21915	70311	17159	932	1138	-1,87
2003	108920	57820	21139	70443	17338	949	1058	-1,00
2004	108792	57878	20464	70860	17468	865	1034	-1,69
2005	108841	57973	20089	70978	17774	1028	1081	-0,53
2006	108477	57839	19714	70274	18489	1005	1075	-0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR, www.stat.gov.pl, Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013, Kalisz listopad 2004.

Tabela 6. Sytuacja demograficzna w Kaliszu w [%] w latach 1995-2006

Lata	Ludność*				
	Ogółem	Kobiety	w wieku		
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1995	100	53,10	24,64	60,94	14,01
1996	100	53,19	24,09	61,43	14,17
1997	100	53,08	23,50	61,85	14,41
1998	100	53,09	22,85	62,33	14,52
1999	100	53,12	22,31	62,72	14,76
2000	100	53,14	21,80	63,05	15,04
2001	100	53,24	21,01	63,34	15,29
2002	100	53,11	19,99	64,14	15,87
2003	100	53,08	19,41	64,67	15,92
2004	100	53,13	18,79	65,05	16,04

Lata	Ludność*				
	Ogółem	Kobiety	w wieku		
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2005	100	53,23	18,44	65,17	16,32
2006	100	53,10	18,10	64,52	16,97

* stan na 30 czerwca wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR, www.stat.gov.pl, Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013, Kalisz listopad 2004.

W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym, ich udział w ludności ogółem zmniejszył się o 6,54 punkty procentowe z 24,64 % w 1995 r. do 18,10 % w 2006 r. Nieznaczny wzrost nastąpił wśród populacji w wieku poprodukcyjnym z 15010 do poziomu 18489 osób. Z kolei udział grupy produkcyjnej uległ zwiększeniu do poziomu 70274. Analizując jednakże poszczególne grupy wiekowe, można stwierdzić, iż liczba ludność w grupie I zmniejszyła się o 6690 osób (nieco ponad 20%), natomiast w grupie II i III uległa zwiększeniu odpowiednio: 4982 osób (7,63%) i 3479 osób (23,18%).

Podsumowując można stwierdzić, iż w perspektywie najbliższych kilku lat sytuacja demograficzna miasta nie ulegnie zmianom. Na taki stan rzeczy składa się kilka czynników, a mianowicie:

- stosunkowo wysoki wskaźnik bezrobocia – brak stabilizacji ekonomicznej ludności,
- niski (ujemny) wskaźnik przyrostu naturalnego wywołany m.in. spadkiem liczby urodzin,
- malejąca liczba zawieranych małżeństw,
- malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i jednoczesny jej wzrost w grupie poprodukcyjnej (starzenie społeczeństwa).

Trudno jest obecnie prognozować liczbę mieszkańców miasta, jednak biorąc pod uwagę dotychczasową sytuację demograficzną, zmiany dotyczące liczby ludności będą kształtować się na poziomie około 2 % w ciągu najbliższych 15 lat (zarówno wzrost jak i spadek).

2. ANALIZA RYNKU PRACY

Pracujący

Podstawową przesłanką kształtującą potencjał zasobów pracy są zmiany liczebności ludności w wieku produkcyjnym.

Podstawowym wyznacznikiem stopnia równowagi na rynku pracy jest wielkość bezrobocia mierzona stopą bezrobocia.

O zmianach jego rozmiarów decydować będzie wiele czynników między innymi:

- strategia działających w mieście podmiotów gospodarczych (wielkość bezrobocia zależęć będzie od kondycji finansowo - gospodarczej przedsiębiorstw),
- przekształcenia własnościowe,

- restrukturyzacja rolnictwa, w tym na terenach sąsiednich gmin (walka z bezrobociem agrarnym),
- proces napływu kapitału zewnętrznego, w tym zagranicznego,
- zmiany w systemie edukacji (dostosowanie struktury kształcenia do potrzeb rynku, a więc przeciwdziałanie bezrobociu absolwentów, podniesienie poziomu wykształcenia, a przez to zwiększenie aktywności zawodowej).

Lokalny rynek pracy charakteryzuje się:

- posiadaniem wysokokwalifikowanej kadry oraz bazą szkoleniową - m.in. W mieście działa 9 szkół wyższych: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa; Wydział Pedagogiczno – Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu; Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna w Łodzi, Punkt Informacyjno – Rekrutacyjny w Kaliszu; Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Kaliszu; Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Ośrodek Studiów Zamiejscowych w Kaliszu; Politechnika Poznańska, filia w Kaliszu; Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej (Wyższa Szkoła Oficerska); Wyższe Seminarium Duchowne; Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury. Ponadto funkcjonuje Instytut Biznesu; Studium Doskonalenia Menadżerów Oświaty oraz Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych,
- możliwościami przyrostu nowych miejsc pracy dzięki:
 - stosunkowo dobrze rozbudowanej infrastrukturze tzw. otoczenia biznesu (banki, biura doradcze),
 - środowisku sprzyjającemu działalności gospodarczej,
 - napływowi kapitału zewnętrznego, w tym zagranicznego.

Do negatywnych czynników wpływających na kształtowanie rynku pracy w Kaliszu należą:

- pogłębiający się proces starzenia się lokalnych zasobów pracy (w tym wzrost udziału ludności w wieku niemobilnym),
- ograniczona mobilność przestrzenna zasobów pracy (migracje stałe i wahadłowe),
- zjawisko pracy nierejestrowanej,
- wysoki udział młodzieży wśród bezrobotnych.

Zagrożeniem dla prawidłowego kształtowania rynku pracy są:

a) po stronie popytowej:

- niezakończone procesy restrukturyzacji wielu podmiotów gospodarczych,
- nadal niewielki udział sektora małych i średnich przedsiębiorstw, gwarantujących najwyższe tempo przyrostu liczby miejsc pracy,
- nadmierna koncentracja miejsc pracy,

b) po stronie podaży:

- prawdopodobny wzrost obciążenia ludności w wieku produkcyjnym grupą zawodowo – bierną,
- relatywne zawężenie się grupy produkcyjnej związane ze zmianami struktury wewnątrz grupy (mały udział ludzi w wieku mobilnym, który można rekompensować poprawnym prowadzeniem odpowiedniej polityki migracyjnej),
- niskie tempo przyrostu ludności związane z ograniczeniem napływu migracyjnego do miasta.

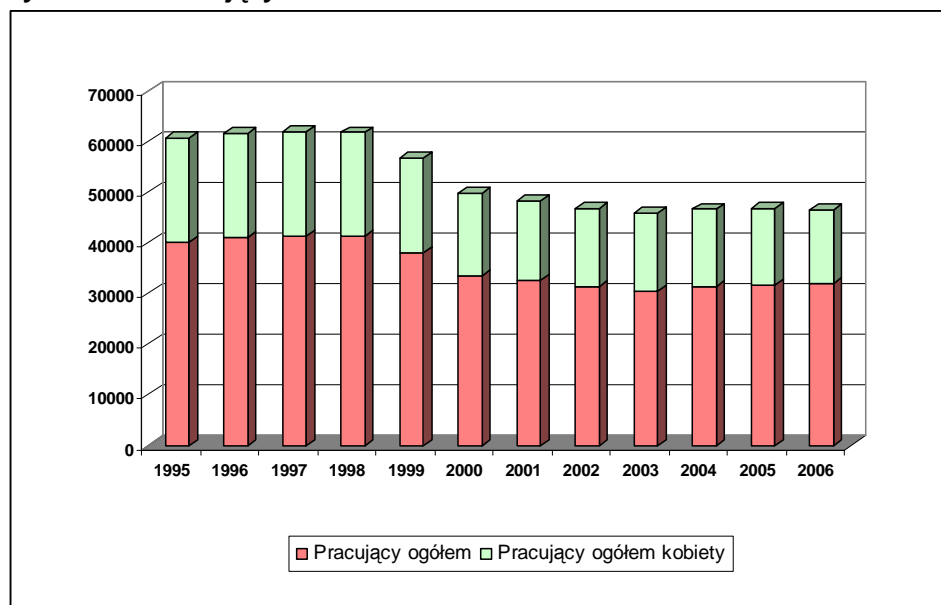
Podstawowym zadaniem w przyszłości będzie dążność do równoważenia zachwianej równowagi na miejscowym rynku pracy.

Tabela 7. Pracujący w Kaliszu w latach 1995-2006

	Lata											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pracujący ogółem	40170	40976	41431	41271	38039	33602	32521	31347	30368	31231	31695	31957
Pracujący ogółem kobiety	20645	20631	20573	20547	18707	16303	15853	15393	15480	15435	15011	14580

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR, www.stat.gov.pl

Rysunek 1. Pracujący w Kaliszu w latach 1995-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDR, www.stat.gov.pl

Bezrobocie

W ciągu ostatnich 15 lat, zjawisko bezrobocia stało się istotnym problemem o charakterze społeczno-gospodarczym. Według stanu na koniec grudnia 2006 r., w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu zarejestrowanych było 5 491 osób. Miasto będąc największym skupiskiem ludności regionu kaliskiego, stanowi jednocześnie największy rynek pracy, gdyż tu właśnie zlokalizowane są główne zakłady takie jak: FWR Runotex, ZPJ

„Wistil“, FFiK „Haft“, Big Star Ltd., OSM w Kaliszu, FPC „Kaliszanka“, „Hellena“, Nestle Polska Oddział Kalisz, Pratt & Whitney, Aerotech, WSK – PZL – Kalisz, ENERGA – OPERATOR Oddział w Kaliszu.

Powstanie zjawiska bezrobocia na obszarze Kalisza to efekt zmian strukturalnych w gospodarce. Kształtowanie się zjawiska bezrobocia w mieście i kraju przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w latach 1996-2006

Stopa bezrobocia [%]		
Lata*	Kalisz	Polska
1996	11,9	13,2
1997	8,3	10,3
1998	7,9	10,4
1999	10,8	13,0
2000	13,0	15,0
2001	15,7	17,4
2002	16,0	18,1
2003	16,2	18,0
2004	16,2	19,5
2005	12,9	17,7
2006	11,5	14,8

* stan na 31 grudnia.

Źródło: opracowanie własne: dla lat 1996-2003 na podstawie danych PUP w Kaliszu, dla lat 2004-2006 na podstawie BDR, www.stat.gov.pl

Analizując zjawisko bezrobocia w Kaliszu na przestrzeni ostatnich 8 lat, można stwierdzić iż jest ono zbieżne z sytuacją gospodarczą kraju. Spadek bezrobocia do 7,9 % w 1998 r. został skutecznie wyhamowany na rzecz szybkiego wzrostu w kolejnych sześciu latach. Dopiero od 2005 roku obserwuje się spadek poziomu bezrobocia, do poziomu 11,5% w 2006 roku.

Tabela 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Kaliszu w latach 1995-2006

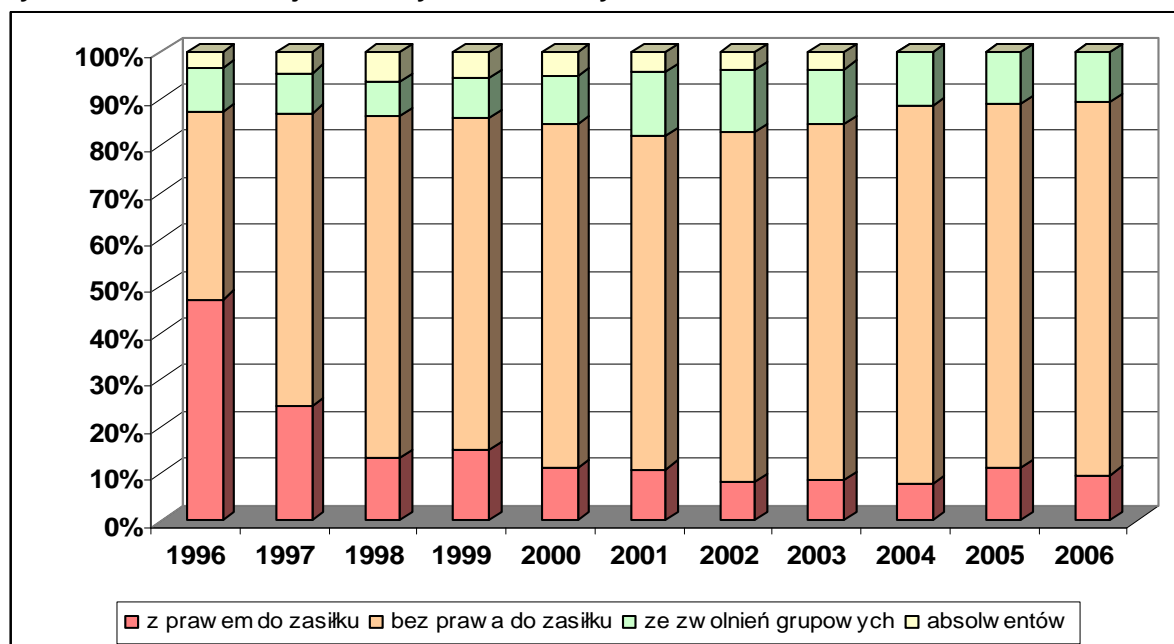
LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH										
Kalisz										
Lata*	Ogółem	Kobiety	z prawem do zasiłku		bez prawa do zasiłku		ze zwolnień grupowych		absolwentów	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
1996	6469	3844	3506	1984	2963	1860	695	538	256	179
1997	4342	2682	1217	657	3125	2025	431	325	225	132
1998	4441	2560	678	305	3763	2255	373	278	334	199
1999	6231	3560	1093	582	5138	2978	617	423	416	240
2000	7277	4198	953	460	6324	3738	878	595	445	274
2001	8161	4486	1081	514	7080	3972	1353	769	425	280
2002	8037	4227	794	338	7243	3889	1292	721	369	203
2003	8044	4307	829	379	7215	3928	1117	647	348	202
2004	7146	3864	631	282	6515	3582	925	549	-	-
2005	6174	3411	769	362	5405	3049	782	480	-	-
2006	5491	3864	593	323	4898	3541	657	434	-	-

* stan na 31 grudnia,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

O ile jeszcze w 1996 r. w Kaliszu zarejestrowanych było 54,2 % wszystkich bezrobotnych z prawem do zasiłku, o tyle już w grudniu 2006 r. wskaźnik ten wynosił jedynie 10,8 %. Liczba osób pobierających zasiłki zmniejszyła się o blisko 83 %. Z kolei początkowo zwiększeniu uległa liczba bezrobotnych, która utraciła pracę w wyniku zwolnień grupowych z 695 w 1996 r. do 925 w grudniu 2004 r., ale następnie znów liczba ta się obniżyła do 657 w grudniu 2006 r. Niewątpliwie negatywnym zjawiskiem jest dość wysoka grupa bezrobotnych absolwentów.

Rysunek 2. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Kaliszu w latach 1995-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

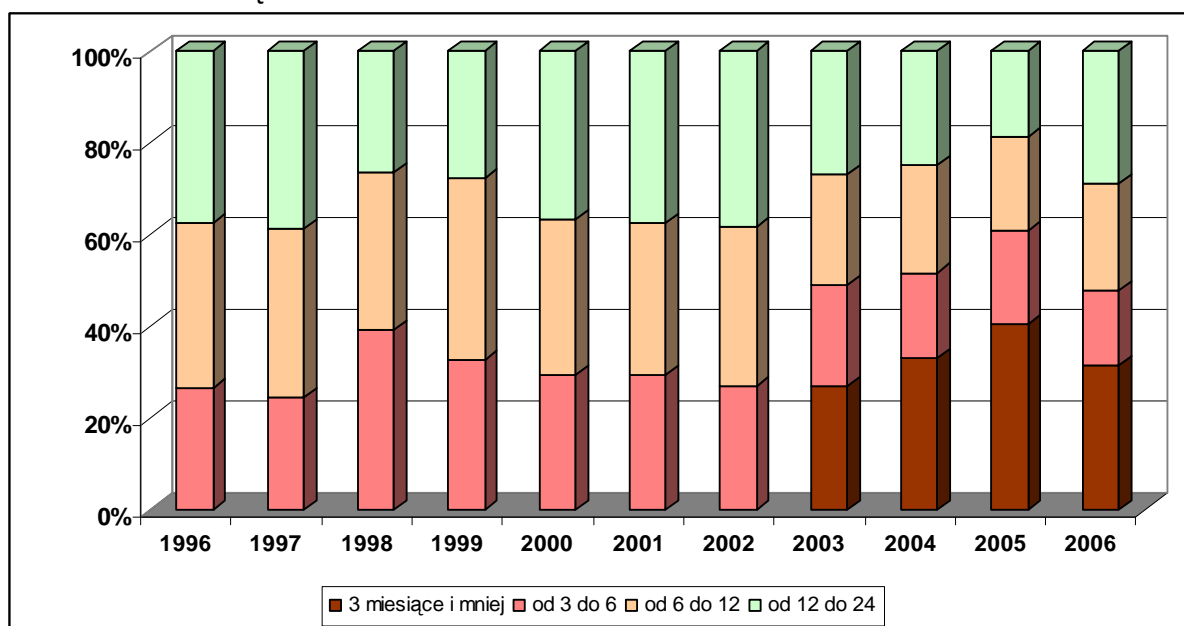
Tabela 10. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg czasu pozostawiania bez pracy w miesiącach w Kaliszu w latach 1996-2006

LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH WG CZASU POZOSTAWIANIA BEZ PRACY W MIESIĄCACH										
Lata*	3 miesiące i mniej		od 3 do 6		od 6 do 12		od 12 do 24		Powyżej 24	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
1996	-	-	1041	585	1401	824	1476	958	1188	885
1997	-	-	605	356	907	564	960	660	812	613
1998	-	-	892	496	790	473	605	425	769	565
1999	-	-	1187	646	1449	812	1007	627	889	676
2000	-	-	1246	710	1428	841	1545	950	1241	903
2001	-	-	1340	694	1515	751	1706	1009	1906	1305
2002	-	-	1135	544	1456	704	1598	856	2329	1530
2003	1473	-	1201	585	1333	660	1465	773	2572	1656
2004	1543	640	870	412	1098	575	1162	641	2473	1596
2005	1710	732	869	493	880	472	791	455	1924	1259
2006	1172	578	625	406	861	498	1091	645	1742	1161

* stan na 31 grudnia,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Rysunek 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach w Kaliszu w latach 1996-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Badając poziom bezrobocia w aspekcie czasu pozostawania bez pracy, najmniej osób było w grupach czasowych do 6 miesięcy, łącznie około 37 % bezrobotnych zarejestrowanych w 1996 r. Najwięcej bo aż 23 % osób reprezentowało grupę od 12 do 24 miesięcy. W pozostałych dwóch przedziałach zarejestrowanych było w sumie nieco ponad 40 % osób pozostających bez pracy. W ciągu ostatnich 10 lat liczba bezrobotnych zmniejszyła się w grupie: 1-3, 6-12 oraz 12-24 miesięcy. Zdecydowanie niekorzystnym zjawiskiem jest stale rosnąca liczba osób długotrwale pozostających bez pracy, czyli powyżej 1 roku, których liczba na koniec 2006 r. wynosiła 32 % wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Kaliszu.

Jeszcze w 1996 r. w ogólnej liczbie bezrobotnych aż 40 % były to osoby nie przekraczające 24 roku życia, a więc ludzie młodzi, głównie absolwenci, którzy w wyniku braku jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego mają najwięcej problemów ze znalezieniem pracy. Drugą grupą niemal równie liczną stanowiły osoby w przedziale wiekowym 35-44 lata (1668 w 1996 r.), którzy najpewniej w wyniku zwolnień grupowych na początku lat 90-tych utracili pracę. Najmniejszą grupę bezrobotnych tworzyły osoby powyżej 55 roku życia, łącznie nieco ponad 2,7 %. Tak niski wskaźnik bezrobocia wśród osób starszych jest niewątpliwie wynikiem stosowanych również obecnie osłon socjalnych m.in. w postaci wcześniejszych emerytur. Po dziesięciu latach tendencje w poszczególnych grupach wiekowych uległy odwróceniu. W grupach: 24 i mniej, 25-34, 35-44, 45-54, pow. 55, wskaźniki wynosiły odpowiednio: 12,2 %, 28,4 %, 22,3 %, 29,1 % i 8 %.

Tabela 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg wieku w latach w Kaliszu w latach 1996-2006

Lata*	24 i mniej		od 25 do 34		od 35 do 44		od 45 do 54		55 i więcej	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
1996	-	-	1595	1071	1668	1014	1010	553	-	-
1997	-	-	1082	754	1108	669	743	399	-	-
1998	-	-	1061	702	1102	638	813	396	-	-
1999	-	-	1621	1036	1437	825	1111	538	-	-
2000	2 209	1 294	1885	1176	1703	997	1357	701	123	30
2001	2 180	1 222	2307	1404	1888	1037	1611	782	175	41
2002	1 952	997	2315	1348	1848	998	1721	837	201	47
2003	1 803	980	2383	1395	1743	946	1850	916	265	70
2004	1 430	791	2 124	1 238	1 551	890	1 733	858	308	87
2005	1 132	617	1 721	1 071	1 338	777	1 612	842	371	104
2006	668	434	1 563	1 063	1 222	758	1 600	907	438	126

* stan na 31 grudnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Zdecydowanie niekorzystnym zjawiskiem jest szybko rosnące bezrobocie wśród osób posiadających wyższe wykształcenie. Ponad 5-krotny wzrost w ciągu ostatnich 10 lat z poziomu 94 osób w 1996 r. do 501 w końcu 2006 r., spowodowany jest rosnącą liczbą absolwentów uczelni wyższych przy jednoczesnym braku odpowiedniej oferty lokalnego rynku pracy, a także niechęcią pracodawców w zatrudnianiu osób nie posiadających doświadczenia zawodowego. Profil nowopowstałych przedsiębiorstw nastawiony jest przede wszystkim na pracowników z wykształceniem co najwyżej średnim – zawodowym. W pozostałych grupach absolwentów średnich zawodowych, szkół średnich ogólnokształcących, i zasadniczych zawodowych w okresie lat 1996-2006 nastąpił spadek odpowiednio 17,7 %; 26,6 % i 15,3 %.

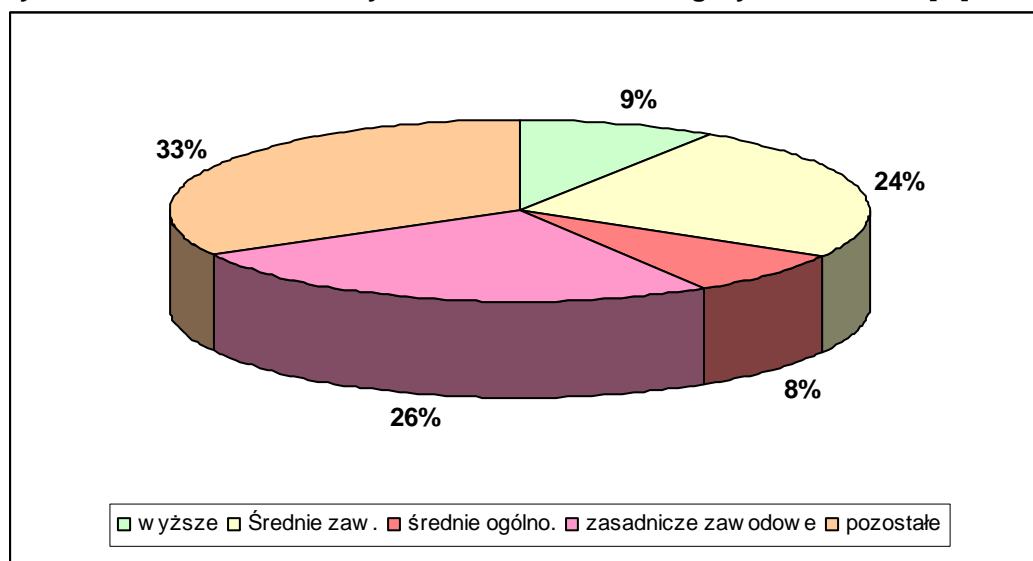
Tabela 12. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg wykształcenia w Kaliszu w latach 1996-2006

LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH WG WYKSZTAŁCENIA										
Lata*	wyższe		Średnie zaw.		średnie ogóln.		zasadnicze zawodowe		pozostałe	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
1996	94	60	1610	1154	586	498	2056	1007	2123	1125
1997	71	45	1058	757	374	313	1303	695	1536	872
1998	102	58	1044	721	365	291	1350	634	1580	856
1999	170	107	1570	1033	511	419	1944	946	2036	1055
2000	220	148	610	497	1851	1250	2279	1101	2317	1202
2001	367	241	2018	1294	603	481	2551	1178	2622	1292
2002	405	249	1908	1194	568	430	2518	1092	2638	1262
2003	460	274	1924	1206	619	472	2397	1074	2644	1281
2004	473	302	1662	1042	580	423	2054	919	2377	1178
2005	484	300	1465	921	490	368	1723	792	2012	1030
2006	501	317	1325	875	430	343	1426	728	1809	1025

* stan na 31 grudnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Rysunek 4. Liczba bezrobotnych w Kaliszu w 2006 r. wg wykształcenia w [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Tabela 13. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg stażu pracy w Kaliszu w latach 1996-2006

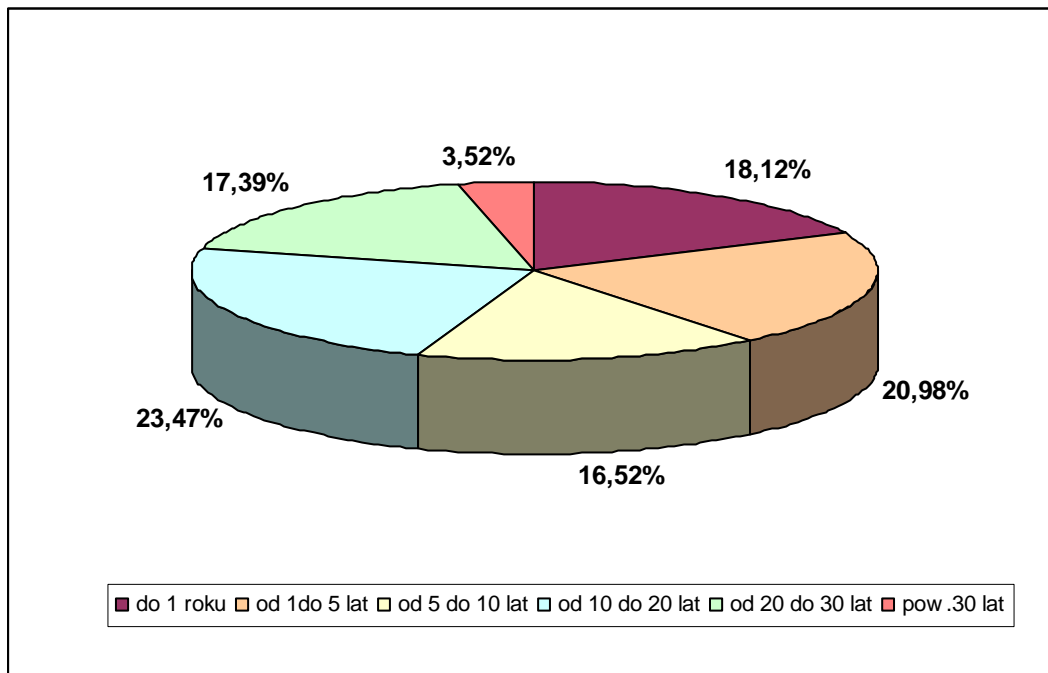
LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH WG STAŻU PRACY														
Lata*	do 1 roku		od 1 do 5 lat		od 5 do 10 lat		od 10 do 20 lat		od 20 do 30 lat		pow.30 lat		bez stażu	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
1996	608	418	978	548	869	569	1675	1076	1059	546	353	115	927	572
1997	439	300	604	387	582	376	1146	757	695	362	62	1	814	499
1998	362	229	564	333	541	340	1108	664	665	306	54	3	1147	685
1999	1625	811	1112	600	663	390	957	563	570	280	41	4	1263	912
2000	1852	1083	1191	656	757	448	1142	705	730	389	57	4	1548	913
2001	1892	1069	1373	714	905	496	1364	786	916	454	84	4	1627	936
2002	1702	967	1447	702	1012	540	1325	721	936	455	111	14	1504	828
2003	1389	821	1526	792	1060	555	1416	787	987	476	139	17	1527	859
2004	1123	683	1349	698	970	527	1361	755	887	424	115	17	1341	760
2005	909	560	1147	601	804	459	1175	670	867	435	153	28	1119	658
2006	844	575	977	567	769	483	1093	647	810	435	164	42	834	539

* stan na 31 grudnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

Spośród wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2006 r. ponad 15 % są to osoby bez jakiegokolwiek stażu pracy. Zdecydowanie najmniej bo tylko blisko 3 % osób pozostających bez pracy, to osoby z doświadczeniem zawodowym powyżej 30 lat. W pozostałych grupach wskaźnik ten wynosi: do 1 roku – 15,4 %; 1-5 lat – 17,8 %; 5-10 lat – 14 %; 10-20 lat – 19,9 %; 20-30 lat – 14,8%.

Rysunek 5: Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg stażu pracy w Kaliszu w 2006 r.

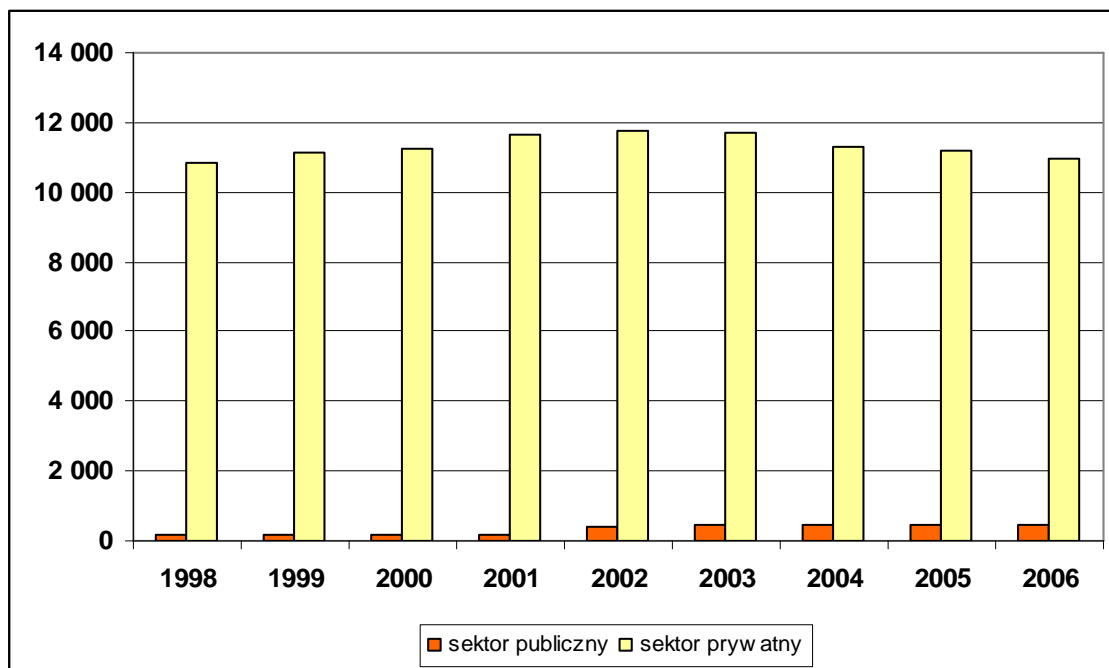
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu oraz danych BDR.

3. GOSPODARKA

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Kalisz należy do jednych z najszybciej rozwijających się miast Wielkopolski. Na terenie miasta zarejestrowanych w systemie REGON w 2006 roku było 11 421 jednostek gospodarczych. Pozytywnym zjawiskiem świadczącym o rozwoju gospodarczym miasta jest wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ciągu lat 1998-2006 z 11 025 jednostek gospodarczych w 1998 roku do 11 421 podmiotów w 2006 roku. Największy przyrost firm zanotowano w 2001 roku, wówczas na terenie miasta zarejestrowano 451 nowych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Dokonując przeglądu zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Kaliszu, należy zwrócić uwagę na dominującą rolę sektora prywatnego, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw będących szansą na dalszy rozwój gospodarczy miasta. W końcu 2006 roku zarejestrowanych było 11 421 jednostek, z czego aż 96% stanowiły podmioty sektora prywatnego.

Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej w Kaliszu zarejestrowane w systemie regon w latach 1998 - 2006

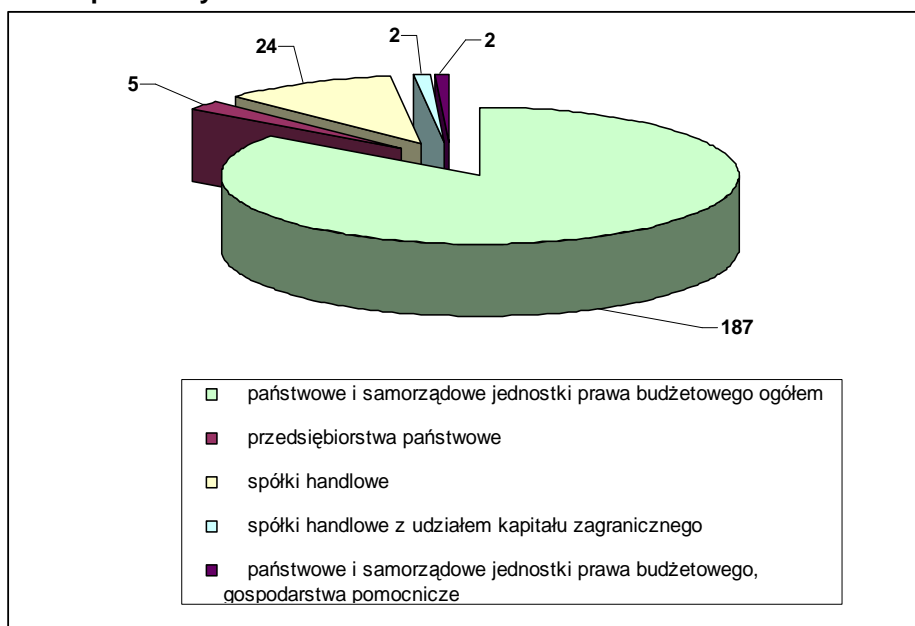
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR.

Biorąc pod uwagę sektory gospodarki w 2006 roku na terenie miasta, należy zwrócić uwagę na dominującą rolę sektora prywatnego (10 966 jednostek). Nastąpił silny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w tym zwłaszcza zakładów osób fizycznych – 8782. Ponadto w sektorze prywatnym działało: 714 spółki prawa handlowego, 125 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, 53 spółdzielni, 13 fundacje oraz 239 stowarzyszenia i organizacje społeczne. Najwyższą dynamiką wzrostu liczby podmiotów gospodarczych działających w sektorze prywatnym w ostatnich ośmiu latach charakteryzowała się liczba spółek handlowych (wzrost z 403 w 1998 roku do 714 w 2006 roku), najniższą zaś liczba spółdzielni (spadek z 69 w 1998 r. do 53 w 2006 r.). Według stanu na koniec 2006 r. w sektorze publicznym dominują jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne (187). Liczba pozostałych jednostek przynależnych do sektora publicznego (przedsiębiorstwa państwowe, spółki handlowe, spółki z udziałem kapitału zagranicznego oraz gospodarstwa pomocnicze) na przestrzeni kilku ostatnich lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Struktura wielkości podmiotów pod względem wielkości nie odbiega od analogicznych wielkości dla województwa i kraju. Prawie 95% podmiotów zatrudnia do 9 pracowników.

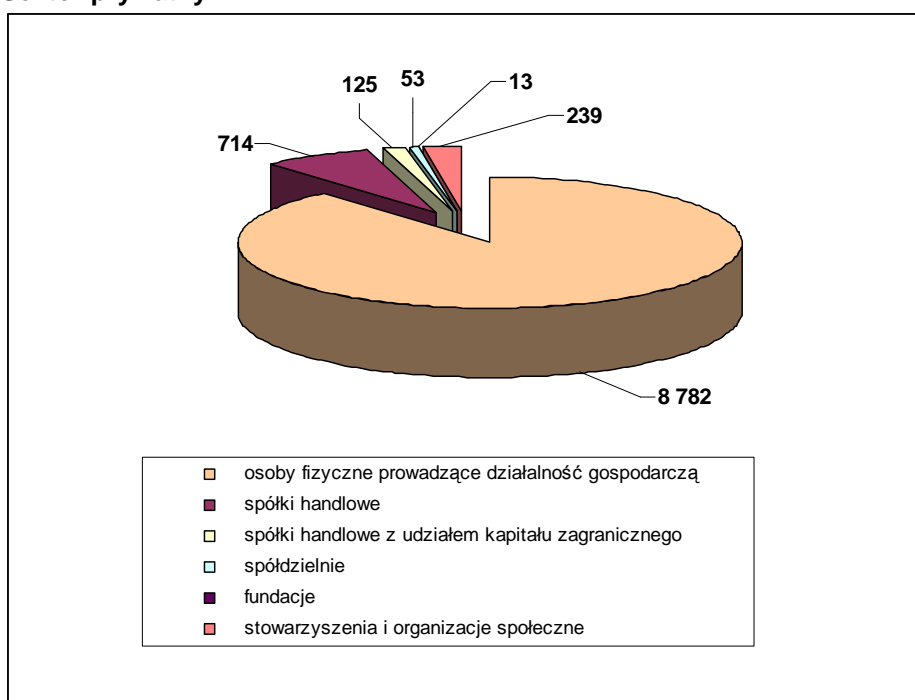
Rysunek 7. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według form prawno-organizacyjnych

Sektor publiczny w 2006 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR 2006.

Sektor prywatny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR 2006.

W rozwiniętej strukturze gałęziowej największy udział posiadają następujące branże: produkcja tkanin i wyrobów włókienniczych, produkcja artykułów spożywczych i napojów, przetwórstwo metali i przemysł lotniczy oraz produkcja drewna i wyrobów z drewna. Restrukturyzacja dawnych firm państwowych, zmiany form organizacyjno – własnościowych, wprowadzenie nowych technologii i metod zarządzania, dostosowanie się do reguł gospodarki rynkowej zaowocowały wzrostem jakości produkcji oraz pozyskaniem

atrakcyjnych rynków zbytu. Walory gospodarcze miasta coraz częściej postrzegane są przez kapitał zagraniczny. Potencjał gospodarczy miasta tworzą duże, liczące się na krajowym rynku firmy z udziałem kapitału rodzimego jak i zagranicznego. Inwestorzy wywodzą się z krajów europejskich (Niemcy, Szwajcaria, Wielka Brytania, Włochy, Grecja, Holandia, Austria, Belgia, Francja), a także z USA, Kanady i Hongkongu. Wśród zagranicznych inwestorów są m.in. takie firmy jak: Nestle (koncentraty spożywcze), Pratt & Whitney (części do silników lotniczych), Big – Star (tekstylnia), Tesco (supermarket). Dziedzina gospodarki absorbującą w największym stopniu kapitał zagraniczny jest przemysł spożywczy.

Najbardziej znaczące firmy Kalisza:

- FWR Runotex,
- Zakłady Przemysłu Jedwabniczego „Wistil“,
- Fabryka Firanek i Koronek „Haft“,
- Big Star Ltd.,
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Kaliszu,
- FPC „Kaliszanka“,
- Producent Soków i Napojów „Hellena“,
- Nestle Polska Oddział Kalisz,
- Pratt & Whitney,
- Aerotech,
- WSK – PZL – Kalisz,
- ENERGA – OPERATOR Oddział w Kaliszu.

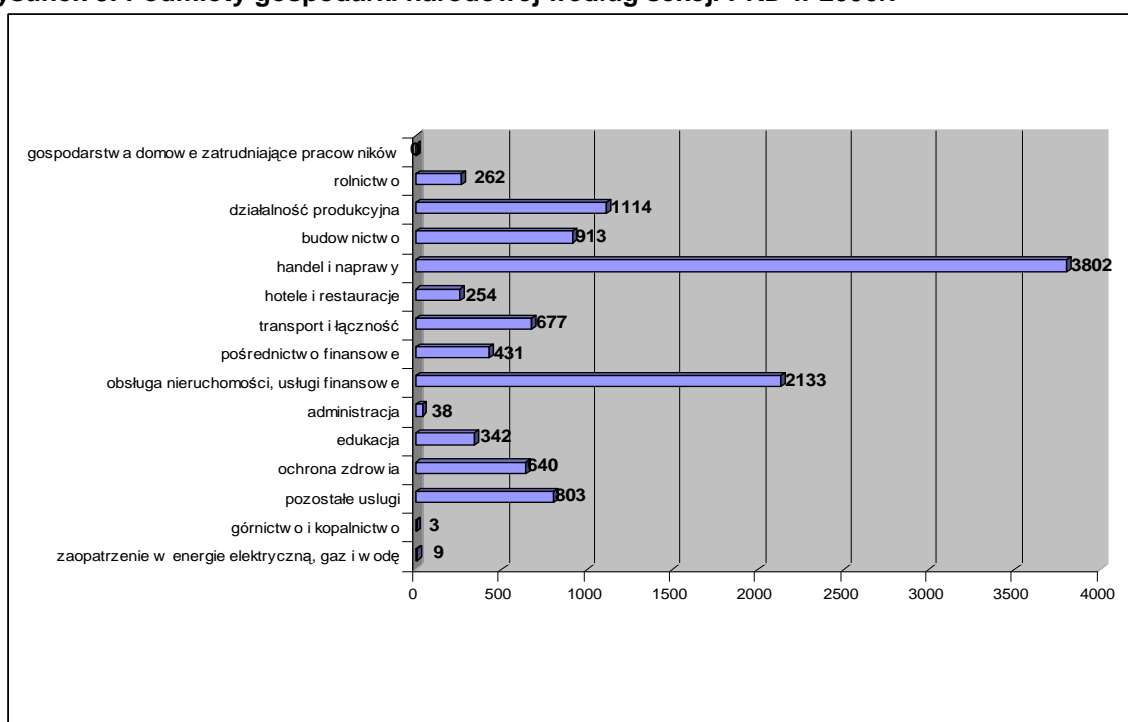
Konsekwencją rozwoju gospodarczego Kalisza stało się powstanie i rozwój licznych placówek obsługujących sferę biznesową: banków, biur doradztwa gospodarczego, finansowego i prawnego, towarzystw ubezpieczeniowych, biur notarialnych, kancelarii adwokackich oraz wielu innych. Do instytucji takich zaliczają się bez wątpienia banki. Obecnie reprezentuje je 25 filii i oddziałów, zarówno banków polskich jak i zagranicznych.

Kaliscy przedsiębiorcy korzystają z kilku regionalnych organizacji gospodarczych, do których należą m.in.: Lokalne Przedstawicielstwo Funduszu Mikro oraz Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości w ramach którego działają m.in.: Inkubator Przedsiębiorczości, Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, Biuro Współpracy Europejskiej.

Biorąc pod uwagę strukturę działalności gospodarczej na pierwszym miejscu pod względem liczebności jednostek według stanu z końca 2006 znajduje się działalność prowadzona w sekcji G - handel i naprawy, łącznie z naprawą pojazdów mechanicznych i artykułów użytku osobistego oraz sprzętu domowego. Podmioty zarejestrowane w tej sekcji -3 802 stanowią 33,3% ogółu jednostek gospodarczych prowadzących działalność na terenie

miasta, z czego aż 3 800 należy do sektora prywatnego. Duży przyrost podmiotów nastąpił w sekcji: obsługa nieruchomości, usługi finansowe. Jest to tendencja charakterystyczna dla wysoko rozwiniętych krajów. W następnej kolejności lokują się podmioty działalności produkcyjnej w liczbie 1 114 stanowiąc 9,8% ogółu zarejestrowanych podmiotów oraz podmioty działające w sekcji budownictwa 913. Zdecydowanie najmniej jednostek funkcjonuje w obrębie sekcji: administracja, górnictwo i kopalnictwo.

Rysunek 8: Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w 2006r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR.

Ważnym elementem struktury branżowej gospodarki Kalisza jest rolnictwo. Wysoki poziom rolnictwa możliwy jest dzięki rozbudowanemu systemowi doradztwa, badań naukowych i edukacji.

W Kaliszu podejmowanych jest szereg działań o charakterze promocyjnym przy wykorzystaniu różnych form, z których najważniejsze to: wydawnictwa i publikacje o mieście w formie elektronicznej i tradycyjnej, w tym również w wersjach obcojęzycznych, strona internetowa miasta, udział w targach i wystawach, prezentacje promocyjne m.in. w Telewizji Polskiej.

Na terenie Kalisza organizowane są następujące imprezy targowe: Targi Budownictwa, Wyposażenia i Nieruchomości KALBUD, Giełda Turystyki i Sprzętu Sportowo – Turystycznego, Targi Motoryzacyjne oraz Targi Informatyczne.

Miasto uczestniczy również w prezentowaniu swojej oferty, szczególnie turystycznej na wystawach krajowych (Katowice, Poznań) oraz międzynarodowych (Berlin).

Rozwojowi gospodarczemu miasta sprzyjają również kontakty z miastami partnerskimi. Kalisz utrzymuje partnerskie kontakty z następującymi miastami:

- Hautmont (od 1958 r.) Francja,
- Preston (od 1989 r.) Wielka Brytania,
- Erfurt (od 1990 r.) Niemcy,
- Hamm (od 1991 r.) Niemcy,
- Heerhugowaard (od 1992 r.) Holandia,
- Kamieniec Podolski (od 1993 r.) Ukraina,
- Martin (od 1997 r.) Słowacja,
- La Louviere (od 1998 r.) Belgia.

Z kolei wśród miast zaprzyjaźnionych Kalisza są:

- Szentendre – Węgry,
- Adria – Włochy,
- Southampton – Wielka Brytania,
- Tongeren – Belgia.

W 1998 r. Komisja Europejska wyróżniła Kalisz Złotą Gwiazdą Partnerstwa. W 1999 roku miasto zostało wyróżnione przez Komisję Europejską Honorową Flagą Europy za aktywność w kontaktach międzynarodowych. Z kolei w 2003 r. Rada Europy przyznała miastu Honorową Plakietę Rady Europy za zasługi na polu integracji europejskiej i aktywność we współpracy międzynarodowej.

ANEKS NR 2 - ZASOBY PRZYRODY

Obszary i obiekty prawnie chronione:

- *Rezerwat przyrody „Torfowisko Lis”*

Rezerwat zajmuje powierzchnię 4,71 ha i znajduje się na SE miasta. Ochrona rezerwatu realizowana jest na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 08 lipca 1963 roku. Rezerwat został utworzony w celu zachowania ze względów naukowych, zabytkowych i dydaktycznych torfowiska przejściowego z bogatą i rzadką roślinnością. Zarządzenie określa zasady funkcjonowania i ochrony rezerwatu. Rezerwat nie posiada aktualnego planu ochrony. Posiada natomiast sporządzoną inwentaryzację przyrodniczą.

- *Pomniki przyrody*

Na terenie Kalisza występuje 60 drzew objętych ochroną pomnikową (47 ustanowionych przez Wojewodę Wielkopolskiego, 13 - przez Radę Miejską). Spośród pomników przyrody ustanowionych przez Wojewodę:

- 28 szt. znajduje się na terenie Parku Miejskiego,
- 4 szt. na terenie Cmentarza Ewangelickiego,
- 2 szt. na terenie Cmentarza Miejskiego,
- 13 szt. na pozostałych terenach.

Dominującymi gatunkami są: wiąz szypułkowy, topola późna, buk zwyczajny i dąb szypułkowy.

Pomniki przyrody ustanowione przez Radę Miejską to 13 dębów szypułkowych znajdujących się na skwerze w pobliżu Muzeum Ziemi Kaliskiej.

- *Las ochronny „Winiary”*

Zgodnie z art. 15 i art. 77 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o *lasach* (Dz.U.91.101.444), las „Winiary” jest lasem ochronnym, zaliczanym do lasów położonych w granicach administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców. Las „Winiary” znajduje się na SE Kalisza i jest kompleksem leśnym o powierzchni ok. 219,2 ha, przylegającym do sztucznego zbiornika Szale, położonego tuż poza granicami miasta. Przez teren uroczyska przebiega ścieżka dydaktyczno – przyrodnicza, funkcjonująca od 1998 r. Trwała, zrównoważona gospodarka leśna jest prowadzona według obowiązującego planu urządzenia lasu, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony i trwałości utrzymania lasu oraz zrównoważonego wykorzystania poszczególnych funkcji, jakie las spełnia.

ANEKS NR 3 – REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
1	2	3	4	5
1.	al. Wolności nr 9 a	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.	352/A 1970-09-03
2.	al. Wolności nr 11	bank , ob. Bank PKO S.A.	1909-1914 r. arch. R. Sławski	430/A 1980-11-19
3.	al. Wolności nr 13	gmach trybunału, ob. Sąd Rejonowy i Okręgowy	1819-1823	90/A 1964-12-12
4.	al. Wolności nr 19	dom mieszkalny	1905 r.	526/A 1990-11-26
5.	al. Wolności nr 21	dom mieszkalny	przed 1902 r.	641/A 1992-01-15
6.	ul. Babina nr 1	dom mieszkalny tzw. Przechadzkiego	po 1820 r. , arch. F. Reinstein	156/A 1968-07-18
7.	ul. Babina nr 2	dom mieszkalny	1820-30r., wg proj. S. Szpilowskiego	133/A 1968-07-10
8.	ul. Babina nr 9	dom mieszkalny	ok. 1820 r. wg proj. S.Szpilowskiego	146/A 1968-07-10
9.	ul. Babina nr 16	tzw. koszary Godebskiego, ob. dom mieszkalny	I. 30-te XIX w.	107/A 1965-02-24
10.	ul. Babina nr 19	dom mieszkalny	k. XIX w.	107/A 1965-02-24
11.	ul. Bolesława Pobożnego	kościół filialny Parafii św. Gotarda pw. św. Wojciecha	1798 r., restauracja 1870 r	540/A 1930- 09-22
12.	ul. Bolesława Pobożnego 79-101	rezerwat archeologiczny	X/XI - XIII w.	701/A 1995-10-12
13.	ul. Chopina nr 9	Fabryka Fortepianów A. Fibigiera ob. "Calisia	1898 r.	617/A 1991-12-18
14.	ul. Chopina nr 9	willa fabrykantów Fibigerów, ob. restauracja „ROMA"	1898 r.?	617/A 1991-12-18
15.	ul. Częstochowska nr 125	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.	425/A 1980-10-20
16.	ul. Dobrzecka	kościół pw. św. Michała Archanioła	1881–1886 r.	441/A 1983–10–17
17.	ul. Garbarska nr 1	dom mieszkalny	1920-1925 r.	535/A 1990-10-18
18.	Główny Rynek nr 3	dom mieszkalny	2 poł. XIX w, 1925 r.	731/A 1996-09-20
19.	Główny Rynek nr 4	dom mieszkalny	1824 r., 1927 r.	628/A 1991-10-16
20.	Główny Rynek nr 20	ratusz	1924 r.	661/A 1993-03- 26
21.	ul. Gościnną (Szczypiorno)	park dworski	poł. XIX w.	750/ A 1998-06-30
22.	ul. Górnośląska	cmentarz rzymskokatolicki tzw. miejski, z bramą i murem cmentarza	zał. 1807r., powiększony 1839r. 1840 r. (brama z murem)	698/A 1994-08-16
23.	ul. Górnośląska	cmentarz prawosławny, z bramą i murem okalającym cmentarz	zał. 1786 r. mur 1830 r. przebud. brama - I. 40-te XIX w.	729/A 1996-04-22
24.	ul. Grodzka nr 1	budynek Szkoły Wojewódzkiej, ob. I.LO. im.A.Asnyka	1820 r. wg proj S. Szpilowskiego	92/A 1964-12-12
25.	ul. Grodzka nr 11	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.	739/A 1997-09-29
26.	ul. Harcerska	cmentarz ewangelicki z bramą i murem	„Górka Luterska” – XVII w., zał. 1790 r. mur – I.10-te XIX w. przebud. i rozbud. I.30 i 40-te XIX w. , ok.1912r. brama – 3 ćw. XIX w.	751/A 1998-12-02
27.	ul. Kadecka nr 1	budynek dla oficerów Korpusu Kadetów i stajnie, ob. dom	ok. 1830, rem., po 1840, 4 ćw. XIX w.	229/A 1969-02-03
28.	ul. Kadecka nr 1	mury miejskie-fragment	XIII w.	103/Ka 1965-01-18
29.	ul. Kanonicka nr 1	dom mieszkalny	1924 r.	533/A 1990-07-16
30.	ul. Kanonicka nr 4	dom mieszkalny	I.20. XX w.	527/A 1990-11-03
31.	ul. Kanonicka nr 5	kościół pw. św. Mikołaja – od 1992 r. katedra	ok. poł. XIII w., XIV w. 1612, 1869	536/A 1930-09-22
32.	ul. Kanonicka nr 5	plebania	1448r., 1538-39, 1875r.	99/A 1965-01-18
33.	ul. Kazimierzowska (przy kościele oo. Franciszkanów)	mury miejskie-fragment	między 1333 a 1370 r.	103/Ka 1965-01-18
34.	ul. Kolegialna nr 2	kościół pojezuicki pw. św. Stanisława i Wojciecha, ob. garnizonowy	1586-1592 r.	486/A 1930-09-22
35.	ul. Kolegialna nr 4	d. kolegium jezuickie- ob. Starostowie powiatowe	XVII w., przebud. 1795-1797	105/A 1965-02-22

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
1	2	3	4	5
36.	ul. Kościuski nr 9	dom mieszkalny, tzw. dom Szrajera	1904-05 r.	432/A 1981-04-30
37.	ul. Kościuski nr 10	Wyższa Szkoła Realna, ob. III.L.O im. M.Kopernika	1900-1902 r.	685/A 1993-07-02
38.	Kościuski nr 12	Kaliska Kasa Gubernialna, ob. MOZK	ok.1909 r., przebud. 1976	682/A 1993-07-06
39.	ul. Łazienna nr 6	budynek admin. wojskowej, ob. Miejska Biblioteka Publiczna	1795-98 r.	730/A 1996-06-14
40.	ul. Łazienna nr 6	sala musztry, cerkiew, kasyno oficerskie, ob. Centrum Kultury i Sztuki	II poł. XIX w. , przebud.	355/A 1970-09-03
41.	ul. Łazienna	baszta artyleryjska, browar, ob. restauracja „Wanatówka”	II ćw. XVI w., przebud. I. 60-te i 2000 r.	103/A 1965-01-18
42.	ul. Łazienna 6 - przy bastei artyleryjskiej	mury miejskie-fragment	między 1333 a 1370 r., rekonstruowany	103/Ka 1965- 01-18
43.	ul. Łazienna 6 – od strony MBP	mury miejskie-fragment	między 1333 a 1370 r., rekonstruowany	103/Ka 1965-01-18
44.	ul. Łazienna nr 13	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.	272/A 1969-07-14
45.	ul. Łódzka nr 2	więzienie, ob. Zakład Karny	1844r. proj. H. Marconi, bud. F. Tournelle	162/A 1968-08-21
46.	ul. Mostowa nr 4	dom mieszkalny tzw. Pod aniołami	ok.1833-1836 r.	143/A 1968-07-10
47.	ul. Niecała nr 1	cerkiew	1928-1930	691/A 1994-02-03
48.	ul. Niecała nr 5	dom mieszkalny	I.1933-1936 arch. A. Nestrypke	44/Wlkp/A 2001-01-08
49.	ul. Niecała nr 8	dom mieszkalny	ok. 1921 r.	711/A 1995-10-26
50.	Nowy Rynek nr 5	dom mieszkalny	ok. 1860, przebud.	638/A 1991-12-21
51.	ul. Nowy Świat nr 3	przysłup dla starców , ob. hotel "Calisia"	1855r. , przebud.	160/A 1968-08-21
52.	ul. Nowy Świat nr 4	budynek koszar, drukarnia, ob. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej	ok. poł. XIX w.	227/A 1969-02-03
53.	ul. Nowy Świat nr 8	dom mieszkalny	I poł. XIX w.	353/A 1970-09-03
54.	ul. Nowy Świat nr 10	dom mieszkalny	I poł. XIX w.	354/A 1970-09-03
55.	ul. Nowy Świat nr 12	dom mieszkalny	XIX w.	232/A 1969-02-03
56.	ul. Parczewskiego nr 2-3	mury miejskie-fragment	między 1333 a 1370 r., uzupełniony., konser.	103/Ka 1965-01-18
57.	ul. Parczewskiego (przy kościele św. Mikołaja)	mury miejskie-fragment	między 1333 a 1370 r., przebud., rekonstruowany	103/Ka 1965-01-18
58.	ul. Park Miejski	park	zał. 1798r. , ponownie rozplanowany 1881 wg proj.. E. Jankowskiego i F. Szaniora	95/Ka 1964-12-14
59.	plac Bogusławskiego 1	teatr	1920–1936 r. arch. Cz. Przybylski	424/A 1979-11-15
60.	pl. Bogusławskiego nr 2	Bank Polski -NBP, ob. BGK	1921- 1924 r., ukończono 1930 r. arch. M. Lelewicz	624/A 1991–07–16
61.	pl.Jana Pawła II nr 3	dom dla księży	1819 r. arch. S. Szpilowski	223/A 1968–02–01
62.	pl. Jana Pawła II nr 3	dom parafialny (plebania)	1800 r., przebud. 1873r., 1925r., 1939-1945, ok. 2000 r.	223/A 1969–02–01
63.	pl. Jana Pawła II	mury miejskie przy baszcie Dorotce fragment	między 1333 a 1370 r., częściowo rekonstruowany	103/Ka 1965-01-18
64.	pl. Kilińskiego nr 2	dom mieszkalny	XIX w.	696/A 1994-02-16
65.	pl. Kilińskiego nr 4	tzw. Plac Puchalskich lub Pułaskich, ob. dom	1828-1831r. arch. F. Reinstein	106/A 1965-02-24
66.	pl. Kilińskiego nr 13	fabryka Repphana, ob. Wojewódzki Urząd Statystyczny	ok. 1824-1827 r.	224/A 1969-02-01
67.	pl. św. Józefa nr 1	dom mieszkalny	ok.1920 r.	681/A 1993-07-05
68.	pl. św. Józefa nr 5	pałac Komisji Woj. Kaliskiego, ob. Starostwo Powiatowe	1824-1825, przebud. arch. S. Szpilowski	105/A 1965-02-22
70.	pl. św. Józefa nr 7	kościół WNMP	1353r., odbud.1790 r.,1948 (wieża)	102/A 1965-01-18
71.	pl. św. Józefa nr 7	dzwonnica	ok..1819r. arch. S. Szpilowski	102/A 1965-01-18
72.	pl. św. Józefa	baszta Dorotka	XIV w., 2 poł. XVII w.	103/A 1965-01-18
73.	ul. Podgórze nr 8	dom mieszkalny	1901 r.	659/A 1992-12-28

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
1	2	3	4	5
74.	ul. Podmiejska nr 23	cmentarz żydowski (kirkut)	1896 r. (1904? r.), rew. od 1986 r.	80/Wlkp/ A 2002-02-20
75.	ul. Podmiejska nr 23 (cmentarz żydowski)	dom przedpogrzebowy	przed 1939 r., rem ok. 2002 r.	80/Wlkp/ A 2002-02-20
76.	ul. Podmiejska nr 23	ohel rabina E. Lipszyca	ok. 1932 r.	80/Wlkp/ A 2002-02-20
77.	ul. Pułaskiego nr 24	dom mieszkalny	1911 r.	742/A 1997-12-15
78.	ul. Stawiszyńska nr 2	zespół klasztorny pobernardyński , ob. Księża Jezuitów Kościół nawiedzenia NMP, klasztor, dzwonnica wraz z ogrodzeniem i bramą	k. XVI-XVII, XX w.	537/A 1930-09-22 /kościół i klasztor/ 144/A 1968-07-10 /dzwonnica wraz z ogrodzeniem i bramą/
79.	ul. Sukiennicza nr 7	kościół pw. św. Stanisława	poł. XIII w., poł. XIV w., XVII w.	538/A 1930-09-22
80.	ul. Sukiennicza nr 7	klasztor	poł. XIVw., 1640-80 r., 1730 r.	538/A 1930-09-22
81.	ul. Śródmiejska	most Kamienny lub Aleksandryjski na rzece Prośnie	1824-25 arch. S. Szpilowski	93/A 1964-12-14
82.	ul. Śródmiejska nr 4	dom mieszkalny	ok. 1927 r.	484/A 1990-10-05
83.	ul. Śródmiejska nr 13	dom mieszkalny	1926 r.	663/A 1993-03-31
84.	ul. Śródmiejska nr 14	dom mieszkalny	ok. 1925 r.	629/A 1991-10-16
85.	ul. Śródmiejska nr 33	dom mieszkalny (z d. kinem "Stylowe")	poł. XIX w. i ok. 1920 r.	655/A 1992-07-21
86.	ul. Śródmiejska nr 34	budynek komendy garnizonu, ob. przychodnie lekarskie	1840-42 r., rozbud. ok. 1855r., 1960-62 r.	226/A 1969-02-03
87.	ul. Śródmiejska nr 36	Rogatka Wrocławska /posterunek celny/, ob. cukiernia	1827-28, remont 1996-1999 r.	91/A 1964-12-12
88.	ul. Śródmiejska nr 43	kościół poreformacki, ob. św. Rodziny	1665-1673 r., 1723 r., odbud..1919-1921	539/A 1930-09-22
89.	ul. Śródmiejska nr 43/Harcerska 1	klasztor oo. Reformatów ob. SDS. Nazaretanek	1665-1675 r.	539/A 1930-09-22
90.	ul. Śródmiejska nr 43	kaplica p.w. św. Jana Nepomucena	1717-1736 r.	101/A 1965-01-18
91.	ul. św. Stanisława nr 6	dom mieszkalny, tzw. dom Szytytera	1824 r. arch. F. Bergman	145/A 1968-07-10
92.	ul. św. Stanisława nr 9	hotel "Polonia", ob. dom mieszkalny	1937 r. wg proj. A. Nestrype	686/A 1993-08-09
93.	ul. Tuwima nr 10	dwór, ob. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków i filia MBP	4 ćw. XVIII w., poł. XIX w., l. 20. XX w., przebud. pocz. XXI w.	165/A 1968-08-22
94.	ul. Tuwima nr 10	park dworski	1 ćw. XIX w., 4 ćw. XIX w.	43/Wlkp/A 2001-01-25
95.	ul. Warszawska nr 1-11	budynki d. Fabryki B.J. Repphanów, ob. domy mieszkalne	1824-25 r., 1827 r.	224/A 1969-02-01
96.	ul. Warszawska nr 8	willa - ob. Przedszkole	l.20-30.XX w.	231/Wlkp/A 2005-05-24
97.	ul. Widok nr 80	willa Bukowińskiego, ob. Kuria Diecezjalna Kaliska	ok. 1918 r.	687/A 1993-08-07
98.	ul. Wodna nr 1	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.	350/A 1970-09-03
99.	ul. Wodna nr 3	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.	351/A 1970-09-03
100.	ul. Wrocławska nr 193-195	komora celna, koszary, ob. Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej	po 1815 r., remont l.40. XIX w.	167/A 1968-07-10
101.	ul. Zamkowa nr 9	dom mieszkalny	l.20. XX w.	627/A 1991-09-23
102.	ul. Zamkowa nr 13	dom mieszkalny	ok.. 1860 r.	231/A 1969-02-03
103.	ul. Zamkowa nr 14	dom mieszkalny	ok. 1925 r.	680/A 1993-06-22
104.	ul. Zamkowa nr 21	dom mieszkalny	1 poł. XIX w., l.20. XX w.	349/A 1970-09-03

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla potrzeb sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza, Wrocław 2008 na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu.

ANEKS NR 4 – GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1	ul. 25 Dywizji nr 8	dom mieszkalny	pocz. XX w., przebud.
2	ul. 25 Dywizji nr 12	dom mieszkalny	po 1910 r., przebud.
3	ul. 25 Dywizji nr 18	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
4	ul. 29 Pułku Piechoty lub Ukraińska	cmentarz ukraiński	od 1914 r. niemiecki, od 1922 r. ukraiński
5	ul. 29 Pułku Piechoty 2-4	dom mieszkalny	po 1910 r.
6	ul. 29 Pułku Piechoty nr 8	dom mieszkalny	I. 20. XX w., przebud.
7	ul. 29 Pułki Piechoty nr 6	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
8	ul. 29 Pułku Piechoty nr 16	dom mieszkalny	pocz. XX w.
9	ul. 29 Pułku Piechoty nr 21	dom mieszkalny	1930 r.
10	ul. 29 Pułku Piechoty nr 43	dom mieszkalny	k. XIX w.
11	ul. 3 Maja nr 8	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
12	ul. 3 Maja nr 10	dom mieszkalny	ok.1935 r.
13	ul. 3 Maja nr 12	dom mieszkalny	ok.1935 r.
14	ul. 3 Maja nr 13	dom tzw. katolicki	ok.1935 r.
15	ul. 3 Maja nr 14	dom w zespole szkolnym	1931r.
16	ul. 3 Maja nr 16	Szkoła Podstawowa nr 1	ok. 1931 r.
17	ul. 3 Maja nr 18	Zespół Szkół Samochodowych	ok.1930 r.
18	ul. 3 Maja nr 20	dom mieszkalny	ok. 1931 r.
19	al. Wojska Polskiego nr 124	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
20	al. Wojska Polskiego nr 128	dom mieszkalny	I. 20.-30. XX w.
21	al. Wojska Polskiego nr 130	dom mieszkalny	po 1910 r.
22	al. Wojska Polskiego nr 177	dom mieszkalny	k. XIX w.
23	al. Wojska Polskiego nr 179	dom mieszkalny	I. 20-30? XX w.
24	al. Wolności nr 2	folusz wodny, elektrownia, łaźnia, ob. biura i mieszkania Filharmonii Kaliskiej	ok. 1820 r. , odbud. I.80-te XX w.
25	al. Wolności nr 3	dom mieszkalny	XIX /XX w.
26	al. Wolności nr 4	willa mecenasa Jaźwińskiego, ob. Pałac Ślubów	1905r.
27	al. Wolności nr 5	hotel "Europa"	ok. 1920 r.
28	al. Wolności nr 7	dom mieszkalny, ob. TP S.A..	ok. 1930 r.
29	al. Wolności nr 9	dom mieszkalny	1875 r.
30	al. Wolności nr 10	dom mieszkalny	ok. 1915 r.
31	al. Wolności nr 12	dom mieszkalny	1928 r.
32	al. Wolności nr 15	dom mieszkalny	ok. 1912 r.
33	al. Wolności nr 16	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
34	al. Wolności nr 17	dom mieszkalny	ok.1900 r.
35	al. Wolności nr 18	dom mieszkalny	XIX/XX w.
36	al. Wolności nr 23	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
37	al. Wolności nr 25	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
38	al. Wolności nr 27	dom mieszkalny	pocz. XX w.
39	ul. Asnyka Adama nr 3	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
40	ul. Asnyka nr 4	dom mieszkalny	ok. 1920 r
41	ul. Asnyka nr 5	dom mieszkalny	k. XIX w
42	ul. Asnyka nr 6	dom mieszkalny	po 1920, przebud.
43	ul. Asnyka nr 8	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
44	ul. Asnyka nr 11	dom mieszkalny	pocz. XX w.
45	ul. Asnyka nr 15	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
46	ul. Asnyka nr 28	dom mieszkalny	k. XIX w.
47	ul. Asnyka nr 29	dom mieszkalny	I.30. XX w.
48	ul. Asnyka nr 31	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
49	ul. Asnyka nr 32	dom mieszkalny	I. 20..XX w.
50	ul. Asnyka nr 33	dom mieszkalny, ob. kaplica kościoła Adwentystów Dnia Siódmego	I.20. XX w.
51	ul. Asnyka nr 36	dom mieszkalny	pocz. XX w.
52	ul. Asnyka nr 38	dom mieszkalny	pocz. XX w.
53	ul. Asnyka nr 41	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
54	ul. Asnyka nr 43	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
55	ul. Asnyka nr 46-48/Polna 30	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
56	ul. Babina nr 1a	dom mieszkalny	pocz. XX w.
57	ul. Babina nr 1b	dom mieszkalny	pocz. XX w.
58	ul. Babina nr 3	dom mieszkalny	pocz. XX w.
59	ul. Babina nr 5	dom mieszkalny	I. 90-te XIX w.
60	ul. Babina nr 8	dom mieszkalny	XIX/XX w.
61	ul. Babina nr 10	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
62	ul. Babina nr 11	dom mieszkalny	ok. 1912 r.
63	ul. Babina nr 12	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
64	ul. Babina nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
65	ul. Babina nr 15	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
66	ul. Babina nr 17	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
67	ul. Babina nr 18d	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
68	ul. Bolesława Chrobrego nr 1	piekarnia	po 1900 r.
69	ul. Bolesława Chrobrego nr 1	dom mieszkalny	po 1900 r.
70	ul. Bolesława Pobożnego nr 1	dom mieszkalny	I.20. XX w.
71	ul. Bolesława Pobożnego nr 7	dom mieszkalny	po 1920 r.
72	ul. Bolesława Pobożnego nr 15	dom mieszkalny	pocz. XX w.
73	ul. Bolesława Pobożnego nr 17	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
74	ul. Bolesława Pobożnego nr 19	dom mieszkalny	I.20. XX w.
75	ul. Bolesława Pobożnego nr 27	dom mieszkalny	I.20. XX w.
76	ul. Bolesława Pobożnego nr 28	dom mieszkalny	1 poł. XIX w.
77	ul. Bolesława Pobożnego nr 33	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
78	ul. Bolesława Pobożnego nr 35	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
79	ul. Bolesława Pobożnego nr 37	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
80	ul. Bolesława Pobożnego nr 39	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
81	ul. Bolesława Pobożnego nr 41	dom mieszkalny	po 1920 r.
82	ul. Bolesława Pobożnego nr 43	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
83	ul. Bolesława Pobożnego nr 45	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
84	ul. Bolesława Pobożnego nr 53	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
85	ul. Bolesława Pobożnego	dzwonnica	1997r.
86	ul. Borkowska nr 9	dom mieszkalny	I.20-30 XX w.
87	ul. Borkowska nr 13-15	dom mieszkalny	I. 20-30. XX w.
88	ul. Browarna nr 2	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w. , przebud.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
89	ul. Browarna nr 3	dom mieszkalny	ok. 1913 r.
90	ul. Browarna nr 4	dom mieszkalny	1924 r.
91	ul. Browarna nr 6	dom mieszkalny	1915 r.
92	ul. Browarna nr 8	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
93	ul. Browarna nr 10	dom Rzemiosła, ob. Cech Rzemiosł Różnych	ok. pocz. I. 50-tych XX w.
94	ul. Chodyńskiego Adama nr 3	dom mieszkalny	1927 r.
95	ul. Chodyńskiego nr 5	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
96	ul. Chopina nr1	dom mieszkalny	po poł. XIX w.
97	ul. Chopina nr 3	dom mieszkalny	1898 r.
98	ul. Chopina nr 4	dom mieszkalny	ok.1910 r.
99	ul. Chopina nr 5	dom mieszkalny	1903 r.
100	ul. Chopina nr 7	dom mieszkalny	k. XIX w.
101	ul. Chopina nr 12	dom mieszkalny	ok.1912 r.
102	ul. Chopina nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
103	ul. Chopina nr 15	dom mieszkalny	pocz. XX w.
104	ul. Chopina nr 16	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
105	ul. Chopina nr 17	dom mieszkalny	k. XIX w.
106	ul. Chopina nr 18	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
107	ul. Chopina nr 23	dom mieszkalny	ok. 1907, ok. 1930 r.
108	ul. Ciasna nr 1	dom mieszkalny	I.80-te XIX w.
109	ul. Ciasna nr 2	dom mieszkalny	XIX/XX w.
110	ul. Ciasna nr 3	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.
111	ul. Ciasna nr 4	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.
112	ul. Ciasna nr 6	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
113	ul. Ciasna nr 8	dom mieszkalny	k. XIX w.
114	ul. Ciasna nr 10	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
115	ul. Ciasna nr 11	dom mieszkalny	k. XIX w.
116	ul. Ciasna nr 12	dom mieszkalny	XIX/XX w.
117	ul. Ciasna nr 18	dom mieszkalny	pocz. XX w.
118	ul. Ciasna nr 19	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
119	ul. Ciasna nr 21	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
120	ul. Ciasna nr 23	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
121	ul. Ciasna nr 23 a	ob. biuro i magazyn WPHW	ok. 1925 r.
122	ul. Cmentarna nr 4	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
123	ul. Cmentarna nr 6	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
124	ul. Cmentarna nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
125	ul. Cmentarna nr 16	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
126	ul. Czaszkowska nr 1	dom mieszkalny	przed 1900 r.
127	ul. Czaszkowska nr 4	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
128	ul. Czaszkowska nr 6	dom mieszkalny	po 1920 r.
129	ul. Czaszkowska nr 14	dom mieszkalny	po 1910 r.
130	ul. Częstochowska	cmentarz żołnierzy radzieckich	1946–1947 r., proj. A. Karolak, M. Torcz
131	ul. Częstochowska	kościół parafialny p.w. św. Gotarda	1909-1933 r.
132	ul. Częstochowska nr 1	dom mieszkalny	pocz. XX w.
133	ul. Częstochowska nr 3	dom mieszkalny	pocz. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
134	ul. Częstochowska nr 5	dom mieszkalny	I.20-30 XX w.
135	ul. Częstochowska nr 6	dom mieszkalny	po 1900 r.
136	ul. Częstochowska nr 8	dom mieszkalny	I.20-30.XX w.
137	ul. Częstochowska nr 15	dom mieszkalny	ok. 1925-30 r.
138	ul. Częstochowska nr 17	budynek Ewangelickiego Tow. Śpiewaczego, ob. Młodzieżowy Dom Kultury	I.30.XX w.
139	ul. Częstochowska nr 19	dom mieszkalny	1932 r., przebud.
140	ul. Częstochowska nr 23	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.
141	ul. Częstochowska nr 30	dom mieszkalny	I.20. XX w.
142	ul. Częstochowska nr 32	dom mieszkalny	k. XIX w.
143	ul. Częstochowska nr 34/36	dom mieszkalny	1917 r.
144	ul. Częstochowska nr 37	dom mieszkalny	po 1920 r.
145	ul. Częstochowska nr 38	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w. przebud. I.20.XX w.
146	ul. Częstochowska nr 40	dom mieszkalny	po 1900 r.
147	ul. Częstochowska nr 45	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w. przebud.
148	ul. Częstochowska nr 46	dom mieszkalny	po 1900r.
149	ul. Częstochowska nr 47	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
150	ul. Częstochowska nr 48	dom mieszkalny	I.20. XX w.
151	ul. Częstochowska nr 49	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w .
152	ul. Częstochowska nr 61	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
153	ul. Częstochowska nr 67	dom mieszkalny	I.30. XX w.
154	ul. Częstochowska nr 78	dom mieszkalny, tzw. willa Paedego	I.20. XX w.
155	ul. Częstochowska nr 78	kapliczka z figurą Matki Bożej	1 ćw. XX w.
156	ul. Częstochowska nr 79	dom mieszkalny	pocz. XX w.
157	ul. Częstochowska nr 85	dom mieszkalny	pocz. XX w.
158	ul. Częstochowska nr 89	dom mieszkalny	I.20.XX w.
159	ul. Częstochowska nr 95	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w .
160	ul. Częstochowska nr 100	dom mieszkalny	pocz. XX w.
161	ul. Częstochowska nr 102	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w., przebud.
162	ul. Częstochowska nr 104	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
163	ul. Częstochowska nr 116	dom mieszkalny	po 1900 r.
164	ul. Częstochowska nr 121	dom mieszkalny	I.30.XX w.
165	ul. Częstochowska nr 137	dom mieszkalny	I.20.XX w.
166	ul. Częstochowska 138	cmentarz rzymskokatolicki na Zagorzynku	1913 r.
167	ul. Częstochowska 138 (cmentarz rzymskokatolicki)	grobowiec Piotra Barczaka	ok. 1913 r.
168	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Piaseckich	ok. 1917 r.
169	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Wolniewiczów	ok.1937 r.
170	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Kaczorowskich i Hansów	1924 r.
171	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Drządzewskich	1933 r.
172	ul. Częstochowska 138	grobowiec Antoniego Banaszkiwicza	ok. 1909 r.
173	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Kościelaków	ok.1934 r.
174	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Spychalskich	I.30.XX w.
175	ul. Częstochowska 138	grobowiec rodziny Woźniaków	I.20.XX w.
176	ul. Częstochowska 147	dom mieszkalny	pocz. XX w.
177	ul. Częstochowska	młyn zbożowy	I.20.XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
178	ul. Częstochowska nr 195	dom mieszkalny	pocz. XX w.
179	ul. Częstochowska /Księżnej Jolanty	kapliczka przydrożna	1946r.
180	ul. Długosza nr 3	dom mieszkalny	ok. 1910 r. , przebud.
181	ul. Długosza nr 5	dom mieszkalny	ok. 1900 r.,przebud.
182	ul. Długosza nr 6	dom mieszkalny	k. XIX w .
183	ul. Długosza nr 7	młyn "Gwiazdka", ob. dom mieszkalny	1902 r.
184	ul. Długosza nr 8	dom mieszkalny	k. XIX w .
185	ul. Długosza nr 14	Zespół Szkół Nr 14	l.50. XX w.
186	ul. Długosza nr 15	dom mieszkalny	ok. 1910 r .przebud.
187	ul. Długosza nr 17	dom mieszkalny	ok. 1910 r. przebud.
188	ul. Dobrzecka nr 2	dom mieszkalny - ob. PCK	po poł. XIX w., przebud.
189	ul. Dobrzecka nr 3	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w., rem. 1988r.
190	ul. Dobrzecka nr 4	dom mieszkalny	XIX/XX w.
191	ul. Dobrzecka nr 5	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
192	ul. Dobrzecka nr 8	dom mieszkalny	przed 1900 r.
193	ul. Dobrzecka nr 9	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
194	ul. Dobrzecka nr 10	dom mieszkalny	3-4 ćw. XIX w.
195	ul. Dobrzecka nr 11	dom mieszkalny	po 1900 r.
196	ul. Dobrzecka nr 12	dom mieszkalny	3-4 ćw. XIX w.
197	ul. Dobrzecka nr 12	dom mieszkalny (w podwórzu)	1 ćw. XX w?
198	ul. Dobrzecka nr 13	dom mieszkalny	po 1900 r.
199	ul. Dobrzecka nr 14	dom mieszkalny	przed 1900 r.
200	ul. Dobrzecka nr 17	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
201	ul. Dobrzecka nr 19	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
202	ul. Dobrzecka nr 20	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
203	ul. Dobrzecka nr 21	dom mieszkalny	1909 r.
204	ul. Dobrzecka nr 22	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
205	ul. Dobrzecka nr 23	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
206	ul. Dobrzecka nr 30	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
207	ul. Dobrzecka nr 32	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
208	ul. Dobrzecka nr 34	dom mieszkalny	l. 30? XX w.
209	ul. Dobrzecka nr 36	dom mieszkalny	pocz? XX w.
210	ul. Dobrzecka nr 45	dom mieszkalny	pocz. XX w. lub l. 30. XX w.
211	ul. Dobrzecka nr 47	dom mieszkalny	pocz. XX w.
212	ul. Dobrzecka nr 48	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
213	ul. Dobrzecka nr 49	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
214	ul. Dobrzecka nr 50	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
215	ul. Dobrzecka nr 51	dom mieszkalny	po 1910 r.
216	ul. Dobrzecka nr 53	dom mieszkalny	po 1930 r., przebud.
217	ul. Dobrzecka nr 56	dom mieszkalny	po 1930? r.
218	ul. Dobrzecka nr 58	dom mieszkalny	po 1930 r.
219	ul. Dobrzecka nr 59	dom mieszkalny	l. 30. XX w.
220	ul. Dobrzecka nr 67	dom mieszkalny	l. 30. XX w.
221	ul. Dobrzecka (koło nr 99–101)	figura przydrożna	pocz. XX w.?,1947 r.
222	ul. Dobrzecka nr 112	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
223	ul. Dobrzecka nr 149	dom mieszkalny	1920 –1925 r.
224	ul. Dobrzecka nr 153	dom mieszkalny	1925–1930 r.
225	ul. Dobrzecka nr 169	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
226	ul. Dobrzecka nr 184	organistówka	1 ćw. XX w.
227	ul. Dobrzecka nr 193	budynek inwentarsko-gospodarczy	1915–1920 r.
228	ul. Dobrzecka nr 193	plebania	3? ćw. XIX w., rozbud.
229	ul. Dobrzecka	brama-dzwonnica przy kościele	k. XIX w.
230	ul. Dobrzecka (cmentarz parafialny -Parafii pw. św. Michała Archanioła)	grobowiec Madalińskich	ok. 1929 r.
231	ul. Dobrzecka	grobowiec Płócienników	ok. 1910 r.
232	ul. Dobrzecka	grobowiec Paszynów i Balcerzaków	1 ćw. XX w.
233	ul. Dobrzecka	grobowiec Sowińskich	ok. 1920 r.
234	ul. Dobrzecka	kaplica grobowa Przybyłów i Zalewskich	pocz. XX w.
235	ul. Dolna nr 6	dom mieszkalny	I. 20–30. XX w.
236	ul. Dolna nr 10 a	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
237	ul. Dolna nr 19	dom mieszkalny	k. XIX w.
238	ul. Dworcowa	wieża ciśnień	ok. 1933 r.
239	ul. Dworcowa	dworzec PKP	ok. 1920–1930r. przebud. 1958–1960 r.
240	ul. Dworcowa	budynek warsztatowo-gospodarczy dworca	ok. 1920 r.
241	ul. Dworcowa nr 4	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
242	ul. Dworcowa nr 10	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
243	ul. Dworcowa nr 12	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
244	ul. Dworcowa nr 14	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
245	ul. Dworcowa nr 16	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
246	ul. Fabryczna nr 1	dom mieszkalny	ok.1930 r., przebud.
247	ul. Fabryczna nr 1 b	pałacyk, ob. restauracja "Puenta"	k. XIX w.
248	ul. Fabryczna nr 4	dom? potem FWA „Haft”	1 ćw. XX w.
249	ul. Fabryczna nr 6	fabryka Samuela Flakiewicza, potem FWA „Haft”	ok. 1910 r.
250	ul. Fabryczna nr 7	dom mieszkalny	ok.1925 r.
251	ul. Fabryczna nr 12	budynek fabryczny, ob. dom mieszkalny	ok. 1920 r., przebud.
252	ul. Fabryczna nr 14	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
253	ul. Fabryczna nr 16	dom mieszkalny	po. 1900 r.
254	ul. Franciszkańska nr 1	dom mieszkalny	I.20.XX w.
255	ul. Franciszkańska nr 2	dom mieszkalny	ok.1925 r.
256	ul. Franciszkańska nr 6	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
257	ul. Franciszkańska nr 7	dom mieszkalny	1930 r.
258	ul. Garbarska nr 2	dom mieszkalny	I.20.XX w.
259	ul. Garbarska nr 2 a	dom mieszkalny	I.20.XX w.
260	ul. Garbarska nr 3	dom mieszkalny	k. XIX w.
261	ul. Garbarska nr 4	dom mieszkalny	I.20. XX w.
262	ul. Garbarska nr 5	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
263	ul. Garbarska nr 7	dom mieszkalny	pocz. XX w.
264	ul. Garncarska nr 2	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w .
265	ul. Garncarska nr 5	dom mieszkalny	pocz. XX w.
266	ul. Garncarska nr 6	dom mieszkalny	ok. 1880 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
267	ul. Garncarska nr 8	dom mieszkalny	k. XIX w.
268	ul. Garncarska nr 9	dom mieszkalny	I.20.XX w.
269	ul. Garncarska nr 10	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
270	ul. Garncarska nr 12	dom mieszkalny	ok.1910 r.
271	ul. Garncarska nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w .
272	ul. Garncarska nr 16	dom mieszkalny	poł. XIX w .
273	ul. Garncarska nr 18	dom mieszkalny	ok. 1930 r
274	ul. Gdyńska nr 4	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
275	ul. Gdyńska nr 6	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
276	Główny Rynek nr 1	dom mieszkalny	po 1920r.
277	Główny Rynek nr 2	dom mieszkalny	po 1920 r
278	Główny Rynek nr 5	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
279	Główny Rynek nr 6	dom mieszkalny	ok.1926 r.
280	Główny Rynek nr 7	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
281	Główny Rynek nr 8	dom mieszkalny	I.20. XX w.
282	Główny Rynek nr 9	dom mieszkalny	ok.1927 r.
283	Główny Rynek nr 10	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
284	Główny Rynek nr 11	dom mieszkalny	1923 r.
285	Główny Rynek nr 12	dom mieszkalny	1922 r.
286	Główny Rynek nr 13	dom mieszkalny	1919 r.
287	Główny Rynek nr 14	dom mieszkalny	1921 r.
288	Główny Rynek nr 15	dom mieszkalny	1933 r.
289	Główny Rynek nr 16	dom mieszkalny	1922 r.
290	Główny Rynek nr 17	dom mieszkalny	po 1933 r.
291	Główny Rynek nr 18	dom mieszkalny	ok.1924 r.
292	Główny Rynek nr 19	dom mieszkalny	ok. 1922 r.
293	ul. Godebskiego Cypriana nr 13	dom mieszkalny	1924-1926 r.
294	ul. Gołębia nr 1	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
295	ul. Gołębia nr 3	dom mieszkalny	k. XIX w.
296	ul. Gościńska	stajnia folwarczna	3 ćw. XIX w.
297	ul. Gościńska (Szczypiorno)	kuźnia folwarczna	2 ćw. XIX w.
298	ul. Górna nr 1	dom mieszkalny	po 1910 r.
299	ul. Górna nr 1a	dom mieszkalny	po 1910 r.
300	ul. Górna nr 3	dom mieszkalny	po 1900 r.
301	ul. Górna nr 4	dom mieszkalny	ok.1930 r.
302	ul. Górna nr 5	dom mieszkalny	po 1920 r., przebud.
303	ul. Górna nr 7	dom mieszkalny	przed 1931 r.
304	ul. Górna nr 9	dom mieszkalny	przed 1931 r., przebud.
305	ul. Górnosiąska nr 1	dom mieszkalny	1 ćw. XIX w.
306	ul. Górnosiąska nr 2	dom mieszkalny	poł. XIX w.
307	ul. Górnosiąska - cmentarz rzymskokatolicki	grobowiec Anasiewiczów	ok. 1920 r.
308	ul. Górnosiąska	grobowiec Bakowiczów i in.	I. 80. XIX w.
309	ul. Górnosiąska	grobowiec Beckich i in.	4 ćw. XIX w.
310	ul. Górnosiąska	grobowiec Bentkowskich	I. 20. XX w.
311	ul. Górnosiąska	grobowiec Betticherów i in.	I. 80. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
312	ul. Górnosłaska	grobowiec Bernadzikowskich i in.	l. 30. XX w.
313	ul. Górnosłaska	grobowiec Bębnowskich i in.	1 ćw. XX w.
314	ul. Górnosłaska	grobowiec Bierzyńskich i in.	ok. 1884 r.
315	ul. Górnosłaska	kaplica grobowa Blizińskiego i in.	l. 20-30. XX w.
316	ul. Górnosłaska	grobowiec Bogacińskich i in.	ok. 1920-1925 r.
317	ul. Górnosłaska	grobowiec Borzysławskich i in.	l. 20. XX w.
318	ul. Górnosłaska	grobowiec Bukowińskich i in.	ok. 1927–1928 r.
319	ul. Górnosłaska	grobowiec Cierpiatków i in.	pocz. XX w.
320	ul. Górnosłaska	grobowiec Ciszewskich i in.	4 ćw. XIX w.
321	ul. Górnosłaska	grobowiec Ciupków i in.	1 ćw. XX w.
322	ul. Górnosłaska	grobowiec Chabielskich i in.	ok. 1890 r., l. 30. XX w., rem. l. 90. XX w.
323	ul. Górnosłaska	kaplica grobowa Chrystowskich i in.	l. 80. XIX w.
324	ul. Górnosłaska	grobowiec Chrzanowskich	ok. 1890 r.
325	ul. Górnosłaska	grobowiec Czaplickich	1 ćw. XX w.
326	ul. Górnosłaska	grobowiec Czaplinski	l. 30. XX w.
327	ul. Górnosłaska	grobowiec Czarneckich i in.	4 ćw. XIX w.
328	ul. Górnosłaska	grobowiec Dobrowolskich i in.	l. 20.- 30. XX w.
329	ul. Górnosłaska	grobowiec Domaniewskich	l. 20-30. XX w.
330	ul. Górnosłaska	grobowiec Doruchowskich	1901 r.
331	ul. Górnosłaska	grobowiec Dreckich	1886 r.
332	ul. Górnosłaska	grobowiec Drygasów i in.	pocz. XX w.
333	ul. Górnosłaska	grobowiec Dzierżawskich i in.	ok. 1905-1910 r.
334	ul. Górnosłaska	grobowiec Gałczyńskich i in.	l. 20. XX w.
335	ul. Górnosłaska	grobowiec Gnaczyńskich	pocz. XX w.
336	ul. Górnosłaska	grobowiec Golanowskich	1 ćw. XX w.
337	ul. Górnosłaska	grobowiec Grąbczewskich i in.	k. XIX w.
338	ul. Górnosłaska	grobowiec Gulczyńskich	l. 30? XX w.
339	ul. Górnosłaska	grobowiec Gościmskich	l. 70. XIX w., rem.
340	ul. Górnosłaska	grobowiec Goworzewskiego i in.	l. 70. XIX w.
341	ul. Górnosłaska	grobowiec Grzeszkiewiczów	k. XIX w.
342	ul. Górnosłaska	grobowiec Habierskich i in.	l. 20? XX w.
343	ul. Górnosłaska	grobowiec Hałaczkiwiczów	1872 r., rem.
344	ul. Górnosłaska	aplica grobowa Heinsów i in.	l. 80. XIX w.
345	ul. Górnosłaska	grobowiec Herbichów i in.	1 ćw. XX w.
346	ul. Górnosłaska	grobowiec Hilchenów	1 ćw. XX w.
347	ul. Górnosłaska	grobowiec Ibisów	l. 30. XX w.
348	ul. Górnosłaska	grobowiec Izydorczyków	1 ćw. XX w., rem.
349	ul. Górnosłaska	grobowiec ks. Jakubowskiego i in.	ok. 1933 r.
350	ul. Górnosłaska	grobowiec Jankowskich	4 ćw. XIX w., rozbud.
351	ul. Górnosłaska	grobowiec Janowskich i in.	k. XIX w.
352	ul. Górnosłaska	grobowiec Jaśniewiczów	l. 30. XX w.
353	ul. Górnosłaska	grobowiec Jędrusiaków	ok. 1918 r.
354	ul. Górnosłaska	grobowiec Jurgitasa i in.	l. 30? XX w.
355	ul. Górnosłaska	grobowiec Kaczekowskich i in.	4 ćw. XIX w., przebud.
356	ul. Górnosłaska	grobowiec Kaczorowskich i in.	l. 30. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
357	ul. Górnośląska	grobowiec Kamińskich i in.	ok. 1910 r.
358	ul. Górnośląska	grobowiec Kamińskich i in.	l. 70. XIX w.,
359	ul. Górnośląska	grobowiec Kapalińskich i in.	pocz. XX w.
360	ul. Górnośląska	grobowiec Kapuścińskich i in.	pocz. XX w.
361	ul. Górnośląska	grobowiec Karskich i in.	l./ 60. XIX w.,
362	ul. Górnośląska	grobowiec Karśnickich	k. XIX w.
363	ul. Górnośląska	grobowiec Kiernożyckich	l. 20. XX w.
364	ul. Górnośląska	grobowiec Kindlerów i in.	l. 20-30. XX w.
365	ul. Górnośląska	grobowiec Kindlerów	pocz. XX w.
366	ul. Górnośląska	grobowiec Kinickiej i in.	l. 70. XIX w.
367	ul. Górnośląska	grobowiec Klinke i in.	1830 r.,
368	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Koczorowskich	k. l. 80. XIX w., rem. l. 90. XX w.
369	ul. Górnośląska	grobowiec Kokczyńskich i in.	l. 60. XIX w., przebud. 1 ćw. XX w.
370	ul. Górnośląska	grobowiec Koperskich i in.	1 ćw. XX w.
371	ul. Górnośląska	grobowiec Krawców i in.	1 ćw. XX w.
372	ul. Górnośląska	grobowiec Krzewskich i in.	l. 20. XX w.
373	ul. Górnośląska	grobowiec Kuryłowiczów	1931 r.
374	ul. Górnośląska	grobowiec Lehmannów	pocz. XX w.
375	ul. Górnośląska	grobowiec Lipińskich i in.	1 ćw. XX w.
376	ul. Górnośląska	grobowiec Lipskich i in.	3 ćw. XIX w., przebud. l. 30. XX w.
377	ul. Górnośląska	grobowiec Machowskich	p. XX w.
378	ul. Górnośląska	grobowiec Maciejewskich	1 ćw. XX w.
379	ul. Górnośląska	grobowiec Marciniaków i in.	1 ćw. XX w.
380	ul. Górnośląska	grobowiec Matuszczaków	l. 20.-30. XX w.
381	ul. Górnośląska	grobowiec Mazurowskich i in.	ok. 1902 r.
382	ul. Górnośląska	grobowiec Milewskich / Unistawskich/ i in.	ok. 1832 r., przebud. k. XIX w.
383	ul. Górnośląska	grobowiec Milewskich i in.	3 ćw. XIX w.
384	ul. Górnośląska	grobowiec Milerów i in.	k.on. XIX w., l. 20. XX w.
385	ul. Górnośląska	grobowiec Młodeckich i in.	1 ćw. XX w.
386	ul. Górnośląska	grobowiec Młynarskich i in.	ok. 1919-1920 r.
387	ul. Górnośląska	grobowiec Mrowińskich	ok. 1913 r.
388	ul. Górnośląska	grobowiec Mrozowskich i in.	l. 80.-90. XIX w.
389	ul. Górnośląska	grobowiec Nagadalskich i in.	1901 r.
390	ul. Górnośląska	grobowiec Nieniewskich i in.	l. 70.-80. XIX w.
391	ul. Górnośląska	grobowiec Niewęglowskich	1 ćw. XX w.
392	ul. Górnośląska	grobowiec Nowakiewiczów	l. 20. XX w.
393	ul. Górnośląska	grobowiec Nowackich i in.	l. 20.-30. XX w.
394	ul. Górnośląska	grobowiec Olejniczaków i in.	k. XIX w.
395	ul. Górnośląska	grobowiec Opielińskich i In.	k. XIX w., wyk. Firma Ginter
396	ul. Górnośląska	grobowiec Orłów i in.	4 ćw. XIX w., rozbud. ok. 1920 r.
397	ul. Górnośląska	grobowiec NN z Aniołem przy murzem	pocz. XX w., wyk. Firma Ginter
398	ul. Górnośląska	grobowiec Parczewskich i in.	l. 30. XIX w., przebud.
399	ul. Górnośląska	grobowiec Paszkowskich	ok. 1906 r.
400	ul. Górnośląska	grobowiec Piaseckich i in.	ok. 1915 r.
401	ul. Górnośląska	grobowiec Piestrzyńskich i in.	l. 30. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
402	ul. Górnośląska	grobowiec Pietrusiaków i in.	1 ćw. XX w.
403	ul. Górnośląska	grobowiec Pileckich	I. 30. XX w.
404	ul. Górnośląska	grobowiec Plewických	pocz. XX w.
405	ul. Górnośląska	grobowiec Pliskiewiczów	2 ćw. XX w.
406	ul. Górnośląska	grobowiec Polańskich i in.	1 ćw. XX w.
407	ul. Górnośląska	grobowiec Polkowskich i in.	po 1888 r.
408	ul. Górnośląska	grobowiec Przybylskich i in.	k. XIX w.
409	ul. Górnośląska	grobowiec Przybylskich	ok. 1913 r.
410	ul. Górnośląska	grobowiec Przybylskich i in.	pocz. XX w.
411	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Prusinowskich	ok. 1915 r.
412	ul. Górnośląska	grobowiec Prylińskich i in.	ok. 1910 r.
413	ul. Górnośląska	grobowiec Puchalskich	I. 30? XX w.
414	ul. Górnośląska	grobowiec Pyzalskich	ok. 1900 r.
415	ul. Górnośląska	grobowiec Radlickich	I. 30. XX w.
416	ul. Górnośląska	grobowiec Radomskich	I. 20.-30. XX w.
417	ul. Górnośląska	grobowiec Rolińskich i in.	1 ćw. XX w.
418	ul. Górnośląska	grobowiec Rosiaków i in.	1 ćw. XX w., rem.
419	ul. Górnośląska	grobowiec Rozdrażewskich i in.	ok. 1873 r.
420	ul. Górnośląska	grobowiec Rożnowskich i in.	ok. 1923 r.
421	ul. Górnośląska	grobowiec Rudnickich i in.	3 ćw. XIX w., rozbud. 1 ćw. XX w.
422	ul. Górnośląska	grobowiec Rybarskich	1 ćw. XX w.
423	ul. Górnośląska	grobowiec Rychlewiczów i in.	ok. 1911 r.
424	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Rymarkiewiczów	3 ćw. XIX w., rem. I. 90. XX w.
425	ul. Górnośląska	grobowiec Sadowskich i in.	ok. 1840 r., przebud.
426	ul. Górnośląska	grobowiec Samborskiego i in.	ok. 1898 r.
427	ul. Górnośląska	grobowiec Sikorskich	ok. 1904 r.
428	ul. Górnośląska	grobowiec Sióstr Miłosierdzia	4 ćw. XIX w.
429	ul. Górnośląska	grobowiec Skowrońskich i in.	1871 r.
430	ul. Górnośląska	grobowiec Sobczyków	I. 20.-30. XX w.
431	ul. Górnośląska	grobowiec Sobczyńskich	ok. 1920-1930 r.
432	ul. Górnośląska	grobowiec Stempinów	1 ćw. XX w.
433	ul. Górnośląska	grobowiec Sulecińskich i in.	pocz. XX w.
434	ul. Górnośląska	grobowiec Sulimierskich i in.	XIX/XX w.
435	ul. Górnośląska	grobowiec Szczepankiewiczów i in.	4 ćw. XIX w.
436	ul. Górnośląska	grobowiec Szyszczyńskich i in.	k. 60. XIX w., przebud. kon. XIX w.
437	ul. Górnośląska	grobowiec Tomeckich i in.	1 ćw. XX w.
438	ul. Górnośląska	grobowiec Trzebuchowskich i in.	4 ćw. XIX w.
439	ul. Górnośląska	grobowiec Walczaków i in.	I. 20.-30? XX w.
440	ul. Górnośląska	grobowiec Wasilewskiego i in.	ok. 1908-1909 r.
441	ul. Górnośląska	grobowiec Wawrzonowskich	I. 20. XX w., wyk. Firma Ginterów
442	ul. Górnośląska	grobowiec Wełniców i in. Borkowskich i Jarnuszkiewiczów	I. 20. XX w.
443	ul. Górnośląska	grobowiec Winiarskich i in.	I. 20.-30. XX w.
444	ul. Górnośląska	grobowiec Witowskich i in.	ok. 1900 r.
445	ul. Górnośląska	grobowiec Wittichów	I. 30? XX w.
446	ul. Górnośląska	grobowiec Woldańskich i in.	pocz. XX? w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
447	ul. Górnośląska	grobowiec Wydrzyńskich i in.	I. 70. XIX w., przebud. 1 ćw. XX w.
448	ul. Górnośląska	grobowiec Wyganowskich	I. 50. XIX w.,
449	ul. Górnośląska	grobowiec Wyganowskich	ok. 1900 r.
450	ul. Górnośląska	grobowiec Zajączkowskich i Kozanowskich	1907 r.
451	ul. Górnośląska	kaplica Zakrzewskich	1859r.,
452	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Załuskowskich	I. 70. XIX w.
453	ul. Górnośląska	grobowiec Zdrojewskich i in.	ok. 1912 r.
454	ul. Górnośląska	grobowiec Zengtelerów	k. XIX w., I. 20. XX w.
455	ul. Górnośląska	grobowiec Zgromadzenia Sióstr MBM	k. XIX w.
456	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Żarneckich	ok. 1920-1930 r.
457	ul. Górnośląska	grobowiec Żarskich i in.	ok. 1926-1929 r.
458	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Żuczkowskich i in.	I. 90. XIX w.
459	ul. Górnośląska	grobowiec Żywanowskich i in.	k. XIX w.
460	ul. Górnośląska (cmentarz prawosławny)	kaplica grobowa D. Szymanowskiego	1892 r.
461	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Katasanowów i Myszkiewiczów	ok. 1828 r.
462	ul. Górnośląska	pomnik nagrobny Łukowkina	ok. 1838 r.
463	ul. Górnośląska	kaplica grobowa Kononowa	I. 90. XIX w.
464	ul. Górnośląska	pomnik nagrobny Bornsowiczewów	ok. 1836 -1837 r.
465	ul. Górnośląska nr 4	dom mieszkalny	ok.1924 r.
466	ul. Górnośląska nr 5	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
467	ul. Górnośląska nr 6	dom mieszkalny	pocz. XX w.
468	ul. Górnośląska nr 7	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
469	ul. Górnośląska nr 9	dom mieszkalny	XIX/XX w.
470	ul. Górnośląska nr 11	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
471	ul. Górnośląska nr 12	dom mieszkalny	1914 r.
472	ul. Górnośląska nr 13	dom mieszkalny	pocz. XX w.
473	ul. Górnośląska nr 15	dom mieszkalny	pocz. XX w.
474	ul. Górnośląska nr 16	dom mieszkalny	pocz. XX w.
475	ul. Górnośląska nr 17	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
476	ul. Górnośląska nr 18.	dom mieszkalny	2 poł.XIX w.
477	ul. Górnośląska nr 22	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
478	ul. Górnośląska nr 24	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
479	ul. Górnośląska nr 26	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
480	ul. Górnośląska nr 27	dom mieszkalny	ok. 1906 r.
481	ul. Górnośląska nr 28	dom mieszkalny	4 ć. XIX w.
482	ul. Górnośląska nr 32	dom mieszkalny	k. XIX w.
483	ul. Górnośląska nr 34	dom mieszkalny	k XIX w.
484	ul. Górnośląska nr 38	dom mieszkalny	pocz. XX w.
485	ul. Górnośląska nr 39	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
486	ul. Górnośląska nr 41	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
487	ul. Górnośląska nr 42	dom mieszkalny	I. 20-te XX w.
488	ul. Górnośląska nr 47	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
489	ul. Górnośląska nr 50	dom mieszkalny, ob. Kredyt Bank	1. ćw. XX w.
490	ul. Górnośląska nr 52	dom mieszkalny	1. ćw. XX w.
491	ul. Górnośląska nr 58	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
492	ul. Górnośląska nr 64/66	wieża ciśnień, ob. Ośrodek Kultury Plastycznej "Wieża Ciśnień"	I.20-te XX w.
493	ul. Górnośląska nr 65	dom mieszkalny	pocz. XX w.
494	ul. Górnośląska nr 71 b,	pałacyk, ob. Miejski Ośrodek Kultury	po 1914 r.
495	ul. Górnośląska nr 71	dom mieszkalny	po 1914 r.
496	ul. Górnośląska nr 76	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
497	ul. Graniczna nr 1	budynek portierni -fabryki fortepianów	1 ćw. XX w.
498	ul. Graniczna nr 1	fabryka fortepianów Bettinga ob. Centrum Interwencji Kryzysowej	ok. 1916-1920 r.
499	ul. Graniczna nr 4	dom mieszkalny	po 1931 r.
500	ul. Graniczna nr 5	dom mieszkalny	po 1931 r.
501	ul. Graniczna nr 11	dom mieszkalny	po 1931 r.
502	ul. Graniczna nr 12	dom mieszkalny	po 1935 r., przebud.
503	ul. Graniczna nr 13	dom mieszkalny	po 1935 r.
504	ul. Graniczna nr 15	dom mieszkalny	ok. 1923 r.
505	ul. Graniczna nr 17	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
506	ul. Graniczna nr 23	dom mieszkalny	po 1931? r.
507	ul. Graniczna nr 28	dom mieszkalny	1933 r.
508	ul. Graniczna nr 32	dom mieszkalny	po 1931 r.
509	ul. Graniczna nr 36	dom mieszkalny	po 1931 r.
510	ul. Graniczna nr 40	dom mieszkalny	1 ćw. XX w. lub po 1931 r.
511	ul. Grodzka nr 3	dom mieszkalny	I.20. XX w.
512	ul. Grodzka nr 5	dom mieszkalny	I.20. XX w.
513	ul. Grodzka nr 7	hotel "Grodzki", ob. bank Pekao.S.A.	I.20.XX w.
514	ul. Grodzka nr 8	dom mieszkalny	I.20. XX w.
515	ul. Grodzka nr 9	dom mieszkalny	I.20.XX w.
516	ul. Grodzka nr 10	dom mieszkalny	1923 r .
517	ul. Grodzka nr 16	dom mieszkalny	I.20.XX w.
518	ul. Grzybowa nr 2	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w., przebud.
519	ul. Handlowa nr 1	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w., przebud.
520	ul. Handlowa nr 2	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w., przebud.
521	ul. Handlowa nr 3	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w. przebud.
522	ul. Handlowa nr 5	dom mieszkalny	k. XIX w.
523	ul. Handlowa nr 8	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
524	ul. Handlowa nr 13	dom mieszkalny	k. XIX w.
525	ul. Handlowa nr 21	dom mieszkalny	k. XIX w.
526	ul. Harcerska nr 1	szkoła	XIX/XX w.
527	ul. Harcerska nr 1	przedszkole	XIX/XX w.
528	ul. Harcerska nr 3	dom mieszkalny	k. XIX w.
529	ul. Harcerska nr 4	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
530	ul. Harcerska nr 5	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
531	ul. Harcerska nr 7	dom mieszkalny	
532	ul. Harcerska nr 9	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
533	ul. Harcerska nr 10	dom mieszkalny	ok. 1920- 1930
534	ul. Harcerska nr 11	dom mieszkalny	ok. 1920 r. , przebud.
535	ul. Harcerska nr 12	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
536	ul. Harcerska nr 15	dom mieszkalny	przed 1900 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
537	ul. Harcerska (cmentarz ewangelicki)	grobowiec Bidermannów	1863 r.
538	ul. Harcerska	grobowiec Dreszerów	pocz. XX w.
539	ul. Harcerska	grobowiec Fibigerów	ok. 1915 r.
540	ul. Harcerska	grobowiec Fibigerów	ok. 1920 r.
541	ul. Harcerska	grobowiec Franke i in.	k. XIX w.
542	ul. Harcerska	grobowiec Fuldów	k. XIX w.
543	ul. Harcerska	grobowiec G. Fulde i in.	4 ćw. XIX w.
544	ul. Harcerska	grobowiec Habermannów	4 ćw. XIX w.
545	ul. Harcerska	grobowiec Hempel	1902 r.
546	ul. Harcerska	grobowiec Hindemitha	k. XIX w.
547	ul. Harcerska	grobowiec Heidenreichów	1902 r.
548	ul. Harcerska	grobowiec Launitz i in.	ok. 1910 r.
549	ul. Harcerska	grobowiec Linke	k. XIX w.
550	ul. Harcerska	grobowiec Milke	pocz. XX w.
551	ul. Harcerska	grobowiec L. Müller	pocz. XX w.
552	ul. Harcerska	grobowiec Müller	k. XIX w.
553	ul. Harcerska	grobowiec NN	l. 20? XX w.
554	ul. Harcerska	grobowiec Rederów	pocz. XX w.
555	ul. Harcerska	grobowiec Repphanów i in.	l. 20.-30. XX w.
556	ul. Harcerska	kaplica grobowa Repphanów	l. 30. XIX w.
557	ul. Harcerska	grobowiec Rosendahlów	4 ćw. XIX w., re., l. 90. XX w.
558	ul. Harcerska	grobowiec Schnerrów	1881 r.
559	ul. Harcerska	grobowiec Schultzów	1901 r.
560	ul. Harcerska	grobowiec Spechtów	1 ćw. XX w.
561	ul. Harcerska	grobowiec Tahnów I in.	3 ćw. XIX w.
562	ul. Harcerska	grobowiec Wyganowskich	3 ćw. XIX w., przebud.
563	ul. Harcerska	grobowiec Wyganowskiej	ok. 1888 r.
564	ul. Harcerska	grobowiec Zalewskich	1 ćw. XX w.
565	ul. Idzikowskiego L.nr 3/5	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
566	ul. Jabłkowskiego nr 2	dom mieszkalny	po 1900 r.
567	ul. Jabłkowskiego nr 4	dom mieszkalny	k. XIX w., nadbud.
568	ul. Jabłkowskiego nr 5	dom mieszkalny	ok. 1990 r.
569	ul. Jabłkowskiego nr 6	dom mieszkalny	k. XIX w.
570	ul. Jabłkowskiego nr 7	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
571	ul. Jabłkowskiego nr 8	dom mieszkalny	k. XIX w.
572	ul. Jabłkowskiego nr 10	dom mieszkalny	k. XIX w.
573	ul. Jabłkowskiego nr 10	dom mieszkalny (w podwórzu)	ok. 1920 r.
574	ul. Jabłkowskiego nr 10	piekarnia	l. 20. XX w.
575	ul. Jabłkowskiego nr 11	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
576	ul. Jabłkowskiego nr 12	dom mieszkalny	k. XIX w.
577	ul. Jabłkowskiego nr 13	dom mieszkalny	1906 r.
578	ul. Jabłkowskiego nr 14	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
579	ul. Jabłkowskiego nr 15	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
580	ul. Jabłkowskiego nr 16	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
581	ul. Jabłkowskiego nr 16	dom mieszkalny (w podwórzu)	1 ćw. XX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
582	ul. Jabłkowskiego nr 18	dom mieszkalny (w podwórzu)	1 ćw. XX w.
583	ul. Jabłkowskiego nr 18	budynek gosp. zw. pralnią	1 ćw. XX w.
584	ul. Jabłkowskiego nr 18	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
585	ul. Jabłkowskiego nr 20	zakład hafciarski, ob. Dom (w podwórzu)	ok. 1915 r.
586	ul. Jabłkowskiego nr 20	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
587	ul. Jabłkowskiego nr 22	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
588	ul. Joselewicza Berka nr 2	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
589	ul. Kanonicka nr 2	dom mieszkalny	l.20. XX w..
590	ul. Kanonicka nr 3	dom mieszkalny	ok. 1930 r
591	ul. Kanonicka nr 6	hotel "Wiedeński", ob. dom mieszkalny	l.1920-1925
592	ul. Kanonicka nr 7	dom mieszkalny	1900r., nadbud.1925r.
593	ul. Kanonicka nr 8	dom mieszkalny	l.20. XX w.
594	ul. Kazimierzowska nr 2	dom mieszkalny	l. 20-te XX w.
595	ul. Kazimierzowska nr 4	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
596	ul. Kazimierzowska nr 10	dom mieszkalny	1934 r.
597	ul. Kazimierzowska nr 10 a	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
598	ul. Kazimierzowska nr 10 b	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
599	ul. Kochanowskiego Jana nr 3	dom mieszkalny	1938 r.
600	ul. Kochanowskiego nr 4	dom mieszkalny	l. 20–30. XX? w.
601	ul. Kolejalna nr 5	dom mieszkalny	ok.1927 r.
602	ul. Kolejowa nr 7	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
603	ul. Kopernika nr 1	dom mieszkalny	ok. 1930 r., przebud.
604	ul. Kopernika nr 3	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
605	ul. Kopernika nr 5	dom mieszkalny	ok. 1910 r., przebud.
606	ul. Kopernika nr 7	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
607	ul. Kopernika nr 9	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
608	ul. Kopernika nr 11	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
609	ul. Kopernika nr 13	łaźnia miejska, ob. bank	ok. 1915 r.
610	ul. Kopernika nr 15	dom mieszkalny	k. XIX w.
611	ul. Kopernika nr 17	dom mieszkalny	k. XIX w.
612	ul. Kopernika nr 19	dom mieszkalny	pocz. XX w.
613	ul. Kopernika nr 21	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
614	ul. Kordeckiego nr 1	dom parafialny	pocz. XX w.
615	ul. Kordeckiego nr 3	plebania	l.20-te XX w.
616	ul. Kordeckiego nr 4	dom mieszkalny	po.1900 r.
617	ul. Kordeckiego nr 8	dom mieszkalny	po 1930 r. , przebud.
618	ul. Kordeckiego nr 10	dom mieszkalny	po 1930 r.
619	ul. Kordeckiego nr 12	dom mieszkalny	po 1920 r.
620	ul. Kordeckiego nr 14	dom mieszkalny	po 1900 r.
621	ul. Kordeckiego nr 17	dom mieszkalny	l.20-te XX w.
622	ul. Kordeckiego nr 26	dom mieszkalny	ok.1920-30
623	ul. Kościuszki nr 1	dom mieszkalny	l.20-teXX w. , rozbud.1983
624	ul. Kościuszki nr 2	dom mieszkalny	ok.1937 r.
625	ul. Kościuszki nr 3	dom mieszkalny	k. XIX w.
626	ul. Kościuszki nr 4	dom mieszkalny	ok.1914r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
627	ul. Kościuszki nr 5	dom mieszkalny	k. XIX w.
628	ul. Kościuszki nr 6	dom mieszkalny, ob. SANEPID	ok. 1925 r.
629	ul. Kościuszki nr 7	dom mieszkalny	pocz. XX w.
630	ul. Kościuszki nr 8	dom mieszkalny, tzw. willa Mullera	ok. 1912 r.
631	ul. Kościuszki nr 11	dom mieszkalny	k. XIX w.
632	ul. Kościuszki nr 14	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
633	ul. Kościuszki nr 16	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
634	ul. Kościuszki nr 17	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
635	ul. Kościuszki nr 19	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
636	ul. Kościuszki nr 20	dom mieszkalny	XIX/XX w.
637	ul. Kościuszki nr 22	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
638	ul. Kredytowa nr 1	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
639	ul. Kredytowa nr 2	dom mieszkalny	1925 r.
640	ul. Kresowa nr 1	dom mieszkalny	I. 30. ? XX w.
641	ul. Kresowa nr 3	dom mieszkalny	ok. 1930 r., rozbud.
642	ul. Krótka nr 3	dom mieszkalny	1925 r.
643	ul. Księżnej Jolanty nr 41	cegielnia Piwonice	ok. 1910 r.
644	ul. Księżnej Jolanty nr 42 a	dom mieszkalny, budynek posterunku przejazdowego Piwonice	I. 30 XX w., I. 50. XX w.
645	ul. Legionów nr 6	Zespół Szkół Ekonomicznych	1937-39 r.
646	ul. Legionów nr 7	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
647	ul. Legionów nr 9	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
648	ul. Legionów nr 11	dom mieszkalny	przed 1920 r.
649	ul. Legionów nr 12	dom mieszkalny	po 1910 r.
650	ul. Legionów nr 18	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
651	ul. Legionów nr 23	dom mieszkalny	po 1900 r.
652	ul. Legionów nr 28	dom mieszkalny	pocz. XX w.
653	ul. Legionów nr 34	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
654	ul. Legionów nr 35	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
655	ul. Legionów nr 40	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
656	ul. Legionów nr 46	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
657	ul. Legionów nr 48	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
658	ul. Legionów nr 54	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
659	ul. Legionów nr 58	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
660	ul. Legionów nr 60	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
661	ul. Legionów nr 62	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
662	ul. Legionów nr 66	willa, ob. Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka	1925 r.
663	ul. Lipowa 1	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
664	ul. Lipowa nr 2	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
665	ul. Lipowa nr 4	dom mieszkalny	1936 r.
666	ul. Lipowa nr 7	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
667	ul. Lipowa nr 8	dom mieszkalny	przed 1920 r.
668	ul. Lipowa nr 9	dom mieszkalny	przed 1920 r.
669	ul. Lipowa nr 11	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
670	ul. Lipowa nr 15	dom mieszkalny	pocz. XX w.
671	ul. Lipowa nr 16	dom mieszkalny	ok. 1910 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
672	ul. Lipowa nr 24	dom mieszkalny	po 1920 r
673	ul. Lipowa nr 31	dom mieszkalny	pocz. XX w
674	ul. Lipowa nr 32	dom mieszkalny	po 1910 r
675	ul. Lipowa nr 34	dom mieszkalny	k. XIX w
676	ul. Lipowa nr 35	dom mieszkalny	I.20-30 XX w
677	ul. Lipowa nr 40	dom mieszkalny	I. 30. XX w
678	ul. Lipowa nr 44	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w
679	ul. Lipowa nr 46	dom mieszkalny	k. XIX w
680	ul. Lipowa nr 48	dom mieszkalny	ok. 1910 r
681	ul. Lipowa nr 50	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w
682	ul. Lubelska nr 8 (Winiary)	browar, gorzelnia i mieszkania	ok. 1820, rem. I. 70. XIX w., I. 20-30 XX w.
683	ul. Lubelska nr 29-33	dom mieszkalny robotników. folwarcznych	k. XIX w.
684	ul. Łazienna nr 1	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
685	ul. Łazienna nr 2	dom mieszkalny	ok. 1923 r.
686	ul. Łazienna nr 4	dom mieszkalny	ok.1928 r.
687	ul. Łazienna nr 5	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
688	ul. Łazienna 7	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
689	ul. Łazienna nr 11	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
690	ul. Łazienna nr 15	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
691	ul. Łazienna nr 17	dom mieszkalny	ok.1910 r.
692	ul. Łączna nr 1-3	dom mieszkalny	3. ćw. XIX w.
693	ul. Łączna nr 2	dom mieszkalny, ob. Przedszkole nr 9	1 ćw. XX w?, przebud.
694	ul. Łódzka nr 4	dom mieszkalny	ok.1925-30 r.
695	ul. Łódzka nr 6	dom mieszkalny	ok.1910 r.
696	ul. Łódzka nr 7	dom mieszkalny	ok.1910 r.
697	ul. Łódzka nr 8	dom mieszkalny	poł. XIX w.
698	ul. Łódzka nr 9	dom mieszkalny	ok.1920 r.
699	ul. Łódzka nr 10	dom mieszkalny ,ob. V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Bosko	ok. 1910 r.
700	ul. Łódzka nr 11	dom mieszkalny	ok.1900 r.
701	ul. Łódzka nr 12	dom mieszkalny	ok.1927 r.
702	ul. Łódzka nr 13	dom mieszkalny	ok. 1935r.
703	ul. Łódzka nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
704	ul. Łódzka nr 14 /od ul. Winiarskiej	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.
705	ul. Łódzka nr 15	dom mieszkalny	ok.1935 r.
706	ul. Łódzka nr 18	dom mieszkalny	po poł. XIX w.
707	ul. Łódzka nr 29	dom mieszkalny, ob.siedziba PTTK O/Kalisz	pocz. XX w.
708	ul. Łódzka nr 33	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
709	ul. Łódzka nr 37	dom mieszkalny	I.30.XX w.
710	ul. Łódzka nr 43	dom mieszkalny	ok.1930 r.
711	ul. Łódzka nr 45	dom mieszkalny	ok.1910 r.
712	ul. Łódzka nr 48	dom mieszkalny	ok.1930 r.
713	ul. Łódzka nr 52	dom mieszkalny	k. XIX w.
714	ul. Łódzka nr 53	dom mieszkalny	ok.1920-30
715	ul. Łódzka nr 59	dom mieszkalny	
716	ul. Łódzka nr 61	dom mieszkalny	II poł. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
717	ul. Łódzka nr 63	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
718	ul. Łódzka nr 64	dom mieszkalny	pocz. XX w.
719	ul. Łódzka nr 70	dom mieszkalny	II poł. XIX w.
720	ul. Łódzka nr 72	dom mieszkalny	1910 r.
721	ul. Łódzka nr 76	dom mieszkalny	ok.1920 r.
722	ul. Łódzka nr 88	dom mieszkalny	ok.1930 r.
723	ul. Łódzka nr 90	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
724	ul. Łódzka nr 92	dom mieszkalny	ok.1935, przebud.
725	ul. Łódzka	cmentarz rzymskokatolicki na Tyńcu	choleryczny – 1831 r., zał. 1882 r. , pochówki od 1885r.
726	ul. Łódzka nr 106 (cmentarz rzymskokatolicki)	dom strażnika cmentarza	I.20-te XX w.
727	ul. Łódzka	grobowiec -rodziny Grzymała - Raszewskich	1886 r.
728	ul. Łódzka	grobowiec rodziny Trąbczyńskich	pocz. XX w.
729	ul. Łódzka	grobowiec rodziny Łęgowskich	1919 r.
730	ul. Łódzka	grobowiec rodziny Woźniaków	pocz. XX w.
731	ul. Łódzka	kaplica grobowa OO. Jezuitów	ok.1934 r.
732	ul. Łódzka	grobowiec OO. Jezuitów zmarłych XVI-XVIII w.	XIX w.
733	ul. Łódzka	nagrobek Michała Sarnowicza - powstańca 1863r..	1917r.
734	ul. Łódzka	grobowiec rodziny Rycharskich	pocz. XX w.
735	ul. Łódzka nr 204, 206,208	dom mieszkalny	ok.1920-30
736	ul. Łódzka nr 223	dom mieszkalny	k. XIX w.
737	ul. Łódzka nr 255	budynek gospodarczy	ok.1930 r.
738	ul. Łódzka nr 255	dom mieszkalny	ok.1930 r.
739	ul. Łódzka nr 263	dom mieszkalny	ok.1920 r.
740	ul. Majkowska nr 2	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
741	ul. Majkowska nr 4	dom mieszkalny	ok.1910 r.
742	ul. Majkowska nr 5	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
743	ul. Majkowska nr 6	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
744	ul. Majkowska nr 7	dom mieszkalny	k. XIX w.
745	ul. Majkowska nr 8	dom mieszkalny	przed 1900 r., przebud.
746	ul. Majkowska nr 10	dom mieszkalny	ok.1930 r.
747	ul. Majkowska nr 13 a	willa fabrykanta -ob. MEDIX	pocz. XX w. , przebud.
748	ul. Majkowska nr 17	Kaliskie Zakłady Garbarskie "Kalskór" S.A.	po 1907 r.
749	ul. Majkowska nr 18	dom mieszkalny	pocz. XX w.
750	ul. Majkowska nr 20	dom mieszkalny	k..XIX w.
751	ul. Majkowska nr 22	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
752	ul. Majkowska nr 28	zajezdnia, warsztaty KLA	4 ćw. XIX w.
753	ul. Mała nr 1	dom mieszkalny	pocz. XX w.
754	ul. Mała nr 3	dom mieszkalny	1913 r.
755	ul. Mała nr 5	dom mieszkalny	pocz. XX w.
756	ul. Mała nr 6	dom mieszkalny	pocz. XX w., przebud.
757	ul. Mariańska nr 1	dom mieszkalny	ok.1925 r.
758	ul. Mariańska nr 2	dom mieszkalny	ok. 1921 r.
759	ul. Mariańska nr 3	dom mieszkalny	I. 1927-1930
760	ul. Mariańska nr 4	dom mieszkalny	ok. 1923 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
761	ul. Mariańska nr 5	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
762	ul. Mazurska nr 1	dom mieszkalny	k. XIX w.
763	ul. Mazurska nr 5	dom mieszkalny	po 1900 r.
764	ul. Mazurska nr 7	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
765	ul. Mickiewicza Adama nr 7	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
766	ul. Mickiewicza nr 12	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
767	ul. Mieczysława Starego nr 4	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
768	ul. Mieczysława Starego nr 6	dom mieszkalny	ok. 1937 r.
769	ul. Mieczysława Starego nr 12	dom mieszkalny	I.20. XX w.
770	ul. Młynarska nr 1	dom mieszkalny	po 1900 r.
771	ul. Młynarska nr 3	dom mieszkalny	po 1910 r.
772	ul. Młynarska nr 5	dom mieszkalny	po 1910 r.
773	ul. Młynarska nr 7	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
774	ul. Młynarska nr 9	dom mieszkalny	pocz. XX w.
775	ul. Młynarska nr 11	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
776	ul. Młynarska nr 13	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
777	ul. Młynarska nr 15	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
778	ul. Młynarska nr 19	dom mieszkalny	po 1935 r.
779	ul. Młynarska nr 21	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
780	ul. Młynarska nr 23	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
781	ul. Młynarska nr 25	dom mieszkalny	I.30. XX w.
782	ul. Moniuszki nr 1	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
783	ul. Moniuszki nr 5	dom mieszkalny	I.20. XX w.
784	ul. Moniuszki nr 8	dom mieszkalny	I.20-30. XX w.
785	ul. Moniuszki nr 10	dom mieszkalny	I.20-30 XX w.
786	ul. Moniuszki nr 12	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
787	ul. Mostowa	pozostałości browaru Weigta	4 ćw. XIX w., 1 ćw. XX w.
788	ul. Narutowicza nr 2	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
789	ul. Narutowicza nr 4	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
790	ul. Narutowicza nr 5	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
791	ul. Narutowicza nr 6	dom mieszkalny	ok. 1927 r.
792	ul. Niecała nr 1	dom mieszkalny	k. XIX w.
793	ul. Niecała nr 2	dom mieszkalny	1924 r.
794	ul. Niecała nr 3	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
795	ul. Niecała nr 4	dom mieszkalny	pocz. XX w.
796	ul. Niecała nr 10	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
797	ul. Niecała nr 14	dom mieszkalny	1920 r.
798	ul. Nowy Rynek nr 2	dom mieszkalny	pocz. XX w.
799	Nowy Rynek nr 4	dom mieszkalny	k. XIX w.
800	Nowy Rynek nr 6	dom mieszkalny	1900-1910 r.
801	Nowy Rynek nr 7	dom mieszkalny	1900-1910 r.
802	Nowy Rynek 11	sukiennice, ob. sklepy, BZWBK,	ok. 1912 r., rekonstrukcja z k 90-tych XX w.
803	ul. Nowy Świat nr 2	dom mieszkalny	ok.1920 r.
804	ul. Nowy Świat nr 2 a	budynek koszar, ob. hala targowa	XIX w.
805	ul. Nowy Świat nr 6	dom mieszkalny	1909 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
806	ul. Nowy Świat nr 7	dom mieszkalny	po 1900 r.
807	ul. Nowy Świat nr 13	Książnica Pedagogiczna	pocz. XX w.
808	ul. Nowy Świat nr 13	Zakład Edukacji Plastycznej	pocz. XX w.
809	ul. Nowy Świat nr 19	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
810	ul. Nowy Świat nr 23	dom mieszkalny	po 1900 r.
811	ul. Nowy Świat nr 35 a	Stacja Pogotowia Ratunkowego	ok. 1950 r.
812	ul. Nowy Świat nr 41	dom mieszkalny	pocz. XX w.
813	ul. Nowy Świat nr 43	dom mieszkalny	I. 20-te XX w.
814	ul. Nowy Świat nr 44	dom mieszkalny	kon. XIX w.
815	ul. Nowy Świat nr 51	dom mieszkalny	po. 1920 r.
816	ul. Nowy Świat nr 53	dom mieszkalny	4. ćw. XIX w.
817	ul. Obozowa nr 1	dom mieszkalny	ok. 1910 r., przebud.
818	ul. Obozowa nr 5	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
819	ul. Obozowa nr 7	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
820	ul. Obozowa nr 8	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
821	ul. Obozowa nr 9	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
822	ul. Obozowa nr 11	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
823	ul. Obozowa nr 13	dom mieszkalny (pracowników kolei)	ok. 1910 r.
824	ul. Obywatelska nr 4	dom mieszkalny? ob. warsztaty ZSB	ok. 1925-1930 r.
825	ul. Ogrodowa nr 1	dom mieszkalny	1 poł. XIX w.
826	ul. Ogrodowa nr 2	dom mieszkalny	po 1920 r.
827	ul. Ogrodowa nr 3	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
828	ul. Ogrodowa nr 12	dom mieszkalny	po 1920 r, przebud.
829	ul. Ogrodowa nr 14	dom mieszkalny	po 1920 r, przebud.
830	ul. Ogrodowa nr 15	dom mieszkalny	k. XIX w.
831	ul. Ogrodowa n 16	dom mieszkalny	k. XIX w.
832	ul. Ogrodowa nr 17	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
833	ul. Ogrodowa nr 19	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
834	ul. Ogrodowa nr 21	dom mieszkalny	k. XIX w.
835	ul. Ogrodowa nr 28	dom mieszkalny	k. XIX w.
836	ul. Ogrodowa nr 30	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
837	ul. Ogrodowa nr 32	dom mieszkalny	k. XIX w.
838	ul. Ogrodowa nr 37	dom mieszkalny	1 poł. XIX w.
839	ul. Ogrodowa nr 42	dom mieszkalny	po 1935 r.
840	ul. Ogrodowa nr 43	dom mieszkalny	k. XIX w.
841	ul. Ogrodowa nr 45	dom mieszkalny	k. XIX w.
842	ul. Ogrodowa nr 47	dom mieszkalny	k. XIX w.
843	ul. Ogrodowa nr 47	kapliczka z figurą Matki Bożej	2 poł. XIX w.
844	ul. Ogrodowa nr 51	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
845	ul. Ogrodowa nr 59	dom mieszkalny	poł. XIX , rozbud. po 1900 r.
846	ul. Ostrowska nr 1	dom mieszkalny	1890 r.
847	ul. Ostrowska nr 4	dom mieszkalny	po 1920 r.
848	ul. Ostrowska nr 5	dom mieszkalny	po 1930 r.
849	ul. Ostrowska nr 7	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
850	ul. Ostrowska nr 9	dom mieszkalny	po 1920 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
851	ul. Ostrowska nr 13	dom mieszkalny	1910 r.
852	ul. Ostrowska nr 14	dom mieszkalny	1930 r.
853	ul. Ostrowska nr 15	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
854	ul. Ostrowska nr 24	dom mieszkalny	I.30.XX w.
855	ul. Ostrowska nr 36	dom mieszkalny	pocz. XX w.
856	ul. Ostrowska nr 44/46	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
857	ul. Paderewskiego Ignacego	kapliczka	1895 r., rem.
858	ul. Parczewskiego Alfonsa nr 2-3	dom mieszkalny	I.20.XX w.
859	ul. Parczewskiego nr 4	dom mieszkalny	1929 r.
860	ul. Parczewskiego nr 5-6	dom mieszkalny	I.20.XX w.
861	ul. Parczewskiego nr 7	dom mieszkalny	k. XIX w.
862	ul. Parczewskiego nr 8	dom mieszkalny	I.20.XX w.
863	ul. Parczewskiego nr 9	dom mieszkalny	ok. 1927 r.
864	ul. Parczewskiego nr 9a	siedziba PZPR, ob. Bank BZWBK	I.50.XX w., przebud I.90.XX w.
865	Park Miejski nr 1	hydropatia, ob. przedszkole	1904 r.
866	Park Miejski nr 2	przystań zim. KTW	po 1831, przebud. przypis. S. Szpilowskiemu
867	ul. Parkowa nr 1	dom mieszkalny	ok.1925 r.
868	ul. Parkowa nr 2	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
869	ul. Parkowa nr 3	dom mieszkalny	XIX/XX w.
870	ul. Parkowa nr 5	dom mieszkalny	1913 r.
871	ul. Parkowa nr 8	dom mieszkalny	przed 1900 r.
872	ul. Piechurów nr 6-8	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
873	ul. Piechurów nr 9	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
874	ul. Piechurów nr 14	dom mieszkalny	ok. 1935 r., przebud.
875	ul. Piechurów nr 16-18	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
876	ul. Piekarska nr 2	dom mieszkalny	ok.1923 r., przebud.
877	ul. Piekarska nr 2a	dom mieszkalny	ok.1935 r.
878	ul. Piekarska nr 2 b	dom mieszkalny	ok.1935 r.
879	ul. Piekarska nr 4	dom mieszkalny	ok. 1927 r.
880	ul. Piekarska nr 5	dom mieszkalny	po 1930 r
881	ul. Piekarska nr 6	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
882	ul. Piekarska nr 7	dom mieszkalny	1919 r., arch. W. Wardęski, K. Zieliński
883	ul. Piekarska nr 8	dom mieszkalny	I.20-te XX w.
884	ul. Piekarska nr 9	dom mieszkalny	ok.1927 r.
885	ul. Piekarska nr 10	dom mieszkalny	ok.1930 r.
886	ul. Piekarska nr 12	dom mieszkalny	ok.1930 r.
887	ul. Piekart nr 18	dom mieszkalny	ok. 1920-1930 r.
888	ul. Piskorzewie nr 9/1	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
889	ul. Piskorzewie nr 12	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
890	ul. Piskorzewie nr 13	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
891	ul. Piskorzewie nr 15	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
892	ul. Piskorzewie nr 17	dom mieszkalny w zespole fabryki H.Górnego	ok. 1920 r.
893	ul. Piskorzewie nr 17 a	fabryka H. Górnego, ob. magazyny, sklepy	1 ćw. XX w.
894	ul. Piskorzewie nr 19	dom mieszkalny	k. XIX w.
895	ul. Piskorzewie nr 21	dom mieszkalny	ok. 1930 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
896	ul. Piskorzewska nr 1	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
897	ul. Piskorzewska nr 2	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
898	ul. Piskorzewska nr 3	dom mieszkalny	ok. 1927 r.
899	ul. Piskorzewska nr 5	dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.
900	ul. Piskorzewska nr 6	dom mieszkalny	I.20.XX w.
901	ul. Piskorzewska nr 8	dom mieszkalny	I.20.XX w.
902	ul. Piskorzewska nr 10	dom mieszkalny	I.20.XX w.
903	ul. Piskorzewska nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
904	ul. Piskorzewska nr 15	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
905	ul. Piskorzewska nr 17	dom mieszkalny, ob. ZDM	pocz. XX w.
906	pl. Jana Pawła II nr 5	dom mieszkalny	1927 r.
907	pl. Jana Pawła II nr 7	budynek KTM ob. PSM	1901-1902, rozbud. 1963r.
908	pl. św. Józefa nr 8	dom mieszkalny	ok. 1933 r.
909	pl. św. Józefa nr 10	dom mieszkalny	ok.1930 r.
910	ul. Podgórze nr 1	kościół Baptistów	I.20. XX w.
911	ul. Podgórze nr 3	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
912	ul. Podgórze nr 5	dom mieszkalny	k. XIX w.
913	ul. Podgórze nr 6	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
914	ul. Podgórze nr 7	dom mieszkalny	k. XIX w.
915	ul. Podgórze nr 9	dom mieszkalny	ok.1900 r.
916	ul. Podgórze nr 11	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
917	ul. Podgórze nr 12	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
918	ul. Podgórze nr 13	dom mieszkalny	ok. 1900 r .
919	ul. Podgórze nr 14	dom mieszkalny	po 1900 r.
920	ul. Podgórze nr 15	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
921	ul. Podgórze nr 16	dom mieszkalny	k. XIX w.
922	ul. Podgórze nr 17	dom mieszkalny	k. XIX w.
923	ul. Podgórze nr 18	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
924	ul. Podgórze nr 19	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
925	ul. Podgórze nr 20	dom mieszkalny	k. XIX w.
926	ul. Podgórze nr 22	dom mieszkalny	1920 r.
927	ul. Podgórze nr 24	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
928	ul. Podmiejska nr 12	dom mieszkalny	1899 r.
929	ul. Podmiejska nr 14	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
930	ul. Pogodna nr 2 (2-6?) (Szczypiorno)	budynek gospodarczy	k. XIX w.
931	ul. Pogodna nr 2 (2-6?)	Budynek gospodarczy	k. XIX w.
932	ul. Pogodna nr 2 (2-6?)	dom mieszkalny	k. XIX w.
933	ul. Pogodna nr 3	dom mieszkalny	pocz. XX w., przebud.
934	ul. Pogodna nr 4 (2-6?)	dom mieszkalny	k. XIX w.
935	ul. Pogodna–Gościńska	figura przydrożna	1 ćw. XX w.
936	ul. Polna nr 15	dom nauczyciela przy ZS nr 4	1919 r.
937	ul. Polna nr 17	szkoła (ob. Zespół Szkół nr 4)	1919 r.
938	ul. Polna nr 28	dom mieszkalny	k. XIX w.
939	ul. Polna nr 30	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
940	ul. Poznańska nr 1	dom mieszkalny	ok. 1910 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
941	ul. Poznańska nr 2	dom mieszkalny	po 1900 r.
942	ul. Poznańska nr 3	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
943	ul. Poznańska nr 4	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
944	ul. Poznańska nr 5	dom mieszkalny	k. XIX w.
945	ul. Poznańska nr 6	dom mieszkalny	1911 r.
946	ul. Poznańska nr 11	dom mieszkalny	k. XIX w.
947	ul. Poznańska nr 12 a	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
948	ul. Poznańska nr 14	dom mieszkalny	k. XIX w.
949	ul. Poznańska nr 15	dom mieszkalny	po 1900 r.
950	ul. Poznańska nr 26	dwór, ob. Ośrodek Wychowawczy	1903 r., przebud.
951	ul. Poznańska nr 26	Ośrodek Wychowawczy	ok. 1935 r.
952	ul. Poznańska nr 30	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
953	ul. Poznańska nr 37	dom mieszkalny	po 1900 r., rozbud.
954	ul. Poznańska nr 38	budynek gospodarczy	po 1930 r.
955	ul. Poznańska nr 39	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
956	ul. Poznańska nr 44	dom mieszkalny, ob. Inspektorat Sanitarny	po 1935 r., przebud.
957	ul. Poznańska nr 51	dom mieszkalny	po 1920 r., przebud.
958	ul. Poznańska nr 54	dom mieszkalny	po 1920 r.
959	ul. Poznańska nr 66	dom mieszkalny	I. 20.-30. XX w.
960	ul. Poznańska nr 68	dom mieszkalny	I. 20.-30. XX w.
961	ul. Prosta nr 3	dom mieszkalny	I.20.XX w.
962	ul. Przechodnia nr 4	dom mieszkalny	ok. 1924 r.
963	ul. Przechodnia nr 6	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
964	ul. Pułaskiego nr 1	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
965	ul. Pułaskiego nr 2	dom mieszkalny	ok.1915 r.
966	ul. Pułaskiego nr 3	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
967	ul. Pułaskiego nr 4	dom mieszkalny	ok.1912 r.
968	ul. Pułaskiego nr 5	dom mieszkalny	ok.1912 r.
969	ul. Pułaskiego nr 6	dom mieszkalny	ok.1908 r.
970	ul. Pułaskiego nr 7	dom mieszkalny	pocz. XX w.?
971	ul. Pułaskiego nr 8	dom mieszkalny	ok. 1906 r.
972	ul. Pułaskiego nr 9	dom mieszkalny	k. XIX w., przebud.
973	ul. Pułaskiego nr 12	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
974	ul. Pułaskiego nr 13	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
975	ul. Pułaskiego nr 14	dom mieszkalny	1912 r., nadbud.
976	ul. Pułaskiego nr 15	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
977	ul. Pułaskiego nr 16	dom mieszkalny	ok. 1930-1931 r.
978	ul. Pułaskiego nr 17	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
979	ul. Pułaskiego nr 18	dom mieszkalny	przed 1925 r.
980	ul. Pułaskiego nr 19	dom mieszkalny	1 poł. XIX w.
981	ul. Pułaskiego nr 22	dom mieszkalny	ok. 1910, przebud.
982	ul. Pułaskiego nr 23	dom mieszkalny	ok. 1914 r.
983	ul. Pułaskiego nr 25	dom mieszkalny	ok. 1912 r.
984	ul. Pułaskiego nr 27	dom mieszkalny	przed 1900 r.
985	ul. Pułaskiego nr 28	dom mieszkalny	ok. 1927 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
986	ul. Pułaskiego nr 29	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
987	ul. Pułaskiego nr 30	dom mieszkalny	przed 1900, rozbud. ok. 1910r.
988	ul. Pułaskiego nr 39	dom mieszkalny	ok. 1900-1910?
989	ul. Pułaskiego nr 41	ujeżdźalnia, Drukarnia Akcydensowa, ob. sklepy	k. XIX w., przebud.
990	ul. Pułaskiego nr 42	dom mieszkalny- willa	ok.1935 r.
991	ul. Pułaskiego nr 44	dom mieszkalny - willa	ok. 1935 r.
992	ul. Pułaskiego nr 47	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
993	ul. Pułaskiego nr 52	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
994	ul. Pułaskiego nr 56	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
995	ul. Rajsowska nr 16-16 a	dom mieszkalny	I.30. XX w.
996	ul. Rajsowska nr 22	dom mieszkalny	I.30. XX w.
997	ul. Rajsowska nr 24	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
998	ul. Rajsowska nr 26	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
999	ul. Rajsowska nr 28	dom mieszkalny	I.30. XX w.
1000	ul. Rajsowska nr 32	dom mieszkalny	I.30. XX w.
1001	ul. Rajsowska nr 43	kapliczka z figurą Serce Jezusa	I.50. XX w.
1002	ul. Rajsowska nr 60	dom mieszkalny	I.30. XX w.
1003	ul. Rajsowska nr 81	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1004	ul. Rajsowska nr 89	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1005	ul. Reja Mikołaja nr 2	dom mieszkalny	1935 r.
1006	ul. Reja nr 4-6	dom mieszkalny	1932 r.
1007	ul. Robotnicza nr 3	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1008	ul. Robotnicza nr 5	szkoła, ob. przedszkole nr 26	ok. 1925-1930 r.
1009	ul. Romańska nr 50	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1010	ul. Romańska nr 69	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1011	ul. Romańska nr 88	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1012	ul. Romańska nr 90	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1013	ul. Romańska nr 146	dwór	2 poł. XVIII w., przebud., 1 ćw. XIX w. i 1. ćw. XX w.
1014	ul. Romańska nr 146	park dworski	ok. 1801–1805 r.
1015	ul. Romańska (przy szkole)	figura przydrożna Matki Boskiej	1938 r.
1016	ul. Rycerska nr 2	dom mieszkalny	k. XIX w.
1017	ul. Rycerska nr 7	dom mieszkalny	k. XIX w.
1018	ul. Rycerska nr 12	dom mieszkalny	k. XIX w.
1019	ul. Rycerska nr 14	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1020	ul. Rzemieśnicza nr 1	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1021	ul. Rzemieśnicza nr 3	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1022	ul. Rzemieśnicza nr 5	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1023	ul. Rzemieśnicza nr 6	d. Szkoła Rzemieśniczo –Przemysłowa, ob. ZSM-E	1928–1937 r. (1929 r.?)
1024	ul. Rzemieśnicza nr 7	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1025	ul. Rzemieśnicza nr 9	dom mieszkalny	przed 1914 r.
1026	ul. Sadowa nr 12	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1027	ul. Saperska nr 16	dom mieszkalny	po 1900 r.
1028	ul. Saperska nr 20	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1029	ul. Skarszewska nr 3	Dom Dziecka	ok. 1930 r.
1030	ul. Skarszewska nr 6	dom mieszkalny	ok. 1900 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1031	ul. Skarszewska nr 7	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1032	ul. Skarszewska nr 9	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1033	ul. Skarszewska nr 14	dom mieszkalny	k. XIX w.
1034	ul. Skarszewska nr 16	dom mieszkalny	po 1900 r.
1035	ul. Skarszewska nr 17	dom mieszkalny	po 1930r.
1036	ul. Skarszewska nr 18	dom mieszkalny	po 1900 r.
1037	ul. Skarszewska nr 22/24	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w , dobud. l.20. XX w.
1038	ul. Skarszewska nr 26	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1039	ul. Skarszewska nr 28	dom mieszkalny	po 1930 r.
1040	ul. Skarszewska nr 40	dom mieszkalny	po 1930 r.
1041	ul. Skarszewska nr 42	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1042	ul. Skarszewska nr 44	dom mieszkalny	po 1900 r.
1043	ul. Skarszewska nr 48	dom mieszkalny	k. XIX w.
1044	ul. Skarszewska nr 50	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1045	ul. Skarszewska nr 54	dom mieszkalny	po 1920 r .
1046	ul. Skarszewska nr 57	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1047	ul. Skarszewska nr 59	dom mieszkalny	po 1920 r.
1048	ul. Skarszewska nr 68	dom mieszkalny	3-4 ćw. XIX w.
1049	ul. Smolna nr 1	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1050	ul. Smolna nr 3	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1051	ul. Staszica nr 1	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1052	ul. Staszica nr 2	dom mieszkalny	ok.1925 r .
1053	ul. Staszica nr 4	dom mieszkalny	l.30.XX w.
1054	ul. Staszica nr 11	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1055	ul. Staszica nr 13	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1056	ul. Staszica nr 15	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1057	ul. Staszica nr 17	dom mieszkalny- willa Stanisława Bzowskiego	ok. 1880 r.
1058	ul. Staszica nr 17	budynek gospodarczy (w podwórzu)	ok. 1880 r.
1059	ul. Staszica nr 19	dom mieszkalny	ok. 1890 r.
1060	ul. Staszica nr 20	dom mieszkalny	po 1900r.
1061	ul. Staszica nr 21	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1062	ul. Staszica nr 26	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1063	ul. Staszica nr 27	dom mieszkalny	po 1930 r.
1064	ul. Staszica nr 29	dom mieszkalny	l. 30. XX w . , przebud.
1065	ul. Staszica nr 31	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1066	ul. Staszica nr 32	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1067	ul. Staszica nr 33	dom mieszkalny	1913 r.
1068	ul. Staszica nr 48	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1069	ul. Staszica nr 57	dom mieszkalny	k. XIX w.
1070	ul. Stawiszyńska nr 3	dom mieszkalny	l. 80. XIX w.
1071	ul. Stawiszyńska nr 6	dom mieszkalny	l. 70. XIX w.
1072	ul. Stawiszyńska nr 7	dom mieszkalny	l.70.XIX w.
1073	ul. Stawiszyńska nr 8	dom mieszkalny	k. XIX w.
1074	ul. Stawiszyńska nr 11	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1075	ul. Stawiszyńska nr 13	dom mieszkalny	po poł. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1076	ul. Stawiszyńska nr 14	dom mieszkalny	po 1910 r.
1077	ul. Stawiszyńska nr 14	piekarnia "Małgosia"	I.20 XX w.
1078	ul. Stawiszyńska nr 16	dom mieszkalny	poł. XIX w.
1079	ul. Stawiszyńska nr 17	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1080	ul. Stawiszyńska nr 18	dom mieszkalny	pocz.XX w.
1081	ul. Stawiszyńska nr 19	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1082	ul. Stawiszyńska nr 21	dom mieszkalny	pocz.XX w.
1083	ul. Stawiszyńska nr 22	dom mieszkalny	k. XIX w.
1084	ul. Stawiszyńska nr 24	dom mieszkalny	k. XIX w.
1085	ul. Stawiszyńska nr 26	dom mieszkalny	XIX/XX w.
1086	ul. Stawiszyńska nr 27	dom mieszkalny	k. XIX w.
1087	ul. Stawiszyńska nr 29	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1088	ul. Stawiszyńska nr 31	dom mieszkalny	XIX /XX w.
1089	ul. Stawiszyńska nr 32	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1090	ul. Stawiszyńska nr 33	dom mieszkalny	k. XIX w.
1091	ul. Stawiszyńska nr 34	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1092	ul. Stawiszyńska nr 36	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1093	ul. Stawiszyńska nr 37	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1094	ul. Stawiszyńska nr 48/50	dom mieszkalny	k. XIX w.
1095	ul. Stawiszyńska nr 49	dom mieszkalny	k. XIX w.
1096	ul. Stawiszyńska nr 51	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1097	ul. Stawiszyńska nr 53	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1098	ul. Stawiszyńska nr 53a	dom mieszkalny	po 1930 r.
1099	ul. Stawiszyńska nr 55	dom mieszkalny	I.20.XX w.
1100	ul. Stawiszyńska nr 59	dom mieszkalny	1910 r.
1101	ul. Stawiszyńska nr 60	dom mieszkalny	1936/37r.
1102	ul. Stawiszyńska nr 74	dom mieszkalny	1938 r, przebud.
1103	ul. Stawiszyńska nr 76	dom mieszkalny	po 1930 r, przebud.
1104	ul. Stawiszyńska nr 78	dom mieszkalny	po 1900 r.
1105	ul. Stawiszyńska nr 84	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1106	ul. Stawiszyńska nr 90	dom mieszkalny	I.30. XX w..
1107	ul. Stawiszyńska nr 100	dom mieszkalny	
1108	ul. Stawiszyńska nr 104	budynek dawnej stacji kolejki wąskotorowej	k. XIX w.
1109	ul. Stawiszyńska nr 123	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1110	ul. Strzelecka nr 2	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1111	ul. Strzelecka nr 4	dom mieszkalny	kon.XIX w.
1112	ul. Strzelecka nr 6	dom mieszkalny	k. XIX w.
1113	ul. Strzelecka nr 8	dom mieszkalny	ok. 1930 r., przebud.
1114	ul. Sukiennicza nr 2	dom mieszkalny	koń. I. 20. XX w.
1115	ul. Sukiennicza nr 3	dom mieszkalny	po. 1930 r.
1116	ul. Sukiennicza nr 4	dom mieszkalny	ok. 1933 r.
1117	ul. Sukiennicza nr 5	dom mieszkalny	po 1920 r.
1118	ul. Sukiennicza nr 6	dom mieszkalny	ok.1925 r.
1119	ul. Sukiennicza nr 8	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1120	ul. Sukiennicza	most drogowy tzw. Trybunalski lub Żelazny	1909 r., rem. 1981 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1121	ul. Szczypiornicka nr 73 , (Wrocławska)	dom mieszkalny	ok.1910 r.
1122	ul. Szczypiornicka nr 88	dom mieszkalny	k. XIX w., przebud.
1123	ul. Szczypiornicka nr 90–92	dom mieszkalny	pocz. XX w., przebud.
1124	ul. Szczypiornicka nr 94	dom mieszkalny	k. XIX w.
1125	ul. Szczypiornicka nr 96	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1126	ul. Szczypiornicka nr 96 a	dom mieszkalny	ok. 1910 r., przebud.
1127	ul. Szczypiornicka nr 100	dom mieszkalny	ok. 1920–1930 r.
1128	ul. Szczypiornicka nr 104	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1129	ul. Szczypiornicka nr 106/108	dom mieszkalny	po 1900 r.
1130	ul. Szczypiornicka nr 110	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1131	ul. Szczypiornicka nr 112	rządca	kon. XIX w.
1132	ul. Szczypiornicka	kaplica Ordęgów ob. pw. św. Barbary	poł. XIX w., rozbud. 1906 r., 1961-1962r.
1133	ul. Szewska nr 2	dom mieszkalny	poł. XIX w.
1134	ul. Szewska nr 4	dom mieszkalny	kon.XIX w.
1135	ul. Szewska nr 8	dom mieszkalny	po 1930 r.
1136	ul. Szewska nr 20	dom mieszkalny	I.20-30. XX w.
1137	ul. Szkolna nr 5	Szkoła Handlowa, ob. II LO im.T.Kościuszki	1913 r.
1138	ul. Szkolna nr 6	dom mieszkalny	ok. 1920 r., przebud.
1139	ul. Śródmiejska	most Reformacki na Kanale Rypinkowskim	pocz. XX w. , remont. I.90-te XX w.
1140	ul. Śródmiejska nr 1	dom mieszkalny	I.20-te.XX w.
1141	ul. Śródmiejska nr 2	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1142	ul. Śródmiejska nr 6	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1143	ul. Śródmiejska nr 8	dom mieszkalny	ok. 1925r.
1144	ul. Śródmiejska nr 10	dom mieszkalny	ok. 1925r.
1145	ul. Śródmiejska nr 11	dom mieszkalny	1925-1930 r.
1146	ul. Śródmiejska nr 12	dom mieszkalny	I. 20-te XX w.
1147	ul. Śródmiejska nr 17	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1148	ul. Śródmiejska nr 19	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1149	ul. Śródmiejska nr 20	dom mieszkalny	ok. 1926 r.
1150	ul. Śródmiejska nr 21	dom mieszkalny	ok. 1927 r.
1151	ul. Śródmiejska nr 22	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1152	ul. Śródmiejska nr 23	dom mieszkalny	po 1925 r.
1153	ul. Śródmiejska nr 26	dom mieszkalny	I.1925-1930
1154	ul. Śródmiejska nr 27	dom mieszkalny, ob. Getin Bank	4 ćw. XIX w., ok. 1925 r.
1155	ul. Śródmiejska nr 27	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1156	ul. Śródmiejska nr 28	dom mieszkalny	ok. 1925-1930 r.
1157	ul. Śródmiejska nr 29	Bank Handlowy , ob. Bank PKO S.A.	1914 r.
1158	ul. Śródmiejska nr 30	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1159	ul. Śródmiejska nr 31	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1160	ul. Śródmiejska nr 32	dom mieszkalny	po. 1930 r.
1161	ul. Śródmiejska nr 35	dom mieszkalny tzw. Kowalskiego	ok. 1933 r.
1162	ul. Śródmiejska nr 37	dom mieszkalny	ok. 1925-30 r.
1163	ul. Śródmiejska nr 39	dom mieszkalny	1912 r.
1164	ul. Śródmiejska nr 41	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1165	ul. Śródmiejska nr 43/Harcerska nr 1	brama i mur ogrodzeniowy kościoła i klasztoru poreformackiego, ob. św.	1683-1706r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
		Rodziny	
1166	ul. Św. Michała Archaniola nr 33	dom mieszkalny	ok. 1940-1945 r.
1167	ul. Św. Michała Archaniola nr 52	dom mieszkalny	ok. 1920-1930 r.
1168	ul. Św. Michała Archaniola nr 93	budynek inwentarski	1 ćw. XX w.
1169	ul. Św. Michała Archaniola nr 93	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
1170	ul. Św. Michała Archaniola nr 95	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.
1171	ul. Św. Michała Archaniola nr 103	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1172	ul. Św. Michała Archaniola nr 110	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1173	ul. Św. Michała Archaniola nr 116	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1174	ul. Św. Michała Archaniola nr 117 A	wiatrak ob. budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w., przebud.
1175	ul. Św. Michała Archaniola	figura św. Michała Archaniola	ok. 1945-1950 r.
1176	ul. św. Stanisława nr 1-3	dom mieszkalny	1918 r.
1177	ul. Św. Stanisława nr 2	jatki , ob. sklepy I kawiarnia	k. XIX w.
1178	ul. św. Stanisława nr 5	dom mieszkalny	1926 r.
1179	ul. św. Stanisława nr 7	dom mieszkalny	1926 r., przebud.
1180	ul. św. Stanisława nr 8	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1181	ul. św. Stanisława nr 11	dom mieszkalny	1920r., przebud.
1182	ul. Targowa nr 1	Talmud Tora -szkoła żydowska ob. Urząd skarbowy	pocz. XX w.
1183	ul. Targowa nr 9	dom mieszkalny	ok. 1925-1930 r.
1184	ul. Targowa nr 14	dom mieszkalny	ok. 1930 r
1185	ul. Targowa nr 20	dom mieszkalny	ok. 1925 r
1186	ul. Targowa nr 24	dom mieszkalny	ok. 1920r.
1187	ul. Teatralna nr 3	fabryka Boraksa? Ob. szkoła	po. 1918 r.
1188	ul. Towarowa nr 1	budynek fabryczny "Modelana" , ob. Zbór Kościoła Bożego w Chrystusie	k. XIX w.
1189	ul. Towarowa nr 1	hala fabryczna "Modelany" ob. "Feniks"	k. XIX w. , przebud.
1190	ul. Tuwima nr 6 (Majków)	spichlerz folwarczny	I. 30. XX w.
1191	ul. Tuwima nr 6	stajnia folwarczna	3 ćw. XIX w.
1192	ul. Tuwima nr 12	kuchnia dworska, ob. dom mieszkalny	pocz. XX w.
1193	ul. Ułańska nr 6	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1194	ul. Urzędnicza nr 1	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1195	ul. Urzędnicza nr 3	dom mieszkalny	ok. 1925–1930 r.
1196	ul. Wał Bernardyński nr 1	dom mieszkalny (oficyna?)	4 ćw. XIX? W.
1197	ul. Wał Piastowski nr 3	przystań wioślarska, ob. schronisko	I. 20. XX w., przebud.
1198	ul. Wał Piastowski nr 4	przystań wioślarska KTW	I. 20. XX w., przebud.
1199	ul. Warszawska nr 14	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1200	ul. Warszawska nr 16	dom mieszkalny	po 1930 r.
1201	ul. Warszawska nr 22	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1202	ul. Warszawska nr 23	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1203	ul. Warszawska nr 25	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1204	ul. Warszawska nr 26	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1205	ul. Warszawska nr 28	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1206	ul. Warszawska nr 33	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1207	ul. Warszawska nr 34	dom mieszkalny	1 pot. XIX w. , przebud.
1208	ul. Warszawska nr 41	dom mieszkalny	pot. XIX w.
1209	ul. Warszawska nr 43	dom mieszkalny	1 pot. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1210	ul. Warszawska nr 44	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1211	ul. Warszawska nr 45	dom mieszkalny	k. XIX w.
1212	ul. Warszawska nr 49	dom mieszkalny	1 poł. XIX w.
1213	ul. Warszawska nr 50	dom mieszkalny	po 1900 r.
1214	ul. Warszawska nr 51	dom mieszkalny	I.20.XX w.
1215	ul. Warszawska nr 53	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1216	ul. Warszawska nr 54	dom mieszkalny	k. XIX w.
1217	ul. Warszawska nr 55	willa	ok. 1910 r.
1218	ul. Warszawska nr 56	dom mieszkalny	k. XIX w.
1219	ul. Warszawska nr 63	dom mieszkalny , ob.lecznica dla zwierząt	ok. 1930 r.
1220	ul. Warszawska nr 64	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1221	ul. Warszawska nr 66	dom mieszkalny	XIX/XX w.
1222	ul. Warszawska nr 76	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1223	ul. Warszawska nr 93	dom mieszkalny, ob. Izba Wytrzeźwień	I. 20.XX w.
1224	ul. Warszawska nr 99	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1225	ul. Wał Piastowski nr 3	przystań wioślarska, ob. Schronisko	I. 20. XX w., przebud.
1226	ul. Wał Piastowski nr 4	przystań wioślarska KTW	I. 20. XX w., przebud.
1227	ul. Wąska nr 1	dom mieszkalny	ok.1920 r.
1228	ul. Wąska nr 3	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1229	ul. Wąska nr 15	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1230	ul. Wąska nr 19	dom mieszkalny	ok. 1920 r., przebud.
1231	ul. Wąska nr 21	dom mieszkalny	po 1935 r., przebud.
1232	ul. Wąska nr 23	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1233	ul. Widok nr 1	dom mieszkalny	k. XIX w.
1234	ul. Widok nr 2 (druga elewacja Harcerska 4)	dom mieszkalny	po 1900 r.
1235	ul. Widok nr 3	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1236	ul. Widok nr 4	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1237	ul. Widok nr 10	dom mieszkalny	ok. 1935 r., przebud.
1238	ul. Widok nr 11	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1239	ul. Widok nr 12.	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.
1240	ul. Widok nr 13	dom mieszkalny	po 1910 r.
1241	ul. Widok nr 14	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1242	ul. Widok nr 15	dom mieszkalny	ok. 1930 r.
1243	ul. Widok nr 16	dom mieszkalny	po 1910 r., przebud.
1244	ul. Widok nr 17	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1245	ul. Widok nr 18	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1246	ul. Widok nr 21	dom mieszkalny	ok. 1910 r. lub po 1931 r.
1247	ul. Widok nr 23	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
1248	ul. Widok nr 24	dom mieszkalny	k. XIX w.
1249	ul. Widok nr 26	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1250	ul. Widok nr 27	dom mieszkalny	k. XIX w.
1251	ul. Widok nr 28	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1252	ul. Widok nr 29	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1253	ul. Widok nr 30	dom mieszkalny	po 1900 r.
1254	ul. Widok nr 32	dom mieszkalny	k. XIX w.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1255	ul. Widok nr 34	dom mieszkalny	po 1910 r. przekształ.
1256	ul. Widok nr 36	dom mieszkalny	ok. 1935 r., przebud.
1257	ul. Widok nr 37	dom mieszkalny	po 1910 r.
1258	ul. Widok nr 39	dom mieszkalny	po 1910 r.
1259	ul. Widok nr 40	dom mieszkalny	po 1910 r.
1260	ul. Widok nr 41	dom mieszkalny	po 1931 r.
1261	ul. Widok nr 43	dom mieszkalny	l. 30. XX w.
1262	ul. Widok nr 44	dom mieszkalny	1931 r.
1263	ul. Widok nr 45	dom mieszkalny	1938 r.
1264	ul. Widok nr 46	dom mieszkalny	ok. 1930 r., przebud.
1265	ul. Widok nr 48	dom mieszkalny	1926 r.
1266	ul. Widok nr 54	dom mieszkalny	po 1910 r.
1267	ul. Widok nr 60	dom mieszkalny	ok. 1920 r.
1268	ul. Widok nr 63	dom mieszkalny	po 1935 r.
1269	ul. Widok nr 66	dom mieszkalny	po 1931 r., przekształ.
1270	ul. Widok nr 68	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1271	ul. Widok nr 70	dom mieszkalny	ok. 1912 r.
1272	ul. Widok nr 75	dom mieszkalny	po 1931 r.
1273	ul. Winiarska nr 2	dom mieszkalny	ok. 1925 r.
1274	ul. Winiarska nr 2	dom mieszkalny - oficyna	l.20. XX w.
1275	ul. Winiarska nr 8	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1276	ul. Winiarska nr 20	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1277	ul. Wrocławska nr 7	dom mieszkalny	1? ćw. XX w.
1278	ul. Wrocławska nr 9	dom mieszkalny	k. XIX w.
1279	ul. Wrocławska nr 11	dom mieszkalny	k. XIX w.
1280	ul. Wrocławska nr 18	dom mieszkalny, ob. biuro	l. 20. XX w., przebud.
1281	ul. Wrocławska nr 19	dom mieszkalny	l. 80. XIX w.
1282	ul. Wrocławska nr 21	dom mieszkalny	l. 80. XIX w.
1283	ul. Wrocławska nr 25	dom mieszkalny	k. XIX w., przebud., l. 70. XX w.
1284	ul. Wrocławska nr 28	budynek magazynowy	l. 20.-30. XX w.
1285	ul. Wrocławska nr 71	dom mieszkalny	1930 r.
1286	ul. Wrocławska nr 74	stodoła, ob. dom-bud. inwentarski	1? ćw. XX w.
1287	ul. Wrocławska nr 77	dom mieszkalny	po 1900 r., przebud.
1288	ul. Wrocławska nr 84-86	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.
1289	ul. Wrocławska nr 84-86	dom mieszkalny	k. XIX w.
1290	ul. Wrocławska nr 90	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1291	ul. Wrocławska nr 114	dom mieszkalny	XIX/XX w.
1292	ul. Wrocławska nr 116	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1293	ul. Wrocławska nr 118	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1294	ul. Wrocławska nr 120	dom mieszkalny	ok. 1935 r., przebud.
1295	ul. Wrocławska nr 125	figura przydrożna	1948 r.
1296	ul. Wrocławska nr 127	dom mieszkalny	1930 r.
1297	ul. Wrocławska nr 134	dom mieszkalny	l. 30. XX w.
1298	ul. Wrocławska nr 142-144	dom mieszkalny	po 1900 r.
1299	ul. Wrocławska nr 145	dom mieszkalny	ok. 1910 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1300	ul. Wrocławska nr 146-148	dom mieszkalny	1912-1914 r.
1301	ul. Wrocławska nr 155	dom mieszkalny	po 1900 r.
1302	ul. Wrocławska nr 157	dom mieszkalny	ok. 1900 r. przebud.
1303	ul. Wrocławska nr 163	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1304	ul. Wrocławska nr 165	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1305	ul. Wrocławska nr 173-175	dom mieszkalny	k. XIX w.
1306	ul. Wrocławska nr 177/179	dom dla oficerów koszar ,ob. dom mieszkalny	po 1900 r.
1307	ul. Wrocławska 185	dom mieszkalny	ok. 1930 r., przebud.
1308	ul. Wrocławska nr 187	zajazd, ob dom mieszkalny	po 1914 r.
1309	ul. Wrocławska nr 189?	dom dla oficerów koszar, ob. dom mieszkalny	ok. 1904 r.
1310	ul. Wrocławska nr 189?	budynek gospodarczy, ob. Sklep i pub	ok.1910 r.
1311	ul. Wrocławska nr 193-195	koszary, ob. COSSW	1904 r.
1312	ul. Wrocławska nr 197	dom mieszkalny	przed 1920 r.
1313	ul. Wrocławska nr 201	dom mieszkalny	po 1920 r.
1314	ul. Wrocławska nr 209	dom mieszkalny	I. 30. XX w.
1315	ul. Wrocławska nr 215	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1316	ul. Wrocławska nr 218 A	bud. tzw. carskiej stacji przeladunkowej, ob. dom	po 1906 r.
1317	ul. Wrocławska nr 219	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1318	ul. Wrocławska nr 231	dom mieszkalny	ok. 1900 r.
1319	ul. Wrocławska nr 233	dom mieszkalny	po 1900 r.
1320	ul. Wrocławska	magazyny tzw. carskiej stacji przeladunkowej, później magazyn wojskowy, ob. „Agromy”	po 1906 r.
1321	ul. Wrocławska nr 239	dom mieszkalny	I. 20.-30. XX w.
1322	ul. Wronia nr 1	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1323	ul. Wronia nr 3	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1324	ul. Wspólna 4	dom mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.
1325	ul. Wspólna 6	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1326	ul. Wypoczynkowa	budynek stacyjny PKP Kalisz-Winiary	ok. 1910 r.
1327	ul. Wysoka nr 19	dom mieszkalny	ok. 1935 r.
1328	ul. Wysoka nr 22	dom mieszkalny	po 1930 r.
1329	ul. Wysoka nr 23	dom mieszkalny	ok. 1910 r.
1330	ul. Wysoka nr 27	dom mieszkalny	ok. 1910 r., przebud.
1331	ul. Wysoka nr 28	dom mieszkalny	po 1910 r?, przebud.
1332	ul. Wypiańskiego Stanisława nr 45	dom mieszkalny (robotników folwarcznych)	pocz. XX w.
1333	ul. Wypiańskiego nr 47	dom mieszkalny (robotników folwarcznych)	pocz. XX w.
1334	ul. Zamkowa nr 1	dom mieszkalny	I. 20. XX w, arch.A.Nestrypke
1335	ul. Zamkowa nr 2	dom mieszkalny	1931 r.
1336	ul. Zamkowa nr 3	dom mieszkalny	1921 r.
1337	ul. Zamkowa nr 4	dom mieszkalny	I.20.XX w.
1338	ul. Zamkowa nr 5-7	dom mieszkalny	ok.. 1925 r.
1339	ul. Zamkowa nr 6	dom mieszkalny	I.30. XX w.
1340	ul. Zamkowa nr 8	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1341	ul. Zamkowa nr 10	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1342	ul. Zamkowa nr 11	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1343	ul. Zamkowa nr 12	dom mieszkalny	ok. 1925 r.

Lp.	Adres	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania/ przebudowy
1	2	3	4
1344	ul. Zamkowa nr 15	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1345	ul. Zamkowa nr 16	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1346	ul. Zamkowa nr 18	budynek urzędu pocztowego	ok. 1937r. , przebud.1998-99
1347	ul. Zamkowa nr 19	dom mieszkalny	I.20. XX w
1348	ul. Zamkowa nr 20	poczta	po 1920 r, przebud.
1349	ul. Zawodzie nr 4	dom mieszkalny	I.20.XX w.
1350	ul. Zawodzie nr 8	dom mieszkalny	I.20.XX w.
1351	ul. Złota nr 1	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1352	ul. Złota nr 2	dom mieszkalny	I.20. XX w.
1353	ul. Złota nr 3	dom mieszkalny	I. 20. XX w.
1354	ul. Złota nr 4	dom mieszkalny	1924 r.
1355	ul. Złota nr 5	dom mieszkalny	I.20. XX w .
1356	ul. Złota nr 6	dom mieszkalny	ok.1926 r.
1357	ul. Złota nr 9	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
1358	ul. Złota nr 10	dom mieszkalny	pocz. XX w.
1359	ul. Złota nr 13	dom mieszkalny	I.20.XX w. , przebud. I.50.XX w.
1360	ul. Złota nr 15	dom mieszkalny	I.20.XX w. , przebud. I.50.XX w.
1361	ul. Złota nr 18a	dom mieszkalny	I.20.XX w
1362	ul. Złota nr 20	dom mieszkalny	XIX /XX w.
1363	ul. Złota nr 24	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.
1364	ul. Złota nr 29	dom mieszkalny	k. XIX w.
1365	ul. Złota nr 33	dom mieszkalny	k. XIX w.
1366	ul. Złota nr 39	dom mieszkalny	k. XIX w.
1367	ul. Żelazna nr 13	dom mieszkalny	I. 20/30. XX w.
1368	ul. Żołnierska 24	cmentarz żołnierski wraz z częścią prawosławną	część prawosławna – zał. 1833 r., część wojskowa- 1918 r.
1369	ul. Żołnierska	dom strażnika cmentarnego	1 ćw. XX w.
1370	ul. Żołnierska (cmentarz Wojskowy)	kaplica grobowa Waltera	1936 r.

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla potrzeb sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza, Wrocław 2008 w oparciu o opracowanie wykonane na zlecenie Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego w Kaliszu.

ANEKS NR 5 – UZASADNIENIE DOTYCZĄCE ZMIANY STUDIUM

Zmiana „Studium” dotyczy w szczególności złożonych wniosków w zakresie zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza, których rozpatrzenie w oparciu o istniejące uwarunkowania spowodowało potrzebę dalszych korekt w stosunku do poprzedniego opracowania. Są to m.in.:

- korekty układu komunikacyjnego, zapewniające usprawnienie relacji wewnętrznych,
- korekty i wskazanie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe niskiej i wysokiej intensywności, zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z towarzyszącymi usługami,
- korekty i wskazanie nowych terenów pod działalność usługową, produkcyjno – usługową i produkcyjną,
- wyznaczenie nowych terenów pod lokalizację obiektów handlowych, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt. 8) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.,
- pozostałe szczegółowo określone w tekście oraz na planszach i załącznikach graficznych.

ANEKS NR 6 – SYNTEZA ZMIANY STUDIUM

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kalisza opracowana została przez Instytut Rozwoju Miast w Krakowie na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Kalisza Nr XX/321/2008 z dnia 28 lutego 2008 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza”.

Studium jest aktem kierownictwa wewnętrznego. Ustalenia „Studium” są wykładnią polityki przestrzennej władz miasta w odniesieniu do całego jej obszaru, ale nie są bezpośrednią podstawą decyzji administracyjnych. Celem tego dokumentu jest określenie uwarunkowań, kierunków zagospodarowania oraz polityki przestrzennej miasta, w tym realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Dokument końcowy „Studium”, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Kalisza w sprawie zmiany „Studium”, obejmuje tekst stanowiący załącznik nr 1 – „Ustalenia Studium” oraz rysunki „Studium” 1A i 1C w skali 1:10000 oraz 1B w skali 1:25000.

Rysunek nr 1A – zawiera ustalenia dotyczące struktury przestrzennej,

Rysunek nr 1B – zawiera ustalenia dotyczące rozwoju komunikacji,

Rysunek nr 1C – zawiera ustalenia dotyczące środowiska przyrodniczego.

Ponadto w skład „Studium” wchodzi plansze uwarunkowań nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 w skali 1:25 000.

W **rozdziale pierwszym** określone zostały cele oraz uwarunkowania rozwoju miasta.

Jako główny cel rozwoju miasta określono: *przedsiębiorczy i obywatelski Kalisz – najstarsze polskie miasto, konkurencyjne we wspólnej Europie*¹⁵.

Realizacji celów rozwoju Kalisza towarzyszyć będzie szereg okoliczności sprzyjających bądź utrudniających ich osiągnięcie. Zadaniem władz samorządowych będzie wykorzystywanie i utrwalanie uwarunkowań sprzyjających realizacji celów oraz minimalizowanie i blokowanie oddziaływania uwarunkowań ograniczających realizację celów.

W kolejnym, **drugim rozdziale** przedstawiono założenia rozwoju społeczno – gospodarczego Kalisza, zasady i kierunki rozwoju przestrzennego oraz kierunki i zasady rozwiązań komunikacyjnych i infrastruktury technicznej miasta.

W założeniach rozwoju społeczno – gospodarczego wskazano na dokonujące się przemiany demograficzne, zjawiska związane z kształtowaniem się i funkcjonowaniem rynku pracy jak również przeobrażenia gospodarcze, szczegółowo określone w aneksie nr 1.

Na przyjęte kierunki zagospodarowania Kalisza zasadniczy wpływ będą miały: cele rozwoju i uwarunkowania ich realizacji wynikające z istniejącego stanu zagospodarowania przestrzennego miasta i wpływu regionalnego i krajowego otoczenia na miasto, a także

założenia rozwoju społeczno – gospodarczego oraz zgłoszone wnioski i wydane decyzje administracyjne.

Istotnym elementem zmian wprowadzonych w projekcie zmiany „Studium” było określenie kierunków i zasad rozwiązań komunikacyjnych.

Składowymi elementami systemu transportowego Kalisza są: układ drogowy, komunikacja szynowa – kolejowa, transport publiczny związany z układem drogowym i układem szynowym – kolejowym, zaplecze parkingowe, układ ścieżek rowerowych, główne ciągi ruchu pieszego oraz polityka organizacji i zarządzania ruchem w mieście.

W ramach rozwoju układu transportowego przyjęto model docelowej obsługi komunikacyjnej miasta, odpowiadający wymaganiom wyciszenia ruchu w centrum, zapewnienia realizacji powiązań międzydzielnicowych poza obszarem centrum, utrzymania tradycyjnego dla Kalisza układu promienisto – obwodnicowego.

Podstawowy system transportowy Kalisza składać się będzie z następujących elementów:

- podstawowej obwodnicy śródmieścia w klasie ulic o funkcji G (głównej),
- wspomagających obwodów zewnętrznych tworzonych przez ulice o funkcji G i GP (głównej ruchu przyspieszonego),
- sieci ulic o funkcji Z wewnątrz obwodnicy śródmiejskiej (zbiorczych),
- sieci ulic o funkcji Z na zewnątrz obwodnicy śródmiejskiej (zbiorczych),
- uzupełniającej sieci ulic lokalnych i dojazdowych.

W projekcie „Studium” przedstawiono również pozostałe wytyczne w zakresie rozwoju komunikacji dotyczące komunikacji drogowej, kolejowej, zbiorowej, zaplecza parkingowego, ścieżek rowerowych, ruchu pieszego oraz systemu organizacji i zarządzania ruchem.

Szczegółowo określone zostały kierunki polityki przestrzennej dotyczące rozwiązań z zakresu infrastruktury technicznej tj.: zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, elektroenergetyki, zaopatrzenia w ciepło, zaopatrzenia w gaz, telekomunikacji i gospodarki odpadami.

Rozdział trzeci zawiera wytyczne w zakresie polityki przestrzennej, ochrony środowiska, ochrony dóbr kultury, zabezpieczenia ponadlokalnych celów publicznych, polityki w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnictwa, w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego poza rolnictwem, polityki w zakresie realizacji wielofunkcyjnych centrów handlowych, polityki gospodarowania mieniem komunalnym oraz standardy urbanistyczne.

Podstawowe ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do miasta Kalisza dotyczą zapewnienia warunków rozwoju zrównoważonego tj. takiej organizacji przestrzennej, która

¹⁵ Według Strategii Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013, Kalisz listopad 2004 r.

eliminowałyby konflikty między ochroną środowiska i dóbr kultury, a rozwojem gospodarczym i działaniami na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców.

W zakresie ochrony środowiska za najważniejsze uznaje się nienaruszalność najcenniejszych elementów systemu przyrodniczego, ochronę i kształtowanie systemu terenów otwartych, rekultywację i udostępnianie w celach rekreacyjnych obszarów zdegradowanych, konieczność ochrony zasobów wód podziemnych, ochrony terenów zainwestowanych przed niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi, ochronę gruntów najwyższych klas bonitacyjnych.

W rozdziale wskazano również na główne zadania i kierunki polityki przestrzennej w kształtowaniu systemu przyrodniczego. Określono tereny o dużych walorach przyrodniczych, wyznaczono strefę kształtowania systemu przyrodniczego miasta, a ponadto szczegółowo opisano aspekty związane z rekultywacją terenów poeksploatacyjnych, ochroną i wykorzystaniem wód, ochroną przeciwpowodziową, ochroną gleb, powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem, sposobem zagospodarowania terenów zieleni urządzonej, terenów otwartych, leśnych, obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Przedmiotem polityki przestrzennej miasta Kalisza w zakresie wartości kulturowych i krajobrazowych są zarówno obiekty objęte ochroną na podstawie przepisów odrębnych (wpisane do rejestru zabytków oraz objęte gminną ewidencją zabytków) jak i obiekty nie objęte ochroną prawną, a reprezentujące wysokie walory historyczne.

W przekazanych przez Wojewodę Wielkopolskiego wnioskach skierowanych do projektu zmiany „Studium” na etapie prac wstępnych, nie wskazano żadnych zadań rządowych oraz odpowiednich programów z tym związanych na szczeblu województwa służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Z kolei w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego zapisane zostały tylko propozycje zadań wynikające z różnego rodzaju dokumentów.

Określone zostały cele polityki przestrzennej dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także zakazy i ograniczenia wynikające z uwarunkowań fizjograficznych, w tym również w aspekcie związanym z gospodarką leśną.

Ważnym ustaleniem dotyczącym polityki rozwoju gospodarczego miasta Kalisza jest przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom gospodarczym i społecznym.

W polityce rozwoju gospodarki Kalisza należy w pełni uwzględnić rosnącą rolę transportu, zapewniającego otwarcie komunikacyjne miasta.

Gospodarowanie całością gruntów położonych na terenie miasta ma za zadanie w szczególności zabezpieczenie interesów publicznych, zwiększenie efektywności wykorzystania gruntów budowlanych i równowagę rynku nieruchomości.

Gospodarowanie mieniem komunalnym winno prowadzić do osiągnięcia następujących celów, jakimi są zapewnienie dochodów gminie, pozyskanie narzędzi do

sterowania rozwojem przestrzennym i osiągnięcie warunków ładu przestrzennego, poprawa warunków życia mieszkańców.

Proponuje się zróżnicowanie przestrzenne polityki gospodarowania mieniem komunalnym w dostosowaniu do występujących uwarunkowań i ustalonych kierunków polityki miasta oraz szczególnie w dostosowaniu do obszarów funkcjonalnych określonych w niniejszym dokumencie.

W pozostałych obszarach, a szczególnie w obszarach związanych z utrzymaniem funkcji rolniczych i leśnych, gospodarowanie mieniem winno dotyczyć zabezpieczenia celów publicznych.

Ostatnim aspektem przedstawionym w tym rozdziale są standardy urbanistyczne.

Standardy urbanistyczne służą realizacji polityki przestrzennej, w części dotyczącej interesu publicznego, a także zwiększeniu skuteczności działań administracji. Są one ustalane w „Studium” jako wytyczne do planów miejscowych i tam, po ich uchwaleniu są częścią przepisów gminnych.

Podstawowe parametry jakościowego rozwoju określono przy założeniu stabilizacji liczby ludności Kalisza na poziomie 108 tys. mieszkańców.

Założono, że przyrost nowych terenów dla zainwestowania będzie wynikał przede wszystkim z potrzeby poprawy warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wzrostu różnorodności i standardu usług, a także z potrzeby przygotowania szerszej niż dotąd oferty dla różnego rodzaju inwestycji komercyjnych.

W Studium określone zostały standardy dotyczące m.in. jakości życia oraz kwestii związanych z transportem.

W ostatnim **czwartym rozdziale** przedstawione zostały instrumenty realizacji polityki przestrzennej związane z problematyką miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gospodarką gruntami, inwestycjami publicznymi oraz marketingiem urbanistycznym.

Obecnie, obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Kaliszu objętych jest około 1090 ha terenów miejskich, natomiast plany miejscowe będące w trakcie realizacji obejmują obszar około 665 ha. Rada Miejska Kalisza podjęła uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów o powierzchni 178,10 ha.

Z uwagi na ogólny charakter „Studium”, celem zapewnienia elastyczności jego ustaleń określono następujące zasady:

- wyznaczone w „Studium” funkcje terenów mają charakter podstawowy i dopuszcza się ich wzbogacenie o funkcje uzupełniające oraz dopuszczalne, lecz nie kolidujące z funkcją podstawową,

- wyznaczone granice terenów są orientacyjne do uściślenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Oprócz określenia w „Studium” obszarów, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wskazano również:

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wodą 100-letnią,
- obszary o bardzo trudnych warunkach posadowienia budynków,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- obszary wskazane do objęcia programami rewitalizacji,
- tereny zamknięte.

Na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej dokonano oceny struktury użytkowania terenów oraz określono ich docelową wielkość.

Dodatkowo w projekcie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza ustalono ważniejsze inwestycje służące realizacji celów publicznych.